ធម្មបទដ្ឋកថា អដ្ឋកថាធម្មបទ

វគ្គទី ១ ឈ្មោះយមកវគ្គ

១ យមកវណ្ណនា

១ រឿងព្រះចក្ខុបាលត្ថេរ

សេចក្ដីខាងដើម

មានបុច្ឆាថា ព្រះធម្មទេសនានេះថា ៖

ធម៌ទាំងឡាយ មានចិត្តជាប្រធាន មានចិត្តប្រសើរបំផុត មានចិត្តជាធំ សម្រេចអំពីចិត្ត បើបុគ្គលមានចិត្តត្រូវទោសប្រទូស្តហើយ ពោលក្ដី ធ្វើក្ដី (នូវទុច្ចរិត) ព្រោះទុច្ចរិតទាំងនោះ ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះទៅ ដូចកង់រទេះវិលតាមជាន់ជើងគោដែលកំពុងអូសទឹមទៅ ។

ដូច្នេះ ព្រះសាស្ដា ទ្រង់សំដែងនៅទីណា ?

វិសជ្ជនាថា ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សំដែងនៅក្រុងសាវត្ថី ។

មានបុច្ឆា (ជាលំដាប់តទៅ) ថា ព្រះអង្គទ្រង់ប្រារព្ធចំពោះ បុគ្គលណា ?

មានវិសជ្ជនាថា ព្រះអង្គទ្រង់ប្រារព្ធព្រះចក្ខុបាលត្ថេរ ។

កុដុម្ពិក[១]ធ្វើពិធីសុំបុត្រ

បានឮថា នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានកុដុម្ពិកម្នាក់ឈ្មោះ មហាសុវណ្ណ ជាអ្នកស្ដុកស្ដម្ភ មានទ្រព្យ មានសម្បត្តិច្រើន (ប៉ុន្តែ) មិនមានបុត្រ ។ ថ្ងៃមួយគាត់បានធ្វើ

---

[១] កុដុម្ពិក ប្រែថា អ្នកមានសម្បត្តិដោយផលប្រយោជន៍កើតអំពីស្រែចម្ការច្បារដំណាំ ។ សំដីនិយាយច្រើនក្លាយមកជា ក្ដុម្ពី ។

ដំណើរទៅកំពង់ទឹក ងូតទឹកស្រេចហើយ ក៏ត្រឡប់មកវិញ ឃើញដើមឈើធំដែលជាម្ចាស់ព្រៃមួយដើម បែកមែកសាខាទៅតាមផ្លូវ ក៏គិតថា ដើមឈើនេះប្រាកដជាមានទេវតាដែលមានសក្តិធំនៅមិនខាន ដូច្នេះហើយ ទើបឲ្យគេជម្រះចំណែកខាងក្រោមនៃដើមឈើនោះឲ្យស្អាតហើយ ឲ្យធ្វើរបងព័ទ្ធជុំវិញ កៀរខ្សាច់ លើកទង់ជ័យ និងទង់បដាឡើង តុបតែងដើមឈើនោះហើយ ធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នា (គឺបន់ស្រន់) ថា ប្រសិនបើខ្ញុំបានបុត្រ ឬធីតាមែននោះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងធ្វើនូវគ្រឿងសក្ការៈធំបូជាចំពោះលោក ដូច្នេះហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ។

កុដុម្ពិកបានបុត្រពីរនាក់

ក្រោយមក ភរិយារបស់សេដ្ឋីក៏តាំងគភ៌ឡើង ។ សេដ្ឋីក៏ឲ្យពិធីរក្សាគភ៌ដល់នាង ។ លុះកន្លងទៅ ១០ ខែ នាងប្រសូតបុត្រម្នាក់ សេដ្ឋីដាក់ឈ្មោះបុត្រនោះថា បាលៈ ព្រោះកូននោះ បានមកដោយអាស្រ័យដើមឈើមួយដើមធំ ដែលខ្លួនរក្សានោះ ។

ក្រោយមកទៀត សេដ្ឋីក៏បានបុត្រម្នាក់ទៀត គាត់បានដាក់ ឈ្មោះឲ្យថា ចុល្លបាលៈ ដាក់ឈ្មោះបុត្រច្បងថា មហាបាលៈ លុះកុមារទាំងពីរនាក់នោះចម្រើនវ័យហើយ មាតាបិតាក៏គិតចងដោយចំណង គឺការគ្រប់គ្រងផ្ទះ ។ ក្នុងកាលជាចំណែកដទៃ មាតាបិតាបានធ្វើកាលកិរិយាទៅ ។ ពួកញាតិក៏បើកឃ្លាំងយកទ្រព្យទាំងអស់ ប្រគល់ឲ្យសេដ្ឋីបុត្រទាំងពីរនាក់នោះ ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់គង់នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី ២៥ វស្សា

ក៏ក្នុងសម័យនោះ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ប្រកាសព្រះធម្មចក្កដ៏បវរឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ស្តេចយាងទៅកាន់ទីចារិកដោយលំដាប់ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពនមហាវិហារ ដែលអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីបរិច្ចាគទ្រព្យ រាប់បាន ៥៤ កោដិសាងថ្វាយ ទ្រង់ទូន្មានមហាជនឲ្យតាំងនៅក្នុងផ្លូវសួគ៌ និងផ្លូវនិព្វាន ។

ពិតណាស់ ព្រះតថាគត ទ្រង់គង់ចាំវស្សានៅក្នុងនិគ្រោធ មហាវិហារ ដែលព្រះញាតិវង្សខាងព្រះមាតា ៨ ម៉ឺនត្រកូល, ខាង បិតា ៨ ម៉ឺនត្រកូល រួមគ្នាជា ១៦ ម៉ឺនត្រកូលសាងថ្វាយតែមួយវស្សាប៉ុណ្ណោះ, ស្តេចគង់ចាំវស្សានៅក្នុងជេតវនមហាវិហារ ដែលអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីសាងថ្វាយ ១៩ វស្សា, ស្តេចគង់ចាំវស្សានៅក្នុងបុព្វារាម ដែលនាងវិសាខាមហាឧបាសិកាបរិច្ចាគទ្រព្យ រាប់បាន ២៧ កោដិសាងថ្វាយ ៦ វស្សា, ទ្រង់អាស្រ័យត្រកូលទាំងពីរដែលជាធំដោយគុណធម៌ ស្តេចទ្រង់គង់ចាំវស្សានៅក្រុងសាវត្ថី ហើយអាស្រ័យ ក្រុងសាវត្ថីជាគោចរគ្រាម ២៥ វស្សា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

អ្នកទំនុកបំរុងភិក្ខុសាមណេរ

ទាំងអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ទាំងវិសាខាមហាឧបាសិកា តែងតែទៅកាន់ទីបម្រើព្រះតថាគតមួយថ្ងៃពីរដងជាប្រចាំ ។ ហើយកាលនឹងទៅមិនធ្លាប់មានដៃទទេទៅទេ ដោយគិតក្រែងថា ភិក្ខុកំលោះ ព្រមទាំងសាមណេរនឹងក្រឡេកមើលដៃរបស់ខ្លួន ។ កាលទៅមុនពេលឆាន់ រមែងប្រើបម្រើឲ្យកាន់យករបស់ទំពាស៊ីជាដើមទៅជាមួយ, កាលទៅក្រោយពេលឆាន់ ប្រើបម្រើឲ្យកាន់យកបញ្ចភេសជ្ជៈ និងអដ្ឋបានទៅ ។ ហើយក្នុងគេហដ្ឋាននៃលោកទាំងពីរនោះ គាត់តាក់តែងអាសនៈទុកដើម្បីភិក្ខុ ២ ពាន់រូបក្នុងគេហដ្ឋាននីមួយៗជានិច្ច ។ ភិក្ខុរូបណា ប្រាថ្នារបស់ណា ទោះបីជាបាយ ទឹក ឬភេសជ្ជៈ របស់នោះក៏សម្រេចដល់ភិក្ខុរូបនោះសមដូចប្រាថ្នា ។

សេដ្ឋីមិនធ្លាប់ទូលសួរបញ្ហា

បណ្តាលោកទាំងពីរនោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីមិនធ្លាប់ទូលសួរបញ្ហាចំពោះព្រះសាស្តាម្តងណាឡើយ ។ បានឮថា សេដ្ឋីគិតថា ព្រះតថាគតជាព្រះពុទ្ធ, ដែលជាសុខុមាលជាតិ ជាក្សត្រសុខុមាលជាតិ កាលទ្រង់សំដែងធម៌ដល់យើង ដោយទ្រង់ព្រះតម្រិះថា គហបតី មានឧបការៈចំពោះតថាគតច្រើនដូច្នេះ ព្រះអង្គនឹងទ្រង់

លំបាកព្រះកាយ ហើយមិនទូលសួរបញ្ហា ដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់ក្នុងព្រះសាស្ដា ជាយ៉ាងក្រៃលែង ។ ចំណែកព្រះសាស្ដា លុះអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីអង្គុយ ហើយ ទ្រង់មានព្រះពុទ្ធតម្រិះថា សេដ្ឋីនេះរក្សាយើងក្នុងទីដែលមិនគួររក្សា ព្រោះថា យើង កាត់សិរសារបស់យើងដែលប្រដាប់ហើយ, ខ្វេះដួងព្រះនេត្ររបស់យើងឲ្យទៅជាទាន ហើយកាត់សាច់បេះដូងរបស់យើង លះបង់កូនប្រពន្ធដែលជាទីស្រឡាញ់ស្មើដោយ ជីវិតរបស់យើងឲ្យទៅជាទាន ហើយបំពេញបារមីអស់ ៤ អសង្ខេយ្យ និងមួយសែន កប្ប ក៏ដើម្បីសំដែងធម៌ដល់អ្នកដទៃប៉ុណ្ណោះ សេដ្ឋីនេះរក្សាយើងក្នុងទីដែលមិនគួរ រក្សា (លុះទ្រង់ពុទ្ធតម្រិះ) ដូច្នេះហើយ ក៏ទ្រង់ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនា ១ កណ្ឌ ជានិច្ច ។

អ្នកក្រុងសាវត្ថីទៅស្ដាប់ធម៌

គ្រានោះ នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថីមានមនុស្ស ៧ កោដិ បណ្ដាមនុស្សទាំងនោះ អ្នកបានស្ដាប់ធម្មកថារបស់ព្រះសាស្ដាហើយ បានទៅជាអរិយសាវកប្រមាណ ៥ កោដិ នៅជាបុថុជ្ជនប្រមាណ ២ កោដិ ។ បណ្ដាមនុស្សទាំងនោះ កិច្ចរបស់អរិយ-សាវកមានត្រឹមតែពីរយ៉ាងប៉ុណ្ណោះគឺមុនភត្ត លោកថ្វាយទាន, ក្រោយភត្ត លោកមាន ដៃកាន់គ្រឿងសក្ការបូជា មានគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កាជាដើម ហើយប្រើមនុស្ស ឲ្យកាន់ទេយ្យធម៌ មានសំពត់ ភេសជ្ជៈ និងទឹកបានៈជាដើម ទៅដើម្បីស្ដាប់ធម៌ ។

ថ្ងៃមួយ កុដុម្ពិកមហាបាលឃើញពួកអរិយសាវកមានដៃកាន់ គ្រឿងសក្ការ បូជា មានគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កាជាដើមទៅកាន់វិហារ ទើបសួរថា មហាជន ទាំងនេះទៅណាហ្នឹង ? លុះបានឮថា ទៅស្ដាប់ធម៌ ក៏គិតថា យើងទៅដែរ លុះ ទៅដល់វិហារថ្វាយបង្គំ ព្រះសាស្ដាហើយ អង្គុយនៅខាងចុងប្រជុំជន ។ ធម្មតាព្រះ ពុទ្ធទាំងឡាយ កាលនឹងទ្រង់សំដែងធម៌ ទ្រង់ត្រួតមើលឧបនិស្ស័យនៃគុណ មាន សរណៈ សីល និងបព្វជ្ជា ជាដើម (សិន) ហើយ ទើបទ្រង់សំដែងធម៌តាម

អធ្យាស្រ័យ ។

អនុបុព្វីកថា ៥ យ៉ាង

ហេតុនោះ ថ្ងៃនោះ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ទតឃើញឧបនិស្ស័យរបស់កុដុម្ពិកមហាបាលហើយ កាលនឹងទ្រង់សំដែងធម៌ បានត្រាស់អនុព្វីកថា គឺទ្រង់ប្រកាសទានកថា (ពណ៌នាទាន) សីលកថា (ពណ៌នា សីល) សគ្គកថា (ពណ៌នាឋានសួគ៌) អាទីនវកថា (ពណ៌នាអំពីទោស របស់កាមទាំងឡាយ) នេក្ខម្មកថា (គឺពណ៌នាអំពីអានិសង្សនៃការចេញចាកកាមទាំងឡាយ) ។

មហាបាលសុំបួស

កុដុម្ពិកមហាបាលបានស្តាប់ធម៌នោះហើយ គិតថា បុត្រក្តី ធីតាក្តី ភោគ-សម្បត្តិក្តី រមែងទៅតាមអ្នកទៅកាន់បរលោកមិនបាន សូម្បីសរីរៈក៏ទៅជាមួយនឹងខ្លួនមិនបានផង ការដែលយើងនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ តើបានជាប្រយោជន៍អ្វី យើងនឹងបួស, លុះទេសនាចប់ មហាបាលៈក៏ចូលទៅ គាល់ព្រះសាស្តាទូលសុំបួស ។ ខណៈនោះ ព្រះសាស្តាត្រាស់សួរមហាបាលថា ញាតិណាៗ របស់អ្នកដែលត្រូវលាមិនមានទេឬ ? មហាបាលទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមានប្អូនប្រុសម្នាក់ ។

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ប្រាប់ថា បើដូច្នោះ អ្នកចូរលាគេ (សិន) ។

មហាបាលប្រគល់សម្បត្តិឲ្យប្អូនប្រុស

មហាបាលទទួលថា ល្អហើយ ព្រះអង្គ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាហើយ ត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ លុះទៅដល់ផ្ទះហើយ ក៏ឲ្យគេហៅប្អូនប្រុសមកប្រគល់ទ្រព្យសម្បត្តិឲ្យថា នែប្អូនសម្លាញ់ សវិញ្ញាណកទ្រព្យក្តី អវិញ្ញាណកទ្រព្យក្តី ឯណានីមួយមាននៅក្នុងត្រកូលនេះ ចូរជាភារៈរបស់ឯងទាំងអស់ ឯងចូរគ្រប់គ្រងទ្រព្យនោះចុះ ។

ប្អូនប្រុសសួរថា បងសម្លាញ់ ក៏បងឯងយ៉ាងម៉េច ?

បងប្រុសឆ្លើយថា បងទៅបួសក្នុងសម្នាក់ព្រះសាស្តា ។

ប្អូន. បងនិយាយអ្វី កាលមាតារបស់ខ្ញុំស្លាប់ហើយ ខ្ញុំបានបងដូចជាមាតា កាលបិតាស្លាប់ហើយ បានបងដូចជាបិតា ។ សម្បត្តិជាច្រើនមានទៅក្នុងផ្ទះរបស់បង, បងនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ក៏អាចធ្វើបុណ្យបានដែរ, សូមបងកុំធ្វើយ៉ាងនោះឡើយ ។

បង. ប្អូនសម្លាញ់ បងបានស្តាប់ធម្មទេសនារបស់ព្រះសាស្តា មានលំអបទដើម បទកណ្តាល និងបទចុង លើកឡើងកាន់ត្រៃលក្ខណ៍ដ៏ល្អិតសុខុម ធម៌នោះនរណាៗ ក៏មិនអាចនឹងបំពេញឲ្យបរិបូណ៌ដូចជាស័ង្ខដែលគេខាត់ហើយ ក្នុងកាលជាយាវាសបានឡើយ, បងនឹងបួសហើយប្អូនសម្លាញ់ ។

ប្អូន. អើ បងសម្លាញ់ ឥឡូវនេះ បងនៅក្មេង កុំអាលបួសអី, ចាំបងចាស់សិន សឹមបួសចុះ ។

បង. ប្អូនសម្លាញ់ ក៏ដៃ និងជើងរបស់មនុស្សចាស់ (សូម្បីតែ) ខ្លួន ក៏ថាមិនស្តាប់ ប្រាប់មិនតាម មិនប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចខ្លួន, នឹងពោលទៅថ្វីដល់ញាតិទាំងឡាយ បងមិនធ្វើ (តាម) ពាក្យរបស់ឯងទេ, បងនឹងបំពេញសមណធម៌ឲ្យបរិបូណ៌ ។

ដៃ និងជើងរបស់អ្នកណា ទ្រុឌទ្រោមទៅព្រោះជរា
ថាមិនស្តាប់ ប្រាប់មិនតាម អ្នកនោះ មានកម្លាំងដែល
ជរាកម្ចាត់ហើយ នឹងប្រព្រឹត្តធម៌ដូចម្តេចបាន ។
បងនឹងបួសឲ្យទាល់តែបាន ណ៎ាប្អូនសម្លាញ់ ។

មហាបាលបព្វជ្ជាឧបសម្បទា

កាលប្អូនប្រុសកំពុងស្រែកយំនោះឯង, មហាបាលបានទៅកាន់សម្នាក់ព្រះ-សាស្តាហើយទូលសុំបួស បានបព្វជ្ជាឧបសម្បទាហើយនៅក្នុងសម្នាក់របស់អាចារ្យ និងព្រះឧបជ្ឈាយ៍ ៥ វស្សា លុះគ្រប់ ៥ វស្សា បវារណាចេញវស្សាហើយ ចូល

ទៅគាល់ព្រះសាស្តា ថ្វាយបង្គំហើយ ទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងព្រះសាសនានេះ មានធុរៈប៉ុន្មានយ៉ាង ?

ធុរៈ ២ យ៉ាងក្នុងព្រះសាសនា

ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ឆ្លើយថា ម្នាលភិក្ខុ ធុរៈមាន ២ យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ គឺ **គន្ថធុរៈ និង វិបស្សនាធុរៈ ។**

ព្រះមហាបាលទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏គន្ថធុរៈនោះ តើដូចម្តេច វិបស្សនាធុរៈដូចម្តេច ព្រះអង្គ ។

ស. ធុរៈ គឺការរៀននិកាយមួយក្តី ពីរនិកាយក្តី ចប់ពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃ-បិដកក្តី តាមសមគួរដល់បញ្ញារបស់ខ្លួន ហើយទ្រទ្រង់ទុក ពោល សំដែង ប្រាប់ បើកបង្ហាញនូវពុទ្ធវចនៈនោះ ឈ្មោះថា គន្ថធុរៈ, ចំណែកបញ្ញាដែលពិចារណាឃើញសង្ខារទាំងឡាយ ដែលអស់ទៅ និងសូន្យទៅជាធម្មតា ញ៉ាំងវិបស្សនាឲ្យចម្រើន ដោយអំណាចនៃការជាប់តគ្នាហើយ កាន់យកព្រះអរហត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកមានការប្រព្រឹត្តិស្រាល ហើយត្រេកអរដ៏ក្រៃលែងក្នុងសេនាសនៈស្ងាត់ ឈ្មោះថា វិបស្សនាធុរៈ ។

ម. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបួសហើយ ក្នុងកាលដែលខ្លួនជាមនុស្សចាស់ មិនអាចនឹងបំពេញគន្ថធុរៈឲ្យបរិបូណ៌បានទេ, ប៉ុន្តែខ្ញុំព្រះអង្គនឹងបំពេញវិបស្សនាធុរៈឲ្យបរិបូណ៌, សូមព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់ព្រះកម្មដ្ឋានដល់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ។

ព្រះមហាបាលធ្វើដំណើរទៅកាន់ស្រុកជាយដែន

គ្រានោះ ព្រះសាស្តា បានត្រាស់ប្រាប់ព្រះកម្មដ្ឋាន រហូតដល់ព្រះអរហត្តដល់ព្រះមហាបាល ។ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាហើយ ស្វែងរកភិក្ខុដែលជាសហធម្មិកបានភិក្ខុ ៦០ រូប ហើយចេញទៅជាមួយនឹងភិក្ខុទាំងនោះ និមន្តទៅរហូតអស់ចម្ងាយ

ផ្លូវ ១២០ យោជន៍ ដល់ស្រុកជាយដែនមួយ ក៏ចូលទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុកនោះជាមួយនឹងបរិវាររបស់ខ្លួន ។

អ្នកស្រុកជ្រះថ្លាអារាធនាឲ្យនៅចាំវស្សា

ពួកមនុស្សឃើញភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកដល់ព្រមដោយវត្តហើយ ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា រៀបចំអាសនៈ ហើយនិមន្តឲ្យគង់, អង្គាសដោយអាហារដ៏ប្រណីតៗ ហើយសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់នឹងនិមន្តទៅទីណា ? ភិក្ខុទាំងឡាយឆ្លើយថា ម្នាលឧបាសក និងឧបាសិកាទាំងឡាយ ពួកអាត្មានឹងទៅកាន់ទីដែលជាទីសប្បាយ ដូច្នេះហើយ មនុស្សទាំងឡាយដែលជាបណ្ឌិតដឹងថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ ស្វែងរកសេនាសនៈដើម្បីចាំវស្សា ទើបអារាធនាថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ បើលោកម្ចាស់ទាំងឡាយនៅចាំវស្សាទីនេះ រហូតអស់ត្រៃមាសនេះ ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងឡាយនឹងតាំងនៅក្នុងសរណៈ ហើយរក្សាសីល ។ ភិក្ខុទាំងឡាយក៏គិតឃើញដូច្នេះថា យើងអាស្រ័យត្រកូលទាំងនេះនឹងធ្វើទីបំផុតទុក្ខបាន ទើបទទួលនិមន្ត ។ ពួកមនុស្សដឹងថា ភិក្ខុទាំងឡាយទទួលនិមន្តហើយ បាននាំគ្នាបោសសំអាតវិហារ រៀបចំទីសម្រាប់សម្រាក ពេលថ្ងៃ និងពេលយប់ប្រគេន ។ ភិក្ខុទាំងឡាយចូលទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុកនោះជាប្រចាំ ។ គ្រានោះ ពេទ្យម្នាក់ចូលទៅរកភិក្ខុទាំងឡាយហើយ បវារណាថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ ក៏ធម្មតាក្នុងលំនៅនៃមនុស្សច្រើននាក់ រមែងមានជំងឺដង្កាត់ខ្លះ ប្រសិនបើលោកម្ចាស់ទាំងឡាយមានអាពាធ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយប្រាប់ខ្ញុំព្រះករុណា ខ្ញុំព្រះករុណានឹងធ្វើភេសជ្ជៈប្រគេន ។

ព្រះមហាបាលសមាទាននេសជ្ជិកធុតង្គ

ក្នុងថ្ងៃចូលវស្សា ព្រះថេរៈហៅភិក្ខុទាំងនោះមក (ព្រមគ្នា) ហើយសួរថា ម្នាលអ្នកមានអាយុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយនឹងឲ្យត្រៃមាសនេះកន្លងទៅដោយ

ឥរិយាបថប៉ុន្មាន ?

ភិក្ខុទាំងឡាយឆ្លើយប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន យើងខ្ញុំទាំង-ឡាយ នឹងឲ្យកន្លងទៅដោយឥរិយាបថគ្រប់ទាំង ៤ ។

ថ. ម្នាលអ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ក៏ការនោះសមគួរឬ ? យើងទាំងឡាយមិនគួរជាអ្នកប្រមាទមិនមែនឬ ? ព្រោះយើងទាំងឡាយ រៀនព្រះកម្មដ្ឋានមកអំពីសម្នាក់ព្រះពុទ្ធ ដែលទ្រង់នៅមានព្រះជន្ម ។ ធម្មតាថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ បុគ្គលអ្នកប្រើនដោយការអួតអាង មិនអាចញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យត្រេកអរបានទេ, ព្រោះថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មនុស្សមានអធ្យាស្រ័យល្អ (តែមួយចំពូក) ប៉ុណ្ណោះ ទើបធ្វើព្រះអង្គឲ្យត្រេកអរបាន, មួ៉ាងទៀត អបាយភូមិទាំង ៤ បើកទ្វារចាំបុគ្គលប្រមាទ ហើយបុគ្គលប្រមាទមានផ្ទះ គឺអបាយភូមិ ៤, អ្នកមានអាយុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចុរកុំមានសេចក្តីប្រមាទឡើយ ។

ក. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន តើលោកម្ចាស់ដូចម្តេចដែរ ?

ថ. ម្នាលអ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ខ្ញុំនឹងឲ្យ (ត្រៃមាសនេះ) (បង្អែន) កន្លងទៅដោយឥរិយាបថ ៣ នឹងមិនទម្រេតខ្នងឡើយ ។

ក. សាធុ សូមលោកម្ចាស់ចូរជាអ្នកមិនប្រមាទចុះ ។

ចក្ខុរបស់មហាបាលពិការ

កាលព្រះថេរៈមិនឈានចុះកាន់និទ្រា, ញ៉ាំងកាលឲ្យកន្លងទៅដោយឥរិយាបថ ៣ បានតែមួយខែប៉ុណ្ណោះ, រោគក្នុងភ្នែកក៏កើតឡើង ។ ទឹកភ្នែកហូរចេញអំពីភ្នែកទាំងពីរខាង ដូចជាទឹកទាំងឡាយដែលហូរចេញអំពីធ្លាំងធ្លុះ ។ លោកបំពេញសមណធម៌រហូតអស់រាត្រីហើយ កាលអរុណរះឡើង ចូលទៅកាន់បន្ទប់អង្គុយ ។ ក្នុងវេលាភិក្ខចារ ភិក្ខុទាំងឡាយទៅកាន់សម្នាក់ព្រះថេរៈ ប្រាប់ថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន វេលានេះជាវេលាភិក្ខាចារ ព្រះថេរៈពោលថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ

បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរកាន់បាត្រ និងចីវរទៅចុះ ដូច្នេះហើយ ឲ្យភិក្ខុទាំងឡាយកាន់បាត្រ និងចីវររបស់ខ្លួនចេញទៅ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយ ឃើញភ្នែកទាំងពីររបស់ព្រះថេរៈមានទឹកហូរចេញ ទើបសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន តើលោកម្ចាស់កើតរោគអ្វី ?

ថ. ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ខ្យល់ចាក់ដោតភ្នែករបស់ខ្ញុំ ។

ភ. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន យើងទាំងឡាយជាអ្នកដែលពេទ្យបានបវារណាទុកហើយមិនមែនឬ ? យើងគប្បីប្រាប់ពេទ្យនោះ ។

ថ. ប្រពៃហើយ អ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ។

ពេទ្យផ្សំថ្នាំប្រគេនព្រះថេរៈ

ភិក្ខុទាំងឡាយក៏បានប្រាប់រឿងនោះដល់ពេទ្យ ។ ពេទ្យក៏ស្ងោប្រេងបញ្ជូនទៅប្រគេន ។ ព្រះថេរៈកាលបន្តក់ប្រេងក្នុងច្រមុះ អង្គុយបន្តក់ រួចហើយចូលទៅកាន់ស្រុក ។ ពេទ្យឃើញហើយ សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន បានឮថា ខ្យល់ចាក់ដោតភ្នែករបស់លោកម្ចាស់ ពិតមែនឬ ?

ថ. ចម្រើនពរ ឧបាសក ។

ពេ. លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំម្ចាស់ស្ងោប្រេងហើយបញ្ជូនទៅ (ប្រគេន) លោកម្ចាស់បន្តក់តាមច្រមុះហើយឬ ?

ថ. ចម្រើនពរ ឧបាសក ។

ពេ. ឥឡូវនេះ យ៉ាងណាហើយ លោកម្ចាស់ ?

ថ. ម្នាលឧបាសក នៅតែចាក់ដោតដដែល ។

ព្រះមហាបាលគង់បន្តក់ថ្នាំ

ពេទ្យគិតក្នុងចិត្តថា យើងបញ្ជូនប្រេងទៅដើម្បីញ៉ាំងរោគឲ្យស្ងប់បាន ដោយការបន្តក់ត្រឹមតែម្ដងប៉ុណ្ណោះ ទៅប្រគេនហើយ ហេតុដូចម្ដេចហ្ន៎ ទើបរោគនៅ

មិនទាន់ស្ងប់ ? ទើបសួរថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ប្រេងនោះ លោកម្ចាស់គង់បន្តក់ ឬក៏សឹងបន្តក់ ?

ព្រះថេរៈនៅស្ងៀម, សូម្បីពេទ្យសួរទៀតក៏មិនប្រាប់ ។

ពេទ្យគិតថា យើងនឹងទៅកាន់វិហារមើលលំនៅរបស់លោក ដោយខ្លួនឯងដូច្នោះហើយ ពោលថា បើដូច្នោះ សូមលោកម្ចាស់និមន្តទៅចុះ លះបង់ព្រះថេរៈហើយទៅកាន់វិហារ មើលលំនៅរបស់ព្រះថេរៈ ឃើញតែទីចង្រ្កម និងទីអង្គុយ មិនឃើញទីដេក ទើបសួរថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ប្រេងនោះលោកម្ចាស់គង់បន្តក់ ឬសឹងបន្តក់ ? ព្រះថេរៈនៅស្ងៀម ។ ពេទ្យអង្វរដដែលៗ ថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់កុំធ្វើយ៉ាងនោះឡើយ, ធម្មតាសមណធម៌កាលរាងកាយនៅប្រព្រឹត្តទៅបានប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចបំពេញបាន, សូមលោកម្ចាស់សឹងបន្តក់ចុះ ។

ព្រះចក្ខុបាលប្រឹក្សានឹងករជកាយ

ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ឧបាសក ចាំអាត្មាប្រឹក្សាមើលសិន ។ ក៏ក្នុងទីនោះ មិនមានញាតិសាលោហិតរបស់ព្រះថេរៈទេ តើព្រះថេរៈប្រឹក្សាជាមួយនឹងនរណាទៅ ? គឺប្រឹក្សានឹងករជកាយ, តើប្រឹក្សាដូចម្តេចទៅ ? ប្រឹក្សាដូច្នេះថា នែ បាលិតៈដ៏មានអាយុ អ្នកចូរថាមកមើល អ្នកនឹងឃើញដល់ចក្ខុ ឬនឹងឃើញដល់ព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏ក្នុងសង្សារវដ្តដែលមានទីបំផុត ដែលនរណាតាមទៅដឹងមិនបាន កាលគណនារាប់ខ្លួនឯង ដែលជាអ្នកមានភ្នែកខ្វាក់មិនបាន, ហើយព្រះពុទ្ធទាំងឡាយក៏កន្លងទៅច្រើនរយ ច្រើនពាន់អង្គហើយ ក្នុងព្រះពុទ្ធទាំងនោះ ព្រះពុទ្ធសូម្បីតែមួយព្រះអង្គ ក៏កំណត់ដឹងមិនបាន, អ្នកបានធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា មិនដេករហូតអស់កាល ៣ ខែ ខាងក្នុងវជូវក្លៀងនេះមិនមែនឬ, ហេតុដូច្នោះ ចក្ខុរបស់អ្នកវិនាស ឬក៏បែកធ្លាយក៏ដោយចុះ អ្នកចូរទ្រទ្រង់តែព្រះពុទ្ធសាសនាចុះ កុំឃើញដល់ចក្ខុឡើយ ។ កាលពោលទូន្មានភូតកាយ បានភាសិតគាថាទាំងនេះថា ៖

ចក្ខុទាំងឡាយ ដែលអ្នករាប់ថា ជារបស់ខ្លួន ចូរសាបសូន្យទៅចុះ ត្រចៀកទាំងឡាយដែលអ្នករាប់ថា ជារបស់ខ្លួន ចូរសាបសូន្យទៅចុះ, រាងកាយក៏ដូច្នោះដែរ ដែលអ្នករាប់ថា ជារបស់ខ្លួនចូរសាបសូន្យទៅចុះ, សូម្បីអវយវៈតូច និងអវយវៈធំ (អវយវៈអាស្រ័យនឹងអវយវៈ) សូម្បីទាំងអស់ដែលអាស្រ័យនូវកាយនេះ ចូរសាបសូន្យទៅចុះ, ម្នាលបាលិតៈ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអ្នកប្រមាទ ។

ចក្ខុទាំងឡាយ ដែលអ្នករាប់ថា ជារបស់ខ្លួន ចូរគ្រាំគ្រាទៅចុះ ត្រចៀកទាំងឡាយ ដែលអ្នករាប់ ថាជារបស់ខ្លួន ចូរគ្រាំគ្រាទៅចុះ កាយក៏ដូចគ្នាដែរ ដែលអ្នករាប់ថា ជារបស់ខ្លួន ចូរគ្រាំគ្រាទៅចុះ អវយវៈតូចធំទាំងអស់ ដែលអាស្រ័យនូវកាយនេះ ចូរគ្រាំគ្រាទៅចុះ ម្នាលបាលិតៈ ព្រោះហេតុម្ដេច ទើបអ្នកប្រមាទ ។

ចក្ខុទាំងឡាយ ដែលអ្នករាប់ថាជារបស់ខ្លួន ចូរបែកធ្លាយទៅចុះ ត្រចៀកទាំងឡាយ ដែលអ្នករាប់ថាជារបស់ខ្លួន ចូរបែកធ្លាយទៅទៅចុះ រូបក៏ដូចគ្នាដែរ,ចូរប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងនោះចុះ,សូម្បីអវយវៈតូចធំទាំងអស់ ដែលអាស្រ័យកាយនេះ ក៏ចូរបែកធ្លាយទៅចុះ, ម្នាលបាលិតៈ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអ្នកប្រមាទ ។

ពេទ្យឈប់ព្យាបាលព្រះមហាបាល

ព្រះថេរៈឲ្យឱវាទខ្លួនឯង ដោយគាថា ៣ គាថាយ៉ាងនេះហើយ បានអង្គុយធ្វើនត្ថុកម្ម (បន្តក់ថ្នាំ) ហើយទើបចូលទៅកាន់ ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ពេទ្យឃើញហើយ សួរថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ធ្វើនត្ថុកម្មហើយឬ ?

ថ. ចម្រើនពរ ឧបាសក អាត្មាភាពធ្វើហើយ ។

ពេទ្យ. យ៉ាងណាដែរ លោកម្ចាស់ ?

ថ. ម្នាលឧបាសក នៅតែចាក់ដោតដដែល ។

ពេទ្យ. លោកម្ចាស់អង្គុយបន្តក់ ឬសឹងបន្តក់ ?

ព្រះថេរៈនៅស្ងៀម, សូម្បីពេទ្យសួរទៀត ក៏មិននិយាយអ្វី ទាំងអស់ ។

ខណៈនោះ ពេទ្យពោលនឹងលោកថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់មិនធ្វើនូវសេចក្តីសប្បាយឲ្យដល់ខ្លួន ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ សូមលោកម្ចាស់កុំពោលឡើយថា ពេទ្យឈ្មោះឯណោះស្ងួប្រេងឲ្យអាត្មា, សូម្បីខ្ញុំម្ចាស់ក៏នឹងមិនពោលថា អាត្មាអញស្ងួប្រេង ប្រគេនលោក ។

ព្រះថេរៈបែកធ្លាយចក្ខុព្រមនឹងការសំរេចព្រះអរហត្ត

ព្រះថេរៈត្រូវពេទ្យប្រាប់ថា ឈប់ព្យាបាលហើយ ត្រឡប់ទៅ កាន់វិហារ ត្រិះរិះថា ម្នាលសមណៈ ពេទ្យគេប្រាប់ថាឈប់ព្យាបាលហើយ អ្នកឯងកុំលះបង់ឥរិយាបថចោលណាំសមណៈ ហើយទូន្មានខ្លួនដោយគាថានេះថា ៖

ម្នាលបាលិតៈ អ្នកត្រូវពេទ្យគេប្រកែកហើយថា ឈប់ព្យាបាល
អ្នកទៀតហើយ អ្នកទៀងចំពោះមច្ចុរាជ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអ្នក
នៅប្រមាទទៀត ។ ដូច្នោះហើយ ក៏បំពេញសមណធម៌តទៅទៀត ។

គ្រានោះ លុះមជ្ឈិមយាមកន្លងទៅហើយ ទាំងចក្ខុ ទាំងកិលេសរបស់លោកក៏បែក (ព្រមគ្នា) មិនមុន មិនក្រោយជាងគ្នា លោកជាព្រះអរហន្តសុក្ខវិបស្សកៈ ហើយក៏ចូលទៅគង់ក្នុងបន្ទប់ ។

ពួកភិក្ខុ និង អ្នកស្រុកជានាទំនុកបំរុងព្រះថេរៈ

ក្នុងវេលាភិក្ខាចារ ភិក្ខុទាំងឡាយទៅប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន វេលានេះ ជាវេលាភិក្ខាចារ ។

ថ. អ្នកមានអាយុទាំងឡាយ ដល់វេលាហើយឬ ?

ភ. ករុណា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ។

ថ. បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរទៅចុះ ។

ភ. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ចុះលោកម្ចាស់ ?

ថ. ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភ្នែករបស់ខ្ញុំបែកធ្លាយហើយ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយក្រឡេកមើលភ្នែករបស់លោកហើយ ជាអ្នកមានភ្នែកពេញដោយទឹកភ្នែក លួងលោមព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកកុំព្រួយបារម្ភឡើយ, យើងខ្ញុំទាំងឡាយ នឹងបម្រើលោកម្ចាស់ ដូច្នោះហើយ ធ្វើវត្តតូច និងវត្តធំដែលខ្លួនគួរធ្វើ ស្រេចហើយចូលទៅកាន់ស្រុក ។ ពួកមនុស្សមិនឃើញព្រះថេរៈ ក៏សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់របស់ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយទៅខាងណា ដឹងដំណឹងនុ៎ះហើយ បញ្ជូនបបរទៅមុន កាន់យកបិណ្ឌបាតទៅខ្លួនឯង ថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈហើយ ស្រែកយំ បម្រះនទៀលទៀបទីជិតនៃព្រះបាទ (របស់ព្រះថេរៈ) លួងលោមថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់កុំបារម្ភឡើយ ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងឡាយនឹងធានាបម្រើលោកម្ចាស់ ហើយត្រឡប់ទៅកាន់ផ្ទះវិញ ។ តាំងពីនោះមក គេក៏បញ្ជូនបបរ និងកត្តទៅប្រគេនព្រះចក្ខុបាល ដែលគង់នៅឯវិហារជានិច្ច ។

ចំណែកព្រះថេរៈ ក៏ឲ្យឱវាទភិក្ខុ ៦០ រូបក្រៅនេះជានិច្ច ។

ភិក្ខុទាំងឡាយតាំងនៅក្នុងឱវាទរបស់ព្រះថេរៈ ។ លុះជិតដល់ថ្ងៃបវារណាចេញវស្សា ក៏សម្រេចអរហត្តព្រមទាំងបដិសម្ភិទាគ្រប់រូប ។

ពួកភិក្ខុទៅគាល់ព្រះសាស្ដា

ក៏ឯភិក្ខុទាំងឡាយចេញវស្សាហើយ ប្រាថ្នានឹងគាល់ព្រះសាស្ដា ទើបប្រាប់ព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ពួកខ្ញុំករុណាទាំងឡាយ ប្រាថ្នានឹងគាល់ព្រះសាស្ដា ។

ព្រះថេរៈ បានស្តាប់ពាក្យរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយហើយ គិតថា យើងជាមនុស្សទុព្វលភាពហើយ ក្នុងចន្លោះនៃផ្លូវមានព្រៃ ដែលអមនុស្សកាន់កាប់ កាលបើអញទៅជាមួយនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ ភិក្ខុទាំងឡាយនឹងលំបាក និងមិនអាចដើម្បីបាននូវភិក្ខា អញនឹងបញ្ជូនភិក្ខុទាំងនេះទៅមុន ។ លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈក៏ពោលនឹងភិក្ខុទាំងនោះថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយទៅមុនចុះ ។

ភ. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ចុះលោកម្ចាស់ ។

ថ. ខ្ញុំករុណាជាអ្នកទុព្វលភាព មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ដងព្រៃក្នុងចន្លោះផ្លូវជាប្រទេសដែលមានអមនុស្សកាន់កាប់ កាលបើខ្ញុំទៅជាមួយនឹងអ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយនឹងលំបាកទាំងអស់អង្គ អ្នកទាំងឡាយ ចូរទៅមុនចុះ ។

កុំធ្វើយ៉ាងនេះឡើយលោកម្ចាស់ ពួកខ្ញុំករុណាទាំងឡាយ នឹងទៅព្រមជាមួយនឹងលោកម្ចាស់ ។

ថ. ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំពេញចិត្ត យ៉ាងនេះឡើយ, នាំឲ្យតែលំបាកទេ, ប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំឃើញអ្នកទាំងឡាយហើយ គង់នឹងសួរជាពិតប្រាកដ កាលបើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយគប្បីប្រាប់ថា ខ្ញុំពិការភ្នែកហើយ មកមិនបានទេ គេគង់នឹងបញ្ជូននរណាៗ មកកាន់សម្នាក់របស់ខ្ញុំៗ នឹងទៅជាមួយគេ អ្នកទាំង-ឡាយចូរថ្វាយបង្គំព្រះទសពល និងអសីតិមហាថេរៈឲ្យខ្ញុំករុណាផង ដូច្នេះហើយក៏បញ្ជូនភិក្ខុទាំងនោះទៅ ។

ពួកភិក្ខុប្រាប់ដំណឹងដល់ប្អូនប្រុសរបស់ព្រះថេរៈ

ភិក្ខុទាំងឡាយ ខមាទោសព្រះថេរៈហើយ ចូលទៅកាន់ស្រុក ។ ពួកមនុស្សនិមន្តឲ្យគង់ហើយ សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ទាំងឡាយនឹងនិមន្តទៅណាឬ ?

ភិក្ខុទាំងឡាយឆ្លើយថា ម្នាលឧបាសក ឧបាសិកាទាំងឡាយ ពួកអាត្មាទៅ

គាល់ព្រះសាស្តា ។

ពួកឧបាសកឧបាសិកាអង្វរភិក្ខុទាំងនោះច្រើនដង ប៉ុន្តែភិក្ខុទាំងនោះមិនព្រម ឧបាសក ឧបាសិកាទាំងនោះដឹងថា ភិក្ខុទាំងនោះមិនព្រមតាមការអង្វររបស់ខ្លួន ក៏តាមជូនភិក្ខុទាំងនោះទៅបានបន្តិច ក៏ត្រឡប់មកវិញដោយសេចក្តីអាឡោះអាល័យ ។

ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយទៅដល់វត្តជេតពនហើយ ចូលទៅថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា និងមហាថេរៈទាំងឡាយតាមពាក្យរបស់ព្រះថេរៈ, ព្រឹកឡើង ចូលទៅកាន់ថ្នល់ដែលប្អូនប្រុសរបស់ព្រះថេរៈនៅ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ កុដុម្ពិកចាំភិក្ខុទាំងឡាយបាន ក៏និមន្តឲ្យគង់ធ្វើបដិសណ្ឋារៈហើយ សួរថា ព្រះថេរៈជាបងរបស់ខ្ញុំព្រះករុណានៅទីណា ?

ភិក្ខុទាំងឡាយ ក៏បានប្រាប់ដំណឹងនោះដល់កុដុម្ពិក ។

កុដុម្ពិកក៏ស្រែកយំបម្រះនទៀល នៅទៀបទីជិតបាទមូលរបស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ គួរធ្វើយ៉ាងណាទើបល្អ ?

បញ្ជូនសាមណេរជាក្មួយប្រុសទៅទទួលព្រះថេរៈ

ភ. ព្រះថេរៈត្រូវការឲ្យនរណាម្នាក់ទៅកាន់ទីនោះ, ក្នុងកាលដែលបុរសនោះទៅដល់ហើយ លោកនឹងមកជាមួយគេ ។

កុ. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន បុរសនេះជាក្មួយរបស់ខ្ញុំ ឈ្មោះបាលិតៈ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយបញ្ជូនបុរសឈ្មោះ បាលិតៈ នេះទៅចុះ ។

ភ. បញ្ជូនទៅយ៉ាងនេះមិនបានទេ (ព្រោះ) តាមផ្លូវមានអន្តរាយ ត្រូវបួសសិនសឹមទៅ ទើបបាន ។

កុ. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ធ្វើយ៉ាងនោះហើយ បញ្ជូនទៅចុះ ។

គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយបំបួសបាលិតៈ បង្ហាត់ឲ្យសិក្សានូវវត្តបដិបត្តិ មានការទទួលចីវរជាដើមអស់កន្លះខែ ប្រាប់ផ្លូវហើយ ក៏បញ្ជូនទៅ ។

សាមណេរទៅដល់ស្រុកនោះហើយ ឃើញបុរសចាស់ម្នាក់ នៅទៀបទ្វារនៃស្រុកនោះ ក៏សួរថា វិហារដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃ អាស្រ័យស្រុកនេះ មានដែរឬទេ ?

ប. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន មាន ។

ស. លោកម្ចាស់អង្គណាគង់ក្នុងវិហារនោះ ?

ប. ព្រះថេរៈឈ្មោះ បាលៈ លោកម្ចាស់ ។

ស. សូមញោមប្រាប់ផ្លូវដល់អាត្មាភាពបន្តិច ។

ប. លោកម្ចាស់ជានរណា ?

ស. អាត្មាភាពជាក្មួយរបស់ព្រះថេរៈ ។

សាមណេរបបួលព្រះមហាថេរៈត្រឡប់ទៅវិញ

គ្រានោះ បុរសចាស់នោះ នាំសាមណេរទៅកាន់វិហារ លុះទៅដល់វិហារហើយ សាមណេរក៏ថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈ ធ្វើវត្តបដិបត្តិ បម្រើព្រះថេរៈដោយគោរពអស់កន្លះខែ ហើយប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន កុដុម្ពិកជាអ៊ំរបស់ខ្ញុំករុណាឲ្យនិមន្តលោកម្ចាស់ត្រឡប់ទៅវិញ សូមលោកម្ចាស់និមន្តទៅជាមួយខ្ញុំករុណាចុះ ។

ព្រះថេរៈពោលថា បើដូច្នោះ អ្នកចូរចាប់ចុងឈើច្រត់របស់យើងចុះ ។ សាមណេរចាប់ចុងឈើច្រត់ចូលទៅកាន់ស្រុកជាមួយនឹងព្រះថេរៈ ។ ពួកមនុស្សនិមន្តឲ្យគង់ហើយ សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់នឹងនិមន្តទៅណា ? ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ម្នាលឧបាសក ឧបាសិកាទាំងឡាយ អាត្មានឹងនិមន្តទៅថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ។ ពួកមនុស្សទាំងនោះអង្វរដោយប្រការផ្សេងៗ (កាលមិនបានដូចបំណង) ក៏ជូនព្រះថេរៈទៅបានពាក់កណ្តាលផ្លូវហើយ នាំគ្នាខ្សឹកខ្សួលត្រឡប់មកវិញ ។

សាមណេរដល់ការវិបត្តិសីលព្រោះសំឡេងស្ត្រី

សាមណេរ នាំព្រះថេរៈដោយចុងឈើច្រត់ទៅដល់ស្រុកមួយ ដែលព្រះថេរៈ

ធ្លាប់អាស្រ័យនៅឈ្មោះ សគ្គដ្ឋៈ ដែលនៅក្នុងព្រៃ ។

នៅពេលនោះ សាមណេរបានបានឮសំឡេងច្រៀងរបស់ស្ត្រីម្នាក់ ដែលជាអ្នកចេញអំពីស្រុកនោះ ច្រៀងបណ្តើរ រើសឧសបណ្តើរ នៅក្នុងព្រៃនោះ កាន់យកនិមិត្តក្នុងសំឡេងនោះ ។

ពិតណាស់ មិនមានសំឡេងអ្វីដទៃ ដែលអាចផ្សាយទៅពាសពេញសរីរៈរបស់បុរសទាំងឡាយ ហើយតាំងនៅដូចជាសំឡេងស្ត្រីឡើយ, ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនឃើញសំឡេងអ្វីដទៃសូម្បីតែមួយ ដែលអាចញុំាងចិត្តរបស់បុរសទាំងឡាយ ឲ្យញាប់ញ័រដូចជាសំឡេងស្ត្រីឡើយ ។

សាមណេរកាន់យកនិមិត្តក្នុងសំឡេងនោះហើយ លែងចុងឈើច្រត់ហើយពោលថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់ រង់ចាំបន្តិចសិន, កិច្ចរបស់ខ្ញុំមានដូច្នេះហើយ ក៏ទៅកាន់សម្នាក់របស់ស្ត្រីនោះ ។ ស្ត្រីនោះឃើញសាមណេរហើយបានឈប់ស្ងៀម ។ សាមណេរក៏វិបត្តិសីលជាមួយនឹងស្ត្រីនោះ ។ ព្រះថេរៈគិតថា យើងបានឮសំឡេងច្រៀងក្នុងកាលអម្បាញ់មិញនេះឯង, ក៏សំឡេងនោះ ជាសំឡេងស្ត្រីសូម្បីសាមណេរក៏ទៅបាត់យូរដែរ, ប្រាកដជាវិនាសសីលហើយ ចំណែកសាមណេរនោះ ធ្វើកិច្ចរបស់ខ្លួនស្រេចហើយ មកនិយាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ យើងទាំង-ឡាយបន្តដំណើរទៅមុខទៀតចុះ ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈសួរសាមណេរថា សាមណេរអ្នកក្លាយ ជាមនុស្សអាក្រក់ហើយឬ ? សាមណេរនៅស្ងៀម សូម្បីព្រះថេរៈសួរទៀត ក៏មិននិយាយអ្វីៗទាំងអស់ ។

ព្រះថេរៈមិនព្រមឲ្យសាមណេរគប់រក

គ្រានោះ ព្រះថេរៈពោលនឹងសាមណេរថា អ្នកឯងមិនចាំបាច់ចាប់ចុងឈើ

ច្រត់របស់ខ្ញុំកូណាទៀតទេ ពីព្រោះអ្នកឯងជាមនុស្សអាក្រក់ ។ សាមណេរដល់នូវការសង្វេគ ហើយដោះសំពត់កាសាយៈចេញ ស្លៀកដណ្តប់ដូចគ្រហស្ថ និយាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន កាលមុនខ្ញុំជាសាមណេរ តែឥឡូវនេះ ខ្ញុំករុណាត្រឡប់ជាគ្រហស្ថហើយ, ម្យ៉ាងទៀត កាលខ្ញុំករុណាបួស ក៏មិនបានបួសដោយសទ្ធាដែរ បួសព្រោះខ្លាចអន្តរាយតាមផ្លូវប៉ុណ្ណោះ សូមលោកម្ចាស់ និមន្តទៅជាមួយខ្ញុំព្រះ-ករុណាចុះ ។

ព្រះថេរៈនិយាយថា ម្នាលអ្នកមានអាយុ គ្រហស្ថអាក្រក់ក្តី សមណៈអាក្រក់ក្តី ក៏អាក្រក់ដូចតែគ្នា, អ្នកសូម្បីតាំងនៅក្នុងភាពជាសាមណេរហើយ ក៏មិនអាចដើម្បីធ្វើគុណត្រឹមតែសីលឲ្យបរិបូណ៌បាន សឹកទៅជាគ្រហស្ថនឹងធ្វើសេចក្តីល្អអ្វីបាន, កិច្ចដោយការដែលមនុស្សអាក្រក់ដូចអ្នកចាប់ចុងឈើច្រត់របស់យើង មិនចាំបាច់មានទេ ។

នាយបាលិតៈឆ្លើយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ផ្លូវមានអមនុស្សច្រើន ហើយចក្ខុរបស់លោកម្ចាស់ក៏បែក នឹងនៅក្នុងទីនេះ យ៉ាងណាបាន ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈពោលនឹងសាមណេរថា ម្នាលអ្នកមាន អាយុ អ្នកកុំព្រួយឡើយ, យើងនឹងដេកស្លាប់ក្នុងទីនេះក្តី នឹងដេក ននៀលទៅមកនៅក្នុងទីនេះក្តី ដែលឈ្មោះថា ការទៅជាមួយនឹងអ្នក រមែងមិនមាន (លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ) ព្រះថេរៈ ក៏បានពោល គាថាទាំងនេះថា ៖

ណ្ហើយចុះ យើងជាអ្នកមានចក្ខុខូចហើយ មកកាន់
ផ្លូវឆ្ងាយកន្តារៈ ដេកនៅ (ក៏ដោយចុះនឹងមិនទៅ)
ព្រោះភាពជាសម្លាញ់ក្នុងជនពាលរមែងមិនមាន ។
ណ្ហើយចុះ យើងជាអ្នកមានចក្ខុខូចហើយ មកកាន់
ផ្លូវឆ្ងាយកន្តារៈ នឹងស្លាប់ក៏ដោយចុះនឹងមិនទៅ,

ព្រោះភាពជាសម្លាញ់នឹងជនពាល រមែងមិនមាន ។

នាយបាលិតៈ បានឮពាក្យនោះហើយ កើតសេចក្តីសង្វេគ នឹកថា គ្រាន់តែមួយស្របក់សោះ យើងបានធ្វើកម្មមួយដ៏សែនធ្ងន់ ដូច្នេះហើយ ខ្សឹកខ្សួលស្អុះចូលទៅកាន់ព្រៃ គេចខ្លួនបាត់ទៅ ។

អាសនៈរបស់សក្កទេវរាជក្តៅ

ដោយតេជៈនៃសីលរបស់ព្រះថេរៈ (ខណៈនោះ) បណ្ឌុកម្ពលសិលា-អាសនៈ របស់សក្កទេវរាជបណ្តោយ ៦០ យោជន៏ ទទឹង ៥០ យោជន៏ កម្រាស់ ១៥ យោជន៏ មានពណ៌ដូចផ្កាជ័យព្រឹក្ស មានប្រក្រតីស្រុតចុះក្នុងវេលាដែលសក្កទេវរាជគង់ និងប៉ោងឡើងក្នុងវេលាដែលសក្កទេវរាជក្រោកឡើង សំដែងអាការក្តៅ ។ សក្ក-ទេវរាជទ្រង់ ត្រិះរិះថា នរណាហ្ន៎ ប្រាថ្នានឹងញុំាងយើងឲ្យឃ្លាតចាកឋាន ? ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ក្រឡេកចុះមកក្រោម បានឃើញព្រះថេរៈដោយទិព្វចក្ខុ ។

ហេតុនោះព្រះបូរាណាចារ្យទាំងឡាយ ទើបពោលថា ៖

សហស្សនេត្រ ដែលជាស្តេចនៃពួកទេវតា មើលដោយ
ទិព្វចក្ខុ (ទ្រង់ជ្រាបថា) ព្រះបាលត្ថេរអង្គនេះ តិះដៀល
បុគ្គលបាប ជម្រះគ្រឿងចិញ្ចឹមជីវិតឲ្យបរិសុទ្ធ, សហស្ស-
នេត្រដែលជាស្តេចនៃទេវតា, ទ្រង់ក្រឡេកមើលដោយ
ទិព្វចក្ខុហើយ (ទ្រង់ជ្រាបថា) ព្រះបាលត្ថេរអង្គនេះធ្ងន់
ក្នុងធម៌ ត្រេកអរក្នុងសាសនា គង់តែមួយព្រះអង្គឯង
ក្នុងព្រៃ ។

គ្រានោះ សក្កទេវរាជបានទ្រង់ត្រិះរិះថា បើយើងនឹងមិនទៅកាន់សម្នាក់របស់លោក ដែលជាអ្នកតិះដៀលបុគ្គលបាប ធ្ងន់ក្នុងធម៌បែបនោះ ក្បាលរបស់យើងនឹងបែកជា ៧ ចំណែក, យើងនឹង ទៅកាន់សម្នាក់របស់លោក (លុះទ្រង់ព្រះ

តម្រិះដូច្នោះហើយ ក៏ស្តេចយាងទៅ) ។

ហេតុនោះ (បូរាណាចារ្យទាំងឡាយទើបពោលថា) គ្រានោះ ទេវរាជឈ្មោះសក្កសហស្សនេត្រមានព្រះនេត្រជ្រាបនូវហេតុ ជាធំជាងទេវតា ទ្រទ្រង់សិរីរបស់ទេវរាជ ស្តេចមកកាន់សម្នាក់ព្រះថេរៈហើយក្នុងមួយរំពេច ចូលទៅជិតព្រះថេរៈ ។

លុះស្តេចចូលទៅជិតហើយ ទ្រង់ធ្វើសំឡេងជើងក្នុងទីជិត ព្រះថេរៈ ។

គ្រានោះ ព្រះថេរៈសួរសក្កទេវរាជថា នរណាហ្នឹង ?

សក្កទេវរាជឆ្លើយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណា ជាអ្នកដើរផ្លូវឆ្ងាយ (ជាអ្នកដំណើរ) ។

ថ. ម្នាលឧបាសក អ្នកទៅទីណា ?

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាទៅកាន់ក្រុង សាវត្ថី ។

ថ. ទៅចុះ អ្នកមានអាយុ ។

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់និមន្តទៅកាន់ទី ណាដែរ ?

ថ. អាត្មាភាពក៏និមន្តទៅកាន់ទីនោះដែរ ។

ស. បើដូច្នោះ យើងទាំងឡាយទៅជាមួយគ្នាចុះលោកម្ចាស់ ។

ថ. អាត្មាភាពជាមនុស្សទុព្វលភាព, ការយឺតយូរនឹងមានដល់ អ្នកដែលទៅជាមួយនឹងអាត្មាភាព ។

ស. កិច្ចប្រញាប់របស់ខ្ញុំព្រះករុណាមិនមានទេ ប្រសិនបើខ្ញុំព្រះករុណាបានធ្វើដំណើរទៅជាមួយលោកម្ចាស់នោះ ខ្ញុំព្រះករុណា នឹងបាននូវបុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ១០ ប្រការ ប្រការណានីមួយមិនខាន, សូមលោកម្ចាស់ទៅជាមួយនឹងខ្ញុំព្រះករុណាចុះ ។

ព្រះថេរៈគិតថា នុ៎ះនឹងជាសប្បុរស ទើបពោលថា បើដូច្នោះ ឧបាសកចូរចាប់ចុងឈើច្រត់របស់អាត្មាភាពចុះ ។

សក្កទេវរាជនាំព្រះថេរៈទៅដល់វត្តជេតពន

សក្កទេវរាជ ទ្រង់ធ្វើយ៉ាងនោះហើយ បំព្រួញផែនដីឲ្យដល់ វត្តជេតពន ក្នុងវេលារសៀល ។

ព្រះថេរៈបានឮសូរសំឡេងតន្ត្រី មានស័ង្ខ និងនោត ជាដើម ហើយសួរថា សំឡេងហ្នឹងនៅទីណា ?

ស. ក្រុងសាវត្ថី លោកម្ចាស់ ។

ថ. ក្នុងវេលាទៅ អាត្មាភាពទៅអស់វេលាយូរណាស់ ។

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំព្រះករុណាស្គាល់ផ្លូវកាត់ ។

ក្នុងខណៈនោះ ព្រះថេរៈដឹងបានថា អ្នកនេះមិនមែនមនុស្ស ប្រាកដជា ទេវតា ។

(ហេតុនោះព្រះបូរាណាចារ្យទាំងឡាយ ទើបពោលថា)

សក្កទេវរាជ ដែលជាស្តេចនៃទេវតា ទ្រទ្រង់សិរីរបស់ទេវរាជ

ស្តេចបំប្រួញផ្លូវមកដល់ក្រុងសាវត្ថី យ៉ាងឆាប់រហ័ស ។

សក្កទេវរាជនាំព្រះថេរៈទៅកាន់បណ្ណសាលា ដែលកុដុម្ពិកជាប្អូនប្រុសធ្វើ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ព្រះថេរៈនោះឯង និមន្តឲ្យគង់លើបទូរក្ការ ហើយនិម្មិតខ្លួនជា សម្លាញ់របស់ចុល្លៈ ហើយទៅកាន់សម្នាក់នៃកុដុម្ពិកចុល្លបាល ស្រែកហៅថា នែ៎ បាលៈសម្លាញ់ ។

កុដុម្ពិកចុល្លបាលស្រែកសួរថា (ស្អី សម្លាញ់ ?)

សក្ក. លោកបានដឹងថា ព្រះថេរៈមកហើយឬ ?

ចុល្លៈ. ខ្ញុំមិនទាន់ដឹងទេ, ក៏ព្រះថេរៈមកហើយឬ ?

សក្កទេវរាជត្រាស់ថា អើ សម្លាញ់ ខ្ញុំទៅកាន់វិហារឃើញព្រះថេរៈគង់នៅ ក្នុងបណ្ណសាលា ដែលលោកធ្វើទុកសម្រាប់ព្រះថេរៈអម្បាញ់មិញនេះឯង ដូច្នេះ ហើយ ស្តេចក៏គេចចេញទៅ ។

ចំណែកកុដុម្ពិកទៅដល់វិហារ ឃើញព្រះថេរៈហើយ ស្រែកឃំបម្រះនទៀលនៅទៀបបាទមូលរបស់ព្រះថេរៈ ពោលថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណាឃើញហេតុនេះហើយ ទើបមិនព្រមឲ្យលោកម្ចាស់បួសដូច្នោះជាដើម ហើយធ្វើក្មេងទាសៈពីរនាក់ឲ្យជាអ្នកជា ឲ្យបួសក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះថេរៈ ហើយផ្តាំថា លោកទាំងឡាយ ចូរនាំយករបស់ឆាន់ មានបបរ និងបាយជាដើម មកអំពីខាងក្នុងស្រុកឧបដ្ឋាកព្រះថេរៈ ដូច្នេះហើយ ប្រគល់កិច្ចនោះឲ្យធ្វើ ។ សាមណេរទាំងឡាយក៏ធ្វើវត្តបម្រើព្រះថេរៈ ។ ថ្ងៃមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយអ្នកនៅក្នុងទិស (អ្នកនៅក្នុងទីដទៃ) មកកាន់វត្តជេតពន ដោយបំណងថា នឹងគាល់ព្រះសាស្តា ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា សួរសុខទុក្ខព្រះអសិតីមហាសាវកហើយ ត្រាច់ទៅកាន់ទីចារិកក្នុងវិហារដល់លំនៅព្រះចក្ខុបាលត្ថេរហើយ មានមុខឆ្ពោះទៅទីនោះនៅវេលារសៀល ដោយបំណងថា នឹងមើលទីនោះ។

ក្នុងខណៈនោះ មហាមេឃញ៉ាំងភ្លៀងឲ្យធ្លាក់ចុះមក ។ ពួកលោកគិតថា ឥឡូវនេះរសៀលហើយ, ហើយមេឃក៏ភ្លៀងទៀត យើងនឹងមកមើលពេលព្រឹកដូច្នេះហើយ ក៏ត្រឡប់ទៅវិញ ។ ភ្លៀងធ្លាក់ក្នុងបឋមយាម ឈប់ក្នុងមជ្ឈិមយាម ។ ព្រះថេរៈជាអ្នក (ធ្លាប់) ប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាមដើរចង្ក្រមជានិច្ច, ហេតុដូច្នេះ ទើបចុះកាន់ទីចង្ក្រម និមន្តចង្ក្រមក្នុងបច្ចិមយាម ។ ក៏ក្នុងកាលនោះ មេភ្លៀងជាច្រើនកើតឡើងហើយលើផ្ទៃដីដែលមានភ្លៀងធ្លាក់ថ្មីៗ ។ កាលព្រះថេរៈចង្ក្រមទៅមក បានជាន់មេភ្លៀងស្លាប់ជាច្រើន ។

ពួកអន្តេវាសិក មិនទាន់បានបោសទីចង្ក្រមរបស់ព្រះថេរៈនៅឡើយ រីឯពួកភិក្ខុក្រៅនេះមកដោយបំណងថា នឹងមើលលំនៅរបស់ព្រះថេរៈ ឃើញសត្វទាំងឡាយក្នុងទីចង្ក្រមហើយ សួរថា នរណាចង្ក្រមក្នុងទីនេះ ពួកសិស្សរបស់ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ឧបជ្ឈាយ៍របស់ពួកខ្ញុំករុណាលោកម្ចាស់ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយតិះដៀលថា អ្នក

ទាំងឡាយចូរមើលកម្មរបស់សមណៈចុះ ក្នុងកាលដែលមានចក្ខុនៅជា លោកដេក មិនធ្វើអ្វី កាលមានចក្ខុវិកល ធ្វើឯងដើរចង្ក្រម ញ៉ាំងសត្វមានជីវិតឲ្យស្លាប់យ៉ាង ច្រើន ។ ពួកភិក្ខុទៅក្រាបទូលព្រះតថាគតក្នុង ខណៈនោះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះចក្ខុបាលត្ថេរទុកខ្លួនថា (ចង្ក្រម) ធ្វើសត្វមានជីវិតជាច្រើនឲ្យស្លាប់ ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយឃើញ លោកកំពុងធ្វើសត្វមានជីវិតជាច្រើនឲ្យស្លាប់ដែរឬ ។

ភិក្ខុទាំងនោះ ក្រាបទូលថា មិនឃើញទេព្រះអង្គ ។

ស. អ្នកទាំងឡាយមិនឃើញលោក (ធ្វើ) យ៉ាងណា សូម្បី លោកក៏មិន ឃើញសត្វមានជីវិតទាំងនោះដូច្នោះដែរ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលឈ្មោះថា ចេតនា ជាហេតុញ៉ាំងសត្វឲ្យស្លាប់របស់ព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ (គឺបុគ្គលអ្នកមានអាសវៈ អស់ហើយ) រមែងមិនមាន ។

ក. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលឧបនិស្ស័យនៃព្រះអរហត្តមាន ហេតុ ដូចម្តេច ទើបលោកក្លាយជាអ្នកមានចក្ខុងងឹតទៅវិញ ។

ស. ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដោយអំណាចកម្មដែលខ្លួនធ្វើទុកហើយ ។

ក. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏លោកបានធ្វើកម្មអ្វីទុក ។

បុព្វកម្មរបស់ព្រះចក្ខុបាល

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរ ស្តាប់ដោយគោរពចុះ ដូច្នេះហើយ (ត្រាស់និទានរឿងថា) ៖

ក្នុងអតីតកាល កាលព្រះបាទពារាណសី គ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិនៅក្នុងក្រុង ពារាណសី ពេទ្យម្នាក់ត្រាច់ធ្វើវេជ្ជកម្មក្នុងស្រុក និងនិគម ឃើញស្ត្រីដែលមានចក្ខុ ទុព្វលក៏សួរថា នាងកើតអី ?

ស្ត្រីនោះឆ្លើយថា ខ្ញុំមើលមិនឃើញ ។

ពេទ្យពោលថា ខ្ញុំនឹងធ្វើថ្នាំឲ្យនាង ។

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ សូមលោកធ្វើចុះ ។

ព. នាង ឲ្យអ្វីខ្ញុំ ?

ស. ប្រសិនបើលោកអាចធ្វើនូវភ្នែកទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ ឲ្យត្រឡប់ជាប្រក្រតីបាន, ខ្ញុំ និងបុត្រធីតានឹងព្រមធ្វើជាទាសាទាសីរបស់ លោក ។

ព. ល្អហើយនាង ដូច្នេះហើយ ក៏ផ្សំថ្នាំឲ្យ, ភ្នែកទាំងឡាយត្រឡប់ជាអំពីរោគ មានប្រក្រតីដូចវិញ ដោយថ្នាំតែមួយមុខប៉ុណ្ណោះ ។

ស្ត្រីនោះគិតថា យើងបានប្ដេជ្ញាចំពោះពេទ្យនោះថា យើងក្ដី បុត្រធីតាក្ដី ព្រមធ្វើជាទាសាទាសីរបស់គេ គេមុខជាមិនហៅរកយើងដោយវាចាដែលទន់ភ្លន់ទេ យើងនឹងបញ្ឆោតគេ ។ កាលដែលពេទ្យមកហើយសួរថា ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន រោគក្នុងភ្នែករបស់នាងដូចម្ដេចទៅហើយ ? នាងក៏ឆ្លើយថា កាលមុនភ្នែកទាំងឡាយរបស់ខ្ញុំ ចាក់ដោតតែបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ឥឡូវនេះ ចាក់ដោតយ៉ាងក្រៃលែង ។ ពេទ្យគិតថា ស្ត្រីនេះកុហកយើង ដោយមិនចង់ឲ្យនូវវត្ថុតិចតួចដែលជាថ្លៃឈ្នួល, យើងមិនត្រូវការថ្លៃឈ្នួលអំពីស្ត្រីនេះទេ, យើងនឹងធ្វើស្ត្រីនេះឲ្យខ្វាក់ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ហើយទៅកាន់ផ្ទះ ប្រាប់សេចក្ដីនោះដល់ភរិយារបស់ខ្លួន ។ នាងបាននៅស្ងៀម ។ ពេទ្យនោះផ្សំថ្នាំមួយមុខ ហើយក៏ទៅកាន់សម្នាក់ស្ត្រីនោះ ដោយប្រាប់ ឲ្យបន្តក់ថ្នាំថា ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន ចូរនាងបន្តក់ថ្នាំនេះចុះ ។ ភ្នែកទាំងពីរខាងបានខូច ដូចជាអណ្ដាតប្រទីបដែលរលត់ទៅដូច្នោះ ។ ពេទ្យនោះបាន (មកកើត) ជាចក្ខុបាលភិក្ខុក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កម្មដែលបុត្ររបស់តថាគតធ្វើទុកហើយក្នុងកាលនោះ ជាប់តាមគេអំពីក្រោយៗ ។ ពិតណាស់ ដែលឈ្មោះថាបាបកម្ម រមែងជាប់តាមអ្នកធ្វើ ដូចកង់រទេះវិលទៅតាមស្នាមជើងគោ (គឺគោដែល

គេទឹមរទេះផ្ទុកទំនិញ) គោនាំទៅនូវធុរៈ លុះទ្រង់ត្រាស់រឿងនេះហើយ ព្រះអង្គជាធម្មរាជា ទ្រង់បានត្រាស់ព្រះគាថានេះបន្តអនុសន្ធិ ដូចប្រថាប់ព្រះរាជសាសន៍ ដែលមានដីប្រថាំទុកហើយដោយព្រះរាជលញ្ចក្ក (ត្រារបស់ព្រះរាជា) ថា ៖

១ មនោបុព្វង្គមា ធម្មា មនោសេដ្ឋា មនោមយា
មនសា ចេ បទុដ្ឋេន ភាសតិ វា ករោតិ វា
តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតិ ចក្កំវ វហតោ បទំ ។

ធម៌ទាំងឡាយ មានចិត្តជាប្រធាន មានចិត្តប្រសើរបំផុត (មានចិត្តជាធំ) សម្រេចអំពីចិត្ត បើបុគ្គលមានចិត្តត្រូវទោសប្រទូស្ត ហើយ ពោលក្តី ធ្វើក្តី (នូវទុច្ចរិត) ព្រោះទុច្ចរិតទាំងនោះ ទុក្ខជាប់តាមបុគ្គលនោះទៅ ដូចកង់រទេះវិលតាមដានជើងគោដែលកំពុងអូសនឹមទៅ ។

អធិប្បាយគាថា

ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិទាំង ៤ មានកាមាវចរកុសលចិត្តជាដើម ឈ្មោះថា **មនោ** ក្នុងព្រះគាថានេះ ។ ប៉ុន្តែចិត្តដែលកើតឡើងដល់ពេទ្យក្នុងកាលនោះ គឺជាទោសមូលចិត្តប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា **បុព្វង្គមា** គឺ ប្រកបព្រមហើយដោយចិត្ត ដែលជាធម្មជាតមានប្រក្រតីប្រព្រឹត្តទៅមុន ។

បទថា **ធម្មា** ប្រែថា ធម៌ទាំងឡាយ ដែលឈ្មោះថាធម៌មាន ៤ យ៉ាង គឺគុណធម៌ ទេសនាធម៌ បរិយត្តិធម៌ និងនិស្សត្តនិជ្ជីវធម៌ ។ បណ្តាធម៌ទាំង ៤ ប្រការនោះ ធម្មស័ព្ទក្នុងពាក្យថា **ធម៌** និង**អធម៌** ទាំងពីរប្រការនេះ ឲ្យផលមិនដូចគ្នា អធម៌រមែងនាំទៅកាន់នរក ធម៌រមែងឲ្យដល់សុគតិ ។

ដូច្នេះឈ្មោះថា គុណធម៌ (ប្រែថា ធម៌ គឺគុណ) ។ ធម្មស័ព្ទ ក្នុងពាក្យថា

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតនឹងសំដែងធម៌ មានលំអបទដើមដល់អ្នកទាំងឡាយ ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា **ទេសនាធម៌** (ប្រែថា ធម៌ គឺទេសនា) ។ ធម្មស័ព្ទក្នុងពាក្យថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កុលបុត្រពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ រមែងរៀនធម៌ គឺសុត្តៈ, គេយ្យៈ ដូច្នេះ ជាដើម ឈ្មោះថា **បរិយត្តិធម៌** (ប្រែថា ធម៌ គឺបរិយត្តិ) ។ ធម្មស័ព្ទក្នុងពាក្យនេះថា សម័យនោះឯងធម៌ទាំងឡាយ គឺខន្ធរមែងមាន ដូច្នេះជាដើម ឈ្មោះថា **និស្សត្តធម៌** (ប្រែថា ធម៌គឺសភាវៈដែលមិនមែនសត្វ) សូម្បីន័យក្នុងបទថា និជ្ជីវធម៌ ដែលប្រែថា (ធម៌ គឺសភាវៈមិនមែនជីវៈ) ក៏ដូចគ្នា ។ បណ្តាធម៌ទាំង ៤ ប្រការនោះ និស្សត្តធម៌ ឬនិជ្ជីវធម៌ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រាថ្នាយកក្នុងគាថានេះ ។ និស្សត្តធម៌ ឬនិជ្ជីវធម៌នោះ ដោយអត្ថក៏បានដល់ អរូបក្ខន្ធ ៣ ប្រការ គឺ វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ ។ ព្រោះហេតុថា អរូបក្ខន្ធ ៣ ប្រការនេះ ឈ្មោះថា មានចិត្តជាប្រធាន ។

មានពាក្យសួរថា ក៏ចិត្តមានវត្ថុ ១ មានអារម្មណ៍ ១ កើតក្នុង ខណៈ ១ រលត់ក្នុងខណៈ ១ ជាមួយនឹងធម៌ទាំងនោះ មិនមុន មិនក្រោយ ឈ្មោះថា ជាប្រធាននៃធម៌ទាំងនោះដូចម្តេច ?

មានពាក្យឆ្លើយថា ចិត្តមានឈ្មោះថា ជាប្រធាននៃធម៌ទាំងនោះ ដោយអត្ថថា ជាបច្ច័យញ៉ាំងធម៌ទាំងនោះឲ្យកើតឡើង ។ ដូចយ៉ាងថា កាលពួកចោរជាច្រើនធ្វើចោរកម្ម មានបួនអ្នកស្រុកជាដើមជាមួយគ្នា កាលមានគេសួរថា នរណាជាប្រធាននៃពួកវា នរណាជាបច្ច័យរបស់ពួកវា គឺពួកវាអាស្រ័យអ្នកណា ទើបធ្វើកម្មនោះបាន អ្នកនោះទោះបីជាឈ្មោះទត្តៈក៏ដោយ ឈ្មោះមត្តៈក៏ដោយ គេហៅថាប្រធានរបស់វា យ៉ាងណាមិញ ពាក្យឧបមេយ្យដែលជាគ្រឿងញ៉ាំងអត្ថឲ្យដល់ព្រមនេះ បណ្ឌិតគប្បីដឹងច្បាស់ ដូច្នេះ ។ ចិត្តឈ្មោះថាជាប្រធាននៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយអត្ថថា ជាបច្ច័យញ៉ាំងធម៌ទាំងនោះឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងនោះ

ទើបឈ្មោះថា មានចិត្តជាប្រធាន, ព្រោះកាលចិត្តមិនកើតឡើង ធម៌ទាំងនោះ មិនអាចនឹងកើតឡើងបាន ចំណែកចិត្តសូម្បីចេតសិកធម៌ពួកខ្លះមិនកើតឡើង ក៏អាចកើតឡើងបានដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀត ចិត្តឈ្មោះថា ជាធំនៃធម៌ទាំងឡាយនោះ ដោយអំណាចជាអធិបតី ព្រោះហេតុនោះ ធម៌ទាំងនោះ ទើបឈ្មោះថាមានចិត្តជាធំ ។ ដូចយ៉ាងថា ជនទាំងឡាយមានចោរដែលជាប្រធានជាដើម ដែលជាអធិបតី បានឈ្មោះថា ជាធំនៃជនទាំងឡាយមានចោរជាដើម យ៉ាងណាមិញ ចិត្តដែលជាអធិបតី មានឈ្មោះថា ជាធំនៃធម៌ទាំងនោះដូច្នោះដែរ ព្រោះហេតុនោះ ទើបធម៌ទាំងនោះ ឈ្មោះថា មានចិត្តជាធំ ។ ម្យ៉ាងទៀត ភណ្ឌៈទាំងឡាយនោះៗ សម្រេចហើយអំពីវត្ថុណាមានឈើជាដើម ក៏ឈ្មោះថា ជារបស់សម្រេចហើយអំពីឈើជាដើម យ៉ាងណា សូម្បីធម៌ទាំងឡាយនោះ មានឈ្មោះថាសម្រេចហើយអំពីចិត្ត ព្រោះសម្រេចមកអំពីចិត្ត ដូច្នោះ ។

បទថា **បទុដ្ឋេន** គឺ ដែលទោសមានអភិជ្ឈាជាដើម ដែលទើបចរមកថ្មីប្រទូស្តហើយ ។ ពិតណាស់ ចិត្តប្រក្រតីឈ្មោះថាភវង្គចិត្ត, ភវង្គចិត្តនោះមិនត្រូវទោសប្រទូស្តឡើយ ។ ដូចយ៉ាងថា ទឹកថ្លា សៅហ្មងហើយ ព្រោះពណ៌ទាំងឡាយមានពណ៌ខៀវជាដើម ដែលទើបមកថ្មីចូលទៅធ្វើឲ្យសៅហ្មង ជាទឹកផ្សេងមានពណ៌ខៀវជាដើម នឹងឈ្មោះថាទឹកថ្មីក៏មិនមែន ឈ្មោះថាទឹកថ្លាដូចដើមក៏មិនមែន យ៉ាងណាមិញ ភវង្គចិត្តត្រូវទោស មានអភិជ្ឈាជាដើមដែលទើបមកថ្មីប្រទូស្តហើយ នឹងឈ្មោះថាចិត្តថ្មីក៏មិនមែន ឈ្មោះថាភវង្គចិត្តដដែលក៏មិនមែន, ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចិត្តនេះជាធម្មជាតផូរផង់ តែវាសៅហ្មងព្រោះឧបក្កិលេសទាំងឡាយដែលទើបមកថ្មីនុ៎ះឯង ដូច្នេះ ។ បើបុគ្គលមានចិត្តត្រូវទោសប្រទូស្តហើយយ៉ាងនេះ ។

បាទព្រះគាថាថា **ភាសតិ វាករោតិ វា** គឺកាលបុគ្គលនោះ និយាយ

រមែងនិយាយតែវចីទុច្ចរិត ៤ យ៉ាង កាលធ្វើរមែងធ្វើតែកាយ ទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង កាលមិននិយាយ កាលមិនធ្វើ ព្រោះកាលដែលខ្លួនជាអ្នកមានចិត្តដែលទោស មានអភិជ្ឈាជាដើមប្រទូសរ៉ាយហើយនោះ រមែងញ៉ាំងមនោទុច្ចរិត ៣ យ៉ាងឲ្យពេញ ។ អកុសលកម្មបថ ១០ យ៉ាង របស់បុគ្គលនោះ រមែងដល់ការពេញពោរដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ បាទព្រះគាថាថា **តតោ នំ ទុក្ខមន្វេតិ** សេចក្ដីថា ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះទៅ ព្រោះទុច្ចរិត ៣ យ៉ាងនោះ គឺទុក្ខដែលជាផល ទាំងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត ដោយបរិយាយយ៉ាងនេះថា ទុក្ខមានកាយជាទីតាំងខ្លះ ទុក្ខមានចិត្តក្រៅនេះជាទីតាំងខ្លះ រមែងទៅតាមអត្តភាពនោះ ដែលជាអ្នកទៅនៅក្នុងអបាយភូមិ ៤ ក្ដី ក្នុងពួកមនុស្សក្ដី ដោយអានុភាពនៃទុច្ចរិតនោះ ។

មានពាក្យសួរថា ទុក្ខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះដូចជាអ្វី ?

មានពាក្យឆ្លើយថា ដូចជាកង់រទេះវិលទៅតាមស្នាមជើងគោ ដែលនាំទៅនូវធុរៈ ដូច្នោះ, អធិប្បាយថា ដូចជាកង់រទេះដែលវិលទៅតាមស្នាមជើងគោ ដែលគេទឹមទុកហ្នឹងនឹមនាំនឹមទៅ ។ ដូចយ៉ាងថា វាអូសទៅអស់មួយថ្ងៃក្ដី ពីរថ្ងៃក្ដី ១០ ថ្ងៃក្ដី កន្លះខែក្ដី រមែងមិនអាចឲ្យកង់ត្រឡប់វិញបាន គឺមិនអាចដើម្បីលះបង់នូវកង់ទៅបាន,ក្នុងន័យថា កាលវាឈានទៅខាងមុខ នឹមក៏បៀតបៀន (សង្កត់) ក (របស់វា) កាលវាថយក្រោយកង់ក៏ទង្គិច (កកិត) នូវសាច់ភ្លៅរបស់វា, កង់បៀតបៀនដោយហេតុ ២ ប្រការនេះ ជាវត្ថុដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមស្នាមជើងរបស់វា យ៉ាងណា ទុក្ខកាយ និងទុក្ខចិត្ត ដែលមានទុច្ចរិតជាមូល រមែងជាប់តាមបុគ្គលអ្នកមានចិត្តដែលត្រូវទោសប្រទូស្តហើយ ញ៉ាំងទុច្ចរិត ៣ ប្រការឲ្យពេញបរិបូណ៌ តាំងនៅក្នុងទីដែលគេទៅហើយៗ មាននរកជាដើម យ៉ាងនោះឯង ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ភិក្ខុ ៣០០០ រូប បានសម្រេចព្រះអរហត្ត មួយអន្លើដោយបដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ។ ទេសនាបានជាកថាមានប្រយោជន៍ មានផលសូម្បីដល់បរិស័ទអ្នកប្រជុំគ្នាហើយ ដូច្នេះឯង ។

(រឿងព្រះចក្ខុបាលត្ថេរ ចប់)

២ រឿងមដ្ឋកុណ្ឌលី

សេចក្ដីខាងដើម

ចំណែកព្រះគាថាទីពីរថា **មនោបុព្វង្គមា** ជាដើម ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រារព្ធមដ្ឋកុណ្ឌលីមាណព សំដែងនៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី នោះឯង ។

ព្រាហ្មណ៍ធ្វើគ្រឿងប្រដាប់ឲ្យបុត្រ

មានសេចក្ដីដំណាលមកថា នៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានព្រាហ្មណ៍ ម្នាក់ឈ្មោះ អទិន្នបុព្វកៈ ។ គាត់មិនធ្លាប់ឲ្យវត្ថុអ្វី ៗ ដល់នរណា ។ ។ ព្រោះហេតុនោះ មហាជនក៏បានដាក់ឈ្មោះឲ្យគាត់ថា អទិន្នបុព្វកៈ គាត់មានបុត្រម្នាក់ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត ។ ក្រោយមក គាត់ចង់ធ្វើគ្រឿងប្រដាប់ឲ្យដល់បុត្រនោះ ក៏គិតថា ប្រសិនបើយើងជួលជាងមាសឲ្យធ្វើក៏នឹងត្រូវឲ្យកត្ត និងថ្លៃឈ្នួលដល់ជាង ដូច្នេះហើយ ក៏ដំមាសដោយខ្លួនឯង ហើយធ្វើជាទំហ៊ូរលោងៗ ស្រេចហើយ ឲ្យ (ដល់បុត្ររបស់ខ្លួន) ព្រោះហេតុនោះ ទើបបុត្ររបស់គាត់បានប្រាកដឈ្មោះថា មដ្ឋកុណ្ឌលី ។

ព្យាបាលបុត្រខ្លួនឯងព្រោះខ្លាចអស់ថ្លៃឈ្នួល

ក្នុងកាលបុត្រនោះមានអាយុបាន ១៦ ឆ្នាំ ក៏កើតរោគស្គមលឿង ។ មាតាក្រឡេកឃើញបុត្រហើយក៏និយាយនឹងព្រាហ្មណ៍ ដែលជាស្វាមីថា បពិត្រព្រាហ្មណ៍ រោគកើតឡើងហើយដល់បុត្ររបស់លោក សូមលោករកពេទ្យមកព្យាបាលឲ្យវាចុះ ។

ព្រាហ្មណ៍ឆ្លើយថា នែ នាងដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើអញនឹងរកពេទ្យមក, អញនឹងឲ្យថ្លៃឈ្នួល និងវត្ថាន់ដល់គេ នាងមិនឃើញនូវការខាតបង់ទ្រព្យរបស់យើងទេអី ។

នាងព្រាហ្មណីសួរថា បពិត្រព្រាហ្មណ៍ កាលបើដូច្នោះ តើលោកធ្វើដូចម្តេចទៅ ?

ព្រាហ្មណ៍ឆ្លើយថា ទ្រព្យរបស់យើង នឹងមិនខាតបង់ទៅដោយប្រការណា យើងនឹងធ្វើយ៉ាងនោះ ។

ព្រាហ្មណ៍នោះទៅកាន់សម្នាក់ពួកពេទ្យហើយ សួរថា ពួកលោកផ្សំថ្នាំដូចម្តេចដល់អ្នកជម្ងឺដែលកើតរោគឈ្មោះឯណោះ ។

គ្រានោះ ពួកពេទ្យក៏ប្រាប់នូវរុក្ខាអវយវៈ មានសំបកឈើជាដើមដល់ព្រាហ្មណ៍នោះ ។ ព្រាហ្មណ៍ (ទៅ) យកឫសឈើជាដើម ដែលពួកទេព្យប្រាប់នោះមក ហើយធ្វើថ្នាំឲ្យដល់បុត្ររបស់ខ្លួន ។ កាលព្រាហ្មណ៍ធ្វើថ្នាំដូច្នោះឲ្យបុត្ររបស់ខ្លួនផឹក, រោគបាន (កម្រើកឡើង) យ៉ាងខ្លាំងក្លា (រហូត) ចូលដល់ការដែលមិនមាននរណាអាចព្យាបាលបាន ។ ព្រាហ្មណ៍ដឹងថា បុត្រទុព្វលភាពហើយ ក៏អញ្ជើញពេទ្យម្នាក់មក ពេទ្យនោះ (មក) ពិនិត្យមើលហើយ ក៏និយាយ (គេចកែ) ថា ខ្ញុំមានកិច្ចរវល់ សូមលោកអញ្ជើញពេទ្យដទៃមកព្យាបាលចុះ ដូច្នោះហើយ ប្រកែកជាមួយនឹងព្រាហ្មណ៍នោះហើយ ក៏លាទៅ ។

ឲ្យបុត្រដេកក្រៅផ្ទះព្រោះខ្លាចគេឃើញសម្បត្តិ

ព្រាហ្មណ៍ដឹងថា បុត្ររបស់ខ្លួនជិតស្លាប់ហើយ ក៏គិតថា ពួកជនដែលមកសួរសុខទុក្ខបុត្រនេះ ឃើញទ្រព្យសម្បត្តិខាងក្នុងផ្ទះយើង នឹងនាំគេចេញទៅខាងក្រៅ ដូច្នេះហើយ ទើបនាំយកបុត្រចេញមកឲ្យដេកព្លដ៏ខាងក្រៅផ្ទះ ។

ព្រះពុទ្ធពិចារណាឃើញឧបនិស្ស័យរបស់មដ្ឋកុណ្ឌលី

ក្នុងវេលាបច្ចូសម័យនាថ្ងៃនោះ ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចចេញអំពីព្រះមហាករុណាសមាបត្តិ ទ្រង់ប្រមើលមើលនូវសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុ ដើម្បីស្វែងរកពួកសត្វអ្នកមានផៅពង្ស ដែលព្រះអង្គគប្បីណែនាំបាន ដែលមានកុសលមូលកើត

ឡើង ហើយមានអធិការដែលបានធ្វើទុកហើយក្នុងព្រះពុទ្ធអង្គមុនៗ បានទ្រង់ផ្សាយសំណាញ់ គឺព្រះញាណទៅក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡ ។

មដ្ឋកុណ្ឌលីមាណព បានប្រាកដឮដ៏ខាងក្នុងសំណាញ់ គឺព្រះញាណ កាលដែលខ្លួនដេកនៅឮដ៏ខាងក្រៅផ្ទះនោះឯង ។

ព្រះសាស្តា ទតឃើញមដ្ឋកុណ្ឌលីហើយ ទ្រង់ជ្រាបថា ព្រាហ្មណ៍ដែលជាបិតានាំបុត្រចេញអំពីខាងក្នុងផ្ទះ ហើយឲ្យដេកឮដ៏ខាងក្រៅផ្ទះនោះ ទ្រង់ពិចារណាថា កាលដែលតថាគតយាងទៅកាន់ទីនោះ នឹងមានប្រយោជន៍ខ្លះដែរឬទេហ្ន៎ កំពុងទ្រង់ពិចារណានោះឯង ក៏បានឃើញហេតុនេះថា មាណពនោះនឹងញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងតថាគត ធ្វើកាលកិរិយាហើយនឹងកើតក្នុងវិមាន មាសកំពស់ ៣០ យោជន៍ ក្នុងតាវត្តិង្សទេវលោក មាននាងទេពអប្សរជាបរិវារ ១០០០ ។ ចំណែកព្រាហ្មណ៍ ប្រើមនុស្សឲ្យដុតសាកសពកូននោះហើយ យំដើរទៅកាន់ទីដុតនោះ ។ ទេវបុត្រនឹងរមិលមើលនូវអត្តភាពកំពស់ ៣ គាវុត ដែលប្រដាប់ដោយគ្រឿងអលង្ការទម្ងន់ ៦០ រទេះ មាននាងទេពអប្សរជាបរិវារ ១០០០ គិតថា សិរីសម្បត្តិនេះ យើងបានដោយកម្មអ្វីហ្ន៎ ? ដូច្នេះហើយ ក៏បានដឹងថា បានដោយចិត្តជ្រះថ្លាចំពោះព្រះតថាគត គិតថា បិតាមិនអញ្ជើញពេទ្យមកផ្សំថ្នាំឲ្យដល់យើង ព្រោះខ្លាចក្រែងទ្រព្យនឹងអស់ទៅ ឥឡូវនេះ ទៅកាន់ប៉ាឆាស្រែកយំ, យើងនឹងធ្វើគាត់ឲ្យដល់ប្រការដ៏ប្លែក ដូច្នេះហើយ ដោយការថ្នាំងថ្នាក់ចំពោះបិតា ក៏និម្មិតខ្លួនដូចមដ្ឋកុណ្ឌលីមាណព មកធ្វើដូចជាស្រែកយំក្នុងទីជិតប៉ាឆា ។ ពេលនោះ ព្រាហ្មណ៍នឹងសួរមាណពនោះថា ឯងជានរ-ណា ក៏ប្រាប់ថា ខ្ញុំជាមដ្ឋកុណ្ឌលីមាណព បុត្ររបស់លោក ។

ព្រាហ្មណ៍. ឯងទៅកើតក្នុងភពណា ?

ទេវបុត្រ. ក្នុងភពតាវត្តិង្ស ។

កាលព្រាហ្មណ៍សួរថា ព្រោះធ្វើកម្មអ្វី ? គេនឹងប្រាប់ថា គេញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះតថាគត ។ ព្រាហ្មណ៍នឹងសួរតថាគតថា ការញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះអង្គ (ប៉ុណ្ណោះ) ហើយ ទៅកើតក្នុងទេវលោកមានដែរឬ ? ពេលនោះ

តថាគតនឹងឆ្លើយប្រាប់ព្រាហ្មណ៍ថា មិនមាននរណាអាចនឹងកំណត់ដោយការរាប់បានថា មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះរយ ឬប៉ុណ្ណោះពាន់ ឬក៏ប៉ុណ្ណោះសែនឡើយ ដូច្នេះហើយនឹងសំដែងគាថាក្នុងធម្មបទ ។ ក្នុងកាលចប់គាថា ការត្រាស់ដឹងធម៌នឹងមានដល់សត្វ ៨៤០០០ មដ្ឋកុណ្ឌលីទេវបុត្រនឹងបានជាសោតាបន្ន, សូម្បីអទិន្នបុព្វកព្រាហ្មណ៍ក៏ដូចគ្នាដែរ ។ អាស្រ័យកុលបុត្រនេះ ការបូជាធម៌ជាច្រើននឹងមានដោយប្រការដូច្នេះ, ក្នុងថ្ងៃស្អែកឡើងទ្រង់បដិបត្តិ (ជម្រះ) ព្រះសរីរៈស្រេចហើយ ដែលមានភិក្ខុសង្ឃមួយពួកធំហែហម ស្ដេចចូលទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថីដើម្បីបិណ្ឌបាត ស្ដេចយាងដល់ទ្វារផ្ទះរបស់ព្រាហ្មណ៍ដោយលំដាប់។

មដ្ឋកុណ្ឌលីញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់

គ្រានោះ មដ្ឋកុណ្ឌលីមាណព កំពុងដេកបែរមុខទៅខាងក្នុងផ្ទះ ។ ព្រះសាស្ដាទ្រង់ជ្រាបថា មដ្ឋកុណ្ឌលីមិនឃើញព្រះអង្គ, ទើបបានផ្សាយព្រះរស្មីទៅមួយព្យាម ។ មាណពគិតថា ពន្លឺនេះជាពន្លឺអ្វី ? ទើបប្រែត្រឡប់មក ឃើញព្រះសាស្ដាហើយ គិតថា យើងអាស្រ័យបិតាដែលជាមនុស្សអន្ធពាល ទើបមិនបានចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បែបនេះ មិនបានធ្វើសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយដោយកាយ ឬថ្វាយទាន ឬស្ដាប់ធម៌ឡើយ, ឥឡូវនេះសូម្បីតែដៃទាំងពីរខាងរបស់យើងក៏លើកមិនរួច ។ កិច្ចដែលអញគួរធ្វើយ៉ាងដទៃមិនមាន ដូច្នេះហើយ បានញ៉ាំងចិត្តប៉ុណ្ណោះឲ្យជ្រះថ្លា ។

ព្រោះចិត្តជ្រះថ្លាធ្វើកាលកិរិយាទៅកើតក្នុងទេវលោក

ព្រះសាស្ដាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ការដែលមាណពនេះញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាចំពោះតថាគត មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះល្មមហើយ ក៏ស្ដេចទ្រង់ចៀសចេញទៅ កាលព្រះ-

តថាគតលះបង់នូវគន្ធចក្ខុប៉ុណ្ណោះ, មាណពនោះមានចិត្តជ្រះថ្លា ធ្វើកាលកិរិយាហើយ ហាក់ដូចជាដេកលក់ហើយ ត្រឡប់ភ្ញាក់ឡើង ទៅកើតក្នុងវិមានមាសកំពស់ប្រមាណ ៣០ យោជន៍ ក្នុងទេវលោក ។

ព្រាហ្មណ៍ខ្សឹកខ្សួលដល់បុត្រ

ចំណែកព្រាហ្មណ៍ប្រើឲ្យគេដុតសាកសពកូននោះហើយ គិតតែពីខ្សឹកខ្សួលដល់បុត្រ គាត់ទៅកាន់ប៉ាឆារាល់ៗថ្ងៃ យំផង រៀបរាប់ផងថា កូនសម្លាញ់របស់ពុកនៅទីណា ? កូនសម្លាញ់របស់ពុកនៅទីណា ?

ទេវបុត្រនិម្មិតកាយទៅរកព្រាហ្មណ៍

ទេវបុត្រនោះ ក្រឡេកមើលសម្បត្តិរបស់ខ្លួនហើយ គិតថា សម្បត្តិនេះតើយើងបានដោយកម្មអ្វី ? កាលពិចារណាទៅក៏ដឹងថា បានដោយចិត្តដែលជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ដូច្នេះហើយ ទើបគិតតទៅថា ព្រាហ្មណ៍នេះក្នុងកាលដែលយើងមិនសប្បាយ (មានជម្ងឺ) មិនបានអញ្ជើញពេទ្យមកព្យាបាលទេ, ឥឡូវនេះ ទៅកាន់ប៉ាឆាស្រែកយំ, យើងគួរតែធ្វើគាត់ឲ្យដល់នូវប្រការដ៏ប្លែក ដូច្នេះហើយ ក៏និម្មិតខ្លួនដូចមដ្ឋកុណ្ឌលីមាណព ឈរឱបដៃយំក្នុងទីមិនឆ្ងាយអំពីប៉ាឆា ។

ទេវបុត្រនិងព្រាហ្មណ៍បានឆ្លើយឆ្លងគ្នា

ព្រាហ្មណ៍ឃើញអាការនោះហើយ ក៏គិតថា យើងយំព្រោះសោកស្តាយអាលោះអាល័យបុត្រ, ក៏មាណពនោះយំត្រូវការអ្វីដែរ ? យើងនឹងសួរគេមើល៍ ដូច្នេះហើយ កាលនឹងសួរ បានពោលគាថានេះថា ៖

អ្នកប្រដាប់តុបតែងហើយ ដូចមដ្ឋកុណ្ឌលី មានភារៈ គឺ
កម្រងផ្កាមានខ្លួនដ៏ខ្ពស់ឡើង ដោយការប្រោះព្រំដោយ
ខ្លឹមចន្ទន៍មានពណ៌ក្រហម, ឈរឱបដៃទាំងពីរកន្ទក់កន្ទេញ
នៅកណ្តាលព្រៃ តើកើតទុក្ខរឿងអ្វី ?

មាណពឆ្លើយថា ៖

រាងនៃរថធ្វើដោយមាសដ៏ភ្លឺផ្លេក (ជាដែនផ្សាយចេញនៃរស្មី) កើតឡើងហើយដល់ខ្ញុំ, ខ្ញុំមិនបានទូវគូនៃកង់ដើម្បីរាងនៃរថនោះ ខ្ញុំនឹងមិនមានជីវិត ព្រោះសេចក្ដីទុក្ខនោះ ។

-៣៦- យមកវគ្គវណ្ណនា រឿងមដ្ឋកុណ្ឌលី

គ្រានោះព្រាហ្មណ៍បាននិយាយនឹងមាណពនោះថា ៖

ម្នាលមាណពដ៏ចម្រើន គូនៃកង់នោះ ទោះបីសម្រេចដោយមាសក្ដី សម្រេចដោយកែវមណីក្ដី សម្រេចដោយលោហៈក្ដី សម្រេចដោយប្រាក់ក្ដី អ្នកចូរប្រាប់ខ្ញុំមកចុះ, ខ្ញុំនឹងញុំាងអ្នកឲ្យបានគូនៃកង់នោះ ។

មាណពបានស្ដាប់នូវពាក្យនោះហើយ គិតថា ៖

ព្រាហ្មណ៍នេះមិនធ្វើថ្នាំឲ្យដល់បុត្រហើយ លុះមកឃើញយើងមានរូបរាងដូចបុត្ររបស់ខ្លួនកំពុងយំ ក៏និយាយថាយើងនឹងធ្វើកង់នៃរថ ដែលសម្រេចដោយមាសជាដើមឲ្យណ្ហើយចុះ យើងនឹងផ្ចាញ់ផ្ចាលគាត់ ដូច្នេះហើយ ទើបពោលថា លោកនឹងធ្វើគូនៃកង់ឲ្យដល់ខ្ញុំធំប៉ុណ្ណា ? កាលព្រាហ្មណ៍នោះពោលថា តើអ្នកត្រូវការទំហំប៉ុន្មានទៅ

ទើបប្រាប់ថា ៖

ខ្ញុំត្រូវការព្រះច័ន្ទ និងព្រះអាទិត្យទាំងពីរដួង លោកដែលខ្ញុំសូមហើយ មេត្តាឲ្យនូវព្រះអាទិត្យ និងព្រះច័ន្ទទាំងពីរនោះដល់ខ្ញុំចុះ ។

មាណពនោះពោលតទៅទៀតថា ៖

ព្រះច័ន្ទ និងព្រះអាទិត្យរុងរឿងក្នុងវិថីទាំងពីរ រថរបស់ខ្ញុំសម្រេចហើយដោយមាស រមែងល្អសមនឹងគូនៃកង់នោះ ។

លំដាប់នោះព្រាហ្មណ៍និយាយនឹងមាណពថា ៖

ម្នាលមាណព អ្នកប្រាថ្នារបស់ដែលមិនគួរប្រាថ្នា ជា
មនុស្សល្ងង់ខ្លៅពេកហើយ ខ្ញុំយល់ថា អ្នកប្រាថ្នារហូត

ដល់ស្លាប់ក៏នឹងមិនបានព្រះច័ន្ទ និងព្រះអាទិត្យទាំងពីរ
នោះឡើយ ។

ខណៈនោះ មាណពក៏បាននិយាយទៅកាន់ព្រាហ្មណ៍នោះថា ក៏បុគ្គលអ្នកយំត្រូវការវត្ថុដែលប្រាកដជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ឬថា បុគ្គលអ្នកយំត្រូវការវត្ថុដែលមិនប្រាកដជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ? ដូច្នេះហើយ ទើបពោលគាថាថា ៖

សូម្បីការទៅ និងការមករបស់ព្រះច័ន្ទ និងព្រះអាទិត្យក៏
ប្រាកដ វណ្ណធាតុគឺរស្មីនៃព្រះច័ន្ទ និងព្រះអាទិត្យក៏ប្រា-
កដនៅក្នុងវិថីទាំងពីរ (ចំណែក) ជនដែលធ្វើកាលកិរិយា
ទៅហើយ នរណាក៏មិនឃើញ, បណ្ដាយើងទាំងពីរដែល
ជាអ្នកទួញកន្ទេញនៅក្នុងទីនេះ តើនរណាជាមនុស្សល្ងង់
ខ្លៅជាងនរណា ?

ព្រាហ្មណ៍យល់ព្រមចុះចាញ់ហើយសរសើរទេវបុត្រ

ព្រាហ្មណ៍ស្ដាប់ពាក្យនោះហើយ គិតក្នុងថា មាណពនេះ និយាយត្រូវ ទើបពោលគាថាថា ៖

ម្នាលមាណពដ៏ចម្រើន អ្នកនិយាយពាក្យនេះ ត្រឹមត្រូវ
ហើយ បណ្ដាយើងទាំងពីរដែលជាអ្នកកន្ទួញកន្ទេញ (នៅ
ក្នុងទីនេះ ខ្ញុំជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅជាង ខ្ញុំចង់បានបុត្រដែល
ធ្វើកាលកិរិយាទៅហើយមកវិញ ដូចទារកយំចង់បានព្រះច័ន្ទ ។

ដូច្នេះហើយ ជាអ្នកអស់សេចក្តីសោកព្រោះពាក្យរបស់មាណពនោះ, កាលនឹងសរសើរមាណពបានពោលគាថាទាំងនេះថា ៖

អ្នកមកស្រោចរំលត់នូវខ្ញុំ ដែលជាអ្នកត្រូវភ្លើងគឺសេចក្តី
សោកដុតរោលរាលហើយ ដូចបុគ្គលរំលត់ភ្លើងដែលឆេះ

ឆ្នាំងប្រេងដោយទឹក, ខ្ញុំរមែងញ៉ាំងសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ
ទាំងពួងឲ្យរលត់បាន លោកបន្ទោបង់សេចក្តីសោកដល់
បុត្តរបស់ខ្ញុំដែលសេចក្តីសោកគ្របសង្កត់ហើយ បានដក
កូនសរ គឺសេចក្តីសោកដែលចាក់ដោតហឫទ័យរបស់ខ្ញុំ
ចេញបាន ខ្ញុំនោះជាអ្នកមានកូនសរ ដែលលោកដកចេញ
ហើយ ជាអ្នកត្រជាក់ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ, ម្នាលមាណព ខ្ញុំមិន
សោកសៅ មិនយំព្រោះបានស្តាប់ពាក្យរបស់អ្នក ។

ព្រាហ្មណ៍សាកសួរទេវបុត្រ

គ្រានោះ ព្រាហ្មណ៍កាលនឹងសួរទេវបុត្រថា អ្នកឈ្មោះអ្វី ? ទើបពោលគាថាថា ៖

ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើន អ្នកជាទេវតា ឬក៏ជាគន្ធព ឬថាជា
បុរិន្ទទសក្កទេវរាជ, អ្នកឈ្មោះអ្វី ? ជាបុត្ររបស់អ្នក
ណា ? ធ្វើដូចម្តេចទៅ ទើបខ្ញុំបានស្គាល់អ្នក ?

គ្រានោះ មាណពប្រាប់ព្រាហ្មណ៍នោះថា ៖

អ្នកដុតបុត្រណា ក្នុងព្រៃស្មសានខ្លួនឯង ហើយរមែងកន្ទក់
កន្ទេញ និងយំរកបុត្រណា បុត្រនោះគឺខ្ញុំ ធ្វើកុសលកម្មហើយ
ដល់នូវភាពជាសម្លាញ់របស់ទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ។

ព្រាហ្មណ៍បានពោលថា ៖

កាលអ្នកឲ្យទានតិច ឬប្រើនក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន ឬរក្សាឧបោសថកម្ម ឬក៏ធ្វើនូវអំពើដែលជាកុសលឯណានីមួយនោះ ខ្ញុំមិនដែលឃើញឡើយ, អ្នកទៅកាន់ទេវលោកបានព្រោះកម្មអ្វី ?

មាណពបានពោលថា ៖

ខ្ញុំមានរោគឈឺលំបាក មានកាយសោប់សល់ នៅក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួន, ខ្ញុំបានឃើញព្រះពុទ្ធដែលជាអ្នកប្រាសធូលី គឺកិលេស, ព្រះអង្គធ្ងន់ផុតសេចក្តីសង្ស័យហើយ ស្តេចយាងទៅដោយល្អ មានព្រះប្រាជ្ញាមិនថោកថយ,ខ្ញុំនោះជាអ្នកមានចិត្តរីករាយហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ បានថ្វាយនូវអញ្ជលីចំពោះព្រះតថាគត ។

ខ្ញុំបានធ្វើកុសលកម្មនោះហើយ ក្រោយអំពីចុតិ ក៏បានជាសម្លាញ់របស់ពួកទេវតាជាន់តាវត្តិង្ស ។

ព្រាហ្មណ៍ដល់ព្រះពុទ្ធជាសរណៈ

កាលមាណពនោះ កំពុងនិយាយរៀបរាប់នោះឯង សរីរៈទាំងអស់របស់ព្រាហ្មណ៍ក៏ពោរពេញដោយបីតិ ។ ព្រាហ្មណ៍នោះ កាលនឹងប្រកាសបីតិនោះ ទើបពោលថា ៖

គួរអស្ចារ្យណាស់ហ្ន៎ គួរឲ្យចម្លែកណាស់ហ្ន៎ វិបាកនៃការធ្វើនូវអញ្ជលីកម្មនេះ ប្រព្រឹត្តទៅបានដូច្នេះ សូម្បីខ្ញុំមានចិត្តរីករាយហើយ មានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ ដល់ព្រះពុទ្ធជាសរណៈក្នុងថ្ងៃនេះឯង ។

ទេវបុត្រឲ្យឱវាទព្រាហ្មណ៍ហើយក៏បាត់ខ្លួនទៅ

គ្រានោះ មាណពបានពោលនឹងព្រាហ្មណ៍ថា ៖

លោកចូរជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ ដល់ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ ជាសរណៈតាំងពីថ្ងៃនេះទៅចុះ លោកចូរជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លាយ៉ាងនោះ ហើយសមាទានសិក្ខាបទ ៥ កុំ

ឲ្យដាច់ធ្លុះធ្លាយ, ចូរប្រញាប់វៀរចាកបាណាតិបាត (ការសម្លាប់សត្វ) ចូរវៀរចាករបស់ដែលម្ចាស់គេមិនទាន់ឲ្យក្នុងលោក, ចូរកុំផឹកទឹកស្រវឹង, ចូរកុំនិយាយកុហក, និងចូរជាអ្នកពេញចិត្តចំពោះតែកិរិយារបស់ខ្លួនចុះ ។

ព្រាហ្មណ៍ទទួលថា ល្អហើយ បានភាសិតគាថាទាំងនេះថា ៖

ម្នាលយក្ស អ្នកជាអ្នកប្រាថ្នាប្រយោជន៍ដល់ខ្ញុំ, ម្នាលទេវតា អ្នកជាអ្នកប្រាថ្នានូវវត្ថុដែលជាឧបការៈដល់ខ្ញុំ, ខ្ញុំនឹងធ្វើ (តាម) ពាក្យរបស់អ្នក, អ្នកជាអាចារ្យរបស់ខ្ញុំ, ខ្ញុំសូមដល់ព្រះពុទ្ធជាសរណៈផង, ខ្ញុំសូមដល់ព្រះធម៌ដែល មិនមានវត្ថុដទៃក្រៃលែងជាងជាសរណៈផង, ខ្ញុំសូមដល់ព្រះសង្ឃរបស់ព្រះពុទ្ធ ដែលជាមនុស្សល្អពិសេស ពិសេសដូចទេវតាថាជាសរណៈផង, ខ្ញុំម្ចាស់នឹងប្រញាប់ វៀរចាកបាណាតិបាត, វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យសម្បត្តិដែលម្ចាស់គេមិនទាន់ឲ្យក្នុងលោក, មិនផឹកទឹកស្រវឹង, មិននិយាយកុហក, និងជាអ្នកពេញចិត្តចំពោះកិរិយារបស់ខ្លួន ។

ខណៈនោះ ទេវបុត្រពោលនឹងព្រាហ្មណ៍ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ទ្រព្យក្នុងផ្ទះរបស់លោកមានច្រើន, សូមលោកចូលទៅគាល់ព្រះសាស្ដា ហើយថ្វាយទាន ចូរស្ដាប់ធម៌ ចូរសួរបញ្ហា ដូច្នេះហើយ ក៏បាត់អំពីទីនោះទៅ ។

ព្រាហ្មណ៍ថ្វាយទានចំពោះព្រះពុទ្ធ

ចំណែកព្រាហ្មណ៍ ទៅផ្ទះហើយ ហៅនាងព្រាហ្មណីមកនិយាយថា ម្នាលនាងដ៏ចម្រើន ខ្ញុំនឹងនិមន្តព្រះសមណគោតម ហើយទូលសួរបញ្ហា, នាងចូរត្រៀមគ្រឿងសក្ការៈចុះ ដូច្នេះហើយ ទៅកាន់វិហារ មិនថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា មិនធ្វើបដិសណ្ឋារៈ ឈរនៅក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏

ចម្រើន សូមព្រះអង្គព្រមទាំងព្រះភិក្ខុសង្ឃ មេត្តាទ្រង់អនុគ្រោះទទួលភត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គដើម្បីសោយក្នុងថ្ងៃនេះ ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ហីភាព ។ ព្រាហ្មណ៍បានដឹងថា ព្រះសាស្តាទ្រង់ទទួលហើយ ទើបមកកាន់ផ្ទះដោយរហ័ស ប្រើមនុស្សឲ្យចាត់ចែងខាទនីយភោជនីយាហារដើម្បីថ្វាយចំពោះព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តា ដែលពួកភិក្ខុសង្ឃហែហមហើយ ស្តេចយាងទៅកាន់ផ្ទះព្រាហ្មណ៍នោះ ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលគេក្រាលទុក ។ ព្រាហ្មណ៍អង្គាសព្រះសាស្តាព្រមទាំងភិក្ខុសង្ឃដោយគោរព ។ មហាជនប្រជុំគ្នា ។ បានឮថា កាលព្រះតថាគតដែលព្រាហ្មណ៍មិច្ឆាទិដ្ឋិ និមន្តហើយ ពួកជនពីរពួកតែងមកប្រជុំគ្នា គឺពួកជនដែលជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ប្រជុំគ្នាដោយតាំងចិត្តថា ថ្ងៃនេះពួកយើងនឹងរង់ចាំមើលព្រះសមណគោតម ដែលត្រូវព្រាហ្មណ៍បៀតបៀនដោយការសួរបញ្ហា ពួកជនដែលជាសម្មាទិដ្ឋិប្រជុំគ្នាដោយតាំងចិត្តថា ថ្ងៃនេះពួកយើងនឹងរង់ចាំមើលពុទ្ធវិស័យ ពុទ្ធលីលា ។

គ្រានោះ ព្រាហ្មណ៍ចូលទៅគាល់ព្រះតថាគត ដែលទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ចស្រេចហើយ អង្គុយលើអាសនៈទាប បានទូលសួរបញ្ហាថា បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន មានដែរឬទេពួកជនដែលមិនបានថ្វាយទានចំពោះព្រះអង្គ មិនបានបូជាព្រះអង្គ មិនបានស្តាប់ធម៌ មិនបានរក្សាឧបោសថសោះ បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ដោយត្រឹមតែចិត្តជ្រះថ្លាតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ?

ស. ម្នាលព្រាហ្មណ៍ ហេតុដូចម្ដេច ទើបអ្នកមកសួរតថាគត ការដែលបុគ្គលញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងតថាគតហើយ កើតក្នុងឋានសួគ៌ ដែលមដ្ឋកុណ្ឌលីជាបុត្ររបស់អ្នកបានប្រាប់អ្នកហើយ មិនមែនឬ ?

ព. បពិត្រព្រះគោតមដ៏ចម្រើន កាលណា ?

ស. ថ្ងៃដែលអ្នកខ្សឹកខ្សួលទៅកាន់ព្រៃស្មសាន អ្នកឃើញមាណពម្នាក់

ឈរឱបដៃកន្ទក់កន្ទេញនៅក្នុងទីមិនឆ្ងាយហើយសួរថា ៖

អ្នកប្រដាប់តុបតែងហើយដូចមដ្ឋកុណ្ឌលី មានភារៈគឹកគ្រេង

ផ្កា មានខ្លួនរុងរឿងដោយខ្លឹមចន្ទន៍ក្រហម ។

ដូច្នេះជាដើមមិនមែនឬ ? កាលទីងទ្រង់ប្រកាសពាក្យដែលជនទាំងពីរនាក់ពោលហើយ បានត្រាស់រឿងមដ្ឋកុណ្ឌលី ។ ព្រោះដូច្នោះ រឿងមដ្ឋកុណ្ឌលីនោះ ទើបបានឈ្មោះថា ជាពុទ្ធភាសិត ។ កាលព្រះសាស្ដាត្រាស់រឿងមដ្ឋកុណ្ឌលីនោះហើយ ទើបត្រាស់ថា ម្នាលព្រាហ្មណ៍ មិនមែនមានតែមួយរយ ឬពីររយទេ ដោយពិតការរាប់ពួកសត្វដែលញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងតថាគតហើយ កើតក្នុងឋានសួគ៌រមែងរាប់មិនបាន ។ មហាជនបានជាអ្នកកើតសេចក្ដីសង្ស័យឡើង ខណៈនោះ ព្រះសាស្ដាទ្រង់ជ្រាបការដែលមហាជននោះមិនទាន់អស់សេចក្ដីសង្ស័យ បានទ្រង់អធិដ្ឋានថា មដ្ឋកុណ្ឌលីទេវបុត្តចូរមកព្រមជាមួយនឹងវិមាន ។ មដ្ឋកុណ្ឌលីទេវបុត្រ ដែលប្រដាប់ហើយដោយគ្រឿងអាភរណទិព្វ កំពស់ប្រមាណ ៣ គាវុត បាត់អំពីទេវលោក មកកាន់សម្នាក់ព្រះមានព្រះភាគព្រមជាមួយនឹងវិមាន ចុះមកអំពីវិមានថ្វាយបង្គំព្រះសាស្ដាហើយ ឈរនៅក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។

ខណៈនោះ ព្រះសាស្ដាកាលនឹងត្រាស់សួរទេវបុត្រថា អ្នកធ្វើកម្មអ្វី ទើបបានសម្បត្តិបែបនេះ បានត្រាស់ព្រះគាថាថា ៖

ទេវតា អ្នកមានកាយល្អក្រៃលែងណាស់ ឈរញ៉ាំងទិសទាំងពួង

ឲ្យភ្លឺស្វាង ដូចផ្កាយព្រឹក, ម្នាលទេវតាអ្នកមានអានុភាពច្រើន តថាគតសុំសួរអ្នក (កាល) អ្នកជាមនុស្សបានធ្វើបុណ្យអ្វីទុក ។

ទេវបុត្រក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សម្បត្តិនេះខ្ញុំ ព្រះអង្គបានហើយ ព្រោះញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះអង្គ ។

ស. សម្បត្តិនេះអ្នកបានហើយ ព្រោះញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងតថាគតឬ ?

ទ. ព្រះករុណា ព្រះអង្គ ។

មហាជនក្រឡេកមើលទេវបុត្រហើយ បានប្រកាសសេចក្តី ត្រេកអរថា នែ៎ អ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ ពុទ្ធគុណអស្ចារ្យពិតមែនហ្ន៎ បុត្ររបស់ព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះ អទិន្នបុព្វកៈមិនបានធ្វើបុណ្យអ្វីៗ យ៉ាងដទៃឡើយ គ្រាន់ញុំាងចិត្តឲ្យជ្រះថ្លាក្នុងព្រះ-សាស្តា ក៏បានសម្បត្តិបែបនេះ ។

ចិត្តជាធំក្នុងកម្មគ្រប់យ៉ាង

គ្រានោះ ព្រះសាស្តាត្រាស់ទៅកាន់ពួកជនទាំងនោះថា ក្នុងការធ្វើកម្មដែលជាកុសល និងអកុសល ចិត្តជាប្រធាន ចិត្តជាធំ, ព្រោះថា កម្មដែលធ្វើដោយចិត្តដែលជ្រះថ្លាហើយ រមែងមិនលះបង់បុគ្គលអ្នកទៅកាន់ទេវលោក មនុស្សលោក ដូចជាស្រមោលដូច្នោះ លុះត្រាស់រឿងនេះហើយ ព្រះអង្គដែលជាធម្មរាជា បានត្រាស់ព្រះគាថានេះបន្តអនុសន្ធិ ដូចប្រថាប់ព្រះរាជសាសន៍ ដែលមានត្រាប្រថាំទុកហើយ ដោយព្រះគាថាថា ៖

២ មនោបុព្វង្គមា ធម្មា មនោសេដ្ឋា មនោមយា
មនសា ចេ បសន្នេន ភាសតិ វា ករោតិ វា
តតោ នំ សុខមន្វេតិ ឆាយា វ អនុបាយិនី ។

ធម៌ទាំងឡាយ មានចិត្តជាប្រធាន មានចិត្តប្រសើរបំផុត
សម្រេចអំពីចិត្ត បើបុគ្គលមានចិត្តជ្រះថ្លាហើយ ពោលក្តី

ធ្វើក្តី (នូវសុចរិត) ព្រោះសុចរិតទាំងនោះ សុខរមែងជាប់
តាមបុគ្គលនោះទៅ ដូចស្រមោលអន្ទោលតាមប្រាណ ។

អធិប្បាយគាថា

ចិត្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិទាំង ៤ មានកាមាវចរភូមិជាដើម ព្រះមានព្រះ

ភាគត្រាស់ហៅថា **មនោ** ក្នុងព្រះគាថានេះ ដោយមិនប្លែកគ្នាក៏ពិតមែនហើយ, ប៉ុន្តែ កាលកំណត់យកចិត្តក្នុងបទនេះ រមែងបានដល់ចិត្តជាកាមាវចរកុសល ៨ ដួង, ក៏កាលពោលដោយអំណាចវត្ថុ រមែងបានដល់ចិត្តដែលប្រកបដោយញាណ ប្រព្រឹត្តទៅព្រមនឹងសោមនស្សអំពីកាមាវចរកុសលចិត្ត ៤ ដួង ប៉ុណ្ណោះ ។

បទថា **បុព្វង្គមា** សេចក្តីថា ប្រកបជាមួយនឹងចិត្តដែលជាសភាវៈប្រព្រឹត្តទៅមុននោះ ខន្ធ ៣ មានវេទនាខន្ធជាដើម ឈ្មោះថា **ធម៌** ។ ពិតណាស់ ចិត្តជាប្រធានរបស់អរូបក្ខន្ធទាំង ៣ មានវេទនាខន្ធជាដើមនោះ ទើបពោលដោយអត្ថ គឺជាបច្ច័យញ៉ាំងធម៌ទាំងនោះឲ្យកើតឡើង ព្រោះហេតុនោះ ខន្ធទាំង ៣ ប្រការនោះ ទើបឈ្មោះថាមានចិត្តជាប្រធាន ។ ដូចឧទាហរណ៍ថា កាលទាយកជាច្រើនកំពុងធ្វើបុណ្យ មានប្រគេនបិណ្ឌបាត និងចីវរជាដើមដល់ភិក្ខុសង្ឃមួយពួកធំក្តី មានបូជាដ៏ក្រៃលែង និងស្តាប់ធម៌ ហើយដុតប្រទីបធ្វើសក្ការៈ ដោយកំរងផ្កាជាដើមក្តី កាលមានអ្នកសួរថា នរណាជាប្រធាននៃទាយកទាំងនោះ ទាយកណាជាបច្ច័យរបស់ពួកគេ, គឺពួកគេអាស្រ័យទាយកណា ទើបធ្វើបុណ្យទាំងនោះបាន, ទាយកនោះឈ្មោះតិស្សៈក៏ដោយ ឈ្មោះបុស្សៈក៏ដោយ ជំនុំជនរមែងហៅថា ជាប្រធានរបស់ពួកគេយ៉ាងណាមិញ ពាក្យឧបមេយ្យដែលជាគ្រឿងញ៉ាំងសេចក្តីឲ្យដល់ព្រម បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដូច្នេះ ។ ចិត្តឈ្មោះថាជាប្រធាននៃធម៌ទាំងនោះ ដោយអត្ថថា ជាបច្ច័យញ៉ាំងធម៌ទាំងនោះឲ្យកើតឡើងដោយប្រការដូច្នេះ, ព្រោះហេតុនោះ ទើបធម៌ទាំងនេះ

ឯង ឈ្មោះថា មានចិត្តជាប្រធាន, ពិតណាស់ ធម៌ទាំងនោះកាលចិត្តមិនកើតឡើង ក៏មិនអាចនឹងកើតឡើងបាន ចំណែកចិត្ត កាលចេតសិកខ្លះមិនកើតឡើង ក៏កើតឡើងបានដែរ ។ ចិត្តមានឈ្មោះថា ជាធំជាងធម៌ទាំងនោះ ព្រោះដោយអំណាចជាអធិបតី ព្រោះដូច្នោះ ទើបធម៌ទាំងនោះឈ្មោះថា មានចិត្តជាធំ ។ម្យ៉ាងទៀត វត្ថុទាំងឡាយនោះៗ សម្រេចហើយអំពីវត្ថុ មានមាសជាដើម ក៏ឈ្មោះថាសម្រេចហើយអំពី

មាសជាដើម យ៉ាងណាមិញ, សូម្បីធម៌ទាំងនោះក៏បានឈ្មោះថា សម្រេចហើយអំពីចិត្ត ព្រោះជារបស់ដែលសម្រេចមកអំពីចិត្ត ដូច្នោះ ។

បទថា **បសន្នេន** សេចក្តីថា ជ្រះថ្លាហើយដោយគុណទាំងឡាយ មានការមិនសម្លឹងរំពៃជាដើម ។

ពីរបទថា **ភាសតិ វា ករោតិ វា** សេចក្តីថា បុគ្គលមានចិត្តបែបនេះ កាលនឹងនិយាយ រមែងនិយាយតែសុចរិត ៤ យ៉ាង កាលនឹងធ្វើ រមែងធ្វើតែសុចរិត ៣ យ៉ាង កាលមិននិយាយ កាលមិនធ្វើ រមែងធ្វើតែមនោសុចរិត ៣ យ៉ាង ឲ្យពេញបរិបូណ៌ ព្រោះការដែលខ្លួនជាអ្នកមានចិត្តជ្រះថ្លាផូរផង់ហើយដោយគុណទាំងឡាយ មានអនភិជ្ឈាជាដើមនោះ ។ កុសលកម្មបថ ១០ របស់បុគ្គលនោះ រមែងដល់ការពេញបរិបូណ៌ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

បាទព្រះគាថាថា **តតោ នំ សុខមន្វេតិ** សេចក្តីថា សេចក្តីសុខរមែងជាប់តាមបុគ្គលនោះទៅ ព្រោះសុចរិត ៣ យ៉ាងនោះ ។ កុសលទាំង ៣ ភូមិ ព្រះមានព្រះភាគប្រាថ្នាយកហើយក្នុងទីនេះ, ព្រោះដូច្នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបការអធិប្បាយថា សេចក្តីសុខជាផល ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត (ដោយបរិយាយនេះ) ថា សេចក្តីសុខមានកាយជាទីតាំងខ្លះ សេចក្តីសុខមានចិត្តជាទីតាំងខ្លះ រមែងជាប់តាមទៅ គឺថា រមែងមិនលះបង់បុគ្គលនោះ ដែលកើតហើយក្នុងសុគតិភពក្តី តាំងនៅក្នុងទីដែលសោយសុខក្នុងសុគតិក្តី ព្រោះអានុភាពនៃសុចរិតដែល

ប្រព្រឹត្តទៅក្នុងភូមិ ៣ មានពាក្យសួរស៊ើកបូលមកថា ដូចអ្វី ? ឆ្លើយថា ដូចស្រមោល ដែលមានប្រក្រតីអន្ទោលទៅតាមប្រាណ ដូចមានអធិប្បាយថា ធម្មតាស្រមោល ជារបស់ជាប់នឹងសរីរៈ កាលសរីរៈដើរទៅ វាក៏ទៅដែរ, កាលសរីរៈឈប់ វាក៏ឈប់, កាលសរីរៈអង្គុយ វាក៏អង្គុយដែរ, មិនមាននរណាអាចនឹងស្តីថាវាដោយពាក្យទន់ភ្លន់ក្តី ដោយពាក្យគ្រោតគ្រាតក្តីថា ឯងចូរត្រឡប់ទៅវិញ ឬវ៉ៃហើយឲ្យត្រឡប់ទៅវិញ

បានឡើយ សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ? ឆ្លើយថា ព្រោះវាជារបស់ជាប់នឹងសរីរៈ យ៉ាងណាមិញ សេចក្តីសុខដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាយ និងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចិត្ត មានកាមាវចរសុខជាដើម មានកុសល គឺកុសលកម្មបថ ១០ ប្រការនេះ ដែលបុគ្គលប្រព្រឹត្តមកហើយ និងប្រព្រឹត្តល្អហើយ ជាមូល ជាឫសគល់ រមែងមិនលះបង់ (បុគ្គលនោះ) ក្នុងទីដែលបុគ្គលនោះទៅហើយៗ ដូចស្រមោលអន្ទោលទៅតាមប្រាណ ។

ក្នុងកាលចប់ព្រះគាថា ការត្រាស់ដឹងធម៌ មានដល់ពួកសត្វ ៨៤០០០ មដ្ឋកុណ្ឌលីទេវបុត្រតាំងនៅក្នុងព្រះសោតាបត្តិផល, អទិន្នបុព្វកព្រាហ្មណ៍ក៏ដូចគ្នាដែរ ។ គាត់បានសាបព្រោះទ្រព្យសម្បត្តិដ៏ច្រើនក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយប្រការដូច្នេះឯង ។៚

(រឿងមដ្ឋកុណ្ឌលី ចប់)

៣ រឿងព្រះតិស្សៈ

សេចក្តីខាងដើម

ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធព្រះថេរៈ ឈ្មោះតិស្សៈ បានត្រាស់នូវព្រះធម្មទេសនានេះថា **អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ** ជាដើម ។

ព្រះតិស្សត្ថេរជាអ្នកទូន្មានលំបាក និង ប្រកាន់ខ្លួន

បានឮមកថា ព្រះតិស្សត្ថេរនោះ ជាឱរសនៃព្រះមាតុច្ឆារបស់ព្រះមានព្រះភាគ (ព្រះអង្គម្ចាស់មីងខាងមាតា) បួសក្នុងកាលនៃខ្លួនជាមនុស្សចាស់ បរិភោគលាភសក្ការៈដែលកើតឡើងក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា មានរាងកាយធំធាត់ មានចីវរដែលបុគ្គលជំទូទៅ និងជំត្រឡប់ហើយ ដោយច្រើនអង្គុយក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ។ ភិក្ខុអាគន្តុកៈទាំងឡាយមកដើម្បីប្រយោជន៍នឹងគាល់ព្រះតថាគត ទៅកាន់សម្នាក់របស់លោកដោយសម្គាល់ថា នេះជាព្រះមហាថេរៈ ដូច្នេះហើយ សួរដល់វត្តសួរដល់កិច្ចគួរធ្វើ មានប្របាច់ជើងជាដើម ។ លោកអង្គុយស្ងៀម ។

គ្រានោះ ភិក្ខុកំលោះមួយអង្គសួរលោកថា លោកមានវស្សាប៉ុន្មាន ? លោកឆ្លើយថា មិនទាន់មានវស្សាទេ ខ្ញុំព្រះករុណាបួសក្នុងកាលដែលខ្លួនជាមនុស្សចាស់ ទើបពោលថា ម្នាលអាវុសោ អ្នកជាមនុស្សដែលគេប្រដៅបានដោយក្រ អ្នកមិនស្គាល់ប្រមាណរបស់ខ្លួន, អ្នកឃើញព្រះមហាថេរៈមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះហើយមិនធ្វើវត្តសូម្បីតែសាមីចិកម្ម កាលព្រះថេរៈទាំងនោះសួរដល់វត្តដោយអើពើ លោកអង្គុយស្ងៀម, សូម្បីត្រឹមតែការរង្កៀសក៏មិនមានដល់លោក ដូច្នេះ ទើបប្រហារនូវ

ម្រាមដៃ ។ លោកញ៉ាំងខត្តិយមានះឲ្យកើតឡើង ហើយសួរថា ពួកលោកមកកាន់សម្នាក់អ្នកណា ? កាលអាគន្តុកភិក្ខុទាំងនោះឆ្លើយថា មកកាន់សម្នាក់របស់ព្រះសាស្តា ទើបពោលថា ពួកលោកស្មានថា ខ្ញុំជានរណា ខ្ញុំនឹងកាត់ភាពជាសមណៈរបស់ពួកលោកចេញឲ្យទាល់តែបាន ដូច្នេះហើយ កើតទុក្ខមិនសុខចិត្ត យំដើរទៅ

កាន់សម្នាក់របស់ព្រះសាស្តា ។

ព្រះតិស្សៈទូលរឿងចំពោះព្រះសាស្តា

គ្រានោះ ព្រះសាស្តាត្រាស់សួរលោកថា ម្នាលតិស្សៈ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអ្នកកើតទុក្ខអាក់អន់ចិត្ត មានមុខទទឹកដោយទឹកភ្នែក ស្រែកយំ មកកាន់សម្នាក់របស់តថាគត ។ ចំណែកភិក្ខុទាំងនោះ (គឺភិក្ខុអាគន្តុកៈ) គិតថា ភិក្ខុនោះអាចទៅធ្វើនូវអំពើដែលមិនគប្បីអ្វីមួយ ដូច្នេះ ទើបទៅជាមួយនឹងព្រះតិស្សៈនោះដែរ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។ ព្រះតិស្សៈនោះ ដែលព្រះសាស្តា ត្រាស់សួរហើយ បានក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុទាំងនេះជេរខ្ញុំព្រះអង្គ ។

ស. ម្នាលតិស្សៈ តើអ្នកឯងអង្គុយនៅទីណា ?

ត. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គគង់ក្នុងឧបដ្ឋានសាលា ។

ស. ពេលដែលភិក្ខុទាំងនេះមក អ្នកឯងបានឃើញដែរឬទេ ?

ត. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គឃើញ ។

ស. តើអ្នកបានក្រោកឡើងទទួលដែរឬទេ ?

ត. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានធ្វើទេ ។

ស. តើអ្នកឯងបានសួរដោយអើពើ ដល់ការទទួលបរិក្ខាររបស់ភិក្ខុទាំងនោះដែរឬទេ ?

ត. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសួរដោយអើពើទេ។

ស. អ្នកបានសួរដោយអើពើ ដល់ធម្មទំនៀម ឬទឹកឆាន់ដែរឬទេ?

គ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានសួរដោយអើពើទេ ។

ស. តើអ្នកឯងមាននាំអាសនៈមកហើយ ធ្វើការប្រាប់ដើងឲ្យ ដែរឬទេ ?

គ. បពិត្រព្រះដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានធ្វើទេ ។

ព្រះតិស្សៈមិនព្រមសូមខមាទោសភិក្ខុសង្ឃ

ស. ម្នាលតិស្សៈ វត្តទាំងពួងនោះ អ្នកគួរធ្វើដល់ភិក្ខុចាស់ ។ កាលដែលអ្នកមិនធ្វើវត្តទាំងពួងនោះហើយ អង្គុយនៅក្នុងវិហារមិនសមគួរឡើយ, ទោសរបស់អ្នកមាន ។ អ្នកចូរសូមទោសភិក្ខុទាំងឡាយនោះចុះ ។

គ. បពិត្រព្រអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុទាំងនេះបានជេរខ្ញុំព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនសូមខមាទោសទេ ។

ស. ម្នាលតិស្សៈ អ្នកកុំធ្វើយ៉ាងនេះឡើយ ទោសរបស់អ្នកមាន អ្នកចូរសូមទោសភិក្ខុទាំងនោះចុះ ។

គ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនព្រមសូមទោសភិក្ខុទាំងនេះទេ ។

គ្រានោះ ព្រះសាស្ដា កាលភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះតិស្សៈនេះជាអ្នកទូន្មានបានដោយកម្រ ដូច្នេះហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តិស្សៈនេះមិនមែនជាអ្នកដែលគេទូន្មានបានដោយកម្រតែក្នុងកាលឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីក្នុងកាលមុន តិស្សៈនេះក៏ជាអ្នកទូន្មានបានដោយកម្រដូចគ្នាដែរ កាល ភិក្ខុទាំងនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយជ្រាបថាលោកជាអ្នកទូន្មានបានដោយកម្រ តែក្នុងកាលឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះ, លោកបានធ្វើកម្មអ្វីទុកក្នុងអតីតកាល ដូច្នេះហើយ ក៏ទ្រង់នាំរឿងអតីតៈមក ។

បុព្វកម្មរបស់ព្រះតិស្សៈ

ក្នុងអតីតកាល កាលព្រះបាទពារាណសី សោយរាជសម្បត្តិនៅក្នុងក្រុងពារាណសី, មានតាបសម្នាក់ឈ្មោះទេវិល នៅក្នុងហិមវន្តប្រទេស ៨ ខែ ប្រាថ្នានឹង

ចូលទៅអាស្រ័យព្រះនគរ ៤ ខែ ដើម្បីត្រូវការនឹងសេពរសប្រៃ និងរសជូរ ទើបចេញចាកហិមវន្តប្រទេស ចូលទៅកាន់ព្រះនគរ ជួបអ្នកយាមទ្វារព្រះនគរ ទើបសួរថា ពួកបព្វជិតដែលមកដល់ព្រះនគរនេះហើយ តែងសម្រាកនៅទីណា ? អ្នកយាមទ្វារព្រះនគរប្រាប់ថា ក្នុងរោងនាយស្មូនឆ្នាំងលោកម្ចាស់ ។ តាបសនោះទៅកាន់រោងនៃ

ស្មូន ឆ្នាំងហើយ ឈរទៀបទ្វារពោលថា បើលោកមិនធុញទ្រាន់ចិត្ត (មិនបង្អៀតបង្អល់ចិត្ត) ទេ អាត្មាសូមសម្រាកនៅក្នុងរោងនេះមួយយប់ ស្មូនឆ្នាំងពោលថា ពេលយប់កិច្ចរបស់ខ្ញុំក្នុងរោងនេះមិនមានទេ, រោងធំ, និមន្តលោកនៅតាមសប្បាយចុះ ដូច្នេះហើយក៏ថ្វាយរោងដល់តាបសនោះ ។

កាលលោកចូលទៅអង្គុយហើយ មានតាបសមួយអង្គទៀត ឈ្មោះនារទៈ មកអំពីហិមវន្តប្រទេសដែរ បានសុំស្មូនឆ្នាំងសម្រាកមួយរាត្រី ។ ស្មូនឆ្នាំងគិតថា យើងមិនដឹងថា តាបសអង្គដែលនិមន្តមកមុននោះ មានសេចក្ដីសប្បាយនឹងតាបសអង្គនេះដែរឬក៏អត់ យើងមិនដឹង, យើងនឹងដោះខ្លួនចេញ ដូច្នេះហើយ ទើបពោលថា បើតាបសដែលចូលទៅមុននោះពេញចិត្ត, សូមលោកសម្រាកនៅតាមការពេញចិត្តនៃតាបសអង្គមុននោះចុះ ។ នារទតាបសចូលទៅរកទេវិលតាបស ហើយពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ បើលោកមិនធុញទ្រាន់ចិត្តទេ, ខ្ញុំសូមសម្រាកនៅក្នុងរោងនេះមួយរាត្រីផង កាលទេវិលតាបសពោលថា រោងធំ សូមលោកចូលទៅនៅក្នុងចំណែកមួយចុះ ដូច្នេះហើយ ទើបចូលទៅអង្គុយក្នុងទីមួយ ។

ទោសនៃការដេកខុសកន្លែង

តាបសទាំងពីររូបនោះ និយាយប្រាស្រ័យគ្នាឲ្យកើតការរឭក ដល់គ្នានិងគ្នាហើយ, ក្នុងវេលាដេក នារទតាបសកំណត់ទីដេកនៃទេវិលតាបស និងទ្វារហើយ ទើបដេក ។ ចំណែកទេវិលតាបស កាលនឹងដេក មិនបានដេកក្នុងទីកន្លែងរបស់ខ្លួនទេ (ត្រឡប់) មកដេកទទឹងត្រង់កណ្ដាលទ្វារ ។ នារទតាបសកាលចេញទៅក្នុង

រាត្រី បានជាន់ត្រង់ជដារបស់ទេវិលតាបស ។ កាលលោកពោលថា នរណាជាន់យើង ? នារទតាបសពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ ខ្ញុំ ។

ទ. នែ ជដិលកោង ហេតុដូចម្ដេច ទើបលោកជាន់ជដារបស់យើង ។

ន. បពិត្រលោកអាចារ្យ ខ្ញុំមិនដឹងថា លោកអាចារ្យដេកទីនេះ សូមលោក

អាចារ្យអត់ទោសឲ្យខ្ញុំផង ។ កាលលោកកំពុងរអ៊ូរទាំនោះឯង នារទតាបសក៏បានចេញទៅខាងក្រៅ ទេវិលតាបសក្រៅនេះគិតថា តាបសរូបនេះចូលមកវិញនឹងគប្បីជាន់យើងទៀត ដូច្នេះហើយ ទើបដេកត្រឡប់ក្បាលទៅចុងជើងវិញ ។

ចំណែកនារទតាបស កាលនឹងចូលទៅគិតថា កាលពីដំបូង យើងបានធ្វើខុសហើយចំពោះលោកអាចារ្យ, ឥឡូវនេះ យើងចូលទៅតាមចំណែកនៃចុងជើងរបស់លោកវិញ ដូច្នេះហើយ ក៏ដើរចូលទៅ បានជាន់ត្រង់ករបស់ទេវិលតាបស, កាលលោកពោលថា នរណាហ្នឹង ? ទើបឆ្លើយថា បពិត្រលោកអាចារ្យ ខ្ញុំ កាលលោកពោលថា នែជដិលកោង កាលពីដំបូងលោកជាន់ត្រង់ជដារបស់យើង ឥឡូវនេះ ជាន់ត្រង់ករបស់យើងទៀត យើងនឹងដាក់ផ្ដាសាលោក ទើបពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ ទោសរបស់ខ្ញុំមិនមាន, ខ្ញុំមិនដឹងថាលោកអាចារ្យដេកយ៉ាងនេះ, ខ្ញុំគិតដូច្នេះថា កាលពីដំបូងយើងបានធ្វើខុសហើយ, ឥឡូវនេះ យើងនឹងចូលទៅតាមចំណែកនៃជើងរបស់លោកវិញ ដូច្នេះ សូមលោកអត់ទោសឲ្យខ្ញុំផងចុះ ។

តាបសទាំងពីរនាក់ដាក់ផ្ដាសាគ្នា

ទ. នែ ជដិលកោង យើងនឹងដាក់ផ្ដាសាលោក ។

ន. បពិត្រលោកអាចារ្យ លោកកុំធ្វើយ៉ាងនេះឡើយ ។

លោកមិនអើពើនឹងពាក្យសម្ដីរបស់នារទតាបសនោះ

នៅតែចចេសដាក់ផ្ដាសានារទតាបសនោះ (ដោយគាថាថា) ៖

ព្រះអាទិត្យមានរស្មីទាំងពាន់ មានតេជៈទាំងរយ មានប្រក្រតី

កម្ចាត់ងងឹត, លុះព្រះអាទិត្យរះឡើងមកក្នុងវេលាព្រឹក សូម
ក្បាលរបស់លោកបែកចេញជា ៧ ចំរៀក ។

នារទតាបសពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ ទោសរបស់ខ្ញុំមិនមាន កាលខ្ញុំកំពុងតែពោល លោកបានផ្តាសា ។ ទោសរបស់អ្នកណាមាន សូមក្បាលរបស់អ្នក

នោះបែកចុះ, របស់អ្នកណាមិនមាន ចូរកុំបែកឡើយ ដូច្នេះហើយ បានដាក់ផ្តាសា (ដោយគាថា) ថា ៖

ព្រះអាទិត្យមានរស្មីទាំងពាន់ មានតេជៈទាំងរយ មាន
ប្រក្រតីកម្ចាត់ងងឹត, លុះព្រះអាទិត្យរះឡើងមកក្នុងវេលា
ព្រឹក សូមក្បាលរបស់លោកចូរបែកចេញជា ៧ ចំណែក ។

ក៏នារទតាបសនោះ មានអានុភាពច្រើន អាចរឭកជាតិបាន ៨០ កប្ប គឺក្នុងអតីតកាល ៤០ កប្ប, ក្នុងអនាគតកាល ៤០ កប្ប ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកគិតដូច្នេះថា តើបន្តាសានឹងធ្លាក់ទៅលើនរណាហ្ន៎ ? កាលពិចារណាទៅក៏ដឹងថា នឹងធ្លាក់ទៅលើលោកអាចារ្យ, អាស្រ័យសេចក្តីករុណាចំពោះលោកអាចារ្យ ទើបហាមអរុណកុំឲ្យរះឡើងដោយកម្លាំងឫទ្ធិ ។

ប្រជាជនក្តៅក្រហាយរហូតដល់ព្រះរាជា

អ្នកនគរ កាលអរុណមិនរះឡើង ក៏នាំគ្នាទៅកាន់ទ្វារព្រះរាជវាំង ហើយក្រាបទូលព្រះរាជាថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព កាលព្រះអង្គគ្រប់គ្រងរាជសម្បត្តិ,អរុណមិនរះឡើង សូមព្រះអង្គទ្រង់មេត្តាញ៉ាំងអរុណរះឲ្យឡើង ដើម្បីខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយចុះ។

ព្រះរាជាទ្រង់ពិចារណានូវចរិយានុវត្តិ មានកាយកម្មជាដើមរបស់ព្រះអង្គ មិនឃើញនូវកម្មដែលមិនសមគួរតិចតួចណាៗ ឡើយ ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះដូច្នេះថា តើមានហេតុអ្វីហ្ន៎ ទ្រង់រង្កៀសថា ប្រាកដជាពួកបព្វជិតវិវាទគ្នាហើយ ដូច្នេះហើយ ទើបត្រាស់សួរថា ពួកបព្វជិត ក្នុងព្រះនគរនេះមានខ្វះដែរឬទេ ? កាលមានអ្នកក្រាប

ទូលថា បពិត្រមហារាជ កាលពីល្ងាចម្សិល មានពួកបព្វជិតមកកាន់រោងរបស់ស្មូនឆ្នាំង ព្រះរាជាមានរាជបុរសកាន់គប់ភ្លើង ស្ដេចទៅកាន់ទីនោះក្នុងខណៈនោះឯង ទ្រង់ថ្វាយបង្គំព្រះនារទតាបសហើយ ទ្រង់ប្រថាប់ក្នុងទីដ៏សមគួរ ហើយត្រាស់សួរថា៖

បពិត្រព្រះនារទតាបស ការងារទាំងឡាយនៃអ្នកជម្ពូទ្វីប រមែង

ប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន, លោកកើតងងឹតហើយ ព្រោះហេតុអ្វី ?

លោកដែលខ្ញុំសួរហើយ ចូរប្រាប់នូវហេតុនោះដល់ខ្ញុំ ។

នារទតាបស ដំណាលរឿងទាំងអស់ថ្វាយព្រះរាជាហើយ ពោលទៅកាន់ព្រះរាជាថា ថ្វាយព្រះពរមហារាជ អាត្មាភាពត្រូវតាបស រូបនេះផ្តាសាហើយដោយហេតុនេះ កាលបើដូច្នេះទើបបានផ្តាសាថា ទោសរបស់ខ្ញុំមិនមាន, ពាក្យផ្តាសាចូរមានដល់បុគ្គលនោះចុះ លុះផ្តាសាហើយ ទើបគិតថា តើទោសនៃការផ្តាសានេះនឹងមានដល់អ្នកណាហ្ន៎ ? កាលពិចារណាទៅក៏ឃើញថា កាលព្រះអាទិត្យរះឡើងក្បាលរបស់អាចារ្យនឹងបែកជា ៧ ចំណែក ដូច្នេះហើយ អាស្រ័យសេចក្ដីអនុគ្រោះចំពោះលោក ទើបអាត្មាភាពទប់អរុណមិនឲ្យរះឡើង ។

ព្រះរាជាត្រាស់សួរថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន តើធ្វើយ៉ាងណាទៅដើម្បីឲ្យលោករួចផុតអំពីអន្តរាយបែបនេះ ។

ន. ប្រសិនបើលោកសូមទោសអាត្មាភាព លោកនឹងរួចផុតអំពីអន្តរាយ ។

រ. បើដូច្នោះ លោកចូរសូមទោសចុះ ។

ទ. ជដិលនោះជាន់អាត្មាភាពត្រង់ជដា និងត្រង់ក អាត្មាភាពមិនព្រមសូមទោសជដិលកោងនេះទេ ។

រ. បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សូមលោកចូរសូមទោសនារទតាបសចុះ លោកកុំធ្វើយ៉ាងនេះឡើយ ។

ទេវិលតាបសពោលថា អាត្មាភាព មិនព្រមសូមទោសទេ សូម្បីព្រះរាជាត្រាស់ថា បើលោកមិនសូមទោសនារទតាបសទេ ក្បាលរបស់លោកនឹងបែកជា ៧ ចំរៀក ដូច្នេះហើយ ក៏នៅតែមិនព្រមសូមទោសទៀត ។

ខណៈនោះ ព្រះរាជាត្រាស់នឹងលោកថា លោកមិនព្រមសូម ទោសតាមការពេញចិត្តរបស់ខ្លួនឬ ? ដូច្នេះហើយ ទើបបញ្ជាឲ្យរាជបុរសចាប់ទេវិលតាបស

នោះត្រង់ដៃ, ត្រង់ជើង, ត្រង់ពោះ, ត្រង់កឲ្យឱនចុះទៀបបាទមូលរបស់នារទតាបស ។

នារទតាបសពោលថា បពិត្រអាចារ្យ អញ្ជើញក្រោកឡើងចុះ ខ្ញុំព្រមអត់ទោសឲ្យដល់លោកហើយ ដូច្នេះហើយ ពោលទៅកាន់ព្រះរាជាថា ថ្វាយព្រះពរមហារាជ តាបសរូបនេះមិនបានសូមទោសអាត្មាភាពតាមការពេញចិត្តទេ, មានស្រះនៅមិនឆ្ងាយអំពីទីនេះ សូមមហារាជបញ្ជាឲ្យលោកឈរទូលដុំដីស្អិត ត្រាំទឹកនៅក្នុងស្រះនោះត្រឹមកចុះ ។ ព្រះរាជាក៏បញ្ជាឲ្យធ្វើយ៉ាងនោះ ។ នារទតាបស ហៅទេវិលតាបសមកហើយ ពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ កាលណាខ្ញុំព្រលែងឫទ្ធិហើយ ពន្លឺព្រះអាទិត្យតាំងឡើង, លោកគប្បីមុជចុះក្នុងទឹក ហើយទៅងើបឡើងទីដទៃចុះ ដុំដីស្អិតលើក្បាលរបស់ទេវិលតាបសនោះ លុះរស្មីនៃព្រះអាទិត្យពាល់ត្រូវហើយក៏បែកជា ៧ ចំរៀក, ទេវិលតាបសនោះក៏មុជចុះទៅកាន់ទីដទៃ ។

ពៀរមិនស្ងប់ដោយការចងពៀរ

ព្រះសាស្តា លុះទ្រង់នាំព្រះធម្មទេសនានេះមកហើយ បានទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះរាជាក្នុងកាលនោះ បានមកជាអានន្ទក្នុងកាលឥឡូវនេះ, ទេវិលតាបសបានមកជាតិស្សៈ, នារទតាបសបានមកជាយើងតថាគតនេះឯង, សូម្បីក្នុងកាលនោះ តិស្សៈនេះក៏ជាអ្នកដែលគេទូន្មានបានដោយកម្រយ៉ាងនេះដែរ ដូច្នេះហើយ បញ្ជាឲ្យហៅតិស្សត្ថេរមកហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលតិស្សៈ បើភិក្ខុណាគិតថា យើងត្រូវអ្នកឯណោះជេរ ត្រូវអ្នកឯណោះប្រហារ ត្រូវអ្នកឯណោះឈ្នះ, អ្នកឯណោះ

បានលួចទ្រព្យរបស់យើងទៅហើយ, ដូច្នេះពៀររបស់ភិក្ខុនោះមិនស្ងប់ឡើយ, តែកាលភិក្ខុមិនចូលទៅចងពៀរយ៉ាងនោះទុក ពៀររមែងស្ងប់ទៅបាន, ដូច្នេះហើយ បានទ្រង់ភាសិតព្រះគាថាទាំងនេះថា ៖

៣ អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ
យេ ច តំ ឧបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសំ ន សម្មតិ

អក្កោច្ឆិ មំ អវធិ មំ អជិនិ មំ អហាសិ មេ
យេ ច តំ នូបនយ្ហន្តិ វេរំ តេសូបសម្មតិ ។

បើអ្នកណាចូលទៅចងសេចក្ដីក្រោធនោះទុកថា អ្នកឯណោះបានជេរអញ អ្នកឯណោះបានប្រហារអញ អ្នកឯណោះបានផ្ចាញ់អញ អ្នកឯណោះបានលួចយកទ្រព្យរបស់អញទៅហើយ (ដូច្នេះ) ពៀររបស់អ្នកនោះ មិនរម្ងាប់ឡើយ ។ អ្នកឯណោះបានជេរអញ អ្នកឯណោះបានប្រហារអញ អ្នកឯណោះបានផ្ចាញ់អញ អ្នកឯណោះបានលួចយកទ្រព្យរបស់អញទៅហើយ បើអ្នកណាមិនចូលទៅចងសេចក្ដីក្រោធបែបនោះទុក (ដូច្នេះ) ពៀររបស់អ្នកនោះ ទើបស្ងប់បាន ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **អក្កោច្ឆិ** គឺជេរហើយ ។ បទថា **អវធិ** គឺប្រហារហើយ ។ បទថា **អជិនិ** គឺបានឈ្នះយើងដោយការ អាងសាក្សីកោងខ្លះ ដោយការពោលប្រកែកខ្លះ ដោយការធ្វើឲ្យ ក្រៃលែងជាងការធ្វើខ្លះ ។

បទថា **អហាសិ** គឺអ្នកឯណោះបានលួចយកទ្រព្យទាំងឡាយ មានសំពត់ជាដើម ។

ពីរបទថា **យេ ច តំ** ជាដើម សេចក្ដីថា ជនពួកណាមួយ គឺទេវតា ឬមនុស្ស គ្រហស្ថ ឬបព្វជិត ចូលទៅចងសេចក្ដីក្រោធថា “អ្នកឯណោះបានជេរយើងដូចពួកអ្នកបររទេះចងនឹមនៃរទេះដោយមេកំព្រា និងដូចពួកអ្នកប្រមាញ់ចងវត្ថុមានត្រីស្អុយជាដើមដោយវត្ថុទាំងឡាយ មានស្បូវភ្លាំងជាដើមរឿយៗ ។ ពៀររបស់ជនទាំងនោះកើតឡើងហើយ រមែងមិនស្ងប់ គឺថារមែងមិនស្ងប់រម្ងាប់ឡើយ ។

បាទនៃព្រះគាថាថា **យេ ច តំ នូបនយ្ហន្តិ** សេចក្ដីថា ជនទាំងឡាយណាមិនចូលទៅចងសេចក្ដីក្រោធបែបនោះទុក គឺមានពាក្យជេរជាដើម ឬដោយការមិនរព្ញកដល់ និងការមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តខ្វះ ឬដោយអំណាចការពិចារណាឃើញកម្មយ៉ាងនេះថាអ្នកណាមួយដែលថាជាអ្នកមិនមានទោស សូម្បីលោកក៏ធ្លាប់ជេរគេ ប្រហារគេ ធ្លាប់អាងសាក្សីកោងឈ្នះគេ ធ្លាប់លួចយកទ្រព្យរបស់អ្នកដទៃដែរ ព្រោះដូច្នោះពេលនេះសូម្បីលោកមិនមានកំហុស ហើយបានទទួលផល ដែលមិនគួរប្រាថ្នាមានពាក្យជេរជាដើម វាសមគួរនឹងកម្មដែលអ្នកបានធ្វើហើយដូច្នេះខ្វះ, ពៀររបស់ជនទាំងនោះ សូម្បីកើតហើយដោយសេចក្ដីប្រមាទ រមែងស្ងប់ទៅបានដោយការមិនចងនូវសេចក្ដីក្រោធទុក ដូចភ្លើងព្រៃមានរំកាច់អស់ហើយ ដូច្នោះ ។

ក្នុងកាលចប់ទេសនា ភិក្ខុមួយសែន បានសម្រេចអរិយផល ទាំងឡាយមានសោតាបត្តិផលជាដើម ។ ព្រះធម្មទេសនាបានជា កថាមានប្រយោជន៍ដល់មហាជនយ៉ាងច្រើន ។ ព្រះតិស្សត្ថេរ ដែលជាមនុស្សប្រដៅក្រនោះ ក៏ក្លាយទៅជាមនុស្សប្រដៅងាយ ។៚

(រឿងព្រះតិស្សត្ថេរ ចប់)

៤ រឿងការកើតឡើងនៃនាងយក្ខិនី

សេចក្ដីខាងដើម

*ព្រះសាស្ដា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធស្ត្រីអារម្នាក់ ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **ន ហិ វេរេន វេរានិ** ជាដើម ។*

មាតារកកិរិយាឲ្យបុត្រ

បានឮមកថា បុត្រកុដុម្ពិកម្នាក់ កាលបិតាធ្វើមរណកាលទៅហើយ ធ្វើនូវកិច្ចការងារទាំងពួង ទាំងការងារស្រែ ទាំងការងារផ្ទះ ដោយខ្លួនឯង ហើយបដិបត្តិមាតាដោយគោរព ។ ថ្ងៃមួយ ស្ត្រីដែល ជាមាតាបានប្រាប់បុត្តនោះថា នែ៎កូន ម៉ែនឹងនាំនាងកុមារិកាមកឲ្យឯងហើយណា៎ ។

បុ. ម៉ែ កុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ, ខ្ញុំនឹងប្រណិបត្តន៍ម៉ែរហូតអស់មួយជីវិត ។

ម. ហៃ បា កូនឯងតែម្នាក់ធ្វើនូវការងារស្រែផង កិច្ចការងារផ្ទះផង, ព្រោះហេតុនោះ ម៉ែមិនសប្បាយចិត្តឡើយ, ម៉ែនឹងនាំនាងកុមារិកាមកឲ្យឯង ។

បុត្តនោះបានហាម (មាតា) អស់ច្រើនដង ប៉ុន្តែស្ត្រីដែលជាម្ដាយនោះមិនយល់ព្រមក៏នៅស្ងៀម មាតានោះចេញអំពីផ្ទះ ទៅកាន់ត្រកូលមួយ ។

គ្រានោះ បុត្រសួរមាតាថា ម៉ែទៅកាន់ត្រកូលណា ? កាលមាតាប្រាប់ថា នឹងទៅកាន់ត្រកូលឈ្មោះឯណោះ ដូច្នេះហើយ ក៏ហាមមិនឲ្យទៅកាន់ត្រកូលនោះ

ហើយប្រាប់មាតាឲ្យទៅកាន់ត្រកូលដែលខ្លួនពេញចិត្ត ។ មាតាបានទៅកាន់ត្រកូលនោះ ដណ្ដឹងនាងកុមារិកាក្នុងត្រកូលនោះហើយ កំណត់ថ្ងៃ (អាវាហ៍វិវាហ៍) នាំនាងកុមារិកានោះមកកាន់ផ្ទះរបស់ខ្លួន ។ នាងកុមារិកានោះ ជាស្ត្រីមានពូជ ត្រូវកម្មសម្លាប់ហើយ គឺជាស្ត្រីអារ ។

គ្រានោះ ស្ត្រីដែលជាមាតាបាននិយាយទៅកាន់បុត្តថា ហៃបា កូនឯងឲ្យម៉ែ

នាំនាងកុមារិកាមកតាមការពេញចិត្តរបស់កូនឯងហើយ ឥឡូវនេះ នាងកុមារិកានោះជាស្រីអារ, ក៏ធម្មតាត្រកូលដែលមិនមានបុត្រ រមែងដាច់សូន្យ ប្រពៃណីរមែងមិនជាប់តទៅ ព្រោះហេតុនោះ ម៉ែនឹងនាំនាងកុមារិកាដទៃមក (ឲ្យកូនឯង) បុត្រនោះក៏ពោលហាមថា កុំឡើយម៉ែ ដូច្នេះហើយ ក៏បានពោល (យ៉ាងនោះ) រឿយៗ ។ ស្ត្រីអារបានឮពាក្យនោះ ក៏គិតថា ធម្មតាបុត្ររមែងមិនអាចហាមឃាត់ពាក្យមាតាបិតាបាន, ឥឡូវនេះម្ដាយក្មេករបស់អញ គិតនាំស្ត្រីដទៃ ដែលមិនមែនជាស្ត្រីអារមកហើយ នឹងប្រើយើងដូចជាទាសី, បើដូច្នោះ យើងគួរតែនាំនាងកុមារិកាម្នាក់មកដោយខ្លួនឯង ដូច្នេះហើយ ទើបទៅកាន់ត្រកូលមួយ សុំនាងកុមារិកាមកដើម្បីប្រយោជន៍ដល់បុរសជាស្វាមីរបស់ខ្លួន, ត្រូវពួកជនក្នុងត្រកូលនោះហាមថា នាងកុំនិយាយដូច្នោះឡើយ ដូច្នេះហើយ ក៏អង្វរថា ខ្ញុំជាស្រីអារ ត្រកូលដែលមិនមានបុត្ររមែងវិនាសបុត្រីរបស់លោកបានបុត្រហើយ នឹងបានជាម្ចាស់នៃទ្រព្យសម្បត្តិ, សូមលោកមេត្តាលើកបុត្រីនោះឲ្យដល់ស្វាមីរបស់ខ្ញុំចុះ ដូច្នេះហើយ ញ៉ាំងត្រកូលនោះឲ្យយល់ព្រមហើយ ក៏នាំមកឲ្យធ្វើកិរិយារបស់ស្វាមីខ្លួន ។

ក្រោយមក ស្រីអារនោះមានការត្រិះរិះថា បើនាងមានបុត្រ ឬបុត្រីសោតនឹងបានជាម្ចាស់នៃទ្រព្យសម្បត្តិតែម្នាក់ឯង, ដូច្នេះយើង គួរតែធ្វើយ៉ាងណាកុំឲ្យនាងមានទារក ។

ប្រពន្ធដើមផ្សំថ្នាំទម្លាយគភ៌ប្រពន្ធចុង

គ្រានោះ ស្រីអារក៏និយាយនឹងនាងនោះថា គភ៌តាំងឡើងក្នុងផ្ទៃរបស់នាងកាលណា សូមនាងប្រាប់ខ្ញុំក្នុងកាលនោះ ។ នាងនោះទទួលថា ចាំ កាលគភ៌តាំងឡើងហើយ នាងក៏បានប្រាប់ដល់ស្ត្រីអារនោះ ។ ចំណែកស្រីអារនោះឲ្យបបរ និងបាយដល់នាងនោះជានិច្ច ។ ខាងក្រោយមក បានយកថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យធ្លាក់លាយនឹងអាហារឲ្យដល់នាងនោះ ។ គភ៌ក៏ធ្លាក់ (រលូតកូន) ។ កាលគភ៌តាំង

ឡើងលើកទីពីរ នាងក៏បានប្រាប់ស្រីអារនោះទៀត ។ សូម្បីស្រីអារនោះក៏បានធ្វើគភ៌ឲ្យធ្លាក់ដោយឧបាយយ៉ាងនោះឯងទៀត ។

គ្រានោះ ពួកស្ត្រីដែលស្និទ្ធស្នាលនឹងគ្នាបានសួរនាងនោះថា ស្ត្រីរួមស្វាមីបានធ្វើនូវសេចក្តីអន្តរាយឲ្យដល់នាងខ្លះឬទេ ? នាងក៏ប្រាប់រឿងនោះដល់ស្ត្រីទាំងនោះ ត្រូវស្ត្រីទាំងនោះពោលថា ស្ត្រីអន្ធពាល ហេតុដូចម្តេច ទើបនាងធ្វើយ៉ាងនោះទៅ ? ស្រីអារនេះបានផ្សំថ្នាំសម្រាប់ធ្វើគភ៌ឲ្យធ្លាក់ឲ្យដល់នាង ព្រោះខ្លាចនាងបានជាធំ ព្រោះដូច្នោះ ទើបគភ៌របស់នាងធ្លាក់, នាងបានដឹងសេចក្តីនោះហើយ ក្នុងគ្រាទីបីនាងមិនបានប្រាប់ ។ ខាងក្រោយមក ស្រីអារឃើញផ្ទៃរបស់នាងនោះហើយក៏សួរថា ហេតុដូចម្តេច ទើបនាងមិនប្រាប់ការដែល នាងមានគភ៌ដល់ខ្ញុំ នាងនោះពោលថា នាងនាំខ្ញុំមកហើយ ធ្វើគភ៌ឲ្យធ្លាក់ដល់ទៅពីរដងហើយ ខ្ញុំនឹងប្រាប់ដល់នាងធ្វើអ្វី ? ទើបគិតថា ឥឡូវនេះយើងវិនាសហើយ រង់ចាំមើលការធ្វេសប្រហែសរបស់នាងកុមារិកានោះ, កាលគភ៌ចាស់ពេញលេញហើយទើបបានឱកាស បានផ្សំថ្នាំឲ្យហើយ គភ៌មិនធ្លាក់ ព្រោះចាស់ខែ ទើបដេកទទឹង(ទ្វារ) វេទនាដ៏ខ្លាំងក្លាកើតឡើង ។ នាងក៏ស្លាប់ទៅ ។

មុននឹងស្លាប់ នាងបានតាំងសេចក្តីប្រាថ្នាថា យើងត្រូវនាងនេះធ្វើឲ្យវិនាសហើយ វាបាននាំយើងមក ធ្វើទារករបស់យើងឲ្យវិនាសដល់ ៣ នាក់ហើយ ឥឡូវនេះ យើងក៏វិនាសទៀត យើងចុតិចាកអត្តភាពនេះហើយ សូមឲ្យបានជាយក្ខិនី

ដើម្បីទំពាស៊ីទារករបស់វា ដូច្នេះហើយ ស្លាប់ទៅកើតជាឆ្មាក្នុងផ្ទះនោះឯង ។ ចំណែកស្វាមីចាប់ស្ត្រីអារនោះហើយ ពោលថា "នាងឯងបានធ្វើត្រកូលរបស់យើងឲ្យដាច់សូន្យ ដូច្នេះហើយ វាយដោយអវយវៈទាំងឡាយមានដុំដៃ និងជង្គង់ជាដើមឲ្យមានរបួសធ្ងន់ ។ ស្ត្រីអារនោះស្លាប់ព្រោះការវាយនោះឯង ហើយបានកើតជាមេមាន់ក្នុងផ្ទះនោះដែរ ។

ផ្លាស់ប្តូរប្រហារគ្នាម្នាក់មួយជាតិដោយអំណាចនៃការចងពៀរ

ចំណោរកាលមិនយូរប៉ុន្មាន មេមាន់បានផ្ញាក់ពងច្រើនជាច្រើន មេឆ្មាមកស៊ីពងមាន់ទាំងនោះអស់ ។ សូម្បីលើកទីពីរ លើកទីបី វាក៏ស៊ីអស់ដែរ ។ កាលជិតនឹងស្លាប់មេមាន់នោះបានធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាថា វាស៊ីពងរបស់យើងអស់បីដងហើយ ឥឡូវនេះ វាបានស៊ីទាំងខ្លួនយើងទៀត ។ ក្រោយអំពីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យយើងបានទំពាស៊ីវា និងកូនរបស់វា ដូច្នេះហើយ ស្លាប់អំពីមេមាន់នោះហើយ កើតជាមេខ្លាដំបង ។ ចំណែកមេឆ្មាបានមកកើតជាមេម្រឹគ ។ ក្នុងវេលាមេម្រឹគនោះកើតកូនមេខ្លាដំបងក៏បានមកស៊ីកូនម្រឹគទាំងឡាយអស់ដល់បីដង ។ កាលជិតនឹងស្លាប់មេម្រឹគបានធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាថា ពួកកូនរបស់យើងត្រូវមេខ្លាដំបងនេះស៊ីអស់ដល់បីដងហើយ ឥឡូវនេះវាស៊ីទាំងខ្លួនយើងផង ។ យើងចុតិចាកអត្តភាពនេះហើយ គប្បីបានស៊ីវា និងកូនរបស់វាចុះ ដូច្នេះហើយ ស្លាប់ទៅកើតជានាងយក្ខិនី ចំណែកមេខ្លាដំបងចុតិចាកអត្តភាពនោះហើយ បានកើតជាកុលធីតាក្នុងក្រុងសាវត្ថី ។ នាងមានវ័យចម្រើនហើយ បានទៅកាន់ត្រកូលស្វាមីក្នុងស្រុកក្បែរទ្វារ (ក្រុង) ក្នុងកាលខាងក្រោយមក នាងបានប្រសូតបុត្រម្នាក់ ។ នាងយក្ខិនីក្លែងខ្លួនជាស្ត្រីសម្លាញ់ដែលជាទីស្រឡាញ់របស់នាងកុលធីតានោះមកហើយ សួរថា ស្ត្រីជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំនៅទីណា ? ពួកអ្នកស្រុកបានប្រាប់ថា នាងប្រសូតបុត្រនៅខាងក្នុងបន្ទប់ នាងយក្ខិនីស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ពោលថា សម្លាញ់របស់ខ្ញុំប្រសូតបុត្រប្រុស ឬស្រី ? ខ្ញុំសុំមើលក្មេងនោះបន្តិច ពោលដូច្នេះហើយ ចូលទៅធ្វើអាការដូចជាមើល ចាប់ទារកស៊ី

ហើយក៏ចេញទៅ ។ សូម្បីក្នុងគ្រាទីពីរក៏ស៊ីទៀត ។ ក្នុងគ្រាទីបីនាងកុលធីតាមានគភ៌ចាស់ហើយ ក៏ហៅស្វាមីមកប្រាប់ថា បពិត្រនាយ នាងយក្ខិនីម្នាក់ស៊ីបុត្ររបស់ខ្ញុំក្នុងទីនេះអស់ពីរនាក់ហើយ, ឥឡូវនេះ ខ្ញុំនឹងទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូលរបស់ខ្ញុំប្រសូតបុត្រ ដូច្នេះហើយ ក៏នាំគ្នាទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូលប្រសូត (បុត្រក្នុងទីនោះ) ។ ក្នុងកាលនោះ យក្ខិនីនោះដល់វេនជញ្ជូនទឹក ។ ព្រោះថា នាងយក្ខិនីទាំងឡាយ ត្រូវដង

ទឹកអំពីស្រះឈ្មោះអនោតត្ត ទូលលើក្បាលដើរមកដើម្បីស្តេចវេស្សវណ្ណតាមវេនដោយកន្លងទៅ ៤ ខែខ្លះ ៥ ខែខ្លះទើបផុត (អំពីវេន) ។ នាងយក្ខិនីដទៃមានការលំបាកហើយដល់ការអស់ជីវិតខ្លះក៏មាន ។ ចំណែកនាងយក្ខិនីនោះ លុះផុតអំពីវេនជញ្ជូនទឹកហើយ ក៏ប្រញាប់ទៅកាន់ផ្ទះនោះ សួរថា ស្ត្រីដែលជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំនៅទីណា ? ពួកអ្នកស្រុកប្រាប់ថា នាងនឹងជួបស្ត្រីនោះអំពីទីណាបាន ? នាងយក្ខិនីម្នាក់ស៊ីទារករបស់នាងដែលប្រសូតក្នុងទីនេះ, ព្រោះដូច្នោះ ទើបនាងទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូលនាងយក្ខិនីនោះគិតថា នាងទៅកាន់ទីណាៗ ក៏ដោយ ក៏មិនរួចផុតអំពីយើងបានដែរ ដូច្នេះហើយ ដោយកម្លាំងនៃពៀរធ្វើ ឲ្យនាងរត់សម្តៅទៅកាន់ក្រុងដោយសេចក្តីព្យាយាម ។ ចំណែកនាងកុលធីតា ក្នុងថ្ងៃដែលដាក់ឈ្មោះឲ្យទារកនោះ នាងក៏បានងូតទឹកឲ្យបុត្រហើយ ដាក់ឈ្មោះឲ្យរួចរាល់ហើយ ក៏ពោលនឹងស្វាមីថា បពិត្រនាយ ឥឡូវនេះ យើងនាំគ្នាទៅកាន់ផ្ទះរបស់យើងវិញចុះ បីបុត្រធ្វើដំណើរទៅជាមួយស្វាមីតាមផ្លូវប្រគល់បុត្រឲ្យដល់បុរសដែលជាស្វាមីហើយ ចុះងូតទឹកស្រះបោក្ខរណីក្បែរវត្ត ហើយឡើងមកទទួលយកបុត្រ កាលស្វាមីកំពុងងូតទឹក ឈរបំបៅដោះបុត្រលុះក្រឡេកឃើញនាងយក្ខិនីមក ចាំបាន ក៏ស្រែកដោយសំឡេងខ្លាំងៗថា បពិត្រនាយ ប្រញាប់ឡើងៗ យក្ខិនីមកដល់ហើយ ដូច្នេះហើយ មិនអាចឈររង់ចាំរហូតដល់ស្វាមីនោះមកបាន ក៏រត់សម្តៅទៅកាន់វិហារ ។

ពៀរមិនរម្ងាប់ដោយការចងពៀរ

ពៀរតែងរម្ងាប់បានដោយការមិនចងពៀរ

ក្នុងសម័យនោះ ព្រះសាស្តាកំពុងតែសំដែងធម៌នៅកណ្តាលបរិស័ទ នាងកុលធីតានោះរត់ទៅដល់ហើយ ឲ្យបុត្រដេកលើខ្នងព្រះបាទរបស់ព្រះតថាគតហើយ ក្រាបទូលថា បុត្រនេះខ្ញុំព្រះអង្គថ្វាយដល់ព្រះអង្គហើយ សូមព្រះអង្គប្រទានជីវិតដល់បុត្ររបស់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ សុមនទេពដែលអាស្រ័យដ៏ឰខ្លោងទ្វារមិនឲ្យយក្ខិនីចូល

ទៅខាងក្នុង ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ហៅព្រះអានន្ទមកហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលអានន្ទ អ្នកចូរទៅហៅយក្ខិនីនោះមក ។ ព្រះថេរៈហៅនាងយក្ខិនីនោះមកហើយ ។ នាងកុលធីតាក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នាងយក្ខិនីមកហើយ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា នាងយក្ខិនីចូរមកចុះ, នាងកុំស្រែកឡើយ ។ ដូច្នេះហើយ បានត្រាស់ទៅកាន់នាងយក្ខិនីដែលមកឈរនៅទីនោះថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបនាងធ្វើយ៉ាងនេះ ? ប្រសិនបើពួកនាងមិនមកកាន់សម្នាក់ព្រះពុទ្ធប្រាកដដូចជាតថាគតទេ ពៀររបស់ពួកនាងនឹងបានជាកម្មតាំងនៅអស់កប្ប ដូចពៀររបស់ពស់ និងស្កាវ, ខ្លាឃ្មុំ និងដើមពង្រ ក្អែក និងមៀម, ព្រោះហេតុអ្វី ទើបពួកនាងចងពៀរគ្នាអ៊ីចឹង ? ព្រោះពៀររម្ងាប់ទៅបានដោយការមិនចងពៀរ មិនមែនរម្ងាប់បានដោយការចងពៀរទេ ដូច្នេះហើយ បានត្រាស់ព្រះគាថានេះថា ៖

៥ ន ហិ វេរេន វេរានិ   សម្មន្តីធ កុទាចនំ
អវេរេន ច សម្មន្តិ   ឯស ធម្មោ សនន្តនោ ។

ពិតមែន តាំងពីកាលណាមក ក្នុងលោកនេះ ពៀរទាំងឡាយ
រមែងមិនស្ងប់រម្ងាប់ដោយការចងពៀរឡើយ ពៀរទាំងឡាយ
តែងស្ងប់រម្ងាប់ដោយការមិនចងពៀរ ធម៌នេះមានយូរយាណាស់
មកហើយ ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **ន ហិ វេរេន** ជាដើម សេចក្ដីថា ឧបមាថា បុគ្គលលាងនូវទីដែលប្រឡាក់ដោយរបស់មិនស្អាត មានទឹកមាត់ និងសំបោរជាដើម ដោយរបស់មិនស្អាតទាំងនោះ រមែងមិនអាចធ្វើទីនោះឲ្យស្អាតបរិសុទ្ធបាត់ក្លិនស្អុយបានឡើយ, ដោយពិត ទីនោះត្រឡប់ជាទីមិនស្អាត និងមានក្លិនស្អុយក្រៃលែងជាងដើម យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលកាលជេរតបបុគ្គលដែលជេរ ប្រហារតបបុគ្គលដែល

ប្រហារ រមែងមិនអាចញ៉ាំងពៀរឲ្យស្ងប់បានឡើយ, ដោយពិត គេឈ្មោះថាធ្វើពៀរនោះឯងឲ្យក្រៃលែងឡើងៗ ដូច្នោះ សូម្បីក្នុងកាលណាៗ ដែលឈ្មោះថាពៀរទាំងឡាយ រមែងមិនស្ងប់រម្ងាប់ដោយការចងពៀរឡើយ, ដោយពិត ឈ្មោះថារមែងចម្រើនតែម្យ៉ាង ដោយប្រការ ដូច្នេះ ។

ពីរបទថា **អវេរេន ច សម្មន្តិ** សេចក្ដីថា ឧបមាថា របស់ មិនស្អាតមានទឹកមាត់ជាដើមនោះ ដែលបុគ្គលលាងដោយទឹកថ្លា រមែងស្អាតបរិសុទ្ធបាន, ទីនោះរមែងជាទីស្អាត មិនមានក្លិនស្អុយ យ៉ាងណាមិញ ពៀរទាំងឡាយរមែងរម្ងាប់ គឺរមែងស្ងប់ បានដល់ រមែងដល់ការមិនមានដោយការមិនមានពៀរ គឺដោយទឹក គឺខន្តី និងមេត្តា ដោយការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយដ៏ប្រពៃ និងដោយការពិចារណា ដូច្នោះ ។

បាទព្រះគាថាថា **ឯស ធម្មោ សុនន្តនោ** សេចក្ដីថា ធម៌នេះ គឺការស្ងប់រម្ងាប់ពៀរដោយការមិនចងពៀរ ជារបស់ចាស់ គឺជាមាគ៌ានៃព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងព្រះខីណាស្រពទាំងឡាយ ដែលលោកធ្វើដំណើរទៅហើយ គ្រប់ៗ ព្រះអង្គ ។

ក្នុងកាលចប់ព្រះគាថា នាងយក្ខិនីនោះ តាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ។ ទេសនាបានជាកថា មានប្រយោជន៍សូម្បីដល់បរិស័ទ ដែលមកប្រជុំគ្នាទីនោះ ។

នាងយក្ខិនីដឹងភ្លៀងច្រើនភ្លៀងតិច

ព្រះសាស្ដា បានត្រាស់ទៅកាន់ស្ត្រីនោះថា នាងចូរប្រគល់បុត្ររបស់នាងដល់នាងយក្ខិនីចុះ ។

ស. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គខ្លាច ។

គ. នាងកុំខ្លាចឡើយ, អន្តរាយរមែងមិនមានដល់នាង ព្រោះអាស្រ័យនាងយក្ខិនីនេះឡើយ ។

នាងបានឲ្យបុត្រដល់យក្ខិនីនោះហើយ នាងយក្ខិនីនោះក៏ទទួលទារកនោះ

មកឱបថើបហើយ ប្រគល់វិញនាងកុលធីតាវិញ ហើយក៏ផ្ដើមយំ គ្រានោះ ព្រះ-សាស្ដាត្រាស់សួរនាងយក្ខិនីនោះថា ហេតុដូចម្ដេច បានជានាងយំ ។

នាងយក្ខិនីនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពីមុនខ្ញុំព្រះអង្គចិញ្ចឹមជីវិតដោយមិនជ្រើសរើសផ្លូវ ក៏នៅតែមិនបានអាហារពេញផ្ទៃ, ឥឡូវនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងចិញ្ចឹមជីវិតបានយ៉ាងដូចម្ដេច ។

គ្រានោះ ព្រះសាស្ដា ទ្រង់លួងលោមនាងយក្ខិនីនោះថា នាងកុំព្រួយឡើយដូច្នេះហើយ ត្រាស់ទៅកាន់នាងកុលធីតាថា នាងចូរនាំនាងយក្ខិនីទៅនៅកាន់ផ្ទះរបស់នាង ហើយចូរផ្គត់ផ្គង់ដោយបបរ និងបាយដ៏ថ្មីថ្មោងទាំងឡាយចុះ ស្ត្រីនោះនាំនាងយក្ខិនីទៅហើយ ឲ្យសម្រាកនៅក្នុងរោងត្បាល់ បានផ្គត់ផ្គង់ដោយបបរ និងបាយថ្មីថ្មោងទាំងឡាយ ។ ក្នុងវេលាបុកស្រូវ អង្រែប្រាកដដល់នាងយក្ខិនីនោះដូចប្រហារសិរសា ទើបនាងហៅនាងកុលធីតាដែលជាសម្លាញ់មកហើយ និយាយថា ខ្ញុំមិនអាចនៅទីនេះបានទេ សូមនាងចូរឲ្យខ្ញុំស្នាក់នៅក្នុងទីដទៃចុះ នាងកុលធីតាក៏ឲ្យស្នាក់នៅក្នុងទីទាំងនេះ គឺក្នុងរោង អង្រែ ក្បែរពាងទឹក ក្បែរចង្ក្រាន ក្រោមសំយាបផ្ទះ លើគំនរសម្រាម ក្បែរទ្វារស្រុក, (នាង) ក៏ពោលថា ក្នុងរោងអង្រែ អង្រែរមែងប្រាកដដូចជាប្រហារសិរសាខ្ញុំ, ក្បែរពាងទឹក ពួកក្មេងរមែងចាក់ទឹកដែលសល់ទៅក្បែរពាងទឹក, ក្បែរចង្ក្រាននេះហ្វូងសុនខរមែងមកដេក, ក្រោមសំយាបផ្ទះ,

ពួកក្មេងរមែងធ្វើនូវវត្ថុមិនស្អាត, ក្បែរគំនរសម្រាម ជនទាំងឡាយរមែងចាក់សម្រាម, ក្បែរក្លោងទ្វារក្មេងអ្នកស្រុក រមែងលេងល្បែងខ្លាច់ ដូច្នេះហើយ បានហាមទីទាំងពួងនោះ ។

គ្រានោះ នាងកុលធីតា ក៏ឲ្យនាងយក្ខិនីនោះសម្រាកនៅក្នុងទីដ៏ស្ងាត់ខាងក្រៅស្រុកហើយ នាំភោជន មានបបរ និងបាយជាដើម ដ៏ថ្មីថ្មោងទៅដើម្បីផ្គត់ផ្គង់នាងយក្ខិនីក្នុងទីនោះ នាងយក្ខិនីនោះគិតយ៉ាងនេះថា ឥឡូវនេះ ស្ត្រីជាសម្លាញ់របស់

យើងមានឧបការៈដល់យើងច្រើន យើងគួរតែធ្វើអ្វីមួយដើម្បីតបស្នងសងគុណនាង ដូច្នេះហើយ បានប្រាប់ស្ត្រីដែលជាសម្លាញ់នោះថា ក្នុងឆ្នាំនេះនឹងមានភ្លៀងធ្លាក់ល្អ, នាងចូរធ្វើសន្ទូងក្នុងទីទួលចុះ, ក្នុងឆ្នាំនេះភ្លៀងពុំល្អ នាងចូរធ្វើនូវសន្ទូងក្នុងទីទំនាបតែម្យ៉ាងចុះ ។ ស្រូវដែលពួកជនដ៏សេសធ្វើហើយ រមែងវិនាសទៅដោយទឹកខ្វះដោយមិនមានទឹកខ្វះ ។ ចំណែកសន្ទូងរបស់នាងកុលធីតានោះ រមែងបរិបូណ៌ក្រៃលែង ។

នាងយក្ខិនីចាប់ផ្តើមតាំងសលាកភត្ត

គ្រានោះ ពួកជនទាំងឡាយដ៏សេសនាំគ្នាសួរនាងកុលធីតាថា នែ៎នាង សន្ទូងដែលនាងធ្វើហើយ រមែងមិនវិនាសដោយទឹកក្រៃពេក រមែងមិនវិនាសដោយទឹកតិច, នាងដឹងនូវភាវៈនៃឆ្នាំមានភ្លៀងល្អ និងឆ្នាំមានភ្លៀងមិនល្អហើយ ទើបធ្វើនូវការងារឬ ? នាងប្រាប់ថា នាងយក្ខិនីជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំប្រាប់នូវភាវៈនៃឆ្នាំមានភ្លៀងល្អ និងឆ្នាំមានភ្លៀងមិនល្អដល់ខ្ញុំ, ខ្ញុំធ្វើសន្ទូងទាំងឡាយក្នុងទីទួល និងទីទំនាបតាមពាក្យរបស់យក្ខិនីនោះ, ព្រោះហេតុនោះ ទើបសន្ទូងរបស់ខ្ញុំសម្រេចបានបរិ-បូណ៌, ពួកអ្នកទាំងឡាយមិនឃើញនូវភោជនទាំងឡាយ មានបបរ និងបាយជាដើម ដែលខ្ញុំឲ្យគេនាំទៅអំពីផ្ទះរបស់ខ្ញុំដើម្បីនាងអស់កាលជានិច្ចទេឬ ? វត្ថុទាំងឡាយមានបបរ និងបាយជាដើមនោះ គឺខ្ញុំនាំទៅដើម្បីនាងយក្ខិនីនោះ សូម្បីអ្នកទាំងពួងក៏

ចូរនាំកោជនទាំងឡាយមានបបរ និងបាយដ៏ថ្មីថ្មោងជាដើមទៅដើម្បីនាងយក្ខិនីនោះខ្វះចុះ នាងយក្ខិនីនោះក៏នឹងប្រមើលមើលនូវការងារទាំងឡាយរបស់យើងរាល់គ្នា ។

គ្រានោះ ពួកជនដែលនៅក្នុងក្រុងទាំងមូល នាំគ្នាធ្វើសក្ការបូជាដល់នាងយក្ខិនីនោះ, ចាប់ផ្ដើមអំពីនោះមក នាងយក្ខិនីនោះ ក៏ប្រមើលមើលនូវការងារទាំងឡាយរបស់ជនទាំងពួងជាស្រេចដល់ហើយ នូវភាវៈជាអ្នកច្រើនដោយលាភ ជាស្ត្រីមានបរិវារច្រើន ។

ក្នុងកាលតមក នាងយក្ខិនីនោះ តាំងផ្ដើមនូវសលាកភត្ត ៨ កន្លែង ។ សលាកភត្តនោះ ជនទាំងឡាយបាននាំគ្នាធ្វើតៗ មកដល់ សព្វថ្ងៃនេះ ៕

(រឿងការកើតនៃនាងកាឡីយក្ខិនី ចប់)

៥ រឿងភិក្ខុកោសម្ពី

សេចក្តីខាងដើម

*ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធពួកភិក្ខុ កោសម្ពី ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **បរេ ច ន វិជានន្តិ** ជាដើម ។*

ព្រះវិន័យធរ និង ព្រះធម្មកថិកប្រកែកគ្នារឿងវិន័យ

សេចក្តីពិស្តារថា ភិក្ខុពីររូប គឺព្រះវិន័យធរមួយរូប ព្រះធម្មកថិកមួយរូប មានបរិវារមួយរូបៗ ៥០០ នៅក្នុងឃោសិតារាម ទៀបក្រុងកោសម្ពី ។ ថ្ងៃមួយ ព្រះធម្មកថិកចូលបង្គន់ ហើយបន្សល់ទឹកសម្រាប់ជម្រះទុកក្នុងភាជនៈជម្រះក្នុងបន្ទប់ទឹកនោះហើយក៏ចេញមកវិញ ខាងក្រោយមកព្រះវិន័យធរចូលទៅបន្ទប់ទឹកនោះ ឃើញទឹកនោះ ចេញមកសួរព្រះធម្មកថិកថា ម្នាលអាវុសោ លោកបន្សល់ទឹកទុកឬ ?

ធម្ម. ករុណា លោកដ៏មានអាយុ ។

វិ. លោកមិនដឹងថាជាអាបត្តិ ព្រោះការបន្សល់ទឹកទុកទេឬ ?

ធម្ម. ករុណា ខ្ញុំមិនដឹងទេ ។

វិ. អាវុសោ លោកមិនដឹងថាជាអាបត្តិ ដោយការបន្សល់ទឹក ទុកនេះក៏ល្អើយចុះ ។

ធម្ម. បើដូច្នោះ ខ្ញុំនឹងសំដែងអាបត្តិនោះចេញ ។

វិ. ម្នាលអាវុសោ ប្រសិនបើសេចក្ដីនុ៎ះលោកមិនមានចិត្តក្លែង ព្រោះការមិនមានសតិ, អាបត្តិមិនមាន ។

ព្រះធម្មកថិកនោះ បានជាអ្នកមានការឃើញអាបត្តិនោះថា មិនមែនអាបត្តិ ។

ចំណែកព្រះវិន័យធរបានប្រាប់សិស្សរបស់ខ្លួនថា ព្រះធម្មកថិករូបនោះត្រូវអាបត្តិហើយក៏មិនដឹងថាជាអាបត្តិ ។ សិស្សរបស់ព្រះវិន័យធរនោះ ឃើញសិស្សរបស់ព្រះធម្មកថិកនោះហើយ បានពោលថា ព្រះឧបជ្ឈាយ៍របស់ពួកលោកសូម្បី

ត្រូវអាបត្តិហើយ ក៏មិនដឹងថាជាអាបត្តិ ។ សិស្សរបស់ធម្មកថិកនោះទៅប្រាប់ឧជ្ឈាយ៍របស់ខ្លួន ។ ព្រះធម្មកថិកនោះនិយាយយ៉ាងនេះថា ព្រះវិន័យធររូបនេះ កាលមុននិយាយថាមិនជាអាបត្តិ ឥឡូវនេះនិយាយថាជាអាបត្តិ ព្រះវិន័យធររូបនោះនិយាយមុសា សិស្សរបស់ព្រះធម្មកថិកនោះនិយាយថា ព្រះឧបជ្ឈាយ៍របស់ពួកលោកនិយាយមុសា ។ សិស្សរបស់ព្រះវិន័យធរ និងព្រះធម្មកថិកនោះញ៉ាំងជម្លោះឲ្យចំរើនហើយដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ខាងក្រោយមក ព្រះវិន័យធរបានឱកាសហើយ ក៏បានធ្វើឧក្ខេបនីយកម្មដល់ព្រះធម្មកថិក ព្រោះទោសដែលមិនឃើញអាបត្តិ ចាប់ពីពេលនោះមក សូម្បីពួកឧបដ្ឋាកអ្នកថ្វាយបច្ច័យរបស់ភិក្ខុទាំងពីររូបនោះ ក៏បានបែកជាពីរពួក ។ ពួកភិក្ខុនីអ្នកទទួលឱវាទក្ដី ពួកអារក្ខទេវតាក្ដីរបស់ភិក្ខុទាំងពីររូបនោះ ពួកអាកាសដ្ឋទេវតាជាមិត្តគ្រាន់តែឃើញ ព្រមទាំងមិត្តស្និទ្ធស្នាលរបស់ពួកអារក្ខទេវតាទាំងនោះក្ដី, ពួកបុថុជ្ជនទាំងពួងក្ដី បានបែកជាពីរពួក រហូតដល់ព្រហ្មលោក ក៏មានសំឡេងគឹកកងប្រព្រឹត្តទៅដូចគ្នា បានមានរហូតដល់អនិដ្ឋព្រហ្ម ។

ព្រះសាស្ដាត្រាស់ប្រៀនប្រដៅឲ្យសាមគ្គីគ្នា

គ្រានោះ ភិក្ខុមួយរូបចូលទៅគាល់ព្រះតថាគត ក្រាបទូលដល់ការដែលពួកភិក្ខុអ្នកលើកវត្តប្រកាន់ថា ព្រះធម្មកថិករូបនេះ សង្ឃលើកវត្តហើយដោយកម្មដែលប្រកបដោយធម៌ និងការដែលពួកភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តតាមធម្មកថិកដែលសង្ឃ លើកវត្តហើយប្រកាន់ថា ព្រះឧបជ្ឈាយ៍របស់ពួកយើង សង្ឃលើកវត្តហើយដោយកម្មដែលមិនប្រកបដោយធម៌ និងការដែលពួកភិក្ខុអ្នកប្រព្រឹត្តតាមព្រះធម្មកថិក ដែលសង្ឃលើកវត្តទាំងនោះ សូម្បីដែលពួកភិក្ខុអ្នកលើកវត្តហាមហើយ ក៏នៅតែចេសត្រាច់តាមហែហមចោមរោមព្រះធម្មកថិកនោះដដែល ។ ព្រះមានព្រះភាគបញ្ជូនឱវាទទៅថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរព្រមព្រៀងគ្នាអស់វារៈពីរដង ទ្រង់ព្រះ

សណ្ដាប់ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុទាំងឡាយមិនព្រមព្រៀងគ្នាទេ ក្នុងវារៈទីបី ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថា ភិក្ខុសង្ឃបែកគ្នាហើយ ដូច្នេះ ទើបស្ដេចយាងទៅកាន់សម្នាក់របស់ភិក្ខុទាំងឡាយ ហើយត្រាស់ទោសក្នុងការលើកវត្តរបស់ពួកភិក្ខុអ្នកលើកវត្ត និងទោសក្នុងការមិនឃើញអាបត្តិរបស់ពួកភិក្ខុក្រៅនេះ ហើយទ្រង់អនុញ្ញាតសង្ឃ-កម្មទាំងឡាយ មានឧបោសថជាដើមក្នុងសីមាជាមួយគ្នា ក្នុងវត្តឃោសិតារាមនោះដល់ភិក្ខុទាំងឡាយទៀត ហើយទ្រង់បញ្ញត្តវត្តក្នុងរោងឆាន់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយគប្បីអង្គុយជាជួរលើអាសនៈនីមួយៗជាចន្លោះៗដូច្នេះជាដើម ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយអ្នកកើតការប្រកួតប្រកាន់គ្នាក្នុងទីទាំងឡាយ មានរោងឆាន់ជាដើម ហើយទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថាសូម្បីឥឡូវនេះភិក្ខុទាំងឡាយក៏នៅតែប្រកួតប្រកាន់ ឈ្លោះទាស់ទែងគ្នាដដែល ទើបស្ដេចយាងទៅវត្តឃោសិតារាមនោះ ហើយត្រាស់ហាមថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំប្រកួតប្រកាន់ឈ្លោះទាស់ទែងគ្នាឡើយ ដូច្នេះជាដើម ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដែលឈ្មោះថា ការប្រកួតប្រកាន់គ្នា ការឈ្លោះទាស់ទែងគ្នា ការប្រកាន់ខ្វែងគំនិតគ្នា និងការវិវាទគ្នានោះ នាំមកនូវសេចក្ដីវិនាស,ពិតណាស់ សូម្បីសត្វចៀបកប្បាសអាស្រ័យការឈ្លោះគ្នាអាចធ្វើឲ្យ

ស្តេចដ៏ដល់ការអស់ជីវិត ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់លដុកិកជាតក[១] ហើយត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នក ទាំងឡាយចូរព្រមព្រៀងគ្នាចុះ កុំវិវាទគ្នាឡើយ ព្រោះថា សូម្បីសត្វ ចៀបកប្បាសជាច្រើនពាន់អាស្រ័យការវិវាទគ្នា បានដល់ការអស់ជីវិត ដូច្នេះហើយ ត្រាស់វដ្តកជាតក[២] ។

ត្រាស់ប្រៀនប្រដៅប៉ុន្មានក៏មិនជឿ

-៧០- ធម្មបទដ្ឋកថា អដ្ឋកថាខុទ្ទកនិកាយ គាថាធម្មបទ

សូម្បីព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ទូន្មានប្រៀនប្រដៅយ៉ាងណាក៏ដោយ ភិក្ខុទាំងនោះក៏មិនស្តាប់ កាលភិក្ខុដែលជាធម្មវាទីមួយរូប មិនពេញចិត្តឲ្យតថាគតលំបាក បានក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ជាស្តេចនៃធម៌ សូមទ្រង់រង់ចាំសិនចុះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់មានការខ្វល់ខ្វាយតិច ព្យាយាមប្រកបទូវធម៌ដែលជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងទិដ្ឋធម៌ចុះ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គនឹងប្រាកដព្រោះការប្រកួតប្រកាន់ ការឈ្លោះ ការប្រកាន់ខ្វែងគំនិតគ្នា និងការវិវាទគ្នានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ដំណាលដល់ការដែលព្រះបាទទីឃីតិ-កោសលរាជ ត្រូវព្រះបាទព្រហ្មទតដណ្តើមយករាជសម្បត្តិ ព្រះអង្គបន្ទំភេទមិនឲ្យនរណាស្គាល់ (ទ្រង់គង់នៅក្នុងក្រុងពារាណសី) ត្រូវព្រះបាទព្រហ្មទត្តចាប់ផ្តាច់ព្រះជន្ម និងការដែលព្រះបាទព្រហ្មទត ព្រមទាំងទីឃាវុកុមារនោះ ព្រមព្រៀងគ្នាចាប់ផ្តើមពីពេលដែលទីឃាវុកុមារបានថ្វាយជីវិតដល់ព្រះអង្គថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មានព្រះបាទក្រុងកាសី (មួយព្រះអង្គ) ទ្រង់ព្រះនាមថា ព្រះបាទព្រហ្មទត្តដូច្នេះជាដើម សូម្បីត្រាស់ប្រៀនប្រដៅថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សេចក្តីអត់ធន់ និងការស្ងប់ស្ងៀមបែបនោះបានមានហើយដល់ព្រះរាជាទាំងនោះ អ្នកមានដំបងដែលកាន់

---

[១] ខុ. ជា. បញ្ចក. ។

[២] ខុ. ជា. ឯក. ។

ទុកហើយ អ្នកមានសស្ត្រានៅក្នុងដៃហើយ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ការដែលអ្នកទាំងឡាយបួសហើយក្នុងធម្មវិន័យ ដែលតថាគតសំដែងហើយដោយប្រពៃយ៉ាងនេះ គួរជាអ្នកអត់ធន់ ជាអ្នកស្ងប់ស្ងៀម និងគប្បីស្អាតក្នុងធម្មវិន័យនេះឯង ដូច្នេះ ក៏នៅតែមិនអាចធ្វើភិក្ខុទាំងឡាយឲ្យព្រមព្រៀងគ្នាបាន ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់អផ្សុកទើបស្តេចគេចទៅចាំវស្សា នៅក្នុងព្រៃរក្ខិតវ័ន

ព្រះអង្គទ្រង់អផ្សុកព្រះទ័យ ព្រោះការនៅច្របូកច្របល់ ទើបទ្រង់ព្រះចិន្តាថា ការដែលតថាគតនៅច្របូកច្របល់គ្នាយ៉ាងនេះ រមែងជាទុក្ខ ហើយភិក្ខុទាំងនេះក៏

មិនធ្វើ (តាម) ពាក្យរបស់តថាគតទៀត បើដូច្នោះ តថាគតគប្បីគេចចេញអំពីពួកទៅនៅតែមួយព្រះអង្គឯង ដូច្នេះហើយ ស្តេចត្រាច់បិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងកោសម្ពី មិនត្រាស់ប្រាប់ពួកភិក្ខុសង្ឃ ទ្រង់កាន់បាត្រ និងចីវររបស់ព្រះអង្គស្តេចយាងទៅពាលកលោណការាមតែមួយព្រះអង្គឯង ត្រាស់ឯកចារិកវត្តដល់ព្រះភគ្គុត្ថេរក្នុងពាលកលោណការាមនោះហើយ ត្រាស់អានិសង្សនៃការសាមគ្គីរសដល់កុលបុត្រ ៣ នាក់ក្នុងមិគទាវ័នឈ្មោះ **បាចិនវង្ស** ហើយស្តេចយាងទៅកាន់ស្រុកបាលិលេយ្យកៈ ដូចបានស្តាប់មក គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់អាស្រ័យស្រុកបាលិលេយ្យកៈ ស្តេចចាំវស្សានៅក្រោមដើមសាលព្រឹក្សធំ ក្នុងដងព្រៃរក្ខិតវ័ន ដែលដីបាលិលេយ្យកៈឧបដ្ឋាកនៅជាសុខ ។

ពួកឧបាសកទូន្មានភិក្ខុ

ចំណែកពួកឧបាសក អ្នកនៅក្នុងក្រុងកោសម្ពីនោះឯង ទៅកាន់វិហារមិនឃើញព្រះសាស្តា ទើបសួរថា ព្រះសាស្តាស្តេចយាងទៅណា លោកម្ចាស់ ? ភិក្ខុទាំងនោះពោលថា ស្តេចយាងទៅកាន់ដងព្រៃបាលិលេយ្យកៈហើយ ។

ឧ. ព្រោះហេតុអ្វី លោកម្ចាស់ ?

ក. ព្រះអង្គទ្រង់ព្យាយាមនឹងធ្វើពួកយើងឲ្យព្រមព្រៀងគ្នា តែពួកយើងមិនបានព្រមព្រៀងគ្នា ។

ឧ.បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ទាំងឡាយបួសក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះសាស្តាហើយ កាលព្រះអង្គទ្រង់សំដែងធម៌ឲ្យសាមគ្គីគ្នា, មិនសាមគ្គីគ្នាឬ ?

ភិក្ខុទាំងឡាយឆ្លើយថា ម្នាលឧបាសកទាំងឡាយ យ៉ាងនោះឯង ។

ឧបាសក ឧបាសិកាទាំងនោះគិតគ្នាថា ពួកភិក្ខុទាំងនេះបួសក្នុងសម្នាក់ព្រះសាស្តាហើយ,កាលព្រះអង្គទ្រង់សំដែងធម៌ឲ្យសាមគ្គីគ្នា ក៏មិនសាមគ្គីគ្នា ពួកយើងមិនបានឃើញព្រះសាស្តាព្រោះអាស្រ័យភិក្ខុទាំងនេះ, ពួកយើងនឹងមិនថ្វាយអាសនៈ

នឹងមិនធ្វើសាមីចិកម្ម មានការសំពះជាដើមដល់ភិក្ខុទាំងនេះ ចាប់ផ្តើមពីនោះមកក៏មិនធ្វើសូម្បីត្រឹមតែសាមីចិកម្មដល់ភិក្ខុទាំងនោះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយស្គាំងស្គមព្រោះការមានអាហារតិច, ដោយពីរបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះក៏ជាមនុស្សត្រង់ សំដែងនូវទោសដែលប្រព្រឹត្តកន្លងហើយដល់គ្នានិងគ្នា ញុំាងគ្នានិងគ្នាឲ្យអត់ទោសឲ្យ ហើយពោលថា ម្នាលឧបាសក និងឧបាសិកាទាំងឡាយ យើងទាំងឡាយព្រមព្រៀងគ្នាហើយ, ចំណែកពួកលោកចូរប្រគេនបច្ច័យ ៤ ដល់ពួកយើងដូចកាលពីមុនចុះ ។

ឧ. លោកម្ចាស់ទាំងឡាយ សូមឲ្យព្រះសាស្តាអត់ទោសឲ្យហើយឬ ?

ភិ. ម្នាលអ្នកដ៏មានអាយុទាំងឡាយ យើងទាំងឡាយមិនទាន់សូមឲ្យទ្រង់អត់ទោសឲ្យនៅឡើយទេ ។

ឧ.បើដូច្នោះ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ ទៅសូមខមាទោសព្រះសាស្តាចុះ ចំណែកខ្ញុំម្ចាស់ទាំងឡាយនឹងប្រគេនបច្ច័យ ៤ ដល់លោកម្ចាស់ទាំងឡាយដូចពីមុនទៀត ក្នុងកាលណាដែលលោកម្ចាស់ទាំងឡាយ សូមឲ្យព្រះសាស្តាអត់ទោសឲ្យ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយមិនអាចនឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា ព្រោះជាកាលនៅក្នុងវស្សា ញុំាងកាលខាងក្នុងវស្សានោះ ឲ្យកន្លងទៅដោយលំបាក ។

ដំរីបាលិលេយ្យកៈឧបដ្ឋាកព្រះសាស្ដា

ចំណែកព្រះសាស្ដា ដែលដំរីដ៏ប្រសើរនោះផ្គត់ផ្គង់ ទ្រង់គង់នៅជាសុខ ។ ចំណែកដំរីនោះ លះបង់នូវហ្វូងចូលទៅកាន់ដងព្រៃនោះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់កិរិយានៅជាសុខដែរ ។ ព្រះធម្មសង្គាហកាចារ្យពោលទុកយ៉ាងណា ?

ព្រះធម្មសង្គាហកាចារ្យពោលទុកថា (គ្រានោះ ការត្រិះរិះបានមានដល់ស្ដេចដំរីនោះថា) យើងនៅច្រឡូកច្រឡំនឹងពួកដំរីឈ្មោលទាំងឡាយ ដំរីញីទាំង-ឡាយ ដំរីស្ទាវទាំងឡាយ និងកូនដំរីទាំងឡាយ យើងទំពាស៊ីនូវស្មៅទាំងឡាយមានចុងរេចផង, ហើយពួកវារង់ចាំទំពាស៊ីមែកឈើដែលយើងបំបាក់ហើយផង ហើយ

យើងផឹកទឹកល្អក់ផង, កាលយើងចុះ និងឡើងកាន់កំពង់ ពួកដំរីញីក៏ដើរត្រដុសកាយរបស់យើង បើដូច្នោះ គួរតែយើងចៀសចេញអំពីហ្វូងទៅនៅតែម្នាក់ឯង ។ គ្រានោះឯង ស្ដេចដំរីនោះចៀសចេញចាកហ្វូងចូលទៅកាន់ព្រៃ ដែលនៅក្នុងស្រុកបាលិលេយ្យកៈឈ្មោះ **រក្ខិតវ័ន** ក្រោមដើមសាលព្រឹក្សធំ ត្រង់កន្លែងដែលព្រះ-សាស្ដាស្ដេចគង់នៅ, លុះចូលទៅដល់ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគហើយ រមិលមើលមិនឃើញវត្ថុអ្វីៗ ឡើយ ទើបប្រហារនៅទីជិតនៃដើមសាលព្រឹក្សដោយជើងឈូស (ឲ្យរាបស្មើ) កាន់យកនូវមែកឈើដោយប្រមោយ បោសសំអាតទីនោះ ចាប់ផ្ដើមពីនោះមក ស្ដេចដំរីនោះចាប់ផ្ដាំងដោយប្រមោយដងទឹកឆាន់ ទឹកប្រើប្រាស់មកដំកល់ទុក, កាលព្រះអង្គត្រូវការទឹកក្ដៅ, ក៏ចាត់ចែងទឹកក្ដៅប្រគេន ។ ស្ដេចដំរីនោះចាត់ចែងទឹកក្ដៅបានយ៉ាងដូចម្ដេច ? ស្ដេចដំរីនោះ កូតមែកឈើដោយប្រមោយឲ្យកើតជាភ្លើង ដាក់ឧសឲ្យភ្លើងឆេះឡើង ដុតសិលាក្នុងគំនរភ្លើងនោះ ហើយប្រមៀលដុំសិលាទាំងនោះទៅដោយកំណាត់ឈើ បោះចុះក្នុងត្រពាំងតូចដែលខ្ជួនកំណត់ទុកខណៈនោះ ដាក់ប្រមោយចុះទៅ ដឹងថាទឹកក្ដៅហើយ ទើបទៅថ្វាយបង្គំព្រះសាស្ដា ។ ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា ម្នាលបាលិលេយ្យកៈ ទឹកឯងដាំហើយឬ ? ដូច្នេះហើយ

ស្តេចយាងទៅស្រង់ក្នុងទីនោះ ។ ក្នុងកាលនោះ ស្តេចដំរីនោះនាំផ្លែឈើផ្សេងៗ មកប្រគេនព្រះសាស្តា ។ ក៏កាលព្រះសាស្តាស្តេចចូលកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ស្តេចដំរីនោះយកបាត្រចីវរដាក់ទុកលើក្បាលតាមព្រះសាស្តាទៅ ។ ព្រះសាស្តា ស្តេចយាងដល់ដែនរបស់អ្នកស្រុកហើយប្រាប់ថា ម្នាលបាលិលេយ្យកៈ តាំងពីទីនេះទៅឯងមិនអាចទៅបានទេ, ឯងចូរឲ្យបាត្រ និងចីវររបស់តថាគតមក ដូច្នេះហើយ ឲ្យស្តេចដំរីនោះយកបាត្រ និងចីវរនោះមកថ្វាយ ហើយស្តេចចូលកាន់ស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ចំណែកស្តេចដំរីនោះ ឈរនៅទីនោះឯងរហូតទាល់តែព្រះសាស្តាស្តេចចេញមក ក្នុងវេលាដែលព្រះសាស្តាស្តេចចេញមក ក៏ធ្វើការទទួលហើយកាន់បាត្រ

ចីវរដោយន័យដូចមុន (នាំទៅ) ដាក់នៅក្នុងទីប្រថាប់ ហើយបក់ដោយស្លឹកឈើថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ក្នុងរាត្រីស្តេចដំរីនោះ កាន់កំណាត់ឈើធំដោយប្រមោយ ដើរទៅក្នុងចន្លោះៗ នៃដងព្រៃរហូតដល់អរុណរះឡើង ដើម្បីការពារអន្តរាយដែលនឹងកើតមានពីម្រឹគកាច ដោយតាំងចិត្តថា នឹងរក្សាព្រះសាស្តា បានឮថា ព្រៃនោះមានឈ្មោះថា **រក្ខិតវនសណ្ឌៈ** ចាប់តាំងអំពីកាលនោះមក ។ លុះអរុណរះឡើង ស្តេចដំរីនោះធ្វើវត្តទាំងពួង ដោយឧបាយដូចមុននោះឯង គឺមានការថ្វាយទឹកសម្រាប់លាងព្រះភក្ត្រ ជាដើម ។

ស្វាថ្វាយសំបុកឃ្មុំ

ក្នុងកាលនោះ ស្វាមួយ ឃើញដំរីនោះក្រោកឡើងហើយៗ ធ្វើអភិសមាចារិកវត្ត (គឺការបដិបត្តិ) ចំពោះព្រះតថាគតហើយ គិតថា យើងក៏គួរតែធ្វើអ្វីមួយថ្វាយព្រះសាស្តាដែរ ថ្ងៃមួយ ឃើញសំបុកឃ្មុំហ្នឹងមែកឈើដែលមិនមានមេ កាច់មែកឈើហើយ នាំសំបុកឃ្មុំព្រមទាំងមែកឈើទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា បានក្តិចស្លឹកចេកទ្រាប់ហើយ ថ្វាយព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ទទួលហើយ, ពានរក្រឡេកមើលដោយគិតថា តើព្រះសាស្តាទ្រង់សោយដែរឬទេ ? ឃើញព្រះសាស្តា

ទ្រង់ទទួលហើយគង់ស្ងៀម គិតថា មានហេតុអ្វីហ្ន៎ ទើបចាប់ចុងមែកឈើត្រឡប់មើល ឃើញកូនឃ្មុំហើយ ទើបចាប់កូនឃ្មុំទាំងនោះស្រោលៗ នាំចេញហើយ ក៏បានថ្វាយសារជាថ្មី ។ ព្រះសាស្ដាក៏ទ្រង់សោយ ។ ស្វានោះមានចិត្តត្រេកអរ បានចាប់មែកឈើទ៉ុះៗ ឈររាំ ក្នុងកាលនោះ មែកឈើដែលស្វានោះចាប់ក្ដី មែកឈើដែលស្វានោះជាន់ក្ដី ក៏បាក់ទៅ ។ ស្វានោះធ្លាក់ចុះទៅបុកនឹងគល់ឈើ ក៏ងាប់ទៅ ដោយអំណាចសេចក្ដីជ្រះថ្លា ក៏ទៅបដិសន្ធិក្នុងវិមាន មាសកំពស់ ៣០ យោជន៍ ក្នុងឋានតាវត្តិង្ស មាននាងទេពអប្សរ ១០០០ ជាបរិវារ ។

ស្ដេចដីរសេង្កេតមើលវត្តរបស់ព្រះអានន្ទ

ការដែលព្រះតថាគត ដែលស្ដេចដីរឧបដ្ឋាក ទ្រង់គង់នៅក្នុងដងព្រៃឈ្មោះរក្ខិតវ័ននោះ បានប្រាកដក្នុងជម្ពូទ្វីបទាំងមូល ។ ត្រកូលធំៗ គឺអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីនិងនាងវិសាខាមហាឧបាសិកា ជាដើម បានបញ្ជូនដំណឹងទៅប្រគេនព្រះអានន្ទថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចំរើន សូមលោកម្ចាស់សំដែងព្រះសាស្ដាដល់ពួកខ្ញុំម្ចាស់ ។ ចំណែកភិក្ខុ ៥០០ រូប ដែលនៅចាំវស្សាក្នុងទិស ចេញវស្សាហើយ ចូលទៅរកព្រះអានន្ទត្ថេរ អង្វរថា អានន្ទដ៏មានអាយុ ធម្មកថាក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះមានព្រះភាគ ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងឡាយ ខានបានស្ដាប់យូរមកហើយ, អានន្ទដ៏មានអាយុ ឥឡូវនេះ ខ្ញុំម្ចាស់ទាំងឡាយគប្បីបានស្ដាប់ធម្មីកថា ក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះមានព្រះភាគចុះ ។ ព្រះថេរៈ នាំភិក្ខុទាំងនោះទៅកាន់ទីនោះហើយ គិតថា ការចូលទៅកាន់សម្នាក់ព្រះតថាគត ដែលស្ដេចគង់នៅតែមួយព្រះអង្គឯងអស់ត្រៃមាស ព្រមជាមួយភិក្ខុមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះមិនសមគួរទេ ។ ដូច្នេះហើយ ទើបបញ្ឈប់ភិក្ខុទាំងនោះទុកខាងក្រៅហើយ ចូលទៅគាល់ព្រះសាស្ដាតែម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះ ។ ស្ដេចដីរបាលិលេយ្យកៈ ឃើញព្រះអានន្ទត្ថេរនោះហើយ កាន់កំណាត់ឈើដេញព្រះអានន្ទ ។ ព្រះសាស្ដាទត

ឃើញហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលបាលិលេយ្យកៈ អ្នកចៀសចេញទៅ កុំហាមភិក្ខុនោះឡើយ, ព្រោះភិក្ខុនោះជាពុទ្ធុប្បដ្ឋាក ។ ដំរីបាលិលេយ្យកៈនោះ បោះកំណាត់ឈើចោល ហើយមានបំណងនឹងទទួលបាត្រចីវររបស់ព្រះថេរៈ ប៉ុន្តែព្រះថេរៈមិនបានឲ្យ ។ ស្តេចដំរីនោះ បានគិតថា ប្រសិនបើភិក្ខុរូបនេះមានវត្តដែលបានរៀនហើយ, លោកគង់នឹងមិនដាក់បរិក្ខាររបស់ខ្លួនលើផ្ទាំងសិលា ដែលជាទីប្រថាប់របស់ព្រះសាស្តាឡើយ ។ ព្រះថេរៈបានដាក់បាត្រ និងចីវរលើផែនដី ។

មិនបានសម្លាញ់ដែលមានបញ្ញាត្រាច់ទៅ
តែម្នាក់ឯងប្រសើរជាង

ពិតណាស់ ជនអ្នកដល់ព្រមហើយដោយវត្ត រមែងមិនដាក់បរិក្ខាររបស់

ខ្លួនលើទីអង្គុយ ឬលើទីដេករបស់គ្រូ ។ ស្តេចដំរីនោះ ឃើញអាការនោះហើយ ក៏មានចិត្តជ្រះថ្លា ។ ព្រះថេរៈអភិវាទព្រះសាស្តាហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់សួរថា ម្នាលអានន្ទ អ្នកមកតែម្នាក់ឯងទេឬ ? ព្រះអានន្ទក្រាបទូលព្រះសាស្តាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមកជាមួយនឹងភិក្ខុ ៥០០ រូប ពេលនោះ ព្រះសាស្តាត្រាស់សួរព្រះអានន្ទថា ភិក្ខុទាំងនោះនៅទីណា ? ព្រះថេរៈក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនជ្រាបទឹកព្រះទ័យរបស់ព្រះអង្គ ទើបខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យភិក្ខុទាំងនោះនៅខាងក្រៅ ហើយចូលមក (តែម្នាក់ឯង) ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលអានន្ទ អ្នកចូរទៅហៅភិក្ខុទាំងនោះមកចុះ ព្រះថេរៈក៏ធ្វើតាមព្រះព្រះសាស្តា ។ ភិក្ខុទាំងនោះមកថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ធ្វើបដិសណ្ឋារៈនឹងភិក្ខុទាំងឡាយ ។ កាលភិក្ខុទាំងនោះទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគជាព្រះពុទ្ធដ៏សុខុម និងជាក្សត្រដ៏សុខុម ព្រះអង្គប្រថាប់ឈរ និងប្រថាប់គង់តែមួយព្រះអង្គឯងអស់ត្រៃមាស ធ្វើកិច្ចដែលគេធ្វើបានដោយលំបាក, អ្នកធ្វើវត្តធំ និងវត្តតូច អ្នកថ្វាយទឹកលាងព្រះភក្រ្តិ ប្រហែល

ជាមិនមានហើយមើលទៅ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កិច្ចទាំងពួង របស់តថាគត ដំរីបាលិលេយ្យកៈជាអ្នកប្រតិបត្ត ។ ក៏បុគ្គលអ្នកបានសម្លាញ់បែប នេះនៅជាមួយជាការប្រសើរ, កាលបើមិនបានសម្លាញ់ (បែបនេះ) គួរត្រាច់ទៅតែ ម្នាក់ឯងវិញប្រសើរជាង ដូច្នេះហើយ បានភាសិត ៣ គាថា ក្នុងនាគវគ្គថា ៖

បើបុគ្គលបានសម្លាញ់ ដែលមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន
មានប្រាជ្ញាចងចាំ មានគុណធម៌ជាគ្រឿងញុំាងប្រយោជន៍
ឲ្យសម្រេច ជាអ្នកត្រាច់ទៅជាមួយ គួរជាអ្នកមានចិត្ត
ត្រេកអរ មានស្មារតី គ្របសង្កត់សេចក្តីអន្តរាយទាំងពួង
ហើយត្រាច់ទៅជាមួយនឹងសម្លាញ់នោះឯង ។ បើស្វែងរក

មិនបានសម្លាញ់ ដែលមានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន មាន
ប្រាជ្ញាចងចាំ មានគុណធម៌ជាគ្រឿងញុំាងប្រយោជន៍ឲ្យ
សម្រេច ជាអ្នកត្រាច់ទៅជាមួយទេ គួរត្រាច់ទៅតែម្នាក់
ឯងវិញ ដូចព្រះរាជាលះបង់រដ្ឋ ដែលទ្រង់ឈ្នះហើយ
ស្តេចទៅតែមួយព្រះអង្គពុំនោះសោតដូចដំរីឈ្មោះមាតង្គៈ
ដែលលះបង់ហ្វូងត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯងក្នុងព្រៃ ដូច្នោះដែរ ។
ការត្រាច់ទៅរបស់បុគ្គលតែឯកឯង ជាគុណជាតិប្រសើរ
បំផុត (ព្រោះថា) សហាយតាគុណ រមែងមិនមានក្នុង
បុគ្គលពាលឡើយ បុគ្គលនោះគប្បីជាអ្នកមិនមានសេចក្តី
ខ្វល់ខ្វាយ ត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង ហើយមិនគប្បីធ្វើអំពើបាប
ទាំងឡាយ ដូចដំរីឈ្មោះមាតង្គៈ ជាសត្វមិនមានសេចក្តី
ខ្វល់ខ្វាយ លះបង់ហ្វូង ត្រាច់ទៅតែឯកឯងក្នុងព្រៃដូច្នោះដែរ ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ភិក្ខុទាំង ៥០០ រូបនោះ បានតាំងនៅក្នុង ព្រះអរហត្ត ព្រះអានន្ទត្ថេរក្រាបទូលសាសន៍ដែលត្រកូលធំៗ មានអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីជាដើមផ្ញើមកហើយ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន អរិយសាវក ៥ កោដិ មានអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីជាប្រធាន សង្ឃឹមការស្ដេចយាងមករបស់ព្រះអង្គ ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា បើដូច្នោះអ្នកចូរទទួលបាត្រចីវរ ដូច្នេះហើយ ឲ្យព្រះថេរៈទទួលបាត្រ និងចីវរហើយ ស្ដេចយាងចេញទៅ ។ ស្ដេចដំរីបានទៅឈររាំងផ្លូវ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយឃើញដូច្នោះ ទូលសួរព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ស្ដេចដំរីធ្វើអ្វី ? ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំរីប្រាថ្នានឹងថ្វាយភិក្ខាដល់អ្នកទាំងឡាយ, ក៏ដំរីនេះបានធ្វើឧបការៈដល់តថាគតអស់រាត្រីជាច្រើន, ការញុំាងចិត្តដំរីនេះឲ្យកករល្អក់មិនសមគួរឡើយ, សាស្ដាទ្រង់នាំភិក្ខុទាំងឡាយស្ដេចត្រឡប់ ម្នាលភិក្ខុទាំង-

ឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរត្រឡប់វិញចុះ ។

ចំណែកដំរីចូលទៅកាន់ដងព្រៃហើយ ប្រមូលផ្លែឈើផ្សេងៗ មានផ្លែខ្នុរ និងផ្លែចេកជាដើមមកធ្វើឲ្យជាគំនរ, ថ្ងៃស្អែកឡើង បានយកផ្លែឈើទាំងឡាយប្រគេនភិក្ខុទាំងនោះ ។ ភិក្ខុទាំង ៥០០ រូបនោះ ឆាន់ផ្លែដែលដំរីនាំមកប្រគេនមិនអស់ ។ ក្នុងកាលស្រេចភត្តកិច្ច ព្រះសាស្ដាទ្រង់កាន់បាត្រ និងចីវរស្ដេចយាងចេញទៅ ។ ស្ដេចដំរីទៅតាមចន្លោះៗ នៃភិក្ខុទាំងឡាយ ឈរស្កាត់ព្រះភក្ត្រព្រះសាស្ដា ។ ភិក្ខុទាំងឡាយឃើញដូច្នោះ ទូលសួរព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដំរីនេះធ្វើអ្វី ?

ស. ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ដំរីនេះនឹងបញ្ជូនពួកអ្នកទៅហើយ បបួលឲ្យតថាគតត្រឡប់វិញ ។

ភ. បពិត្រព្រះអង្គ យ៉ាងនោះពិតមែនឬ ?

ស. ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះហើយ ។

ដីរីស្លាប់ទៅកើតជាទេវបុត្រ

គ្រានោះ ព្រះសាស្ដាត្រាស់នឹងដំរីនោះថា ម្នាលបាលិលេយ្យកៈ នេះគឺជាការទៅមិនវិលត្រឡប់របស់តថាគត, ឈានក្ដី, វិបស្សនាក្ដី, មគ្គ និងផលក្ដី រមែងមិនមានដល់ឯងក្នុងអត្តភាពនេះទេ, ឯងចូរឈប់នៅទីនេះចុះ ដំរីបានស្ដាប់ពាក្យដូច្នោះ ហើយបានសឹកប្រមោយចូលទៅក្នុងមាត់ ស្រែកយំ ដើរតាមទៅខាងក្រោយៗ ។ ប្រសិនបើស្ដេចដំរីនោះនិមន្តព្រះសាស្ដាឲ្យត្រឡប់វិញបាន រមែងបដិបត្តិដោយអាការយ៉ាងនុ៎ះឯងរហូតអស់ជីវិត ។ ចំណែកព្រះសាស្ដា ស្ដេចយាងដល់ព្រំដែនស្រុកហើយ ក៏ត្រាស់ថា ម្នាលបាលិលេយ្យកៈ ចាប់ពីនេះទៅមិនមែនជាទីកន្លែងរបស់ឯងទេ, ជាទីលំនៅរបស់ពួកមនុស្ស ។ មានអន្តរាយដោយជុំវិញ, ឯងចូរឈប់ចុះ ដំរីនោះឈរយំនៅក្នុងទីនោះ, លុះព្រះសាស្ដាទ្រង់លះបង់គន្លងនៃចក្ខុទៅ, បេះដូង

របស់ដំរីនោះក៏បែក ។ ធ្វើកាលកិរិយាហើយ កើតក្នុងក្នុងវិមានមាសកំពស់ ៣០ យោជន៍នាឋានតាវត្តិង្ស មាននាងទេពអប្សរ ១០០០ ជាបរិវារ ព្រោះសេចក្ដីជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្ដា មានឈ្មោះថា **បាលិលេយ្យកទេវបុត្រ** ។ ចំណែកព្រះសាស្ដា ស្ដេចយាងដល់វត្តជេតពនហើយដោយលំដាប់ ។

ភិក្ខុក្រុងកោសម្ពីទូលសូមខមាទោសព្រះសាស្ដា

ភិក្ខុក្រុងកោសម្ពីដឹងថា ព្រះសាស្ដាស្ដេចយាងដល់ក្រុងសាវត្ថីហើយ បានទៅកាន់ទីនោះ ដើម្បីនឹងក្រាបទូលសូមខមាទោសព្រះសាស្ដា ។ ព្រះបាទកោសលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថា ពួកភិក្ខុក្រុងកោសម្ពី ដែលជាអ្នកបង្ករជម្លោះទាំងនោះមក ទើបចូលទៅគាល់ព្រះសាស្ដា ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមិនព្រមឲ្យភិក្ខុទាំងនោះចូលមកកាន់ដែនរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គទេ ។ ព្រះសាស្ដា ទ្រង់ត្រាស់តបថា បពិត្រមហារាជ ភិក្ខុទាំងនោះជាអ្នកមានសីល, តែមិនកាន់យកពាក្យរបស់តថាគត

ព្រោះវិវាទគ្នានិងគ្នាប៉ុណ្ណោះ, ឥឡូវនេះ លោកទាំងឡាយមកដើម្បីសូមខមាទោសតថាគត បពិត្រមហារាជ ឲ្យភិក្ខុទាំងនោះចូលមកចុះ ។

ចំណែកអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងមិនព្រមឲ្យភិក្ខុទាំងនោះ ចូលមកកាន់វិហាររបស់ខ្ញុំព្រះអង្គទេ ដូច្នេះហើយ ត្រូវព្រះសាស្ដាទ្រង់ហាមដូចយ៉ាងនោះ ហើយបាននៅស្ងៀម ។ ក៏កាលភិក្ខុទាំងនោះដល់ក្រុងសាវត្ថីដោយលំដាប់ហើយ, ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ឲ្យប្រទានសេនាសនៈក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ធ្វើឲ្យជាទីស្ងាត់ដល់លោកទាំងឡាយ ។ភិក្ខុពួកដទៃមិនអង្គុយ មិនឈររួមនឹងភិក្ខុទាំងនោះ ។

ពួកជនអ្នកមកហើយៗទូលសួរព្រះសាស្ដាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុពួកណា ជាភិក្ខុក្រុងកោសម្ពី ដែលជាអ្នកបង្ករការវិវាទគ្នានោះ ? ព្រះសាស្ដាទ្រង់សំដែងថា ពួកនោះ ។ ភិក្ខុក្រុងកោសម្ពីទាំងនោះ ត្រូវពួកជនអ្នកមកហើយៗ

ចង្អុលថា នុ៎ះពួកភិក្ខុក្រុងកោសម្ពីជាអ្នកបង្ករជម្លោះ នុ៎ះពួកភិក្ខុក្រុងកោសម្ពីដែលជាអ្នកបង្ករជម្លោះ ដូច្នេះហើយ មិនលើកសិរសាឡើង ព្រោះការអៀនខ្មាស សំយុងកដាក់មុខចុះទៀបបាទមូលនៃព្រះមានព្រះភាគ ទូលសូមខមាទោសព្រះមានព្រះភាគ ។

ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយបានធ្វើកម្មដ៏ធ្ងន់ហើយ, អ្នកទាំងឡាយសូម្បីបួសហើយក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះពុទ្ធប្រាកដដូចតថាគត, កាលតថាគតសំដែងធម៌ឲ្យសាមគ្គីគ្នាមិនធ្វើ (តាម) ពាក្យរបស់តថាគត, ចំណែកបណ្ឌិតអំពីមុនស្ដាប់ឱវាទរបស់មាតា និងបិតាដែលជាអ្នកត្រូវប្រហារជីវិត, កាលមាតាបិតានោះសូម្បីត្រូវប្រហារជីវិត, ក៏មិនកន្លងឱវាទនោះ ខាងក្រោយមក បានគ្រងរាជសម្បត្តិក្នុងដែនទាំងពីរ ដូច្នេះហើយ ត្រាស់សំដែងទីឃាវុកុមារជាតក* ដូចមុនទៀត ហើយត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទីឃាវុកុមារសូម្បីកាលព្រះមាតា

* ខុ. ជា. បញ្ចក. ។

និងបិតាត្រូវប្រហារជីវិតយ៉ាងនោះ, ក៏មិនឈានកន្លងឱវាទរបស់ព្រះមាតា និងបិតាទាំងនោះ ហើយខាងក្រោយមកបានធីតារបស់ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត គ្រងរាជសម្បត្តិក្នុងដែនកោសល និងកាសី, ចំណែកពួកអ្នកទាំងឡាយមិនធ្វើ (តាម) ពាក្យរបស់តថាគត ធ្វើកម្មធ្ងន់ណាស់ ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះគាថានេះថា ៖

៥ បរេ ច ន វិជានន្តិ មយមេត្ថ យមាមសេ
យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ តតោ សម្មន្តិ មេធគា ។

ជនទាំងឡាយដទៃ (ក្រៅអំពីបណ្ឌិត) តែងមិនដឹងខ្លួនថា
យើងទាំងឡាយ នឹងវិនាសក្នុងកណ្តាលនៃពួកនេះដូច្នេះឡើយ
ចំណែកជនទាំងឡាយណា ក្នុងពួកនេះ ដឹងខ្លួនថា យើងទាំង
ឡាយនឹងវិនាសក្នុងកណ្តាលនៃពួកនេះ ដូច្នេះ ការឈ្លោះ

ប្រកែកទាំងឡាយ រមែងរម្ងាប់ពីជនទាំងនោះ ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **បរេ** ជាដើម សេចក្តីថា ពួកជនអ្នកធ្វើការឈ្លោះប្រកែកគ្នា វៀរបណ្ឌិតទាំងឡាយចេញ គឺពួកដទៃក្រៅអំពីបណ្ឌិតនោះ ឈ្មោះថា ពួកជនដទៃ, ពួកជនដទៃនោះ ធ្វើការខ្វល់ខ្វាយនៅក្នុងជំនុំសង្ឃនោះ រមែងមិនដឹងខ្លួនថា យើងទាំងឡាយរមែងវិនាស បានដល់ ចូលទៅកាន់ទីជិតនៃសម្នាក់មច្ចុជានិច្ច ។

បាទព្រះគាថាថា **យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ** សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយណា ដែលជាបណ្ឌិតក្នុងពួកនោះ រមែងដឹងខ្លួនថា យើងទាំងឡាយរមែងចូលទៅកាន់ទីជិតនៃមច្ចុ ។

បាទព្រះគាថាថា **តតោ សម្មន្តិ មេធគា** សេចក្តីថា ជនទាំងនោះដឹងយ៉ាងនេះហើយ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃហើយ រមែងបដិបត្តិដើម្បីស្ងប់ការព្យាយាម គឺការឈ្លោះប្រកែកគ្នា, កាលបើដូច្នោះ ការឈ្លោះប្រកែកគ្នាទាំងនោះ រមែងស្ងប់ ព្រោះការបដិបត្តិរបស់បណ្ឌិតទាំងនោះ ។

ម្យ៉ាងទៀត គប្បីជ្រាបការអធិប្បាយក្នុងព្រះគាថានេះ យ៉ាងនេះថា **បរេ ច** ជាដើម សេចក្តីថា ជនទាំងឡាយសូម្បីដែលយើង (តថាគត) ពោលប្រៀនប្រដៅថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំឈ្លោះប្រកែកគ្នាឡើយ ដូច្នេះជាដើម ក្នុងកាលមុនក៏មិនស្តាប់ ព្រោះមិនទទួលឱវាទរបស់តថាគត ឈ្មោះថា ជនពួកដទៃ ។ ពួកជនដទៃនោះរមែងមិនដឹងខ្លួនថា យើងទាំងឡាយប្រកាន់ខុសដោយអំណាចអគតិមានឆន្ទាគតិជាដើមរមែងវិនាស បានដល់ ព្យាយាមដើម្បីញ៉ាំងការចម្រើននៃហេតុដែលធ្វើសេចក្តីវិនាស មានការឈ្លោះប្រកែកគ្នាជាដើមក្នុងកណ្តាលជំនុំសង្ឃ ។ តែឥឡូវនេះ បុរសជាបណ្ឌិតទាំងឡាយណា ក្នុងរវាងនៃលោកទាំងឡាយនោះ ពិចា-

រណាដឹងច្បាស់ថា កាលមុនយើងទាំងឡាយព្យាយាមដោយអំណាចអគតិ មានឆន្ទាគតិជាដើម បដិបត្តិដោយមិនប្រពៃ, ព្យាយាមឈ្លោះប្រកែកគ្នា ឥឡូវនេះ ការឈ្លោះប្រកែកគ្នាទាំងនេះ រមែងស្ងប់អំពីសម្នាក់បណ្ឌិតទាំងឡាយនោះៗ គឺព្រោះអាស្រ័យបុរសដែលជាបណ្ឌិតទាំងឡាយនោះ ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ភិក្ខុដែលប្រជុំគ្នានោះ បានតាំងនៅក្នុងអរិយផលទាំងឡាយ មានសោតាបត្តិជាដើម ដូច្នេះឯង ៕

(រឿងភិក្ខុភិក្ខុក្រុងកោសម្ពី ចប់)

៦ រឿងចុល្លកាល និង មហាកាល

សេចក្តីខាងដើម

ព្រះសាស្តា កាលស្តេចចូលទៅអាស្រ័យសេតព្យនគរ ទ្រង់គង់នៅក្នុងព្រៃធ្នង់ ទ្រង់ប្រារព្ធចុល្លកាល និងមហាកាល ត្រាស់ធម្មទេសនានេះថា ***សុភានុបស្សឹ វិហរន្តំ*** ជាដើម ។

សេចក្តីពិស្តារថា កុដុម្ពិកអ្នកស្រុកសេតព្យនគរ ៣ នាក់បងប្អូន គឺចុល្លកាល ១ មជ្ឈិមកាល ១ មហាកាល ១ ។ បណ្តាបងប្អូនទាំង ៣ នាក់នោះ បងប្រុសច្បង និងប្អូនប្រុសពៅ ត្រាច់ទៅក្នុងទិសទាំងឡាយនាំទំនិញមកដោយរទេះ ៥០០ ។ មជ្ឈិមកាលលក់ទំនិញដែលបង និងប្អូននាំមក ។

ខាងក្រោយមក សម័យមួយ បងប្អូនទាំងពីរនោះផ្ទុកទំនិញផ្សេងៗ ដោយរទេះ ៥០០ ទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ដោះរទេះទាំងឡាយ ក្នុងចន្លោះក្រុងសាវត្ថីនិងវត្តជេតពន ។

មហាកាលស្តាប់ធម៌ហើយលាប្អូនប្រុសទៅបួស

បណ្ដាបងប្អូនពីរនាក់នោះ មហាកាលឃើញអរិយសាវកទាំងឡាយ អ្នកក្រុងសាវត្ថី មានដៃកាន់កម្រងផ្កា និងគ្រឿងក្រអូបជាដើមដើម្បីទៅស្តាប់ធម៌ក្នុងវេលាល្ងាច ទើបសួរថា ជនទាំងនោះទៅណាហ្ន៎ ? បានស្តាប់សេចក្ដីនោះហើយគិតថា សូម្បីយើងក៏នឹងទៅដែរ ហៅប្អូនប្រុសមកហើយប្រាប់ថា ហៃបា ឯងចូរជាអ្នកមិនប្រមាទក្នុងរទេះទាំងឡាយ,ចំណែកបងនឹងទៅស្តាប់ធម៌ដូច្នេះហើយ ទៅថ្វាយបង្គំព្រះតថាគត អង្គុយនៅទីបំផុតនៃបរិស័ទទាំងឡាយ ។

ថ្ងៃនោះ ព្រះសាស្ដា កាលនឹងត្រាស់អនុបុព្វីកថាតាមអធ្យាស្រ័យរបស់មហាកាលនោះ ទើបត្រាស់ទោស និងការសៅហ្មងរបស់កាមទាំងឡាយដោយបរិយាយជាច្រើន ដោយអំណាចនៃសូត្រ មានទុក្ខក្ខន្ធសូត្រជាដើម ។ មហាកាលបានស្តាប់ធម្មទេសនានោះហើយ ក៏គិតថា មនុស្សយើងចាំបាច់ត្រូវលះបង់វត្ថុទាំងពួង

ហើយទៅ, ភោគៈ (និង) ញាតិទាំងឡាយ រមែងមិនជាប់តាមបុគ្គលអ្នកទៅកាន់បរលោកឡើយ, យើងនឹងត្រូវការអ្វីដោយការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ យើងនឹងបួស កាលមហាជនទាំងឡាយថ្វាយបង្គំហើយចៀសចេញទៅ ទូលសូមបព្វជ្ជានឹងព្រះសាស្ដា កាលព្រះសាស្ដាត្រាស់សួរថា អ្នកដទៃដែលអ្នកគួរលាមិនមានទេឬ ? ទូលថា ប្អូនប្រុសរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គមាន កាលព្រះអង្គត្រាស់ថា បើដូច្នោះ អ្នកចូរទៅលាគេចុះ ទទួលថា ប្រពៃហើយ ព្រះអង្គ ត្រឡប់មកប្រាប់ប្អូនប្រុសដូច្នេះថា ម្នាលប្អូនប្រុស ប្អូនឯងចូរគ្រប់គ្រងសម្បត្តិទាំងអស់នេះចុះ ។

ច. ក៏បងឯងដូចម្ដេចដែរ ?

ម. បងនឹងបួសក្នុងសម្នាក់ព្រះសាស្តា ។ គេអង្វរបងប្រុសនោះដោយប្រការផ្សេងៗ ក៏មិនអាចឲ្យត្រឡប់វិញបាន, ទើបពោលថា ល្អហើយបង សូមបងធ្វើតាមអធ្យាស្រ័យចុះ ។ មហាកាលទៅបួសក្នុងសម្នាក់ព្រះសាស្តា ។ ចំណែកចុល្លកាលក៏ (ទៅ) បួស ដោយតាំងចិត្តថា យើងនឹងបបួលបងប្រុសឲ្យសឹក ។

ព្រះមហាកាលបំពេញសោសានិកធុតង្គ

ក្នុងកាលខាងក្រោយមក មហាកាលបានឧបសម្បទាហើយ ចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ទូលសួរដល់ធុរៈក្នុងព្រះសាសនា, កាលព្រះសាស្តាត្រាស់ប្រាប់ធុរៈពីរយ៉ាងហើយ, ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គមិនអាចបំពេញគន្ថធុរៈបានទេ ព្រោះខ្ញុំព្រះអង្គបួសក្នុងកាលដែលខ្លួនជាមនុស្សចាស់, ប៉ុន្តែនឹងបំពេញវិបស្សនាធុរៈឲ្យបរិបូណ៌ ទូលសូមព្រះអង្គឲ្យត្រាស់ប្រាប់សោសានិកធុតង្គរហូតដល់ព្រះអរហត្ត, លុះកន្លងបឋមយាម កាលមហាជនដេកលក់អស់គ្រប់គ្នាហើយ, ទៅកាន់ព្រៃស្មសានវេលាទៀបភ្លឺ កាលជនទាំងអស់នៅមិនទាន់ក្រោកឡើង (ភ្ញាក់) នៅឡើយត្រឡប់មកកាន់វិហារវិញ ។

របៀបអ្នកនៅក្នុងព្រៃស្មសាន

គ្រានោះ ស្ត្រីអ្នករកស៊ីរៀបចំខ្មោចម្នាក់ឈ្មោះកាឡី អ្នកយាមព្រៃស្មសាន ឃើញទីឈរ ទីអង្គុយ និងទីចង្ក្រមរបស់ព្រះថេរៈ គិតថា នរណាហ្ន៎មកកាន់ទីនេះ ? យើងនឹងរង់ចាំចាប់ខ្លួន កាលមិនអាចចាប់បាន, ថ្ងៃមួយ ទើបដុតប្រទីបទុកក្នុងខ្ទមជិតព្រៃស្មសាន នាំបុត្រធីតាទៅពួនចាំមើលនៅក្នុងទីកន្លែងមួយ ឃើញព្រះថេរៈដើរមកក្នុងមជ្ឈិមយាម ទើបទៅថ្វាយបង្គំ ហើយនិយាយថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន លោកម្ចាស់ស្នាក់នៅក្នុងទីកន្លែងរបស់ពួកខ្ញុំនេះឬ ?

ថ. ពរ ឧបាសិកា ។

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ធម្មតាអ្នកនៅក្នុងព្រៃស្មសានទាំងឡាយ រៀនរបៀប (មុន) ទើបសមគួរ ។

ព្រះថេរៈមិនពោលថា អាត្មាភាពនឹងប្រព្រឹត្តតាមរបៀបដែលនាងប្រាប់ហើយដូចម្តេចទៅ ? ត្រឡប់ពោលថា ម្នាលឧបាសិកា ធ្វើយ៉ាងណាទៅទើបគួរ ?

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ធម្មតាអ្នកនៅក្នុងព្រៃស្មសានទាំងឡាយ គួរប្រាប់អ្នកយាមព្រៃស្មសាន ព្រះមហាថេរៈក្នុងវិហារ និងមេស្រុកជាមុនសិន ។

ថ. ព្រោះហេតុអ្វី ?

ស. ព្រោះពួកចោរធ្វើកម្មហើយត្រូវពួកម្ចាស់ (ទ្រព្យ) ដេញតាមស្នាមជើងទៅ ក៏បោះកញ្ចប់កណ្ឌៈទុកក្នុងព្រៃស្មសាន ហើយចៀសចេញទៅ កាលបើដូច្នោះ ពួកមនុស្សក៏ (ចោមរោម) ធ្វើអន្តរាយដល់មនុស្សអ្នកនៅក្នុងព្រៃស្មសាន ប៉ុន្តែកាលបានប្រាប់អ្នកដែលមានតួនាទីទាំងនោះហើយ អ្នកទាំងអស់នោះ រមែងជួយការពារអន្តរាយបាន ដោយពោលអះអាងថា ពួកខ្ញុំសូមធានាថា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើននេះ ជាអ្នកនៅព្រៃពិតមែន លោកមិនមែនជាចោរទេ ព្រោះហេតុនោះ ចាំបាច់ត្រូវប្រាប់អ្នកទាំងអស់នោះ ។

ថ. តើមានកិច្ចអ្វីដទៃទៀតទេ ដែលអាត្មាភាពត្រូវធ្វើ ?

ស. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ធម្មតាលោកម្ចាស់ដែលជាអ្នកនៅក្នុងព្រៃស្មសាន ចាំបាច់វៀរវត្ថុទាំងឡាយមាន ត្រី សាច់ ម្សៅ ល្ង និងស្ករអំពៅជាដើម, មិនគួរសឹងពេលថ្ងៃ មិនគួរជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស គួរប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម, មិនជាអ្នកអួតអាង មិនជាអ្នកបោកប្រាស ជាអ្នកមានអធ្យាស្រ័យល្អ ពេលយប់កាលជនទាំងឡាយដេកលក់អស់ហើយ គប្បីចេញចាកវិហារមកកាន់ព្រៃស្មសាន, វេលាទៀបភ្លឺ កាលពួកជនគ្រប់គ្នានៅមិនទាន់ក្រោក (ភ្ញាក់ពីដេក) គប្បីមកកាន់វិហារវិញ, បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន បើលោកម្ចាស់នៅក្នុងទីនេះ ដោយអាការយ៉ាងនេះនោះ

នឹងអាចញុាំងកិច្ចរបស់បព្វជិតឲ្យដល់ទីបំផុតបាន, បើពួកជនទាំសាកសពមកបោះបោល, នាងខ្ញុំនឹងលើកឡើងកាន់ផ្ទះកំពូល ដែលក្រាលដោយសំពត់កម្ពលធ្វើសក្ការៈបូជាដោយវត្ថុទាំងឡាយ មានគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កាឈើជាដើម ហើយធ្វើការដុតសាកសព, ប្រសិនបើលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន នៅមិនទាន់អាចញុាំងកិច្ចរបស់បព្វជិតឲ្យដល់ទីបំផុតបាននោះ នាងខ្ញុំនឹងលើកឡើងកាន់ជើងក្ត ហើយបង្កាត់ភ្លើងដុត យកទំពក់ទាញ (សាកសព) ចេញមកដាក់ខាងក្រៅ ចិញ្ច្រាំដោយពូថៅ ពន្លះឲ្យជាកំណាត់តូច កំណាត់ធំ ហើយដាក់ក្នុងភ្លើង សំដែងដល់ (លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន) ហើយទើបដុត ។

ពេលនោះព្រះថេរៈពោលនឹងនាងកាឡីនោះថា ល្អហើយនាងដ៏ចម្រើន ក៏នាងឃើញរូបារម្មណ៍ណាមួយហើយ ចូរប្រាប់អាត្មាភាពចុះ នាងកាឡីទទួលថា ព្រះករុណាលោកម្ចាស់ ព្រះថេរៈធ្វើសមណធម៌នៅក្នុងព្រៃស្មសាន តាមអធ្យាស្រ័យរបស់ខ្លួន ។

ព្រះចុល្លកាលអផ្សុក

ចំណែកព្រះចុល្លកាលត្លេរដេកក្រោកៗ នឹកដល់ឃរាវាស ដល់បុត្រ និងភរិយា ហើយគិតថា បងប្រុសរបស់យើងនេះ ធ្វើកម្មធ្ងន់ក្រៃលែង ។

ព្រះមហាកាលពិចារណាសាកសពកុលធីតា

គ្រានោះ កុលធីតាម្នាក់បានធ្វើកាលកិរិយា ស្លាប់នៅក្នុងវេលាល្ងាច គឺនៅមិនទាន់ស្មេកស្លាំង ព្រោះព្យាធិកម្រើកឡើងមួយភ្លេតនោះ ។ ពួកញាតិសែងសាកសពកុលធីតានោះទៅកាន់ព្រៃស្មសានក្នុងវេលាល្ងាច ព្រមទាំងឧបករណ៍សម្រាប់ដុតផ្សេងៗ មានឧស និងប្រេងជាដើម ឲ្យថ្លៃឈ្នួលដល់ស្ត្រីអ្នករក្សាព្រៃស្មសានដោយពាក្យថា នាងចូរចាត់ចែងដុតសាកសពនេះ ដូច្នេះហើយប្រគល់ (សាកសព) ឲ្យហើយ ចៀសចេញទៅ ។ នាងដោះសំពត់ដណ្តប់របស់កុលធីតានោះចេញហើយឃើញសរីរៈដែលស្លាប់ត្រឹមតែមួយភ្លេតនោះសែនប្រណីត មានពណ៌ដូចមាស ទើប

គិតថា អារម្មណ៍នេះគួរនឹងសំដែងដល់លោកម្ចាស់ ហើយទៅក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈ ពោលថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន អារម្មណ៍បែបនេះមាន, សូមលោកម្ចាស់គប្បីទៅពិចារណាចុះ ។

ព្រះថេរៈទទួលថាចម្រើនពរដូច្នេះហើយ ឲ្យលើកសំពត់ដណ្ដប់ចេញហើយ ពិចារណាតាំងអំពីបាទដើង រហូតដល់ចុងសក់ ហើយនិយាយថា រូបនេះប្រណីតក្រៃលែងណាស់ មានពណ៌ដូចជាមាស, នាងគប្បីដាក់រូបនេះក្នុងភ្លើង កាលណាដែលរូបនេះត្រូវអណ្ដាតភ្លើងធំរំលាយហើយ សឹមប្រាប់អាត្មាភាព ដូច្នេះហើយ ទៅកាន់លំនៅរបស់ខ្លួនវិញ ។នាងធ្វើយ៉ាងនោះហើយ ទើបប្រាប់ព្រះថេរៈ, ព្រះថេរៈទៅពិចារណា ។ ក្នុងទីដែលត្រូវអណ្ដាតភ្លើងប៉ះខ្លប់ហើយៗ ពណ៌នៃសរីរៈបានដូចជាមេគោដាង ជើងទាំងពីរសំយុងចុះ ដៃទាំងពីររួញចូល ថ្ងាសមានស្បែករសាត់ចេញ ។

ព្រះមហាកាលសម្រេចព្រះអរហត្ត

ព្រះថេរៈពិចារណាថា សរីរៈនេះជាធម្មជាតិតាំងនៅក្នុងហឫទ័យ ធ្វើឲ្យមិនមានទីបំផុតដល់បុគ្គលអ្នកក្រឡេកមើលក្នុងកាលមុន, តែឥឡូវនេះ (ត្រឡប់) ដល់នូវការអស់ទៅ សូន្យទៅ។ ត្រឡប់ទៅកាន់ទីសម្រាកពេលយប់ អង្គុយពិចារណាដល់ការអស់ទៅ និងសូន្យទៅ ហើយពោលគាថាថា ៖

សង្ខារទាំងឡាយមិនទៀងមែនពិត មានកិរិយាកើតឡើង
នឹងវិនាសទៅវិញជាធម្មតា, កើតឡើងហើយ រមែងរលត់
ទៅវិញ លុះតែរលត់នូវសង្ខារទាំងឡាយនោះហើយ ទើប
បាននូវសេចក្ដីសុខ ។

ចំរើនវិបស្សនាបានសម្រេចព្រះអរហត្ត ព្រមទាំងបដិសម្ភិទាទាំងឡាយ កាលព្រះថេរៈបានសម្រេចជាព្រះអរហត្តហើយ, ព្រះសាស្ដាមានភិក្ខុសង្ឃចោមរោម ស្ដេចយាងទៅកាន់សេតព្យនគរ ហើយស្ដេចយាងចូលកាន់ព្រៃធ្នង់ ។

ពួកកិរិយារបស់ព្រះចុល្លកាល បានឮថា ព្រះសាស្ដាស្ដេចយាងមកដល់ហើយ គិតថា ពួកយើងនឹង (ជួយគ្នា) ចាប់ស្វាមីរបស់ពួកយើង ដូច្នេះហើយ បញ្ជូន (អ្នកបម្រើ) ទៅអារាធនានិមន្តព្រះសាស្ដា ។

របៀបក្រាលអាសនៈសម័យពុទ្ធកាល

ក៏ក្នុងស្ថានទីដែលព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមិនទ្រង់ស្និទ្ធស្នាល គួរភិក្ខុមួយរូបអ្នកប្រាប់ការក្រាលអាសនៈ និងត្រូវទៅមុន ក៏អាសនៈសម្រាប់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ គប្បីឲ្យក្រាលនៅចំកណ្ដាល, អាសនៈសម្រាប់ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ គប្បីក្រាលខាងស្ដាំ, អាសនៈសម្រាប់ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរ គប្បីឲ្យក្រាលខាងឆ្វេងនៃអាសនៈរបស់ព្រះពុទ្ធអាសនៈ សម្រាប់ភិក្ខុសង្ឃគប្បីឲ្យក្រាលខាងទាំងពីរបន្ទាប់អំពីនោះទៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះមហាថេរៈសម្រាកនៅក្នុងទីឃ្លុំចីវរ បញ្ជូនព្រះចុល្លកាលទៅថា លោកចូរទៅមុន ប្រាប់របៀបក្រាលអាសនៈចុះ ។

ព្រះចុល្លកាលត្រូវស្ត្រីចាប់ផ្សឹក

ពួកជនក្នុងផ្ទះ ធ្វើការសើចចំអកឲ្យលោក ចាប់ពីកាលដែលពួកគេឃើញលោក (ក្មេង) ក្រាលអាសនៈទាបសម្រាប់ព្រះសង្ឃត្ថេរ ក្រាលអាសនៈខ្ពស់សម្រាប់សង្ឃនវក ។ ព្រះចុល្លកាលប្រាប់ថា ពួកនាងចូរកុំធ្វើយ៉ាងនោះ, ចូរក្រាល

អាសនៈខ្ពស់ក្នុងទីខ្ពស់ ក្រាល អាសនៈទាបក្នុងទីទាប ។

ពួកស្ត្រីធ្វើដូចមិនឮពាក្យរបស់លោក គម្រាមថា លោកដើរធ្វើអី ? នាទីឲ្យក្រាលអាសនៈមិនសមគួរដល់លោកឬ ? លោកលានរណាទៅបួស ? នរណាជាអ្នកព្រមឲ្យលោកទៅបួស ? មកទីនេះធ្វើអ្វី ? ដូច្នេះហើយ ជួយគ្នាទាញស្បង់ និងចីវរចេញ ហើយឲ្យស្លៀកសំពត់ស ពាក់កម្រងផ្កាឈើលើសិរសា ហើយបញ្ជូនទៅដោយពាក្យថា លោកចូរទៅនាំព្រះសាស្ដាមក, ពួកយើងនឹងក្រាលអាសនៈ ។

ចុល្លកាលតាំងនៅក្នុងភាវៈនៃភិក្ខុអស់កាលមិនយូរ មិនទាន់មានវស្សានៅឡើយក៏សឹក ទើបមិនខ្មាសអៀន ព្រោះហេតុនោះ ទើបជាអ្នកអស់សេចក្ដីវង្វេងដោយកិរិយាអាការនោះ ទៅថ្វាយបង្គំព្រះសាស្ដាហើយ នាំភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធានមក ។

ក៏ក្នុងកាលស្រេចភត្តកិច្ចរបស់ភិក្ខុសង្ឃ ពួកភរិយារបស់មហាកាលក៏គិតគ្នាថា ស្ត្រីទាំងនេះរួមគ្នាចាប់ស្វាមីរបស់ខ្លួនបាន ពួកយើងក៏នឹងចាប់ស្វាមីរបស់ពួកយើងដែរ ទើបឲ្យនិមន្តព្រះសាស្ដា ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការសោយភត្តាហារក្នុងថ្ងៃស្អែក ។

ព្រះមហាកាលក៏ត្រូវភរិយាចាប់ផ្សឹក

ក៏ក្នុងកាលនោះ ភិក្ខុរូបដទៃបានទៅ (ប្រាប់) របៀបក្រាលអាសនៈ ។ ស្ត្រីទាំងនោះមិនបានឱកាស ក្នុងខណៈនោះ អារាធនាភិក្ខុសង្ឃមានព្រះពុទ្ធជាប្រធានឲ្យគង់ ហើយបានថ្វាយភិក្ខា, ក៏ចុល្លកាលមានភរិយាពីរនាក់, មជ្ឈិមកាលមានបួននាក់, មហាកាលមានប្រាំបីនាក់, ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយប្រាថ្នាធ្វើភត្តកិច្ច ក៏បានអង្គុយធ្វើភត្តកិច្ច ។

ពួកដែលប្រាថ្នាទៅខាងក្រៅក៏ក្រោកចេញទៅ, ចំណែកព្រះសាស្ដាប្រថាប់គង់ទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ច ។ ក្នុងកាលស្រេចភត្តកិច្ចរបស់ព្រះអង្គហើយ ស្ត្រីទាំងនោះក្រាប

ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមឲ្យព្រះមហាកាលធ្វើអនុមោទនាដល់ពួកខ្ញុំព្រះអង្គហើយ សឹមនិមន្តទៅ, សូមព្រះអង្គស្ដេចយាងទៅមុនចុះ ។

ព្រះសាស្ដាទ្រង់ត្រាស់ថា ប្រពៃហើយ ស្ដេចយាងទៅមុនហើយ លុះដល់ទ្វារស្រុកភិក្ខុសង្ឃក៏លើកទោសថា ហេតុដូចម្ដេចទើបព្រះសាស្ដាទ្រង់ធ្វើយ៉ាងហ្នឹង ? តើព្រះអង្គទ្រង់ជ្រាបហើយ ទើបទ្រង់ធ្វើ ឬក៏ទ្រង់មិនជ្រាបធ្វើហ្នំ ? កាលពីម្សិលអន្តរាយនៃបព្វជ្ជាកើតឡើងដល់ចុល្លកាល ព្រោះចុល្លកាលនោះនិមន្តទៅមុនគេ, ថ្ងៃ

នេះអន្តរាយមិនបានមានព្រោះភិក្ខុដទៃនិមន្តទៅមុន, ឥឡូវនេះ ព្រះសាស្តា ឲ្យព្រះមហាកាលត្រឡប់ ហើយស្តេចយាងមកមុន, ក៏ភិក្ខុដែលមានសីលដល់ព្រមដោយអាចារៈ ស្ត្រីទាំងនោះនឹងធ្វើអន្តរាយនៃបព្វជ្ជា ដល់ព្រះមហាកាលនោះបានដែរឬ ?

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវពាក្យរបស់ភិក្ខុទាំងនោះហើយ ស្តេចយាងមកត្រាស់សួរថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយពោលនូវពាក្យអ្វី ? ភិក្ខុទាំងនោះ ក៏ក្រាបទូលនូវសេចក្តីនុ៎ះ ។

ស. ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយសម្គាល់មហាកាលថា ដូចជាចុល្លកាលឬ ?

ភ. យ៉ាងនោះហើយ ព្រះអង្គ ព្រោះចុល្លកាលនោះមានភរិយាពីរនាក់ (ចំណែក) ព្រះមហាកាលនេះមានភរិយាដល់ទៅ ៨ នាក់, លោកត្រូវភរិយាទាំង ៨ ពទ្ធចាប់ហើយ នឹងធ្វើអ្វីបាន ?

ព្រះមហាកាលជាអ្នកមិនញាប់ញ័រ

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំពោលយ៉ាងនោះឡើយ, ព្រោះចុល្លកាលក្រោកឡើងហើយ ក្រោកឡើងព្រមហើយ ច្រើនទៅដោយការឃើញនូវអារម្មណ៍ថាល្អ ដូចដើមឈើដែលមានកម្លាំងទុព្វលដុះនៅក្បែរមាត់ជ្រោះ និងទីភ្នំដែលដាច់, ចំណែកព្រះមហាកាលបុត្ររបស់តថាគតតាមឃើញ

អារម្មណ៍ថាមិន ល្អ ជាអ្នកមិនញាប់ញ័រ ដូចជាភ្នំថ្មតាន់ ដូច្នេះហើយ បានភាសិតព្រះគាថាទាំងនេះថា ៖

៦ សុភានុបស្សឹ វិហរន្តំ   ឥន្ទ្រិយេសុ អសំវុតំ
ភោជនម្ហិ អមត្តញ្ញុំ   កុសីតំ ហីនវីរិយំ
តំ វេ បសហតី មារោ   វាតោ រុក្ខំវ ទុព្វលំ ។
អសុភានុបស្សឹ វិហរន្តំ   ឥន្ទ្រិយេសុ សុសំវុតំ

ភោជនម្ហិ ច មត្តញ្ញុំ   សទ្ធំ អារទ្ធវីរិយំ
តំ វេ នប្បសហតី មារោ   វាតោ សេលំវ បព្វតំ ។

បុគ្គលតាមឃើញនូវអារម្មណ៍ថាល្អ មិនសង្រួមក្នុងឥន្ទ្រីយ៍ទាំងឡាយ មិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ខ្ជិលច្រអូស មានព្យាយាមធូរថយ កិលេសមារ រមែងគ្របសង្កត់បុគ្គលនោះឯង ដូចខ្យល់ដែលគ្របសង្កត់ដើមឈើទុព្វលដូច្នោះ ។ ឯបុគ្គលដែលតាមឃើញនូវអារម្មណ៍ថាមិនល្អ សង្រួមប្រពៃក្នុងឥន្ទ្រីយ៍ទាំងឡាយ ដឹងប្រមាណក្នុងភោជន មានសទ្ធាប្រារព្ធព្យាយាម កិលេសមារតែងគ្របសង្កត់បុគ្គលនោះមិនបាន ដូចខ្យល់គ្របសង្កត់ភ្នំថ្មតាន់មិនបានដូច្នោះ ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **សុភានុបស្សី** បានដល់អ្នកតាមឃើញនូវអារម្មណ៍ថាល្អ ។ អធិប្បាយថា អ្នកបណ្ដោយចិត្តទៅក្នុង អារម្មណ៍ដែលគួរប្រាថ្នា ។ ក៏បុគ្គលណាកាលកាន់យកនិម្មិតអនុព្យញ្ជនៈ រមែងកាន់យកថា ក្រចកទាំងឡាយល្អ, ស្អាត ។ កាន់យកថា ម្រាមទាំងឡាយល្អ, ស្អាត ។ កាន់យកថា ដៃទាំងពីរ

ជើងទាំងពីរ ស្មងទាំងពីរ ភ្លៅទាំងពីរ ចង្កេះ ពោះ សុដន្យទាំងពីរ ក បបូរមាត់ធ្មេញទាំងឡាយ មាត់ ច្រមុះ ភ្នែកទាំងពីរ ត្រចៀកទាំងពីរ ចិញ្ចើមទាំងពីរ ថ្ងាស សក់ទាំងឡាយល្អ ស្អាត កាន់យកថា សក់ រោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក ល្អ ស្អាត (ឬ) កាន់យកថា ពណ៌ល្អ ទ្រង់ទ្រាយល្អ ។ បុគ្គលនោះ ឈ្មោះថា តាមឃើញនូវអារម្មណ៍ថាល្អ ។ បុគ្គលនោះ គឺអ្នកតាមឃើញនូវអារម្មណ៍ថាល្អយ៉ាងនោះ ។

បទថា **ឥន្ទ្រិយេសុ** បានដល់ ក្នុងឥន្ទ្រីយ៍ ៦ មានចក្ខុន្ទ្រីយ៍ ជាដើម ។

បទថា **អសំវុតំ** បានដល់ អ្នកមិនរក្សាទ្វារទាំងឡាយ មានចក្ខុទ្វារជាដើម។

បទថា **អមត្តញ្ញុំ** សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា អ្នកមិនស្គាល់ប្រមាណក្នុងភោជន ព្រោះមិនដឹងប្រមាណនេះ គឺប្រមាណក្នុងការស្វែងរក ប្រមាណក្នុងការទទួល ប្រមាណក្នុងការបរិភោគ ។ ន័យម្យ៉ាងទៀត ដែលឈ្មោះថា អ្នកមិនស្គាល់ប្រមាណព្រោះមិនដឹងប្រមាណនេះ គឺប្រមាណក្នុងការពិចារណា ប្រមាណក្នុងការលះ គឺមិនដឹងថា ភោជននេះប្រកបដោយធម៌ នេះមិនប្រកបដោយធម៌ ។

បទថា **កុសីតំ** សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថាអ្នកខ្ជិលច្រអូស ព្រោះភាពជាអ្នកប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចនៃកាមវិតក្ក ព្យាបាទវិតក្កនិង វិហឹង្សាវិតក្ក ។

បទថា **ហីនវីរិយំ** សេចក្តីថា អ្នកមិនមានសេចក្តីព្យាយាម គឺអ្នកវៀរចាកសេចក្តីព្យាយាមក្នុងឥរិយាបថទាំង ៤ ។

បទថា **បសហតី** ប្រែថា រមែងគ្របសង្កត់ គឺញាំញី ។

បាទព្រះគាថា **វាតោ រុក្ខំវ ទុព្វលំ** សេចក្តីថា ដូចខ្យល់ដ៏មានកម្លាំងញាំងដើមឈើដែលមានកម្លាំងទុព្វល ដែលដុះនៅក្បែរមាត់ជ្រោះ ។ អធិប្បាយថា ដូចយ៉ាងថា ខ្យល់នោះញាំងចំណែកផ្សេងៗ មានផ្កា ផ្លែ ស្លឹកខ្ចីជាដើម នៃដើមឈើនោះឲ្យធ្លាក់ចុះមកខ្លះ កាច់មែកតូចខ្លះ កាច់មែកធំខ្លះ បក់ដកដើមឈើនោះព្រមទាំង-

ឫស ធ្វើឲ្យឫសឡើងខាងលើ មែកចុះក្រោម យ៉ាងណាមិញ, មារ គឺកិលេសដែលកើតក្នុងខាងក្នុង រមែងញាំងបុគ្គលបែបនោះបានដូច្នោះដែរ, គឺកិលេសមារធ្វើឲ្យត្រូវអាបត្តិតូចៗ ដូចខ្យល់មានកម្លាំងខ្លាំងញាំងចំណែកផ្សេងៗ មានផ្កា ផ្លែ ស្លឹកខ្ចីជាដើម នៃដើមឈើដែលមានកម្លាំងទុព្វលឲ្យជ្រុះចុះមកខ្លះ, ធ្វើឲ្យត្រូវអាបត្តិមាននិស្សគ្គិយ៍ជាដើម ដូចខ្យល់ដ៏មានកម្លាំងធ្វើការកាច់មែកឈើតូចៗខ្លះ, ធ្វើឲ្យត្រូវអាបត្តិសង្ឃាទិសេសទាំង ១៣ ដូចខ្យល់មានកម្លាំងខ្លាំងធ្វើការកាច់មែកឈើធំខ្លះ, ធ្វើឲ្យត្រូវអាបត្តិបារាជិកនាំចេញចាកសាសនា ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ល្អហើយ ឲ្យដល់ភាពជាគ្រហស្ថដោយពីរបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ដូចខ្យល់មានកម្លាំងខ្លាំងដក (ដើម

ឈើ) ធ្វើឲ្យរលំចុះ មានឫសឡើងលើ មានមែកចុះក្រោមខ្លះ ។ កិលេសមាររមែងញាំញីបុគ្គលបែបនោះ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអំណាចរបស់ខ្លួន ។

បទថា **អសុភានុបស្សឹ** សេចក្តីថា អ្នកឃើញនូវអារម្មណ៍មិនល្អ ១០ យ៉ាង យ៉ាងណានីមួយថាមិនល្អ ។ គឺប្រកបក្នុងមនសិការដោយភាពជារបស់បដិកូល បានដល់ ឃើញសក់ទាំងឡាយដោយភាពជារបស់មិនល្អ មិនស្អាត ឃើញរោម ក្រចក ធ្មេញ ស្បែក ពណ៌សម្បុរ ទ្រង់ទ្រាយដោយភាពជារបស់មិនល្អ មិនស្អាត ។

បទថា **ឥន្ទ្រិយេសុ** បានដល់ក្នុងឥន្ទ្រីយ៍ ៦ ។ បទថា **សុសំវុតំ** បានដល់ អ្នកប្រាសចាកការកាន់យក មានការកាន់យកនូវនិមិត្តជាដើម គឺអ្នកមានទ្វារដែលបិទហើយ ។

បទថា **មត្តញ្ញុំ** សេចក្តីថា អ្នកស្គាល់ប្រមាណក្នុងភោជន មានន័យផ្ទុយនឹងភាពជាអ្នកមិនស្គាល់ប្រមាណ ។

បទថា **សទ្ធំ** សេចក្តីថា អ្នកប្រកបដោយលោកិយសទ្ធា មានការជឿកម្ម និងផលជាលក្ខណៈ ១ និងប្រកបដោយលោកុត្តរសទ្ធា ពោលគឺការជ្រះថ្លាដែលមិនកម្រើកញាប់ញ័រក្នុងវត្ថុទាំង ៣ មួយ ។

បទថា **អារទ្ធវិរិយំ** បានដល់ អ្នកផ្គងឡើងនូវសេចក្តីព្យាយាម គឺជាអ្នកមានការព្យាយាមពេញលេញហើយ ។

បទថា **តំ វេ** បានដល់ បុគ្គលនោះ គឺបែបនោះ ។

អធិប្បាយថា ខ្យល់ដែលមានកម្លាំងខ្សោយ បក់ស្រាលៗ រមែងមិនអាចឲ្យសិលាតាន់ញាប់ញ័របាន យ៉ាងណាមិញ កិលេសមារ ដែលមានកម្លាំងខ្សោយ សូម្បីកើតឡើងក្នុងខាងក្នុង រមែងគ្របសង្កត់ (បុគ្គលនោះ) មិនបាន គឺមិនអាចធ្វើឲ្យញាប់ញ័ររញ្ជួយបាន ដូច្នោះ ។

មហាកាលហោះគេចករិយា

ស្ត្រីទាំងនោះ ដែលជាករិយាចាស់របស់ព្រះមហាកាលនោះ ឡោមពទ្ធព្រះថេរៈ ហើយពោលពាក្យជាដើមថា លោកលានរណាទៅបួស ឥឡូវនេះ លោកសឹកឬក៏មិនសឹក? ដូច្នេះហើយ បាននាំចេញនូវសំពត់ទាំងឡាយ (របស់ព្រះថេរៈ) ។

ព្រះថេរៈកំណត់អាការរបស់ស្ត្រីនោះបានហើយ ក្រោកចាកអាសនៈ ហើយហោះទៅដោយឫទ្ធិ ទម្លាយនូវហោជាងនៃដំបូលផ្ទះកំពូលទៅតាមអាកាស, កាលព្រះសាស្ដាទ្រង់ត្រាស់គាថាចប់, សរសើរព្រះសរីរៈរបស់ព្រះសាស្ដាដែលមានវណ្ណៈដូចមាស ចុះមកថ្វាយបង្គំព្រះយុគលបាទរបស់ព្រះតថាគត ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ភិក្ខុដែលប្រជុំគ្នា តាំងនៅក្នុងអរិយផល ទាំងឡាយមានសោតាបត្តិផលជាដើម ដូច្នេះឯង ។

(រឿងចុល្លកាល និងមហាកាលចប់)

៧ រឿងព្រះទេវទត្ត

សេចក្ដីខាងដើម

ព្រះសាស្ដា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធការបានសំពត់កាសាវៈ ដែលបុគ្គលនាំមកពីដែនគន្ធារៈរបស់ព្រះទេវទត្ត ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **អនិក្កសាវោ** ជាដើម ។

ព្រះសារីបុត្រសំដែងធម៌ដល់អ្នកក្រុងរាជគ្រឹះ

សេចក្តីពិស្តារថា សម័យមួយ ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរនាំបរិវាររបស់ខ្លួនមួយអង្គៗ ៥០០ រូប ទៅទូលលាព្រះសាស្តា ហើយបានចេញចាកវត្តជេតពនទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ។

អ្នកក្រុងរាជគ្រឹះរួមគ្នាជាពួក មានពីរនាក់ខ្លះ បីនាក់ខ្លះ ច្រើននាក់ខ្លះ ថ្វាយអាគន្តុកទាន ។ ថ្ងៃមួយ ព្រះសារីបុត្រកាលនឹងធ្វើអនុមោទនា បានសំដែងធម៌យ៉ាងនេះថា ឧបាសក ឧបាសិកាទាំងឡាយដែលថ្វាយទានដោយខ្លួនឯង (តែ) មិនបបួលអ្នកដទៃ, ទាយកនោះរមែងបានភោគសម្បត្តិក្នុងទីដែលខ្លួនកើតហើយៗ (តែ) មិនបានបរិវារសម្បត្តិ, អ្នកបបួលជនដទៃធ្វើ ចំណែកខ្លួនឯងមិនឲ្យ, អ្នកនោះរមែងបានបរិវារសម្បត្តិក្នុងទីដែលខ្លួនកើតហើយៗ (តែ) មិនបានភោគសម្បត្តិ, អ្នកដែលមិនឲ្យដោយខ្លួនឯងផង មិនបបួលជនដទៃផង បុគ្គលនោះរមែងមិនបានស្ងួម្បីវត្តុ ត្រឹមតែបាយបុងអង្ករល្មមចំអែតផ្ទៃបានដោយក្រ រមែងជាមនុស្សអនាថា រកបច្ច័យមិនបានក្នុងទីដែលខ្លួនកើតហើយៗ, អ្នកដែលឲ្យទានដោយខ្លួនឯងផង ទាំងបបួលជនដទៃឲ្យឲ្យផង បុគ្គលនោះរមែងបានទាំងភោគសម្បត្តិ ទាំងបរិវារសម្បត្តិក្នុងទីដែលខ្លួនកើតហើយៗ អស់រយអត្តភាពខ្លះ ពាន់ អត្តភាពខ្លះ សែនអត្តភាពខ្លះ ។

និមន្តភិក្ខុ ១០០០ រូបទទួលភត្តាហារ

បុរសដែលជាបណ្ឌិតម្នាក់ ស្តាប់ព្រះធម្មទេសនានោះហើយ គិតថា អ្នកដ៏

ចម្រើនព្រះធម្មទេសនាគួរអស្ចារ្យណាស់, លោកម្ចាស់សារីបុត្រពោលហេតុនៃសេចក្តីសុខ, យើងគួរតែធ្វើកម្មដែលញ៉ាំងសម្បត្តិទាំងពីរនោះឲ្យសម្រេច ដូច្នេះហើយ ទើបនិមន្តព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ថ្ងៃស្អែកនេះ សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយទទួលភិក្ខារបស់ខ្ញុំព្រះករុណា ។

ព្រះថេរៈសួរថា ឧបាសក អ្នកត្រូវការភិក្ខុប៉ុន្មានអង្គ ឧបាសកសួរត្រឡប់ទៅវិញថា ភិក្ខុដែលជាបរិវាររបស់លោកម្ចាស់ មានប៉ុន្មានអង្គ ?

ថ. ម្នាលឧបាសក មានប្រមាណ ១០០០ អង្គ ។

ឧ. បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់មួយអន្ទើដោយភិក្ខុជាបរិវារទាំងអស់មេត្តាទទួលភិក្ខារបស់ខ្ញុំ ។ ព្រះថេរៈទទួលហើយដោយតុណ្ហីភាព ។

ឧបាសកបបួលអ្នកស្រុកថ្វាយភត្តាហារ

ឧបាសកត្រាច់ទៅក្នុងផ្លូវព្រះនគរ បបួលដោយពាក្យថា ម្នាលអ្នកទាំង-ឡាយ ខ្ញុំនិមន្តភិក្ខុទុក ១០០០ រូប អ្នកទាំងឡាយនឹងអាចថ្វាយភិក្ខាមានចំនួនប៉ុន្មាន ? ពួកមនុស្សពោលដោយសមគួរ ដល់កម្លាំងរបស់ខ្លួនៗ ថា ពួកខ្ញុំនឹងប្រគេនដល់ភិក្ខុ ១០ រូប, ពួកខ្ញុំ ២០ រូប ពួកខ្ញុំ ១០០ រូប ។

ឧបាសកពោលថា បើដូច្នោះ យើងទាំងឡាយនឹងប្រជុំគ្នាដាំស្លរួមគ្នាក្នុងទីតែមួយចុះ, សូមលោកគ្រប់ៗ គ្នារួបរួមវត្ថុផ្សេងៗ មានប្រេង ល្ង អង្ករ ទឹកដោះថ្លាស្ករអំពៅជាដើម ដូច្នេះហើយ ឲ្យរួមគ្នាទុកក្នុងទីតែមួយ ។ គ្រានោះ កុដុម្ពិកម្នាក់ឲ្យសំពត់កាសាវៈដែលនាំមកពីដែនគន្ធារៈដែលមានតម្លៃ ១ សែន ដល់ឧបាសកនោះហើយប្រាប់ថា បើវត្ថុសម្រាប់ឲ្យទានរបស់លោក មិនគ្រប់គ្រាន់ទេ, លោកចំណាយសំពត់មួយផ្ទាំងនេះឲ្យគ្រប់ចំណែកដែលខ្វះខាតចុះ, បើវត្ថុសម្រាប់ធ្វើទានរបស់លោកគ្រប់គ្រាន់ហើយ លោកចូរប្រគេន (សំពត់មួយផ្ទាំងនេះ) ដល់ភិក្ខុរូបណាដែលលោកប្រាថ្នា ។ គ្រានោះ វត្ថុសម្រាប់ឲ្យទានគ្រប់យ៉ាងរបស់ឧបាសកនោះ គ្រប់

គ្រាន់ហើយ ។ វត្ថុណាៗ ឈ្មោះថា ខ្វះខាតមិនមាន ទើបឧបាសកនោះសួរមនុស្សទាំងឡាយថា សំពត់កាសាវៈដែលមានតម្លៃកាត់ថ្លៃមិនបានមួយផ្ទាំងនេះ ដែលកុដុម្ពីកម្នាក់ពោលយ៉ាងនេះ ហើយប្រគល់ឲ្យខ្ញុំ ។ ទេយ្យធម៌ (របស់ពួកយើង) ក៏មាននៅសល់ផងដែរ, យើងទាំងឡាយ នឹងប្រគេនសំពត់កាសាវៈមួយផ្ទាំងនេះដល់លោកម្ចាស់អង្គណា ?

ប្រគេនសំពត់តម្លៃមួយសែនដល់ទេវទត្ត

ពួកខ្លះពោលថា ប្រគេនដល់ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ ពួកខ្លះពោលថា ព្រះថេរៈច្រើនមកក្នុងវេលាសន្ទនាមានភាពចាស់ជុំវិញហើយ ក៏ទៅជាប្រក្រតី ព្រះទេវទត្តជាសម្លាញ់ក្នុងពិធីមង្គល និងអវមង្គលទាំងឡាយរបស់ពួកយើង តាំងនៅជានិច្ចដូចពាងទឹក, ពួកយើងនឹងប្រគេនសំពត់មួយផ្ទាំងនោះដល់លោក សូម្បីកាលពាក្យប្រព្រឹត្តទៅច្រើនផ្លូវ (យ៉ាងនោះ) ពួកដែលពោលថា គួរប្រគេនដល់ទេវទត្ត មានចំនួនច្រើនជាង ។ កាលបើដូច្នោះ ទើបពួកគេបានប្រគេនសំពត់កាសាវៈនោះដល់ទេវទត្ត ។

ព្រះទេវទត្តស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ មិនសមគួរដល់ខ្លួន

ព្រះទេវទត្តកាត់សំពត់នោះហើយ ដេរជ្រលក់ហើយ ស្លៀកដណ្តប់ហើយត្រាច់ទៅ ។ ពួកមនុស្សឃើញលោកហើយ ក៏និយាយគ្នាថា សំពត់មួយផ្ទាំងនេះមិនសមគួរដល់ទេវទត្តទេ សមគួរដល់ព្រះសារីបុត្រ ព្រះទេវទត្តស្លៀកដណ្តប់សំពត់ដែលមិនសមគួរដល់ខ្លួនត្រាច់ទៅ ។ គ្រានោះ ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងទិសផ្សេងមួយរូប (ចេញ) អំពីក្រុងរាជគ្រឹះទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថីថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ជាអ្នកដែលព្រះសាស្តាទ្រង់ធ្វើបដិសណ្ឋារៈ ត្រាស់សួរដល់ការនៅជាសុខរបស់ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរហើយ ក៏ក្រាបទូលរឿងនោះ តាំងអំពីដើមថ្វាយព្រះសាស្តា ។

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុ ទេវទត្តនោះទ្រទ្រង់សំពត់ដែលមិនសមគួរដល់ខ្លួនក្នុងកាលឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះក៏ទេ, សូម្បីក្នុងកាលមុនទេវទត្តក៏ធ្លាប់ទ្រទ្រង់ដែរដូច្នេះហើយ ទ្រង់នាំអតីតនិទានមក (ត្រាស់ថា) ៖

កាលមុនទេវទត្តជានាយព្រានដំរី

ក្នុងអតីតកាល កាលព្រះបាទព្រហ្មទត្តគ្រងរាជសម្បត្តិ ក្នុងព្រះនគរពារាណសី, នាយព្រានដំរីអ្នកនគរពារាណសីម្នាក់, សម្លាប់ដំរីទាំងឡាយហើយ នាំ

ក្អុក ស្បែក ពោះវៀនធំ និងសាច់ដុំមកលក់ចិញ្ចឹមជីវិត ។ គ្រានោះ ដំរីជាច្រើនពាន់ដើររកស៊ីនៅក្នុងព្រៃមួយ ជួបព្រះបច្ចេកពុទ្ធច្រើនព្រះអង្គ ចាប់ផ្តើមពីកាលនោះ កាលនឹងទៅលុតជង្គង់ទាំងពីរចុះ ហើយធ្វើសេចក្តីគោរពក្នុងកាលដែលទៅ និងមក (គ្រប់ពេល) ហើយទើបចៀសចេញទៅ ថ្ងៃមួយព្រានដំរីឃើញកិរិយានោះហើយ គិតថា យើងសម្លាប់ដំរីទាំងនេះបានដោយលំបាក, ក៏ក្នុងកាលទៅ និងមកដំរីទាំងនេះ រមែងធ្វើសេចក្តីគោរពព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ, វាឃើញអ្វីហ្ន៎ ? ទើបធ្វើសេចក្តីគោរព, កំណត់បានថា ឃើញសំពត់កាសាវៈ ដូច្នេះហើយ ត្រិះរិះថា ឥឡូវនេះយើងបានសំពត់កាសាវៈរមែងគួរ ។ កាលព្រះបច្ចេកពុទ្ធមួយរូបចុះទៅកាន់ជាតស្រះស្រង់ទឹក ដាក់សំពត់កាសាវៈទាំងឡាយទុកនៅក្បែរមាត់ស្រះ, ទើបលួចចីវរនោះទៅ ចាប់លំពែងអង្គុយដណ្តប់អវយវៈ ព្រមទាំងក្បាលក្បែរផ្លូវ ដែលដំរីទាំងនោះទៅមក ។ ហ្វូងដំរីឃើញគេហើយ ទើបធ្វើសេចក្តីគោរពដោយសម្គាល់ថាព្រះបច្ចេក-ពុទ្ធ ហើយក៏ចៀសចេញទៅ ។ ព្រានដំរីនោះយកលំពែងពួយត្រូវដំរីមួយដែលដើរខាងក្រោយដំរីទាំងនោះឲ្យស្លាប់ ហើយកាន់យកចំណែកផ្សេងៗ មានភ្លុកជាដើម កប់ចំណែកដែលនៅសល់ក្នុងផែនដី ហើយចៀសចេញទៅ ។

ក្នុងកាលជាចំណែកខាងក្រោយមក ព្រះពោធិសត្វបដិសន្ធិក្នុងកំណើតដំរី បានជាប្រធាននៃដំរី ជាម្ចាស់នៃហ្វូង (ជាមេក្លោង) ក៏ក្នុងកាលនោះ ព្រានដំរីនោះក៏នៅ

តែធ្វើយ៉ាងនោះដដែល ។ ព្រះបរមពោធិសត្វដឹងនូវការអស់ទៅនៃបរិស័ទរបស់ខ្លួន ទើបសួរថា ដំរីទាំងនេះទៅណាអស់ ? ទើបបានរលោះទៅ កាលដំរីទាំងនោះឆ្លើយថា មិនដឹងទេនាយ គិតថា ដំរីទាំងឡាយកាលនឹងទៅណាមិនទាន់ប្រាប់យើង (ជាមុនសិនទេ) នឹងមិនគប្បីទៅ អន្តរាយគប្បីមាន នឹកសង្ស័យថា អន្តរាយគប្បីមានពីសម្នាក់នៃបុរសដែលអង្គុយគ្របដណ្តប់សំពត់កាសាវៈក្នុងទីកន្លែងមួយ ដើម្បីឃ្លាំចាប់បុរសនោះ ក៏បញ្ជូនដំរីទាំងអស់ឲ្យទៅមុន ចំណែកខ្លួនឯង ដើរមកពីខាងក្រោយ

លយៗ, ព្រានដំរីនោះ កាលដំរីដ៏សេសធ្វើសេចក្តីគោរពហើយដើរទៅ, ឃើញព្រះបរមពោធិសត្វកំពុងដើរមក ទើបសំរេីញចីវរហើយ ពួយលំពែងទៅ ។

ព្រះបរមពោធិសត្វ កាលប្រុងនូវស្មារតីហើយដើរមក ថយត្រឡប់ទៅខាងក្រោយ ហើយគេចនូវលំពែង ។

គ្រានោះ ព្រះបរមពោធិសត្វស្ទុះចូលទៅដើម្បីនឹងចាប់ព្រានដំរីនោះ ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា បុរសនេះឲ្យញ៉ាំងដំរីរបស់យើងវិនាស ។ នាយព្រានដំរីពួននឹងដើមឈើមួយដើម ។

គ្រានោះ ព្រះបរមពោធិសត្វយកប្រមោយចាប់ព្រានដំរីដោយ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា នឹងចាប់បោកទៅហ្នឹងផែនដី (គ្រានោះ) ឃើញសំពត់កាសាវៈដែលព្រានដំរីនាំចេញមកសំដែង ក៏អត់សង្កត់ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា បើយើងនឹងប្រទូសរ៉ាយដល់បុរសនេះសោត ។ សេចក្តីអៀនខ្មាសចំពោះព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និងព្រះ-ខីណាស្រពច្រើនពាន់អង្គ ត្រូវយើងទម្លាយចោល សាកសួរថា ញាតិរបស់យើងប្រមាណប៉ុណ្ណេះ អ្នកឯងធ្វើឲ្យវិនាសហើយឬ ?

ព្រានដំរីទទួលសារភាពថា អើ ពិតហើយនាយ ។

ព្រះមហាបុរសពោលថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបអ្នកឯងធ្វើកម្មដ៏គ្រោតគ្រាតយ៉ាងនេះ ? អ្នកឯងស្លៀកដណ្តប់នូវសំពត់មិនសមគួរដល់ខ្លួន សមគួរដល់លោកអ្នក

-១០០- ធម្មបទដ្ឋកថា អដ្ឋកថាខុទ្ទកនិកាយ គាថាធម្មបទ

ដែលមានរាគៈទៅប្រាសហើយទាំងឡាយ កាលធ្វើកម្មដ៏លាមកបែបនេះ ឈ្មោះថាធ្វើកម្មដ៏ធ្ងន់ ។

លុះពោលយ៉ាងនុ៎ះហើយ កាលនឹងសង្កត់សង្កិនឲ្យក្រៃលែងឡើង ទើបពោលនូវគាថាថា ៖

បុគ្គលណា នៅមានទឹកចត់ គឺរាគាទិក្កិលេសក្នុងសន្តាន ជា
អ្នកបោះបង់ការទូន្មាននូវឥន្ទ្រីយ៍ និងសច្ចៈ ហើយស្លៀក

ដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ បុគ្គលនោះមិនគួរនឹងស្លៀកដណ្តប់
សំពត់កាសាវៈឡើយ ។
លុះតែបុគ្គលណា មានទឹកចត់ គឺរាគាទិក្កិលេសខ្ជាក់ចោល
អស់ហើយ ជាអ្នកមានចិត្តតម្កល់មាំក្នុងចតុប្បារិសុទ្ធិសីល
ប្រកបដោយការទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយ៍ និងសច្ចៈ បុគ្គលនោះឯង
ទើបគួរនឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈបាន ។
សេចក្តីនេះ បណ្ឌិតគប្បីសំដែងតាមរឿងឆទ្ទន្តជាតកចុះ ។

របស់ល្អរមែងសមគួរដល់មនុស្សល្អ មិនសមគួរ
ដល់មនុស្សអាក្រក់ទេ

ព្រះសាស្តា លុះទ្រង់នាំព្រះធម្មទេសនានេះមក (សំដែង) ហើយ ទ្រង់ប្រជុំជាតកថា ព្រានដំរីក្នុងកាលនោះបានមកជាទេវទត្ត ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ដំរីដ៏ប្រសើរដែលជាអ្នកផ្តាញ់ផ្តាលព្រានដំរីនោះ គឺតថាគតនេះឯង ដូច្នេះ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនតែក្នុងកាលនេះប៉ុណ្ណោះទេ ។ សូម្បីក្នុងកាលមុន ទេវទត្តក៏ធ្លាប់ទ្រទ្រង់នូវសំពត់មិនសមគួរដល់ខ្លួនដែរ ដូច្នេះហើយ បានភាសិតព្រះគាថាទាំងនេះថា ៖

៧ អនិក្កសាវោ កាសាវំ   យោ វត្ថំ បរិទហេស្សតិ

អបេតោ ទមសច្ចេន   ន សោ កាសាវមរហតិ ។
យោ ច វន្តកសាវស្ស   សីលេសុ សុសមាហិតោ
ឧបេតោ ទមសច្ចេន   សវេ កាសាវមរហតិ ។

បុគ្គលណា នៅមានទឹកចត់ គឺរាគាទិក្កិលេសក្នុងសន្តាន
ជាអ្នកបោះបង់ការទូន្មាននូវឥន្ទ្រិយ៍ និងសច្ចៈ ហើយស្លៀក

ដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ បុគ្គលនោះមិនគួរនឹងស្លៀកដណ្តប់
សំពត់កាសាវៈឡើយ ។
លុះតែបុគ្គលណា មានទឹកចត់ គឺរាគាទិក្កិលេសខ្ជាក់ចោល
អស់ហើយ ជាអ្នកមានចិត្តតម្កល់មាំក្នុងចតុប្បារិសុទ្ធិសីល
ប្រកបដោយការទូន្មាននូវឥន្ទ្រីយ៍ និងសច្ចៈ បុគ្គលនោះ
ឯង ទើបគួរនឹងស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈបាន ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អនិក្កសាវោ** សេចក្តីថា អ្នកដែលឈ្មោះថា មានទឹកចត់ គឺរាគាទិក្កិលេស ព្រោះកិលេសដូចទឹកចត់ទាំងឡាយ មានកាមរាគៈជាដើម ។

បទថា **បរិទហេស្សតិ** សេចក្តីថា នឹងប្រើប្រាស់ដោយអំណាចនៃការស្លៀកការដណ្តប់ និងការក្រាល ។

ព្រះបាលីថា **បរិទហិស្សតិ** ក៏បាន ។

បាទព្រះគាថា **អបេតោ ទមសច្ចេន** សេចក្តីថា ប្រាសចាក, អធិប្បាយថា ព្រាត់ប្រាសចាកការទូន្មាននូវឥន្ទ្រីយ៍ និងវចីសច្ចៈ ដែលជាចំណែកនៃបរមត្ថសច្ចៈ ។

បទថា **ន សោ** ជាដើម សេចក្តីថា បុគ្គលនោះ គឺបុគ្គលបែបនោះ រមែងមិនគួរស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈ ។

បទថា **អវន្តកសាវស្ស** សេចក្តីថា ជាអ្នកមានទឹកចត់ គឺរាគាទិក្កិលេសខ្ជាក់ចោលហើយ មានទឹកចត់គឺរាគាទិក្កិលេសបោះបង់ចោលហើយ បានដល់មានទឹកចត់គឺរាគាទិក្កិលេសដែលលះបង់ហើយដោយមគ្គទាំង ៤ ។

បទថា **សីលេសុ** បានដល់ ក្នុងចតុប្បារិសុទ្ធិសីល ៤ ។

បទថា **សុសមាហិតោ** តម្កល់មាំ គឺតាំងនៅដោយល្អ ។

បទថា **ឧបេតោ** សេចក្តីថា ប្រកបដោយការទូន្មានឥន្ទ្រីយ៍ និងវចីសច្ចៈ មានប្រការដូចពោលហើយ ។

បទថា **សវេ** ជាដើម សេចក្តីថា បុគ្គលនោះ គឺបែបនោះ ទើបគួរស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាវៈនោះ ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ភិក្ខុអ្នកនៅក្នុងទិសផ្សេងនោះ បានជាសោតាបន្ន ។ ជនដទៃជាច្រើន បានសម្រេចអរិយផលទាំងឡាយ មានសោតាបត្តិផលជាដើម ។ ទេសនាបានសម្រេចប្រយោជន៍ដល់ មហាជនដោយប្រការ ដូច្នេះឯង ៕

(រឿងព្រះទេវទត្ត ចប់)

៨ រឿងសញ្ជ័យ

សេចក្តីខាងដើម

ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅក្នុងវត្តវេឡុវ័ន ទ្រង់ប្រារព្ធការមិនមកនៃសញ្ជ័យ (បរិព្វាជក) ដែលព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរអង្គក្រាបទូលហើយ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះធម្ម-

ទេសនានេះថា **អសារេ សារមតិនោ** ជាដើម ។ អនុបុព្វីកថា ក្នុងរឿងសញ្ជ័យនោះ មានដូចតទៅនេះ ៖

ព្រះសាស្តាបានទទួលការព្យាករណ៍អំពីព្រះពុទ្ធ ២៣ ព្រះអង្គ

សេចក្តីពិស្តារថា ក្នុងទីបំផុត ៤ អសង្ខេយ្យ កម្រៃមួយសែនកប្បអំពីភទ្ទកប្បនេះទៅ ព្រះសាស្តារបស់យើងទាំងឡាយ ជាកុមាររបស់ព្រាហ្មណ៍នាមថា **សុមេធ** នៅក្នុងអមរវតីនគរ ដល់ការសម្រេចសិល្បៈគ្រប់យ៉ាងហើយ ដោយកាលកន្លងទៅនៃមាតា និងបិតា ទ្រង់បរិច្ចាគទ្រព្យរាប់បានច្រើនកោដិ បួសជាឥសីនៅក្នុងហិមវន្តប្រទេស ញ៉ាំងឈាន និងអភិញ្ញាឲ្យកើតហើយ កាលទៅតាមអាកាសឃើញមហាជនដែលកំពុងជម្រះផ្លូវ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់កិរិយាស្តេច (ចេញ) ចាកសុទស្សនវិហារចូលទៅកាន់អមរវតីនគរ នៃព្រះទសពលព្រះនាម **ទីបង្ករ** សូម្បីខ្លួនឯងក៏កាន់យកប្រទេស (កន្លែង) មួយ កាលប្រទេសនោះនៅមិនទាន់សម្រេច, ដេកទ្រាលលើភក់ធ្វើឲ្យជាស្ពានដើម្បីព្រះសាស្តាទ្រង់យាងមកហើយ ដោយប្រាថ្នាថា សូមព្រះសាស្តាព្រមទាំងភិក្ខុសង្ឃសាវកកុំទ្រង់ជាន់លើភក់ សូមទ្រង់ ជាន់យើងស្តេចយាងទៅចុះ លុះព្រះសាស្តាទ្រង់ឃើញហើយ ក៏ទ្រង់ព្យាករថា បុគ្គលនេះជាពុទ្ធង្កុរ នឹងបានជាព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា **គោតម** ក្នុងទីបំផុត ៤ អសង្ខេយ្យ កម្រៃមួយសែនកប្បក្នុងអនាគត ក្នុងសម័យតមកនៃព្រះសាស្តាព្រះអង្គនោះ ក៏បានទទួលការព្យាករណ៍ក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធ ២៣ ព្រះអង្គ ដែលស្តេចឧប្បត្តិឡើងញ៉ាំងលោកឲ្យភ្លឺស្វាងហើយ គឺព្រះកោណ្ឌញ្ញៈ ១ ព្រះសុមង្គលៈ ១ ព្រះ សុមនៈ ១ ព្រះរេវតៈ ១

ព្រះសោភិតៈ ១ ព្រះអនោមទស្សី ១ ព្រះបទុម ១ ព្រះនារទៈ ១ ព្រះបទុមុត្តរៈ ១ ព្រះសុមេធៈ ១ ព្រះសុជាតិ ១ ព្រះបិយទស្សី ១ ព្រះអត្ថទស្សី ១ ព្រះធម្មទស្សី ១ ព្រះសិទ្ធត្ថ ១ ព្រះតិស្សៈ ១ ព្រះបុស្សៈ ១ ព្រះវិបស្សី ១ ព្រះសិខី ១ ព្រះវេស្សភូ ១ ព្រះកកុសន្ធៈ ១ ព្រះកោនាគមនៈ ១ ព្រះកស្សបៈ ១ ទ្រង់បំពេញបារមី ៣០ គឺ

បារមី ១០ ឧបបារមី ១០ បរមត្ថបារមី ១០ (កាល) ឋិតនៅក្នុងអត្តភាពជាព្រះ-វេស្សន្តរ ទ្រង់ឲ្យមហាទាន ដែលធ្វើឲ្យផែនដីកម្រើក ៧ ដង ទ្រង់បរិច្ចាគព្រះឱរស និងព្រះជយា, ក្នុងទីបំផុតព្រះជន្មាយុ ក៏ទ្រង់បដិសន្ធិក្នុងតុសិតបុរី ឋិតនៅក្នុងតុសិតបុរីនោះរហូតអស់ព្រះជន្មាយុ, កាលទេវតាក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡប្រជុំគ្នា អារាធនាថា ៖

បពិត្រព្រះមហាវីរៈ កាលនេះ ជាកាលរបស់ព្រះអង្គហើយ
សូមព្រះអង្គស្តេចបដិសន្ធិក្នុងព្រះគភ៌នៃព្រះមាតា ត្រាស់
ដឹងអមតបទ ញ៉ាំងលោកនេះ និងទេវលោកឲ្យឆ្លង ។

ទ្រង់ប្រមើលមើលនូវឋានៈធំៗ ដែលគួរប្រមើលមើល ៥ ស្តេចចុតិអំពីតុសិតបុរីនោះហើយ ទ្រង់បដិសន្ធិក្នុងសក្យត្រកូល ដែលពួកព្រះញាតិបម្រើដោយមហាសម្បត្តិក្នុងសក្យត្រកូលនោះ ទ្រង់ដល់នូវការចម្រើនវ័យដោយលំដាប់ សោយសិរីរាជសម្បត្តិក្នុងប្រាសាទទាំង ៣ ដែលសមគួរដល់រដូវទាំង ៣ ដូចសិរីសម្បត្តិក្នុងទេវលោក ។

ទ្រង់ឃើញទេវទូតហើយស្តេចចេញបព្វជ្ជា

ក្នុងសម័យដែលស្តេចយាងទៅដើម្បីក្រសាលព្រះឧទ្យាន ក៏ទ្រង់ឃើញទេវទូត ៣ ពោលគឺមនុស្សចាស់ មនុស្សឈឺ និងមនុស្សស្លាប់ដោយលំដាប់ ទ្រង់កើតការសង្វេគហើយក៏ទ្រង់ត្រឡប់ទៅកាន់ប្រាសាទវិញ ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៤ ទ្រង់ឃើញបព្វជិត ញ៉ាំងសេចក្តីពេញព្រះហឫទ័យឲ្យកើតឡើងថា ការបព្វជ្ជាជាការល្អ ស្តេចយាងទៅកាន់ឧទ្យាន ញ៉ាំងថ្ងៃឲ្យអស់ទៅក្នុងឧទ្យាននោះ ទ្រង់គង់ក្បែរមាត់ស្រះបោក្ខ-

រណីដែលជាមង្គល ដែលវេស្សកម្មទេវបុត្រ ក្លែងភេទជាជាងខ្មាន់ព្រះកែសមកប្រ-ដាប់តុបតែងថ្វាយ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវព្រះរាជសាសន៍ថា ព្រះរាហុលប្រសូតហើយ ទ្រង់ជ្រាបដល់សេចក្តីស្នេហាក្នុងបុត្តជាសភាពមានកម្លាំង ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា យើងនឹងកាត់ចំណងនេះ កុំឲ្យជាគ្រឿងចង (យើង) បាន វេលារសៀលស្តេចយាង

ចូលទៅកាន់ព្រះនគរ ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវគាថានេះ ដែលធីតា របស់ព្រះមាតុច្ឆា ព្រះនាមថា កិសាគោតមី ភាសិតថា ៖

ព្រះរាជកុមារនេះ ជាព្រះរាជឱរសរបស់ព្រះមាតា និង
បិតា និងជាព្រះស្វាមីរបស់ព្រះនាងណាៗ ព្រះមាតា
ព្រះបិតា និងព្រះនាងនោះៗរលត់ (ត្រជាក់ចិត្ត) ដោយ
ពិតប្រាកដ ។

ទ្រង់ចិន្ដាថា យើងត្រូវព្រះនាងគោតមីនេះ (សូធ្យ) ឲ្យបានឮនិព្វុតបទហើយ ទើបដោះសង្វារជាវិការនៃកែវមុក្ដាអំពីព្រះសុរង ទ្រង់ប្រទានឲ្យព្រះនាងកិសាគោតមី ហើយស្ដេចចូលកាន់ក្រឡាព្រះបន្ទំរបស់ព្រះអង្គ ទ្រង់គង់លើទីព្រះបន្ទំដ៏មានសិរី ទ្រង់ទតឃើញប្រការដ៏ប្លែករបស់ស្ដ្រីរបាំដែលចូលដល់ការលង់លក់ហើយ ទ្រង់មានព្រះហឫទ័យនឿយណាយ ទើបដាស់នាយឆន្នមាត្យឲ្យក្រោកឡើង ហើយត្រាស់ឲ្យនាំយកសេះគន្ធកៈមក ស្ដេចឡើងកាន់សេះគន្ធកៈ ទ្រង់មានឆន្នមាត្យជាគ្នា ដែលទេវតាម៉ឺនចក្រវាឡចោមរោមហើយ ស្ដេចចេញមហាភិនេស្ក្រម ទ្រង់បព្វជ្ជានៅក្បែរឆ្នេរស្ទឹងអនោមា, ស្ដេចយាងទៅដល់ក្រុងរាជគ្រឹះដោយលំដាប់ ស្ដេចត្រាច់បិណ្ឌ-បាតក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះនោះ ទ្រង់គង់នៅនាញកភ្នំឈ្មោះ **បណ្ឌវៈ** ដែលព្រះរាជានៃដែនមគធៈទ្រង់អញ្ជើញដោយរាជសម្បត្តិ ទ្រង់បដិសេធនូវពាក្យអញ្ជើញនោះ ទ្រង់ប្ដេជ្ញាថា បើបានសម្រេចសព្វញ្ញុតញ្ញាណហើយ នឹងស្ដេចយាងមកកាន់ដែនរបស់ព្រះអង្គ ស្ដេចចូលទៅរកអាឡារតាបស និងឧទកតាបស ទ្រង់មិនពេញព្រះហឫទ័យនូវគុណ

វិសេសដែលទ្រង់បានសម្រេចក្នុងសម្នាក់តាបសទាំងពីររូបនោះ ទ្រង់តាំងសេចក្ដីព្យាយាមដ៏ធំអស់ ៦ ឆ្នាំ ។

ទ្រង់សម្រេចសព្វញ្ញុតញ្ញាណហើយទ្រង់សំដែងធម៌

ក្នុងថ្ងៃវិសាខបុណ្ណមីព្រឹកព្រលឹម ទ្រង់សោយបាយបាយាស ដែលនាងសុជាតាថ្វាយហើយ ទ្រង់បណ្តែតថាសមាសក្នុងស្ទឹងនេរញ្ជរា ញុំាងកាលជាចំណែកនៃថ្ងៃឲ្យកន្លងទៅដោយសមាបត្តិផ្សេងៗ ក្នុងដងព្រៃធំក្បែរស្ទឹងនេរញ្ជរា, វេលាល្ងាចទង់ទទួលស្មៅ (ស្បូវ) ដែលព្រាហ្មណ៍ឈ្មោះសោត្ថិយថ្វាយ ទ្រង់មានព្រះគុណដែលស្តេចនាគរាជឈ្មោះកាឡសរសើរហើយ ស្តេចយាងទៅកាន់មណ្ឌលពោធិព្រឹក្ស ទ្រង់ធ្វើនូវការប្តេជ្ញាថា យើងនឹងមិនទម្លាយបល្ល័ង្កនេះដរាបណាដែលចិត្តរបស់យើងនៅមិនទាន់រួចផុតចាកអាសវៈទាំងឡាយ ដោយការមិនចូលទៅប្រកាន់មាំ ទ្រង់គង់បែរព្រះភក្ត្រទៅកាន់ទិសបូព៌ា (ទិសខាងកើត) កាលព្រះអាទិត្យនៅមិនទាន់រលត់, ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវមារ និងសេនារបស់មារបាន, ទ្រង់សម្រេចបុព្វេនិវាសញ្ញាណក្នុងបឋមយាម, បានសម្រេចចុតូបបាតញ្ញាណក្នុងមជ្ឈិមយាម, ញុំាងព្រះញាណឲ្យចុះក្នុងបច្ចយាការក្នុងបច្ឆិមយាម, ក្នុងវេលាអរុណរះឡើង ទ្រង់បានសំរេចនូវសព្វញ្ញុតញ្ញាណ ដែលទ្រទ្រង់ដោយគុណគ្រប់យ៉ាង មានទសពលញ្ញាណ និងចតុវេសារជ្ជញ្ញាណជាដើម ទ្រង់ញុំាងកាលឲ្យកន្លងទៅក្នុងពោធិមណ្ឌលអស់ ៧ សប្តាហ៍, ក្នុងសប្តាហ៍ទី ៨ ទ្រង់គង់នៅនាគល់នៃដើមជ្រៃ ទ្រង់មានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយតិច ដោយពិចារណាឃើញថា ធម៌ជាសភាវៈជ្រាលជ្រៅ គ្រានោះឯង សហម្បតីព្រហ្ម មានមហាព្រហ្មមួយម៉ឺនជាបរិវារអារាធនាឲ្យទ្រង់សំដែងធម៌ ទ្រង់ពិចារណាមើលសត្វលោកដោយពុទ្ធចក្ខុហើយ ទ្រង់ទទួលនូវការអារាធនារបស់ព្រហ្ម ទ្រង់ប្រមើលមើលថា តថាគតគប្បីសំដែងធម៌ដល់នរណាជាដំបូង ទ្រង់ជ្រាបថា អាឡារតាបស និងឧទកតាបសធ្វើមរណកាលទៅហើយ ទ្រង់ត្រឡប់រឭកដល់ឧបការៈច្រើនរបស់

បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ ទ្រង់ក្រោកចាកអាសនៈយាងទៅកាន់កាសីបុរី ក្នុងចន្លោះផ្លូវបានសន្ទនាជាមួយនឹងឧបកាជីវក ក្នុងថ្ងៃអាសាឡ្ហបុណ្ណមី ស្តេចយាងទៅដល់លំនៅរបស់បញ្ចវគ្គិយភិក្ខុ ដែលនៅក្នុងព្រៃឥសិបតនមិគទាយវ័ន ទ្រង់ញុំាងបញ្ចវគ្គិយភិក្ខុទាំង

នោះដែលហៅ (ព្រះអង្គ) ដោយពាក្យដែលមិនសមគួរឲ្យដឹងខ្លួនហើយ កាលទឹងញ៉ាំងព្រហ្ម ១៨ កោដិ មានព្រះអញ្ញាកោណ្ឌញ្ញៈជាប្រធានឲ្យផឹកអមតៈ ទើបទ្រង់សំដែងធម្មចក្ក ទ្រង់មានធម្មចក្កដ៏បវរដែលឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ, ក្នុងតិថិទី ៥ នៃបក្ខ ទ្រង់ញ៉ាំងភិក្ខុទាំងអស់នោះឲ្យតាំងនៅក្នុងព្រះអរហត្តក្នុងថ្ងៃនោះដែរ, ទ្រង់ឃើញឧបនិស្ស័យសម្បត្តិរបស់យសកុលបុត្តហើយ ទ្រង់ត្រាស់ហៅយសកុលបុត្រដែលជាអ្នកនឿយណាយ លះបង់ផ្ទះចេញមកក្នុងវេលាយប់ថា ម្នាលយស មកណេះ ញ៉ាំងយសកុលបុត្រនោះឲ្យសម្រេចសោតាបត្តិផលក្នុងវេលាយប់នោះឯង ស្អែកឡើង ទើបឲ្យសម្រេចព្រះអរហត្ត ទ្រង់ញ៉ាំងសម្លាញ់របស់យស ៥៤ នាក់ ដទៃទៀត ឲ្យបព្វជ្ជាដោយឯហិភិក្ខុឧបសម្បទាហើយ ឲ្យបានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។

ព្រះសាស្តាទ្រង់បញ្ជូនសាវកទៅប្រកាសព្រះសាសនា

កាលព្រះអរហន្តកើតឡើងក្នុងលោក ៦១ រូប ដោយប្រការយ៉ាងនេះហើយ, ព្រះសាស្តាទ្រង់ចាំវស្សានៅក្នុងព្រៃឥសិបតនមិគទាយវ័ននោះ បវារណាចេញវស្សាហើយ ទ្រង់បញ្ជូនភិក្ខុ ៦០ រូប ទៅកាន់ទិសទាំងឡាយ ដោយព្រះពុទ្ធតម្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកចូរត្រាច់ទៅកាន់ទីចារិកចុះ ដូច្នេះជាដើម ។ ចំណែកព្រះអង្គទ្រង់យាងទៅកាន់ឧរុវេលាប្រទេស ក្នុងចន្លោះផ្លូវ ទ្រង់បានសំដែងធម៌ប្រោសភទ្ទវគ្គិយកុមារ ៣០ នាក់ នៅក្នុងដងព្រៃកប្បាសិកាវ័ន, បណ្តាភទ្ទវគ្គិយកុមារ ៣០ រូបនោះ បានសម្រេចគុណធម៌ទាបជាងគេបង្អស់ជាសោតាបន្ន, ខ្ពស់ជាងគេបង្អស់ជាព្រះអនាគាមី ។

ព្រះអង្គទ្រង់ញ៉ាំងភទ្ទវគ្គិយៈទាំងអស់នោះឲ្យបានបព្វជ្ជាដោយ ឯហិភិក្ខុភាវៈដូចគ្នា

ហើយ ទ្រង់បញ្ជូនទៅកាន់ទិសទាំងឡាយ, ចំណែកព្រះអង្គស្តេចយាងទៅកាន់ឧរុវេលាប្រទេស ទ្រង់សំដែងបាដិហារិយ៍ ៣៥ ប្រការ ទូន្មានជដិលបីនាក់បងប្អូន ដែលមានជដិល ១០០០ នាក់ជាបរិវារ មានឧរុវេលាកស្សបៈជាដើម ឲ្យបព្វជ្ជាដោយ

ឯហិភិក្ខុភាវៈដូចគ្នាហើយ ឲ្យប្រជុំគ្នានៅក្នុងគយាសីសប្រទេស ឲ្យតាំងនៅក្នុងព្រះ-អរហត្តដោយអាទិត្តបរិយាយទេសនា ហែហមដោយព្រះអរហន្តមួយពាន់អង្គនោះ ស្ដេចយាងទៅកាន់ឧទ្យានលដ្ឋិវ័នជិតព្រះនគររាជគ្រឹះ ដោយទ្រង់ព្រះតម្រិះថា នឹងដោះពាក្យប្ដេជ្ញាដែលថ្វាយ ចំពោះព្រះបាទពិម្ពិសារ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះធម្មកថាដ៏ពីរោះដល់ព្រះរាជា ដែលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ដំណឹងថា ព្រះសាស្ដាស្ដេចយាងមកហើយ ស្ដេចយាងមកគាល់ព្រមទាំងព្រាហ្មណ៍ និងគហបតី ១២ នហុត[១] ញុំាងព្រះរាជាព្រមទាំងព្រាហ្មណ៍ និងគហបតី ១១ នហុតឲ្យតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ១ នហុតទៀតឲ្យតាំងនៅក្នុងសរណៈ ៣, ស្អែកឡើង មានព្រះគុណដែលស្ដេចទេវរាជ ទ្រង់ក្លែងភេទជាមាណពសរសើរហើយ ស្ដេចយាងចូលទៅកាន់ព្រះនគររាជគ្រឹះ ទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ចក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ ទ្រង់ទទួលវេឡុវនារាម ទ្រង់គង់នៅក្នុងវេឡុវនារាមនោះឯង ។ ព្រះសារីបុត្ត និងព្រះមោគ្គល្លានចូលទៅគាល់ព្រះអង្គក្នុងវេឡុវនារាមនោះ ។

អនុបុព្វីកថាក្នុងរឿងព្រះសារីបុត្រនិងព្រះមោគ្គល្លាន នោះមានដូចតទៅនេះ

សេចក្ដីពិស្ដារថា កាលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនទាន់ទ្រង់កើតឡើងក្នុងលោក មានស្រុកព្រាហ្មណ៍ពីរតំបន់ គឺឧបតិស្សគ្រាម ១ កោលិតគ្រាម ១ ដែលនៅមិនឆ្ងាយពីក្រុងរាជគ្រឹះ ។ បណ្ដាស្រុកទាំងពីរនោះ ក្នុងថ្ងៃដែលនាងព្រាហ្មណីឈ្មោះសារីនៅក្នុងឧបតិស្សគ្រាមតាំងគភ៌នោះឯង ។ សូម្បីនាងព្រាហ្មណីឈ្មោះមោគ្គល្លីដែលនៅ

ក្នុងកោលិតគ្រាមក៏តាំងគភ៌ដែរ ។ បានឮមកថា ត្រកូលទាំងពីរនោះបានជាសម្លាញ់នឹងគ្នាជាប់តមករហូតដល់ ៧ ជួរត្រកូល ។ ព្រាហ្មណ៍ដែលជាស្វាមីបានឲ្យវិធីរក្សាគភ៌ដល់ព្រាហ្មណីទាំងពីររូបនោះ ក្នុងថ្ងៃតែមួយ ។ ដោយកាលកន្លងទៅ ១០ ខែ

---

[១] ១ នហុត = ១០,០០០ នាក់

នាងព្រាហ្មណីទាំងពីររូបនោះក៏ប្រសូតបុត្រ ។ ក្នុងថ្ងៃដាក់ឈ្មោះ ពួកញាតិបានដាក់ឈ្មោះបុត្ររបស់សារីព្រាហ្មណីថា **ឧបតិស្សៈ** ព្រោះជាបុត្រនៃត្រកូលមេស្រុកក្នុងឧបតិស្សគ្រាម, ដាក់ឈ្មោះបុត្ររបស់មោគ្គល្លីព្រាហ្មណីថា **កោលិតៈ** ព្រោះជាបុត្រនៃត្រកូលមេស្រុកក្នុងកោលិតគ្រាម ។ ក្មេងទាំងពីរនោះចម្រើនវ័យហើយ បានរៀនចេះចប់សិល្បៈគ្រប់យ៉ាង ។ ក្នុងវេលាទៅកាន់ស្ទឹង ឬសួនដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការលេងឧបតិស្សមាណព មានអង្រឹងស្នែងជាវិការនៃមាស ៥០០ គ្រឿងហែហម, កោលិតៈមានរថទឹមដោយសេះអាជានេយ្យ ៥០០ ជាគ្រឿងហែហមការពារ, ជនទាំងពីររូបនោះមានមាណពជាបរិវារម្នាក់ៗ៥០០ៗក៏ក្នុងកាលនោះ ក្រុងរាជគ្រឹះមានមហោស្រពលើកំពូលភ្នំរៀងរាល់ឆ្នាំ ។ ពួកញាតិបានលើកគ្រែតម្រួតគ្នាដើម្បីកុមារទាំងពីររូបនោះក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ កុមារទាំងពីរក៏អង្គុយមើលមហោស្រពរួមគ្នាដែរ រមែងសើចក្នុងឋានៈដែលគួរសើច រមែងស្លុតចិត្តក្នុងឋានៈដែលគួរស្លុតចិត្ត រមែងឲ្យរង្វាន់ក្នុងឋានៈដែលគួរឲ្យរង្វាន់ ។ ថ្ងៃមួយកាលកុមារទាំងពីរនាក់នោះមើល មហោស្រពដោយទំនងនេះ ការសើចក្នុងឋានៈដែលគួរសើច ឬការស្លុតចិត្តក្នុងឋានៈដែលគួរស្លុតចិត្ត ឬការឲ្យរង្វាន់ក្នុងឋានៈដែលគួរឲ្យរង្វាន់ មិនបានមានដូចក្នុងថ្ងៃមុនៗ ព្រោះញាណដល់ការចាស់ក្លាហើយ ។ ក៏ជនទាំងពីររូបគិតយ៉ាងនេះថា នឹងមានអ្វីទៅ ? ដែលគួរមើលក្នុងមហោស្រពហ្នឹង, ជនទាំងអស់នេះកាលមិនទាន់ដល់ ១០០ ឆ្នាំ, ក៏នឹងដល់ភាពជាភាវៈរកបញ្ញត្តមិនបាន, យើងទាំងពីរនាក់គួរស្វែងរកធម៌ដែលជាគ្រឿងរួចផុតយ៉ាងឯក ដូច្នេះហើយ កាន់យកជាអារម្មណ៍អង្គុយនៅទីនោះឯង ។ លំដាប់នោះកោលិតៈនិយាយនឹងឧបតិស្សៈថា ឧបតិស្សសម្លាញ់ ហេតុដូចម្តេចទើបអ្នកមិនសើច

រីករាយដូចក្នុងថ្ងៃដទៃៗ ថ្ងៃនេះអ្នកមានចិត្តមិនរីករាយស្រស់ស្រាយ អ្នកកំណត់អ្វីបានឬ ? ឧបតិស្សៈពោលថា ម្នាលកោលិតៈសម្លាញ់ យើងអង្គុយគិតដល់ហេតុនេះថា ក្នុងការមើលមនុស្សទាំងនេះមិនជាសារៈ, ការមើលនេះមិនមានប្រយោជន៍,

យើងគួរតែស្វែងរកមោក្ខធម៌ដើម្បីខ្លួន ហេតុអ្វីទើបសម្លាញ់ឯងមិនរីករាយស្រស់ស្រាយ ។ សូម្បីកោលិតៈក៏ប្រាប់ដូច្នោះដែរ ។ គ្រានោះ ឧបតិស្សៈដឹងថាកោលិតៈមានអធ្យាស្រ័យដូចខ្លួនដែរ ទើបពោលថា សម្លាញ់អើយ យើងទាំងពីរនាក់គិតត្រូវគ្នាល្អណាស់, យើងទាំងពីរគួរស្វែងរកមោក្ខធម៌, ធម្មតាអ្នកស្វែងរកមោក្ខធម៌ត្រូវតែបព្វជ្ជាប៉ុណ្ណោះទើបសមគួរ, យើងទាំងពីរនាក់នឹងបព្វជ្ជាក្នុងសម្នាក់បុគ្គលណាទៅ ?

សម្លាញ់ទាំងពីរនាក់ជាក់កតិកាគ្នា

ក៏ក្នុងសម័យនោះឯង សញ្ជ័យបរិព្វាជកអាស្រ័យនៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះជាមួយបរិព្វាជកបរិស័ទមួយពួកធំ សារីបុត្រ និងមោគ្គល្លានទាំងពីរនោះ សម្រេចគ្នាថា យើងនឹងបួសក្នុងសម្នាក់អាចារ្យសញ្ជ័យនោះ ម្នាក់ៗ បញ្ជូនមាណព ៥០០ ទៅដោយពាក្យថា អ្នកទាំងឡាយចូរយកអង្រឹងស្នែង និងរថនេះទៅចុះ ហើយក៏បានបួសក្នុងសម្នាក់សញ្ជ័យបរិព្វាជកនោះជាមួយនឹងមាណព ដែលជាបរិវាររបស់ខ្លួនទាំង ៥០០ ។ ចាប់តាំងពីសារីបុត្រ និងមោគ្គល្លានបួសហើយ លាភ និងយសដ៏ក្រៃលែងក៏បានកើតឡើងដល់សញ្ជ័យ ។ សារីបុត្រ និងមោគ្គល្លានក្រោយអំពីបួសហើយពីរបីថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ក៏រៀនចប់លទ្ធិសម័យរបស់សញ្ជ័យ ទើបសួរថា បពិត្រលោកអាចារ្យលទ្ធិដែលលោកចេះ មានតែប៉ុណ្ណោះទេឬ ឬក៏មានច្រើនជាងនេះទៅទៀត ? កាលសញ្ជ័យឆ្លើយថា មានតែប៉ុណ្ណោះឯង, អ្នកទាំងពីររៀនចេះចប់អស់ហើយ ។ ក៏គិតគ្នាថា បើដូច្នោះ ការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចារ្យក្នុងសម្នាក់របស់លោកអាចារ្យសញ្ជ័យនេះ ក៏មិនមានប្រយោជន៍ យើងទាំងពីរចេញមកដើម្បីស្វែងរកមោក្ខធម៌, មោក្ខធម៌នោះ យើងមិនអាចឲ្យកើតឡើងបានក្នុងសម្នាក់របស់លោកអាចារ្យនេះទេ,

ជម្ពូទ្វីបនេះធំណាស់ យើងត្រាច់ទៅកាន់និគមជនបទ និងរាជធានី គង់នឹងបានអាចារ្យអ្នកសំដែងមោក្ខធម៌ម្នាក់ជាពិតប្រាកដ ចាប់តាំងពីនោះមក ឲ្យតែមាននរណានិយាយក្នុងទីណាៗ ថា សមណព្រាហ្មណ៍ដែលជាបណ្ឌិតមាន គេទាំងពីរនាក់

រមែងចូលទៅធ្វើការសន្ទនាសាកសួរក្នុងទីនោះៗ បញ្ហាដែលគេទាំងពីរសួរទៅ អាចារ្យពួកដទៃមិនអាចឆ្លើយបាន, ប៉ុន្តែគេទាំងពីររមែងដោះស្រាយបញ្ហារបស់អាចារ្យទាំងនោះបាន ។ គេទាំងពីរនាក់ដើរសាកសួរទូទៅពេញជម្ពូទ្វីបយ៉ាងនោះហើយ ក៏ត្រឡប់មកកាន់លំនៅរបស់ខ្លួនវិញ ទើបធ្វើកតិកាគ្នាថា ម្នាលសម្លាញ់កោលិតៈ បណ្តាយើងទាំងពីរនាក់ អ្នកណាបានសំរេចអមតធម៌មុន អ្នកនោះចូរប្រាប់ដល់គ្នា ។

កាលគេទាំងពីរនាក់ដាក់កតិកាគ្នាយ៉ាងនោះ ព្រះសាស្តាស្តេចយាងដល់ក្រុងរាជគ្រឹះដោយលំដាប់ដូចដែលពោលមកហើយ ទ្រង់ទទួលវេឡុវ័នហើយ ទ្រង់គង់នៅក្នុងវេឡុវ័ន ។ ក្នុងកាលនោះ ព្រះអស្សជិត្ថេរ ក្នុងចំណោមព្រះបញ្ចវគ្គីយ៍ រវាងព្រះអរហន្ត ៦១ អង្គ ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់បញ្ជូនទៅដើម្បីប្រកាសគុណព្រះរតនត្រៃ ដោយព្រះតម្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកចូរចារិកទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនជាច្រើនចុះ ។ ត្រឡប់មកកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះវិញ ថ្ងៃស្អែកឡើង លោកកាន់បាត្រ និងចីវរទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះដើម្បីបិណ្ឌបាតពីព្រឹកព្រលឹម ។

សម័យនោះ ឧបតិស្សបរិព្វាជកធ្វើភត្តកិច្ចពីព្រឹកព្រលឹមហើយ ទៅកាន់អារាមរបស់បរិព្វាជកជួបព្រះថេរៈ ទើបគិតថា អ្នកបួសបែបនេះយើងមិនធ្លាប់បានជួបសោះ, ភិក្ខុរូបនេះ (គង់) ជាមនុស្សម្នាក់បណ្តាអ្នកដែលជាព្រះអរហន្ត ឬអ្នកសម្រេចព្រះអរហត្តមគ្គក្នុងលោក, ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ទើបយើងបានចូលទៅរកភិក្ខុនេះហើយសួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់បួសឧទ្ទិសចំពោះនរណា ? នរណាជាសាស្តារបស់លោកម្ចាស់ ? ឬថាលោកម្ចាស់ពេញចិត្តធម៌ របស់នរណា ?

គ្រានោះ ការត្រិះរិះនេះបានមានដល់ឧបតិស្សៈថា កាលនេះមិនមែនជា

កាលគួរសួរបញ្ហានឹងភិក្ខុនេះទេ, ភិក្ខុនេះកំពុងចូលទៅកាន់ចន្លោះស្រុកដើម្បីបិណ្ឌបាត, បើដូច្នោះ យើងជាអ្នកស្វែងរកមោក្ខធម៌ គួរតែជាប់តាមភិក្ខុរូបនេះទៅខាងក្រោយៗ ។ គេឃើញព្រះថេរៈបានបិណ្ឌបាតហើយទៅកាន់ឱកាសមួយ ហើយដឹង

ថា ព្រះថេរៈនោះប្រាថ្នានឹងគង់ ទើបបានចាត់ចែងតាំងរបស់បរិព្វាជកសម្រាប់ខ្លួនប្រគេន ។ ក្នុងវេលាដែលលោកឆាន់ស្រេចហើយ ក៏បានប្រគេនទឹកក្នុងកំសៀវរបស់ខ្លួនដល់ព្រះថេរៈ ។ លុះធ្វើអាចរិយវត្តយ៉ាងនោះហើយ ទើបធ្វើបដិសណ្ឋារៈដោយសេចក្ដីគោរព ចំពោះព្រះថេរៈដែលឆាន់ស្រេចហើយ ក៏សួរយ៉ាងនេះថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ឥន្ទ្រីយ៍របស់លោកម្ចាស់ផូរផង់ក្រៃលែងណាស់ ពណ៌សម្បុរបរិសុទ្ធផូរផង់, លោកម្ចាស់បួសឧទ្ទិសចំពោះបុគ្គលណា ? បុគ្គលណា ជាសាស្ដារបស់លោកម្ចាស់ ? ម្យ៉ាងវិញទៀត លោកម្ចាស់គាប់ចិត្តនឹងធម៌របស់បុគ្គលណា ?

ព្រះអស្សជិសំដែងបេះដូងព្រះសាសនា

ព្រះថេរៈគិតថា ធម្មតាបរិព្វាជក រមែងជាបដិបក្ខចំពោះព្រះសាសនា, យើងនឹងសំដែងជម្រៅក្នុងព្រះសាសនាដល់បរិព្វាជកនេះ ។

កាលនឹងសំដែងនូវការដែលខ្លួនបួសថ្មីៗ ទើបពោលថា ម្នាលអ្នកដ៏មានអាយុ យើងជាអ្នកថ្មី ទើបបួសអស់កាលមិនយូរ ទើបតែមកកាន់ធម្មវិន័យនេះ, យើងនឹងមិនអាចសំដែងធម៌ឲ្យពិស្ដារបានទេ ។ បរិព្វាជកប្រាប់ថា ខ្ញុំព្រះករុណាឈ្មោះឧបតិស្សៈ សូមលោកម្ចាស់ពោលតាមសមត្ថភាពចុះ ទោះតិច ឬក៏ច្រើនក៏ដោយ ការចាក់ធ្លុះដោយន័យមួយរយ ឬមួយពាន់ ជាភារៈរបស់ខ្ញុំព្រះករុណា ដូច្នេះហើយពោលថា ថា ៖

ទោះតិច ឬច្រើនក៏ដោយ សូមលោកម្ចាស់សំដែងមកចុះ,
ចូរប្រាប់ដល់ខ្ញុំម្ចាស់តែសេចក្ដីប៉ុណ្ណោះ, ខ្ញុំម្ចាស់ត្រូវការ
អត្ថៈ និងព្យញ្ជនៈច្រើនបានប្រយោជន៍អ្វី ។

កាលឧបតិស្សៈពោលយ៉ាងនោះហើយ ព្រះថេរៈក៏ពោល គាថាថា ៖

ធម៌ទាំងឡាយ មានហេតុជាដែនកើត ព្រះតថាគតទ្រង់
ត្រាស់សម្ដែងនូវហេតុនៃធម៌ទាំងនោះ និងហេតុនៃការ

វិលេត់នូវធម៌ទាំងនោះ ព្រះមហាសមណៈមានប្របព្រឹតី
ពោលយ៉ាងនេះ ។

ឧបតិស្សៈ និង កោលិតៈសម្រេចព្រះសោតាបន្ន

បរិព្វាជកស្តាប់ត្រឹមតែពីរបទខាងដើមប៉ុណ្ណោះ ក៏តាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិ-ផល ដែលដល់ព្រមដោយន័យមួយពាន់, ព្រះថេរៈញ៉ាំងបាទព្រះគាថាពីរបទក្រោនេះឲ្យចប់ទៅក្នុងកាលដែលបរិព្វាជកជាព្រះសោតាបន្ន ។ សារីបុត្របានជាព្រះ-សោតាបន្នហើយ កាលគុណវិសេសថ្នាក់ខ្ពស់មិនទាន់បានប្រព្រឹត្តទៅ, ក៏កំណត់ថាហេតុក្នុងវត្ថុនេះនឹងមាន ទើបពោលនឹងព្រះថេរៈថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់កុំអាលបង្កើននូវធម្មទេសនាខាងលើអី កិច្ចនៃការទេសស្មេះទុកត្រឹមប៉ុណ្ណឹងសិនចុះ,ព្រះសាស្តារបស់ពួកយើងព្រះអង្គគង់នៅទីណា? ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេឡុវ័ន ព្រះសារីបុត្រប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់និមន្តទៅមុនចុះ ខ្ញុំម្ចាស់មានសម្លាញ់ម្នាក់ទៀត ហើយខ្ញុំម្ចាស់ទាំងពីរនាក់ បានដាក់កតិកាគ្នានិងគ្នាទុកថា អ្នកណាបានសម្រេចអមតៈមុន អ្នកនោះបួរប្រាប់ដល់គ្នា, ខ្ញុំម្ចាស់ដោះពាក្យប្តេជ្ញានោះហើយ នឹងនាំសម្លាញ់ទៅកាន់សម្នាក់ព្រះ-សាស្តាតាមដែលលោកម្ចាស់ទៅហើយនោះឯង ដូច្នេះហើយ ថ្វាយបង្គំបាទាទាំងពីររបស់ព្រះថេរៈដោយបញ្ចង្គប្រតិស្ឋាន ធ្វើប្រទក្សិណ ៣ ជុំ បញ្ជូនព្រះថេរៈទៅហើយ បានត្ដោះទៅកាន់អារាមរបស់បរិព្វាជក ។ កោលិតបរិព្វាជកឃើញឧបតិស្សៈមកអំពីចម្ងាយ គិតថា ថ្ងៃនេះទឹកមុខរបស់សម្លាញ់យើងមិនដូចថ្ងៃមុនៗ គេគង់នឹងបានសម្រេចអមតៈដោយពិតប្រាកដ ទើបសួរដល់ការសម្រេចអមតៈ ។ សូម្បី

ឧបតិស្សបរិព្វាជកនោះក៏ទទួលថា សម្លាញ់ អមតៈយើងបានសម្រេចហើយ បានភាសិតគាថាទាំងនោះឯងដល់កោលិតបរិព្វាជក ។

ក្នុងកាលចប់គាថា កោលិតៈតាំងនៅក្នុងសោតបត្តិផលហើយ ទើបពោលថា ម្នាលសម្លាញ់ ព្រះសាស្តារបស់ពួកយើងគង់នៅទីណា ?

ឧ. ម្នាលសម្លាញ់ ព្រះអង្គទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តវេឡុវ័ន ដំណឹងនេះព្រះ-អស្សជិត្ថេរ ជាព្រះអាចារ្យរបស់យើងបានប្រាប់ខ្ញុំ ។

ក. ម្នាលសម្លាញ់ បើដូច្នោះ យើងទៅគាល់ព្រះសាស្តាចុះ ។

ឧបតិស្សៈ និង កោលិតៈបបួលសញ្ជ័យទៅគាល់ព្រះសាស្តា

ក៏ធម្មតាព្រះសារីបុត្តត្ថេរនេះ រមែងជាអ្នកបូជាអាចារ្យគ្រប់កាល ព្រោះដូច្នោះ ទើបពោលនឹងសម្លាញ់យ៉ាងនេះថា ម្នាលសម្លាញ់ យើងនឹងប្រាប់អមតៈដែលយើងទាំងពីរបានសំរេចដល់សញ្ជ័យបរិព្វាជក ដែលជាអាចារ្យរបស់យើង, លោកដឹងក៏នឹងចាក់ធ្លុះ, កាលមិនចាក់ធ្លុះ, ជឿពួកយើងហើយនឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា, ស្តាប់ទេសនារបស់ពុទ្ធបុគ្គលទាំងឡាយហើយ នឹងចាក់ធ្លុះនូវមគ្គ និងផល។

ខណៈនោះ ឧបតិស្សបរិព្វាជក និងកោលិតបរិព្វាជកទាំងពីរនាក់ក៏បានទៅកាន់សម្នាក់របស់សញ្ជ័យ ។ សញ្ជ័យលុះបានឃើញ ឧបតិស្សៈ និងកោលិតៈហើយ ក៏សួរថា ម្នាលអ្នកទាំងពីរ អ្នកទាំងពីរបានអ្នកណាសំដែងផ្លូវអមតៈឲ្យហើយឬ? សម្លាញ់ទាំងពីរក៏ប្រាប់ថា បពិត្រលោកអាចារ្យ បានហើយ ព្រះពុទ្ធស្តេចឧប្បត្តិឡើងហើយក្នុងលោក ព្រះធម៌ក៏ឧប្បត្តិឡើងហើយ, ព្រះសង្ឃក៏ឧប្បត្តិឡើងហើយ, លោកអាចារ្យប្រព្រឹត្តធម៌ទទេ មិនមានសារៈ អញ្ជើញលោកអាចារ្យមកចុះ យើងទាំងឡាយនឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា ។

ស. អ្នកទាំងពីរទៅចុះ ខ្ញុំមិនអាចទេ ។

សំ. ព្រោះហេតុអ្វី ?

ស. យើងធ្លាប់ជាអាចារ្យរបស់មហាជន, ការរស់នៅជាអន្តេវាសិករបស់យើងនោះ ដូចជាការញ្ចើយនៃទឹកក្នុងពាង, យើងមិនអាចរស់នៅជាអន្តេវាសិកបានទេ ។

សំ. បពិត្រលោកអាចារ្យ កុំធ្វើយ៉ាងនោះឡើយ ។

ស. ណ្ហើយចុះ អ្នកទាំងពីរនាំគ្នាទៅចុះ, យើងនឹងមិនអាចទេ ។

សំ. បពិត្រលោកអាចារ្យ ចាប់តាំងអំពីកាលដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ស្តេចឧប្បត្តិឡើងក្នុងលោក មហាជនមានគ្រឿងក្រអូប កម្រងផ្កាជាដើមក្នុងដៃទៅបូជាព្រះអង្គប៉ុណ្ណោះ, សូម្បីខ្ញុំទាំងពីរក៏នឹងទៅកាន់ទីនោះដែរ, លោកអាចារ្យនឹងធ្វើដូចម្តេច ?

ស. ម្នាលអ្នកទាំងពីរ ក្នុងលោកនេះមនុស្សល្ងង់ខ្លៅច្រើន ឬក៏មនុស្សជាបណ្ឌិតច្រើន ?

សំ. បពិត្រអាចារ្យ មនុស្សល្ងង់ខ្លៅមានច្រើន មនុស្សដែល ជាបណ្ឌិតមានត្រឹមតែបន្តិចបន្តួចទេ ។

ស. ម្នាលអ្នកទាំងពីរ បើដូច្នោះ ពួកមនុស្សដែលជាបណ្ឌិតៗ នឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសមណគោតម, ពួកមនុស្សល្ងង់នឹងមកកាន់សម្នាក់យើង អ្នកទាំងពីរទៅចុះ យើងមិនទៅទេ ។

សម្លាញ់ទាំងពីរនោះក៏ពោលថា បពិត្រលោកអាចារ្យ លោកនឹងប្រាកដខ្លួនឯងចុះ ដូច្នេះហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ។ កាលសម្លាញ់ទាំងពីរនោះទៅហើយ ។ បរិស័ទរបស់សញ្ជ័យបែកគ្នាជាពីរពួក ខណៈនោះអារាមនៅទទេ ។ សញ្ជ័យនោះឃើញអារាមទទេហើយ ក៏ក្អួតឈាមក្តៅៗ ។ បណ្តាបរិព្វាជក ៥០០ នាក់ដែលទៅជាមួយនឹងសម្លាញ់ទាំងពីរនោះ បរិព្វាជកណាដែលជាបរិស័ទរបស់សញ្ជ័យ ក៏ត្រឡប់មកវិញ ។

សម្លាញ់ទាំងពីរបានទៅកាន់វត្តវេឡុវ័ន ព្រមទាំងបរិព្វាជក ២៥០ នាក់ ដែល

ជាអន្តេវាសិករបស់ខ្លួន ។

សិស្សសម្រេចអរហត្តផលមុនអាចារ្យ

ព្រះសាស្តា ទ្រង់គង់សំដែងធម៌ក្នុងកណ្តាលបរិស័ទ ៤ ទ្រង់ទតឃើញបរិព្វាជកទាំងនោះអំពីចម្ងាយហើយ ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយដោយព្រះតម្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជនជាសម្លាញ់ទាំងពីរកំពុងមក គឺកោលិតៈ និងឧបតិស្សៈ ទាំងពីរនាក់នោះនឹងជាគូសាវកដ៏ឆ្នើមរបស់តថាគត ។ សម្លាញ់ទាំងពីរនាក់នោះថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ, គេទាំងពីរនាក់បានក្រាបទូលពាក្យនេះចំពោះព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គគប្បីបានបព្វជ្ជា គប្បីបានឧបសម្បទាក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះមានព្រះភាគចុះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា អ្នកទាំងឡាយចូរមកជាភិក្ខុចុះ, ធម៌ដែលតថាគតសំដែងល្អហើយ ចូរប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ដើម្បីធ្វើទីបំផុតនៃទុក្ខដោយប្រពៃចុះ ។ បរិព្វាជកទាំងអស់នោះបានជាអ្នកទ្រទ្រង់បាត្រ និងចីវរដែលសម្រេចដោយឫទ្ធិ ដូចជាព្រះថេរៈដែលមានវស្សា ១០០ ។

គ្រានោះ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ពង្រីកព្រះធម្មទេសនាដោយអំណាចចរិយាដល់បរិស័ទរបស់ឧបតិស្សៈ និងកោលិតៈនោះ វៀរព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរចេញ, ជនដ៏សេសក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ ក៏កិច្ចដោយមគ្គខាងលើរបស់ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរមិនទាន់បានសម្រេច ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះសាវកបារមីញាណជាគុណធំ ។

គ្រាក្រោយមក ក្នុងថ្ងៃទី ៧ អំពីថ្ងៃដែលខ្លួនបួសហើយ ព្រះមហាមោគ្គល្លានចូលទៅអាស្រ័យស្រុកឈ្មោះកល្លវាឡ ក្នុងដែនមគធៈ, កាលថីនមិទ្ធៈគ្របសង្កត់, ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់ឲ្យសង្វេគហើយ បន្ទោបង់ថីនមិទ្ធៈបាន កំពុងស្តាប់ព្រះធាតុ-

កម្មដ្ឋានដែលព្រះតថាគតប្រទានហើយ បានញ៉ាំងកិច្ចក្នុងមគ្គ ៣ ខាងលើឲ្យសម្រេច ហើយតាំងនៅក្នុងទីបំផុតសាវកបារមីញ្ញាណ ។

ចំណែកព្រះសារីបុត្រ កន្លងទៅបានកន្លះខែអំពីថ្ងៃដែលខ្លួនបួស ចូលទៅអាស្រ័យក្រុងរាជគ្រឹះនោះឯង គង់នៅក្នុងគុហាឈ្មោះសូករខាតាជាមួយនឹងព្រះសាស្តា, កាលព្រះសាស្តា ទ្រង់សំដែងវេទនាបរិគ្គហសូត្រដល់ទីឃនខបរិញ្វជក ដែលជាក្មួយប្រុសរបស់ខ្លួន, បញ្ជូនញាណឲ្យទៅតាមលំអាននៃព្រះសូត្រ ក៏បានសម្រេចនូវទីបំផុតនៃសាវកបារមីញ្ញាណ ដូចអ្នកបរិភោគភត្តដែលគេជូសឲ្យអ្នកដទៃ ។

មានពាក្យសួរថា ក៏ព្រះសារីបុត្រ ជាអ្នកមានបញ្ញាច្រើនមិនមែនឬ ? កាលបើដូច្នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបសម្រេចសាវកបារមីញ្ញាណ យឺតជាងព្រះមហាមោគ្គល្លាន ។

ឆ្លើយថា ព្រោះមានបរិកម្មច្រើន ដូចយ៉ាងមនុស្សទុគ៌តទាំងឡាយប្រាថ្នាទៅកាន់ទីណាៗ ក៏ចេញទៅបានភ្លាមៗ, ចំណែកព្រះរាជាចាំបាច់ត្រូវការត្រៀមច្រើន មានការត្រៀមដំរីព្រះរាជពាហនៈជាដើមទើបសមគួរ យ៉ាងណាមិញ, ឧបមេយ្យនេះគប្បីជ្រាបដូច្នោះដែរ ។

ពួកភិក្ខុតិះដៀលព្រះសាស្តា

ក៏ក្នុងវេលាថ្ងៃរសៀលនោះឯង ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រជុំសាវកក្នុងវត្តវេឡុវ័នប្រទានតំណែងអគ្គសាវកដល់ព្រះថេរៈទាំងពីរ ហើយ ទ្រង់សំដែងព្រះបាតិមោក្ខ ។ ពួកភិក្ខុតិះដៀលថា ព្រះសាស្តាប្រទាន (តំណែង) ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយដោយការយោគយល់មុខ, ព្រះអង្គកាលនឹងប្រទានតំណែងអគ្គសាវក គួរប្រទានដល់បញ្ចវគ្គិយ៍ដែលជាអ្នកបួសមុន ។ កាលមិនទ្រង់រមិលមើលនូវបញ្ចវគ្គិយ៍ទាំងនោះ ក៏គួរប្រទានដល់ភិក្ខុ ៥៥ រូប មានព្រះយសត្ថេរជាប្រធាន, កាលមិនទ្រង់រមិលមើលនូវភិក្ខុទាំងនោះ ក៏គួរប្រទានដល់ភទ្ទវគ្គិយភិក្ខុ, កាលមិនទ្រង់រមិលមើលនូវភិក្ខុ

ទាំងនោះ ក៏គួរប្រទានដល់ភិក្ខុ ៣ នាក់បងប្អូន មានព្រះឧរុវេលកស្សបជាដើម, ប៉ុន្តែព្រះសាស្តាទ្រង់លះបង់ភិក្ខុទាំងនោះ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ កាលនឹងទ្រង់ប្រទានតំណែងអគ្គសាវក ក៏បានទ្រង់ប្រទានតំណែងអគ្គសាវក ដល់ភិក្ខុដែលទើបបួសក្រោយគេបង្អស់ ។ ឈ្មោះថា ប្រទានហើយដោយការយល់មុខ ។

បុព្វកម្មរបស់ព្រះអញ្ញាកោណ្ឌញ្ញៈ

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយនិយាយអំពីរឿងអ្វី ? កាលភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលថា ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយពោលនូវរឿងឈ្មោះនេះ ទើបត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតមិនយោគយល់មុខឲ្យ (តំណែង) ដល់ពួកភិក្ខុទេ, តែតថាគតឲ្យតំណែងដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយៗនោះឯងដល់ភិក្ខុទាំងនោះ, ក៏អញ្ញាកោណ្ឌញ្ញៈ កាលថ្វាយទានទាក់ទងនឹងសន្ទូងដ៏ថ្លៃ ៩ ដង ក្នុងរដូវសន្ទូងមួយរដូវ មិនបានប្រាថ្នាតំណែងអគ្គសាវកទេ តែបានប្រាថ្នាដើម្បីចាក់ធ្លុះព្រះអរហត្ត ដែលជាធម៌ប្រសើរមុនសាវកទាំងពួង ។ ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះមានជោគក្នុងកាលណា ? ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកអ្នកនឹងស្តាប់ឬ ? ភិក្ខុទាំងនោះក្រាបទូលថា ស្តាប់ព្រះអង្គ ។

ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ចាប់ពីកប្បនេះទៅ ៩១ កប្បព្រះមានព្រះភាគព្រះនាមថា **វិបស្សី** ស្តេចឧប្បត្តិឡើងហើយក្នុងលោក ។ ក្នុងកាលនោះកុដុម្ពិកពីរនាក់បងប្អូន គឺមហាកាល និងចុល្លកាល ញុំាងបុគ្គលឲ្យព្រោះស្រូវសាលីក្នុងស្រែដ៏ធំ ។ ថ្ងៃមួយ ចុល្លកាលទៅស្រែ បកនូវដង្ហើមនៃស្រូវសាលីមួយដើមហើយទំពាស៊ី ។ ដង្ហើមនៃស្រូវសាលីនោះ ជាវត្ថុមានរសឆ្ងាញ់ក្រៃលែង ។ គេប្រាថ្នានឹងថ្វាយនូវទាននៃដង្ហើមស្រូវសាលីនោះដល់ព្រះសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ទើបចូលទៅរកបងប្រុសហើយ និយាយថា បង ខ្ញុំនឹងបកដង្ហើមនៃស្រូវសាលីចំអិនឲ្យជារបស់គួរដល់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ហើយថ្វាយទាន ។ បងប្រុសពោលថា

ឯងនិយាយអ្វី ? ការបកដង្ហើមនៃស្រូវសាលីធ្វើទាន មិនធ្លាប់មានឡើយក្នុងអតីតៈ និងមិនមានក្នុងអនាគត, ឯងកុំធ្វើសន្ទូងឲ្យវិនាសឡើយ ។ គេអង្វរហើយអង្វរទៀត គ្រានោះ បងប្រុសនិយាយនឹងគេថា បើដូច្នោះ ឯងត្រូវបែងចែកស្រែជាពីរចំណែក ចូរកុំប៉ះពាល់នូវចំណែករបស់យើង ចូរធ្វើនូវកម្មដែលឯងប្រាថ្នាក្នុងស្រែ ដែលជាចំណែករបស់ខ្លួនចុះ ។ គេទទួលព្រមថា សាធុ ចែកស្រែគ្នាហើយ បានសូមឧបករណ៍ និងមនុស្សជាច្រើនបកហើយ ឲ្យរម្ងាស់ជាទឹកដោះស្រស់ លាយជាមួយទឹកដោះថ្លា ទឹកឃ្មុំ និងស្ករថ្វាយទានដល់ភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ក្នុងកាលស្រេចកត្តកិច្ចហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទានដ៏ថ្លៃថ្លារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គនេះ ចូរប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីការចាក់នូវធ្លុះធម៌ដ៏ប្រសើរមុនគេបង្អស់ចុះ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ចូរជាយ៉ាងនោះចុះ ហើយបានធ្វើអនុមោទនា ។ គេទៅពិនិត្យមើលឃើញស្រែណែនតាន់តាប់តាមដោយក្តួរស្រូវសាលី ហាក់ដូចជាគេចងទុក ជាចង្កោមៗ ក្នុងស្រែទាំងអស់ មានបីតិ ៥ យ៉ាងហើយ គិតថា ជាលាភរបស់យើងហ្ន៎ ដល់វេលាធ្វើអំបុក បានថ្វាយទានដ៏ថ្លៃថ្លាដោយអំបុក, បានថ្វាយទាក់ទងដោយសន្ទូងដ៏ថ្លៃថ្លា ព្រមជាមួយនឹងអ្នកស្រុកទាំងឡាយ ដល់វេលាច្រូត បានថ្វាយទានដ៏ថ្លៃថ្លាក្នុងវេលាច្រូត ក្នុងកាលធ្វើកណ្តាប់ បានថ្វាយទានដ៏លើសក្នុងកាលធ្វើកណ្តាប់ ក្នុងកាលជញ្ជូនកណ្តាប់ទៅគរក្នុងលាន ក៏បានថ្វាយទានដ៏ឆ្នើមក្នុងកាលនោះដែរ ក្នុងកាលបែន (បោកបញ្ជាន់) ទានដ៏ថ្លៃថ្លាក្នុងការនាំស្រូវចូលជង្រុក បានថ្វាយទានដ៏ថ្លៃថ្លារួម ៩ ដង ក្នុងសន្ទូងមួយរដូវ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ក្នុងទីកន្លែងនៃសន្ទូងដែលកុដុម្ពិកឈ្មោះចុល្លកាលនោះកាន់យកហើយៗ បានពេញដូចដើមគ្រប់ៗវារៈ ។ សន្ទូងបានលូតលាស់ល្អឡើងយ៉ាងក្រៃលែង, ធម្មតាធម៌ រមែងរក្សានូវអ្នករក្សាធម៌ (សមដូចដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ទុកថា) ៖

ធម៌រមែងរក្សាអ្នកមានប្រក្រតីប្រព្រឹត្តធម៌ ធម៌ដែលបុគ្គល

ប្រព្រឹត្តល្អហើយ រមែងនាំសុខមកឲ្យ នេះជាអានិសង្សក្នុង
ធម៌ដែលគេប្រព្រឹត្តល្អ អ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ជាប្រក្រតី រមែងមិន
ទៅកាន់ទុគ្គតិ ។

អញ្ញាកោណ្ឌញ្ញៈ ប្រាថ្នាដើម្បីចាក់ធ្លុះធម៌ដ៏កំពូលមុនគេបង្អស់ ទើបបាន ថ្វាយទានដ៏ថ្លៃថ្លា ៩ ដង ក្នុងកាលនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធព្រះនាមថា **វិបស្សី** ដោយ ប្រការយ៉ាងនេះឯង ។

ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីក្នុងកាលនៃព្រះពុទ្ធព្រះនាម **បទុមុត្តរៈ** ក្នុងហង្សវតីនគរ ក្នុងទីបំផុតមួយសែនកប្បពីភទ្ទកប្បនេះទៅ គេថ្វាយមហាទានអស់ ៧ ថ្ងៃ ហើយ ក្រាបចុះក្នុងទីជិតព្រះបាទនៃព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ តាំងសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីការ ចាក់ធ្លុះធម៌ដ៏ផ្តើមមុនគេបង្អស់ដូចគ្នាដែរ ។ តថាគតបានប្រទានតំណែង ដែលអញ្ញា-កោណ្ឌញ្ញៈនេះប្រាថ្នាហើយដោយប្រការយ៉ាងនេះ តថាគតមិនបានយោគយល់មុខ ទេ ។

បុព្វកម្មរបស់ជន ៥៥ នាក់ មានយសកុលបុត្រ ជាដើម

ភិក្ខុទាំងឡាយក្រាបទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ជន ៥៥ នាក់ មានយសកុលបុត្រជាប្រធាន ធ្វើកម្មអ្វីទុក ?

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា សូម្បីជន ៥៥ នាក់នោះ បានប្រាថ្នានូវព្រះ-អរហត្តក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គ ធ្វើកម្មដែលជាបុណ្យទុកច្រើនហើយ ខាង ក្រោយមកកាលព្រះពុទ្ធមិនទាន់ឧប្បត្តិឡើងក្នុងលោក, ជាសម្លាញ់នឹងគ្នា ធ្វើបុណ្យ រួមគ្នា ដើរចាត់ចែងសាកសព មនុស្សគ្មានទីពឹង ។ ថ្ងៃមួយ ពួកគេជួបស្ត្រីស្លាប់ ទាំងមានគភ៌ បំណាងថា នឹងដុត ទើបនាំទៅកាន់ព្រៃស្មសាន ជនទាំងនោះសម្រាក នៅក្នុងព្រៃស្មសាន ៥ នាក់ ដោយប្រាប់ថា ពួកលោកចូរដុតជនដ៏សេសចូលទៅ

កាន់ស្រុក ។

ទារកឈ្មោះយសយកឈើស្ទូលចាក់សពនោះ ត្រឡប់ទៅ ត្រឡប់មក ហើយ ក៏បានអសុភសញ្ញា ។ គេសំដែងដល់សម្លាញ់ ៤ នាក់ទៀតថា ម្នាលអ្នកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយចូរមើល សាកសពនេះដែលមានស្បែក គឺភ្លើងកម្ចាត់បង់ហើយ ក្នុងទីនោះៗ ដូចជារូបគោតពពាល មិនស្អាត ស្អុយ ជាវត្ថុគួរឲ្យខ្ពើម ។ ជនទាំង ៤ នាក់នោះក៏បានអសុភសញ្ញាក្នុងសាកសពនោះដែរ ។ គេទាំង ៥ នាក់ទៅកាន់ស្រុកបានប្រាប់ដល់សម្លាញ់ដ៏សេស ។ ចំណែកព្រះយសទៅផ្ទះហើយ បានប្រាប់ដល់មាតាបិតា និងភរិយា ។ អ្នកទាំងអស់គ្នានោះក៏ចម្រើនអសុភសញ្ញាដែរ នេះជាបុព្វកម្មរបស់ជន ៥៥ នាក់ មានយសកុលបុត្រជាប្រធាននោះ ។ ព្រោះដូច្នោះឯងសេចក្ដីសម្គាល់ក្នុងផ្ទះដ៏ដេរដាសដោយស្ត្រីថា ដូចព្រៃស្មសានក៏កើតដល់ព្រះយស ។ ដោយឧបនិស្ស័យសម្បត្តិនោះ ទើបការសម្រេចគុណវិសេសកើតឡើងដល់ពួកគេទាំងអស់ ។ ជនទាំងនេះបានទទួលផលដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ មិនមែនតថាគតយោគយល់មុខទេ ។

បុព្វកម្មរបស់ភទ្ទវគ្គីយ៍ ៣០ នាក់

ភិក្ខុទាំងឡាយទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏ព្រះភទ្ទវគ្គិយភិក្ខុជាសម្លាញ់នឹងគ្នាបានធ្វើកម្មអ្វីទុកទៅ ព្រះអង្គ ?

ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ សូម្បីពួកភទ្ទវគ្គីយ៍នោះ ក៏បានប្រាថ្នាព្រះអរហត្តក្នុងសម្នាក់ព្រះពុទ្ធក្នុងកាលមុនហើយធ្វើបុណ្យ កាលដែលព្រះពុទ្ធនៅមិនទាន់ស្ដេចឧប្បត្តិឡើង ជាអ្នកលេង ៣០ នាក់ បានស្ដាប់តុណ្ឌិលោវាទ បានរក្សាសីល ៥ រហូតអស់ ៦ ម៉ឺនឆ្នាំ ។ សូម្បីភទ្ទវគ្គីយ៍ទាំងនេះក៏បានសម្រេចផលដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយៗ ដូចគ្នាដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ មិនមែនតថាគតយោគយល់ហើយប្រទានតំណែងដល់ភិក្ខុទាំងឡាយនោះទេ ។

បុព្វកម្មរបស់ជដិល ៣ នាក់បងប្អូន

ភិក្ខុទាំងឡាយទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏កស្សបៈ ៣នាក់បងប្អូន មានឧរុវេលកស្សបៈជាដើម បានធ្វើនូវកម្មអ្វីទុកទៅ ។

ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ថា គេប្រាប្ថាព្រះអរហត្តដែរ ធ្វើបុណ្យទុក ហើយ ក៏ក្នុង ៩២ កប្បអំពីកទូកប្បនេះទៅមានព្រះពុទ្ធពីរព្រះអង្គ គឺព្រះពុទ្ធព្រះនាម **តិស្សៈ** ព្រះពុទ្ធព្រះនាម **ផុស្សៈ** ស្តេចឧប្បត្តិឡើងក្នុងលោក ព្រះរាជាព្រះនាមថា **មហិន្ទ** បានជាព្រះបិតារបស់ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថាផុស្សៈ ។ ក៏កាលព្រះអង្គទ្រង់បានសម្រេចសម្ពោធិញាណហើយ, ព្រះឱរសតូចរបស់ព្រះរាជាបានជាព្រះអគ្គសាវក បុត្ររបស់បុរោហិតបានជាព្រះអគ្គសាវកទី ២ ។ ព្រះរាជាបានស្តេចយាងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រួតមើលនូវជនទាំងនោះថា រាជឱរសអង្គច្បងរបស់យើងជាព្រះពុទ្ធ, រាជឱរសប្អូនជាអគ្គសាវក, បុត្របុរោហិតជាព្រះអគ្គសាវកទី ២ ទ្រង់បន្លឺព្រះឧទាន ៣ ដងថា ព្រះពុទ្ធរបស់ខ្ញុំ, ព្រះធម៌របស់ខ្ញុំ, ព្រះសង្ឃរបស់ខ្ញុំ, ខ្ញុំសូមនមស្ការចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាព្រះអរហន្តត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃហើយដោយព្រះអង្គឯងដូច្នេះហើយ ក្រាបចុះទៀបបាទមូលរបស់ព្រះសាស្តា ទ្រង់ទូលប្តេជ្ញាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ហាក់ដូចជាកាលជាទីអង្គុយលក់ ក្នុងទីបំផុតនៃអាយុមានប្រមាណ ៩ ម៉ឺនឆ្នាំ, សូមព្រះអង្គកុំស្តេចយាងទៅកាន់ទ្វារផ្ទះរបស់ពួកជនដទៃឡើយ សូមទ្រង់ទទួលបច្ច័យ ៤ របស់ទូលបង្គំរហូតអស់វេលាដែលទូលបង្គំនៅមានជីវិត ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ធ្វើពុទ្ធុបដ្ឋាកជាប្រចាំ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះរាជាទ្រង់មានព្រះរាជឱរសដទៃ ៣ ព្រះអង្គទៀត ។ បណ្តាព្រះរាជឱរស ៣ ព្រះអង្គនោះ ព្រះរាជឱរសអង្គច្បងមានទាហានជាបរិវារ ៥០០ អង្គកណ្តាល មាន ៣០០ អង្គតូចមាន ២០០ ។

ព្រះរាជឱរសទាំងនោះ ក្រាបទូលសូមឱកាសនឹងព្រះបិតាថា សូម្បីទូលបង្គំទាំងឡាយនឹងនិមន្តព្រះម្ចាស់បងសោយ សូម្បីទូលសូមរឿយៗ ក៏មិនបាន, កាល

បច្ចន្តជនបទកម្រើក, ត្រូវបញ្ជូនទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការរម្ងាប់បច្ចន្តជនបទនោះ, ញ៉ាំងបច្ចន្តជនបទឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ហើយមកកាន់សម្នាក់ព្រះរាជបិតា ។ គ្រានោះ ព្រះរាជបិតាទ្រង់បពោសអង្អែលព្រះឱរសទាំង ៣ នោះហើយ ទ្រង់ថើបឰដ៏ព្រះសិរសា ត្រាស់ថា បាទាំងឡាយ បិតាឲ្យពរដល់ពួកបុត្រ ។ ព្រះឱរសទាំង ៣ នោះទូលថា ប្រពៃហើយព្រះបិតា ធ្វើព្រះពរឲ្យជាការដែលខ្ញុំនកាន់យកហើយ, ដោយកាលកន្លងទៅ ២-៣ ថ្ងៃ ព្រះបិតាត្រាស់ទៀតថា បាទាំងឡាយ ពួកបុត្រចូរទទួលពរចុះ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះបិតា សេចក្ដីប្រាថ្នានូវវត្ថុណាៗ របស់ទូលបង្គំមិនមាន ។ តាំងអំពីឥឡូវនេះ ទូលបង្គំសូមនិមន្តព្រះម្ចាស់បងសោយ, សូមព្រះរាជទានពរនេះដល់ទូលបង្គំចុះ ។

រ. ម្នាលបុត្រ ឲ្យមិនបានទេ ។

អ. ប្រសិនបើព្រះបិតាមិនព្រះរាជទានជានិច្ចទេ សូមព្រះបិតាព្រះរាជទានត្រឹមតែ ៧ ឆ្នាំបានហើយ ។

រ. ម្នាលបុត្រ ឲ្យមិនបានទេ ។

អ. បើដូច្នោះ សូមព្រះបិតាព្រះរាជទានត្រឹមតែ ៦-៥-៤-៣-២-១ ឆ្នាំ ៧-៦-៥-៤-៣ ខែបានហើយ ។

រ. ម្នាលបុត្រ ឲ្យមិនបានទេ ។

អ. ណ្ហើយចុះ ព្រះបិតាសូមទ្រង់ព្រះរាជទានត្រឹមតែ ៣ ខែ ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ម្នាក់មួយខែៗ ចុះ ។

រ. ប្រពៃហើយបុត្រ, បើដូច្នោះ បុត្រចូរនិមន្តឲ្យបានបាន ៣ ខែចុះ ។

ក៏បុរសនាយឃ្លាំងរបស់ព្រះរាជបុត្រទាំងបីអង្គនោះ មានតែម្នាក់ អ្នកប្រកបកិច្ចការទូទៅក៏មានតែម្នាក់ដែរ ។ ព្រះរាជបុត្រទាំង ៣ អង្គនោះ មានបុរស ១២ ម៉ឺនជាបរិវារ ។ ព្រះរាជឱរសទាំងបីអង្គបញ្ជាឲ្យហៅបរិវារទាំងនោះមកហើយ ត្រាស់

ថា យើងទាំងបីនឹងរក្សាសីល ១០ ស្លៀកដណ្តប់នូវសំពត់កាសាយៈពីរផ្ទាំង នៅរួមជាមួយនឹងព្រះសាស្តាអស់ ៣ ខែនេះ, ពួកអ្នកទាំងឡាយចូរកាន់យកនូវវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីឲ្យប្រព្រឹត្តក្នុងទានមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ញ៉ាំងវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីទំពាស៊ី និងវត្ថុដែលបុគ្គលគប្បីបរិភោគឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដល់ភិក្ខុ ៩ ម៉ឺនរូប និងដល់ទាហានរបស់យើង ១០០០, ព្រោះអំណឹះអំពីនេះទៅ ពួកយើងមិនពោលនូវពាក្យអ្វីៗ ទាំងអស់ ។

ព្រះឱរសទាំង ៣ អង្គនោះ នាំបុរសជាបរិវារមួយពាន់សមាទានសីល ១០ ស្លៀកដណ្តប់សំពត់កាសាយៈ នៅតែក្នុងទីវត្ត ។ បុរសនាយឃ្លាំង និងបុរសអ្នកប្រកបក្នុងកិច្ចការទូទៅបើកយកទ្រព្យតាមវារៈៗ អំពីឃ្លាំងទាំងឡាយរបស់ព្រះរាជ-បុត្រជាបងប្អូនទាំង ៣ អង្គ ថ្វាយទាន ។

បរិភោគអាហារដែលគេឧទ្ទិសចំពោះភិក្ខុសង្ឃ ស្លាប់ទៅកើតជាប្រេត

ក៏កូនរបស់ពួកកម្មករស្រែកយំទាររកបបរ និងភត្តជាដើម ។ កម្មករទាំងនោះ កាលភិក្ខុសង្ឃមិនទាន់មកក៏ឲ្យវត្ថុមានបបរ និងបាយជាដើមដល់កូនទាំងនោះ ។ ក្នុងពេលដែលភិក្ខុសង្ឃឆាន់ស្រេចហើយ មិនដែលមានវត្ថុអ្វីសល់ឡើយ ។

ក្នុងកាលតមក ពួកកម្មករទាំងនោះនិយាយអាងថា យើងនឹងឲ្យដល់ពួកក្មេង ដូច្នោះហើយ ទទួលទៅបរិភោគខ្លួនឯងខ្លះ, មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ឃើញអាហារសូម្បីដ៏ជាទីគាប់ចិត្តក៏មិនអាចនឹងអត់ទ្រាំបាន ។ ក៏ពួកគេមានប្រមាណ ៨ ម៉ឺន ៤ ពាន់នាក់ ។ ពួកគេបរិភោគអាហារដែលថ្វាយសង្ឃហើយ ព្រោះកាយបែកធ្លាយបានទៅកើតក្នុងបេតវិស័យ ។

ចំណែកព្រះឱរស ៣ នាក់បងប្អូន ព្រមទាំងបុរសមួយពាន់ ធ្វើកាលកិរិយា ហើយកើតក្នុងទេវលោកអស់ ៩២ កប្ប ។

ព្រះរាជឱរស ៣ នាក់បងប្អូនប្រាថ្នានូវព្រះអរហត្ត បានធ្វើកល្យាណកម្ម ក្នុងកាលនោះដោយប្រការយ៉ាងនេះ ជដិល ៣ នាក់បងប្អូននោះ បានទទួលផលដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយ តថាគតមិនបានយោគយល់មុខឲ្យទេ ។

ចំណែកអ្នកប្រកបក្នុងកិច្ចការទូទៅរបស់ព្រះរាជឱរស ៣ អង្គនោះ ក្នុងកាលនោះបានមកជាព្រះបាទពិម្ពិសារ ។ នាយឃ្លាំងបានមកជាវិសាខឧបាសក ។ កម្មកររបស់ព្រះរាជបុត្រទាំង ៣ នោះ កើតក្នុងបេតវិស័យ ត្រាច់រង្គាត់ទៅមកដោយអំណាចសុគតិ និងទុគ្គតិ ក្នុងកប្បនេះកើតក្នុងបេតលោកនោះឯងអស់ ៤ ពុទ្ធន្តរ ។

ពួកប្រេតសួរវេលាបានអាហារនឹងព្រះពុទ្ធ ៣ ព្រះអង្គ

ប្រេតទាំងនោះ ចូលគាល់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា **កកុសន្ធោ** ដែលមានព្រះជន្មាយុ ៤ ម៉ឺនឆ្នាំ ស្ដេចឧប្បត្តិឡើងមុនព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គក្នុងភទ្ទកប្បនេះទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គមេត្តាប្រាប់នូវកាលជាទីបានអាហារដល់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា ពួកអ្នកទាំងឡាយមិនទាន់បានបរិភោគអាហារក្នុងកាលនៃតថាគតនេះទេ, ប៉ុន្តែខាងក្រោយនៃតថាគត កាលមហាប្រឹថពីដុះខ្ពស់ឡើងប្រមាណមួយយោជន៍ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា **កោនាគមនៈ** នឹងឧប្បត្តិឡើង, អ្នកទាំងឡាយគប្បីសួរព្រះអង្គចុះ ។

ប្រេតទាំងនោះ ញុំាងកាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះឲ្យអស់ទៅ កាលព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា កោនាគមនៈ នោះស្ដេចឧប្បត្តិឡើងហើយ ក៏បានចូលទៅទូលសួរព្រះអង្គ សូម្បីព្រះពុទ្ធអង្គនោះក៏ត្រាស់ថា ពួកអ្នកទាំងឡាយនឹងនៅមិនទាន់បានក្នុងកាលនៃតថាគតទេ តែខាងក្រោយនៃតថាគត កាលមហាប្រឹថពីដុះខ្ពស់ឡើងបានមួយយោជន៍ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា **កស្សបៈ** នឹងឧប្បត្តិឡើង ពួកអ្នកទាំងឡាយគប្បីទូលសួរព្រះអង្គចុះ ។

ប្រេតទាំងនោះ ញុាំងកាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះឲ្យអស់ទៅហើយ, លុះព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថាកស្សបៈស្តេចឧប្បត្តិឡើងហើយ, ក៏ទូលសួរព្រះអង្គ ។ សូម្បីព្រះពុទ្ធអង្គនោះក៏ត្រាស់ថា ពួកអ្នកទាំងឡាយនឹងនៅមិនទាន់បានក្នុងកាលនៃតថាគតទេ តែខាងក្រោយនៃតថាគត កាលមហាប្រឹថពីដុះឡើងបានប្រមាណមួយយោជន៍ ព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា **គោតម** នឹងស្តេចឧប្បត្តិឡើង ។ ក្នុងកាលនោះ ញាតិរបស់អ្នកទាំងឡាយនឹងជាព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា **ពិម្ពិសារ** ថ្វាយទានចំពោះព្រះសាស្តាហើយ នឹងឲ្យចំណែកកុសលទានដល់ពួកអ្នក ពួកអ្នកនឹងបាន (អាហារ) ក្នុងគ្រានោះ ។ មួយពុទ្ធន្តរបានប្រាកដដល់ប្រេតទាំងនោះដូចជាថ្ងៃស្អែក ។

ពួកប្រេតរួចផុតទុក្ខព្រោះផលទាន

ប្រេតទាំងនោះ កាលព្រះតថាគតស្តេចឧប្បត្តិហើយ, កាលព្រះបាទពិម្ពិសារថ្វាយទានក្នុងថ្ងៃខាងដើម ។ បន្លឺនូវសំឡេងគួរឲ្យខ្លាច សំដែងខ្លួនដល់ព្រះរាជាក្នុងរាត្រី ។ ថ្ងៃស្អែកឡើងព្រះរាជាស្តេចយាងមកកាន់វត្តវេឡុវ័ន ក្រាបទូលរឿងនោះដល់ព្រះតថាគត ។

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា មហាបពិត្រ ក្នុងទីបំផុត៩២កប្ប អំពីកប្បនេះទៅក្នុងកាលនៃព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា ផុស្សៈ ពួកប្រេតទាំងនោះជាញាតិរបស់មហាបពិត្រ បានបរិភោគអាហារដែលគេឧទ្ទិសចំពោះសង្ឃ ស្លាប់ទៅកើតក្នុងបេតលោកហើយត្រាច់រង្គាត់ទៅមក បានទូលសួរព្រះពុទ្ធជាច្រើនព្រះអង្គ ដែលស្តេចឧប្បត្តិឡើងក្នុងលោក មានព្រះកកុសន្ធៈ ជាដើម ដែលព្រះពុទ្ធទាំងនោះត្រាស់ប្រាប់ពាក្យនេះៗ ហើយសង្ឃឹមចំពោះទានរបស់មហាបពិត្ររហូតអស់កាលប៉ុណ្ណោះ ។ ម្យ៉ាលមិញ កាលមហាបពិត្រទ្រង់ថ្វាយនូវទានហើយ មិនបានទទួលចំណែកបុណ្យ ក៏បានធ្វើយ៉ាងនេះ ។ ព្រះរាជាទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក៏កាលទូលបង្គំថ្វាយទានក្នុងកាលឥឡូវនេះ ប្រេតទាំងនោះនឹងបានទទួលដែរឬទេ ព្រះអង្គ ?

ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់ថា មហាបពិត្រ បាន ។ ព្រះរាជាទ្រង់និមន្តភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ថ្វាយមហាទានក្នុងថ្ងៃស្អែកឡើង ហើយបានឧទ្ទិសចំណែកបុណ្យថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមបាយ និងទឹកដ៏ជាទិព្វ ចូរសម្រេចដល់ពួកប្រេតទាំងនោះដោយមហាទាននេះចុះ ។ បាយ និងទឹកដ៏ជាទិព្វក៏កើតមានដល់ប្រេតទាំងនោះដោយប្រការដូច្នេះឯង ។ ថ្ងៃស្អែកឡើង ប្រេតទាំងនោះអាក្រាតកាយសំដែងខ្លួនដល់ព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាទូលថា ថ្ងៃនេះ ពួកប្រេតអាក្រាតកាយសំដែងខ្លួនដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា មហាបពិត្រ ព្រះអង្គមិនបានថ្វាយសំពត់ ។ លុះស្អែកឡើង ព្រះរាជាថ្វាយសំពត់ចីវរទាំងឡាយដល់ភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន ហើយទ្រង់ឧទ្ទិសចំណែកបុណ្យថា សូមសំពត់ដ៏ជាទិព្វទាំងឡាយ ចូរសម្រេចដល់ប្រេតទាំងនោះអំពីចីវរទាននេះចុះ ។ ក្នុងខណៈនោះឯង សំពត់ដ៏ជាទិព្វក៏បានកើតឡើងដល់ប្រេតទាំងនោះ ។ ប្រេតទាំងនោះលះបង់អត្តភាពជាប្រេត តាំងនៅក្នុងអត្តភាពដែលជាទិព្វ ។ ព្រះសាស្តា កាលទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា ក៏ទ្រង់ធ្វើអនុមោទនា ដោយតិរោកុឌ្ឌសូត្រថា **តិរោកុឌ្ឌេសុ តិដ្ឋន្តិ** ជាដើម ។ ក្នុងទីបំផុតនៃការអនុមោទនា ធម្មាភិសម័យកើតមានដល់សត្វ ៨៤.០០០ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់រឿងជដិល ៣ នាក់បងប្អូនហើយ ទ្រង់នាំព្រះធម្មទេសនានេះមកដោយប្រការដូច្នេះ ។

បុព្វកម្មរបស់ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរ

ភិក្ខុទាំងឡាយទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តើព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរបានធ្វើកម្មអ្វីទុក ព្រះអង្គ ?

ព្រះសាស្តា ត្រាស់ថា អគ្គសាវកទាំងពីរធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាដើម្បីបានជាអគ្គសាវក ។ ពិតណាស់ ក្នុងទីបំផុតមួយអសង្ខេយ្យកម្រៃមួយសែនកប្បអំពីភទ្ទកប្បនេះទៅ សារីបុត្រកើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍មហាសាលមាននាមថា **សរទមាណព** ។ មោគ្គល្លានកើតក្នុងត្រកូលគហបតីមហាសាល មាននាមថា **សិរីវឌ្ឍនកុដុម្ពិក** ។

មាណពទាំងពីរនោះបានជាសម្លាញ់លេងដីជាមួយគ្នា ។ សរទមាណពដោយកាលកន្លងទៅនៃបិតាបានគ្រប់គ្រងទ្រព្យជាច្រើន ដែលជាមត៌ករបស់ត្រកូល ។ ថ្ងៃមួយនៅក្នុងទីស្ងាត់បានគិតថា យើងរមែងដឹងអត្តភាពក្នុងលោកនេះប៉ុណ្ណោះ មិនអាចដឹងអត្តភាពក្នុងលោកខាងមុខទេ តែធម្មតាសេចក្តីស្លាប់របស់សត្វទាំងឡាយ ដែលកើតមកហើយជារបស់ទៀង ។ យើងគួរតែបួសជាបព្វជិត ហើយគប្បីស្វែងរកមោក្ខធម៌ ។

សរទមាណពនោះ ចូលទៅរកសម្លាញ់ហើយ ក៏និយាយថា សិរីវឌ្ឍន៍សម្លាញ់ ខ្ញុំនឹងបួសស្វែងរកមោក្ខធម៌ លោកអាចបួសជាមួយនឹងយើង ឬមិនអាចទេ សិរីវឌ្ឍន៍ឆ្លើយថា ខ្ញុំមិនអាចទេ សម្លាញ់ លោកបួសម្នាក់ឯងចុះ ។ សរទៈនោះគិតថា ធម្មតាអ្នកដែលទៅកាន់បរលោក នាំសម្លាញ់ ឬញាតិមិត្តទៅជាមួយមិនមាន, កម្មដែលខ្លួនធ្វើហើយរមែងជារបស់ខ្លួនឯង ។ ពេលនោះ សរទមាណពក៏ឲ្យគេបើកឃ្លាំងកែវចេញឲ្យមហាទានដល់មនុស្សកំព្រា អ្នកដំណើរ មនុស្សសុំទាន និងស្មូមយាចកទាំងឡាយ ចូលទៅកាន់ជើងភ្នំបួសជាឥសី ។ ជនទាំងឡាយបួសតាមសរទៈនោះដោយអាការយ៉ាងនេះ គឺម្នាក់ ពីរនាក់ បីនាក់ រហូតមានជដិលប្រមាណ ៧៤.០០០ នាក់ ។ សរទជដិលញ៉ាំងអភិញ្ញា ៥ និងសមាបត្តិ ៨ ឲ្យកើតហើយ ប្រាប់កសិណបរិកម្មដល់ជដិលទាំងនោះ ។ ជដិលទាំងឡាយ នោះក៏ញ៉ាំងអភិញ្ញា ៥ និងសមាបត្តិ ៨ ឲ្យកើតឡើងដែរ ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា **អនោមទស្សី** ស្តេចឧប្បត្តិឡើងក្នុងលោក, នគរមានឈ្មោះថា **ចន្ទវតី** ក្សត្រព្រះនាមថា **យសវន្ត** ជាព្រះបិតា, ព្រះទេវីព្រះនាមថា **យសោធរា** ជាព្រះមាតា ។ ដើម **អជ្ជុន** ជាកន្លែងត្រាស់ដឹង, ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរឈ្មោះ **និសភៈ** ១ ឈ្មោះ **អនោមៈ** ១ ឧបដ្ឋាកឈ្មោះ **វរុណ** អគ្គសាវិកាទាំងពីរនាមថា **សុន្ទរា** ១ **សុមនា** ១ មានព្រះជន្មាយុមួយសែនឆ្នាំ, ព្រះសរីរៈកំពស់ ៥៨ ហត្ថ, រស្មីនៃព្រះសរីរៈផ្សាយទៅរហូត ១២ យោជន៍, ភិក្ខុមួយសែនអង្គជាបរិវារ ។

ថ្ងៃមួយ ក្នុងវេលាទៀបភ្លឺព្រះពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា អនោមទស្សី ស្តេចចេញចាកមហាករុណាសមាបត្តិ ទ្រង់ពិចារណាមើលសត្វលោក ទ្រង់ឃើញសរទតាបសហើយ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា តថាគតទៅកាន់សម្នាក់សរទតាបសក្នុងថ្ងៃនេះជាបច្ច័យព្រះធម្មទេសនានឹងមានគុណធំ ហើយសរទតាបសនោះ នឹងប្រាថ្នាតំណែងជាព្រះអគ្គសាវក, សិរីវឌ្ឍនកុដុម្ពិកដែលជាសម្លាញ់របស់តាបសនោះ នឹងប្រាថ្នាតំណែងជាព្រះអគ្គសាវកទីពីរ ក្នុងកាលចប់ទេសនា ជដិល ៧៤.០០០ នាក់ ជាបរិវាររបស់តាបសនោះ នឹងបានសម្រេចព្រះអរហត្ត, តថាគតគួរតែទៅកាន់ទីនោះ ។ ដូច្នេះហើយ កាន់បាត្រ និងចីវររបស់ព្រះអង្គ ទ្រង់មិនបានត្រាស់ហៅបុគ្គលដទៃ ស្តេចយាងទៅតែមួយព្រះអង្គឯង ដូចជាស្តេចនៃរាជសីហ៍ ។ កាលអន្តេវាសិកទាំងឡាយរបស់សរទតាបសនោះទៅដើម្បីត្រូវការផល្លាផល, ក៏ទ្រង់អធិដ្ឋានថា សរទតាបសចូរដឹងនូវភាវៈនៃយើងថាជាព្រះពុទ្ធចុះ ។ កាលសរទតាបសឃើញហើយ ស្តេចចុះចាកអាកាស ប្រថាប់ឈរលើផែនដី ។

សរទតាបសឃើញព្រះពុទ្ធានុភាព និងការសម្រេចនៃព្រះសរីរៈ ពិចារណានូវមន្តសម្រាប់ទាយលក្ខណៈ ក៏ដឹងបានថា អ្នកដែលប្រកបដោយលក្ខណៈទាំងនេះកាលនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះរមែងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ, កាលចេញបួស នឹងបានជាព្រះ-សព្វញ្ញុពុទ្ធ មានកិលេសដូចជាដំបូលបើកហើយក្នុងលោក, បុរសនេះជាព្រះពុទ្ធដោយគ្មានសង្ស័យ ទើបធ្វើការក្រោកទទួលថ្វាយបង្គំដោយបញ្ចង្គប្រតិស្ឋាន បានចាត់ចែងអាសនៈថ្វាយ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើអាសនៈដែលក្រាលទុកហើយ ។ ឯសរទ-តាបស ក៏កាន់យកអាសនៈដែលសមគួរដល់ខ្លួន ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។ ក្នុងសម័យនោះជដិល ៧៤.០០០ កាន់ផលាផលទាំងឡាយដ៏ប្រណីតៗ ដែលមានឱជាមកដល់សម្នាក់អាចារ្យ ហើយសម្លឹងមើលអាសនៈដែលព្រះពុទ្ធគង់ និងអាចារ្យ

ហើយក៏និយាយថា ក្នុងលោកនេះអ្នកដែលធំជាងលោក អាចារ្យរមែងមិនមាន ក៏បុរសម្នាក់នេះ នឹងជាធំជាងអាចារ្យទៅទៀតឬ ?

សរទតាបសឆ្លើយថា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ ពួកអ្នកនិយាយអ្វី, ពួកអ្នកប្រាថ្នាដើម្បីធ្វើភ្នំសិនេរុដែលមានកំពស់ ៦៨ សែនយោជន៍ ឲ្យស្មើនឹងគ្រាប់ស្ពៃដូច្នេះឬ ? ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយកុំធ្វើការប្រៀបធៀបយើងជាមួយនឹងព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញូឡើយ ។

គ្រានោះ តាបសទាំងនោះគិតថា បើបុរសនេះនឹងជាមនុស្សតូចតាច, ថោកទាបសោត, អាចារ្យរបស់ពួកយើងគង់មិនទាញយកវត្ថុបែបនេះមកឧបមាទេ, បុរសនេះជាធំកិរិតណាទៅហ្ន៎ ដូច្នេះហើយ ទាំងអស់គ្នាបានក្រាបចុះទៀបព្រះបាទទាំងពីរថ្វាយបង្គំដោយសិរសា ។ គ្រានោះ អាចារ្យពោលនឹងតាបសទាំងនោះថា អ្នកទាំង-ឡាយ ទេយ្យធម៌ដែលសមគួរដល់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយរបស់យើងមិនមាន, ហើយព្រះសាស្តាក៏ស្តេចយាងមកទីនេះក្នុងវេលាភិក្ខាចារ, ពួកយើងនឹងថ្វាយទេយ្យធម៌តាមការអាចតាមកម្លាំង ពួកអ្នកចូរនាំនូវផលាផលដ៏ប្រណីតដែលមានមកចុះ, ដូច្នេះ ។ លុះឲ្យនាំមកហើយ លាងដៃទាំងពីរហើយ តាំងទុកក្នុងបាត្ររបស់ព្រះតថាគតដោយខ្លួនឯង ។ គ្រាន់តែព្រះសាស្តាទ្រង់ទទួលផលាផលភ្លាម, ទេវតាទាំងឡាយ ក៏ដាក់ឱជាដ៏ជាទិព្វចូលភ្លាមដែរ ។ តាបស ក៏បានត្រងសូម្បីនូវទឹកថ្វាយដោយខ្លួនឯងដែរ ។

លំដាប់នោះ កាលព្រះសាស្តាទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ចស្រេចហើយ សរទតាបសនោះក៏ហៅអន្តេវាសិកទាំងអស់មកហើយ អង្គុយពោលសារាណីយកថាក្នុងទីជិតព្រះសាស្តា ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា អគ្គសាវកទាំងពីរចូរមកព្រមជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ ។ ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរ ជ្រាបនូវព្រះតម្រិះរបស់ព្រះសាស្តាហើយ មានព្រះខីណាស្រពមួយសែនជាបរិវារ មកថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តាហើយ បានឈរក្នុងទីដ៏សមគួរមួយ ។

លំដាប់នោះ សរទតាបសហៅអន្តេវាសិកទាំងឡាយមកហើយ ពោលថា ម្នាលអ្នកទាំងឡាយ សូម្បីអាសនៈព្រះពុទ្ធទ្រង់គង់ក៏នៅទាប, ទាំងអាសនៈសម្រាប់សមណៈមួយសែនក៏មិនមាន, អ្នកទាំងឡាយគួរធ្វើពុទ្ធសក្ការៈឲ្យលើសលប់ក្នុងថ្ងៃនេះ ចូរនាំផ្កាឈើទាំងឡាយដែលដល់ព្រមដោយពណ៌ និងក្លិនមកអំពីទីភ្នំ ។ វេលាពោលហាក់ដូចជាកាលយូរ, ប៉ុន្តែវិស័យឫទ្ធិរបស់អ្នកមានឫទ្ធិ ជារបស់ដែលបុគ្គលមិនគួរគិត, ព្រោះហេតុដូច្នោះ ដោយកាលត្រឹមតែមួយរំពេចប៉ុណ្ណោះ តាបសទាំងនោះនាំផ្កាឈើទាំងឡាយ ដែលដល់ព្រមដោយពណ៌ និងក្លិនមកហើយ ចាត់ចែងក្រាលអាសនៈផ្កាឈើ សំរាប់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយប្រមាណមួយយោជន៍ សម្រាប់ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរព្រះអង្គប្រមាណបីគាវុត, សម្រាប់ភិក្ខុដ៏សេសមានប្រមាណផ្សេងគ្នា មានប្រមាណកន្លះយោជន៍ជាដើម, សំរាប់ភិក្ខុបួសថ្មីក្នុងសង្ឃ មានប្រមាណមួយឧសភៈ (២៥ ព្យាម) នរណាៗ ក៏មិនគប្បីគិតថា ក្នុងអាស្រមបទមួយនឹងក្រាលអាសនៈធំដល់ម្ល៉ោះបានយ៉ាងណា ? ព្រោះថានេះជាវិស័យរបស់ឫទ្ធិ, កាលក្រាលអាសនៈរួចហើយយ៉ាងនោះ, សរទតាបសឈរប្រណម្យអញ្ជលីចំពោះព្រះភក្ត្រនៃព្រះតថាគត ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គស្តេចឡើងកាន់អាសនៈផ្កាឈើនេះ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ អស់កាលដ៏យូរអង្វែងចុះ ។

ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះសារីបុត្រពោលគាថាទុកថា ៖

ខ្ញុំបានយកផ្កាឈើផ្សេងៗ ផង និងគ្រឿងក្រអូបផង រួម
ជាមួយគ្នា ក្រាលអាសនៈផ្កាឈើហើយ បានក្រាបទូល
ពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះមហាវីរៈ អាសនៈដែលខ្ញុំព្រះអង្គ
ក្រាលហើយនេះ សមគួរដល់ព្រះអង្គ ព្រះអង្គកាលនឹង
ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យជ្រះថ្លា សូមព្រះអង្គទ្រង់គង់

លើអាសនៈផ្កាឈើចុះ ។
ព្រះពុទ្ធបានទ្រង់ញ៉ាំងចិត្តរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ឲ្យជ្រះថ្លាហើយ
ញ៉ាំងលោកនេះ និងទេវលោកឲ្យរីករាយហើយ ទើបទ្រង់
គង់លើអាសនៈផ្កាឈើអស់ ៧ យប់ ៧ ថ្ងៃ ។

កាលព្រះសាស្តាទ្រង់គង់ហើយយ៉ាងនោះ, ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរ និងភិក្ខុដ៏សេសក៏គង់លើអាសនៈដែលសមគួរដល់ខ្លួនៗ ។

សរទតាបសបានកាន់ឆត្រផ្កាឈើធំ ឈរបាំងពីលើព្រះសិរសារបស់ព្រះតថាគត ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់អធិដ្ឋានថា សូមសក្ការៈរបស់ពួកជដិលនេះ ចូរមានផលច្រើន ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ចូលនិរោធសមាបត្តិ ។ អគ្គសាវកទាំងពីរក្តី ភិក្ខុដ៏សេសក្តី ដឹងថាព្រះសាស្តាទ្រង់ចូលសមាបត្តិហើយ ក៏ចូលសមាបត្តិដែរ ។ កាលព្រះតថាគតទ្រង់គង់ចូលនិរោធសមាបត្តិអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ពួកអន្តេវាសិក កាលដល់វេលាត្រាច់ទៅភិក្ខា ។ បរិភោគមើមឈើផ្លែឈើក្នុងព្រៃហើយ ឈរប្រណម្យអញ្ជលីចំពោះព្រះពុទ្ធរហូតអស់កាលដ៏សេស ។ ចំណែកសរទតាបសមិនទៅណាសូម្បីទីភិក្ខាចារ ឈរកាន់ឆត្រផ្កាឈើដដែល ញ៉ាំងវេលាឲ្យកន្លងទៅដោយសេចក្តីសុខដែលកើតអំពីបីតិអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះសាស្តា ស្តេចចេញអំពីនិរោធសមាបត្តិហើយ ត្រាស់ហៅព្រះនិស្សភអគ្គសាវកដែលគង់ខាងស្តាំ ដោយព្រះតម្រាស់ថា ម្នាលនិស្សភៈ អ្នកចូរធ្វើនូវអនុមោទនាគាថាប្រារព្ធចំពោះអាសនៈផ្កាឈើ ដល់តាបសទាំងឡាយដែលជាអ្នកធ្វើនូវសក្ការៈ ព្រះថេរៈមានចិត្តត្រេកអរហាក់ដូចជាមេទ័ពធំ បានជួបប្រសព្វនូវមហាលាភអំពីសម្នាក់នៃស្តេចចក្រពត្តិ តាំងនៅក្នុងសាវកបារមីញាណប្រារព្ធអនុមោទនាអាសនៈផ្កាឈើ ។ក្នុងទីបំផុតនៃធម្មទេសនារបស់ព្រះនិស្សភៈនោះ ព្រះសាស្តាត្រាស់ហៅអគ្គសាវកទី ២ ដោយព្រះតម្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុសូម្បីអ្នកក៏ត្រូវសំដែងធម៌ដែរ ព្រះអនោមត្ថេរពិចារណាព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដកហើយ

សំដែងធម៌ ។ ដោយធម៌ទេសនារបស់ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរ ការត្រាស់ដឹងក៏មិនមានដល់តាបសទាំងនោះសូម្បីតែម្នាក់ ។

គ្រានោះ ព្រះសាស្តា ទ្រង់តាំងនៅក្នុងពុទ្ធវិស័យរកប្រមាណមិនបាន ទ្រង់ផ្តើមព្រះធម្មទេសនា ។ ក្នុងកាលចប់ទេសនា ជដិល ៧៤.០០០ វៀរសរទតាបសចេញ បានសម្រេចព្រះអរហត្តទាំងអស់គ្នា ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់លាព្រះហស្តចេញហើយ ត្រាស់ថា អ្នកទាំងឡាយចូរមកជាភិក្ខុចុះ ។ សក់ និងពុកមាត់ ពុកចង្កាទាំងឡាយរបស់តាបសទាំងនោះ ក៏បានអន្តរធានបាត់អស់ក្នុងខណៈនោះឯង ។ បរិក្ខារទាំង ៨ ជាបរិក្ខារ គឺបុញ្ញកម្មបំពាក់ឲ្យជាស្រេចនាឮដ៏កាយ ។

មានពាក្យសួរមកថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបសរទតាបសមិនបានសម្រេចព្រះអរហត្ត ?

ឆ្លើយថា ព្រោះភាពជាអ្នកមានចិត្តរាយមាយ ។

បានឮមកថា ចាប់ផ្តើមពីកាលដែលសរទតាបសនោះ ប្រារព្ធដើម្បីស្តាប់ធម៌ទេសនារបស់ព្រះអគ្គសាវកដែលគង់លើអាសនៈទី ២ នៃព្រះពុទ្ធទាំងឡាយតាំងនៅក្នុងសាវកបារមីញាណសំដែងធម៌ កើតការគិតឡើងថា ឱហ្ន៎ សូម្បីយើងក៏គប្បីបានទទួលតំណែងដែលព្រះ សាវករូបនេះបានទទួលក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធដែលនឹងទ្រង់កើតឡើងក្នុងអនាគត ដោយបរិវិតក្កនោះ ទើបសរទតាបសមិនអាចចាក់ធ្លុះមគ្គផលបាន ។ លោកថ្វាយបង្គំព្រះតថាគតហើយ ឈរនៅក្នុងទីចំពោះព្រះភក្ត្រទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុដែលគង់លើអាសនៈក្នុងលំដាប់នៃព្រះអង្គមានព្រះនាមអ្វី ជាអ្វី ក្នុងសាសនារបស់ព្រះអង្គ ?

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ភិក្ខុអ្នកញ៉ាំងធម្មចក្រដែលតថាគតឲ្យប្រព្រឹត្តទៅហើយ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅតាម ដល់នូវទីបំផុតនៃសាវកបារមីញាណ ចាក់ធ្លុះនូវបញ្ហា ១៦ យ៉ាង, ភិក្ខុនេះឈ្មោះនិស្សកៈ ជាអគ្គសាវកក្នុងសាសនារបស់តថាគត ។ លោក

បានធ្វើសេចក្តីប្រាថ្នាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ដោយផលនៃសក្ការៈដែលខ្ញុំព្រះអង្គបាំងឆត្រផ្កាឈើថ្វាយព្រះអង្គរហូតអស់ ៧ ថ្ងៃនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនបានប្រាថ្នាភាពជាសក្កទេវរាជ ឬភាពជាព្រហ្មយ៉ាងឡើយ ប៉ុន្តែខ្ញុំព្រះអង្គសូមបានជាអគ្គសាវករបស់ព្រះពុទ្ធមួយព្រះអង្គក្នុងអនាគត ដូចជាលោកម្ចាស់និស្សភត្តេរនេះដែរ ព្រះអង្គ ។

ព្រះសាស្តា ទ្រង់បញ្ជូនអនាគតំសញ្ញាណថា សេចក្តីប្រាថ្នារបស់បុរសនេះនឹងសម្រេចដែរទេហ្ន៎ ? ទ្រង់បានឃើញថា កន្លងមួយអសង្ខេយ្យកម្រៃមួយសែនកប្បទៅនឹងបានសម្រេច លុះទ្រង់ឃើញហើយ ទើបត្រាស់ទៅកាន់សរទតាបសថា បំណងរបស់អ្នកនឹងមិនឥតប្រយោជន៍ទេ, ក៏ក្នុងអនាគតកន្លងទៅមួយអសង្ខេយ្យកម្រៃមួយសែនកប្ប ព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា គោតម ស្តេចនឹងកើតឡើងក្នុងលោក, ព្រះមាតារបស់ព្រះអង្គព្រះនាមថា មហាមាយាទេវី, ព្រះបិតារបស់ព្រះអង្គព្រះនាមថា សុទ្ធោទនមហារាជ, ព្រះឱរសនឹងមានព្រះនាមថារាហុល, ភិក្ខុដែលជាឧបដ្ឋាកនឹងមានព្រះនាមថាអានន្ទ, ព្រះអគ្គសាវកទី ២ នឹងមានព្រះនាមថាមោគ្គល្លាន, ចំណែកខ្លួនអ្នក នឹងជាព្រះអគ្គសាវករបស់ព្រះអង្គ នាមថា ធម្មសេនាបតីសារីបុត្រ លុះទ្រង់ព្យាករតាបសយ៉ាងនោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ធម្មកថា មានភិក្ខុសង្ឃហែហមហោះទៅតាមផ្លូវអាកាស ។

ចំណែកសរទតាបស ទៅកាន់សម្នាក់ពួកព្រះថេរៈដែលជាអន្តេវាសិក ក៏បញ្ជូនដំណឹងទៅជូនសិរីវឌ្ឍកុដុម្ពិកដែលជាសម្លាញ់ថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន សូមលោកម្ចាស់ទាំងឡាយប្រាប់សម្លាញ់របស់ខ្ញុំម្ចាស់ផងថា សរទតាបសដែលជាសម្លាញ់របស់លោកបានប្រាថ្នាតំណែងជាព្រះអគ្គសាវក ក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមថា គោតម ដែលនឹងទ្រង់កើតឡើងក្នុងអនាគត ទៀបបាទមូលរបស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមអនោមទស្សីហើយ, លោកចូរប្រាថ្នាតំណែងជាព្រះអគ្គសាវកទី ២ ដែរទៅ ។ លុះពោលយ៉ាងនោះហើយ បានធ្វើដំណើរទៅមុនព្រះថេរៈទាំងឡាយ បានឈរ

នៅក្បែរមាត់ទ្វារផ្ទះរបស់សិរីវឌ្ឍ ។ សិរីវឌ្ឍពោលថា អស់កាលដ៏យូរអង្វែងហើយ លោកម្ចាស់ទើបមក ដូច្នេះហើយ និមន្តឲ្យគង់លើអាសនៈ ខ្លួនឯងអង្គុយលើអាសនៈទាបជាង ហើយសួរថា អន្តេវាសិករបស់លោកម្ចាស់បាត់ទៅណាអស់ហើយ ម្តេចក៏មិនឃើញ ?

សរទៈ ម្នាលសម្លាញ់ ព្រះពុទ្ធអនោមទស្សី ស្តេចយាងមកកាន់អាស្រមរបស់អាត្មាភាពទាំងឡាយ, ពួកអាត្មាភាពបានធ្វើសក្ការៈព្រះអង្គតាមកម្លាំងរបស់ខ្លួន, ព្រះសាស្តាទ្រង់សំដែងធម៌ប្រោសពួកអាត្មាភាពគ្រប់ៗគ្នា, ក្នុងកាលចប់ទេសនា វៀរអាត្មាភាពចេញ ជដិលដ៏សេសក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្តហើយបួសទាំងអស់គ្នា ។ អាត្មាភាពឃើញព្រះនិសភត្ថេរអគ្គសាវករបស់ព្រះសាស្តា ទើបប្រាថ្នាតំណែងអគ្គ-សាវកក្នុងសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាម គោតម ស្តេចនឹងកើតឡើងក្នុងអនាគត, សូម្បីលោកក៏ចូរប្រាថ្នាតំណែងអគ្គសាវកទី ២ ក្នុងសាសនារបស់ព្រះអង្គដែរទៅ ។

សិរីវឌ្ឍពោលថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់មិនមានសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលជាមួយនឹងព្រះពុទ្ធទាំងឡាយឡើយ ។

សរទៈពោលថា ការដែលពោលជាមួយនឹងព្រះពុទ្ធ ចូរជាភាគៈរបស់អាត្មាភាពចុះ, លោកចូរចាត់ចែងនូវសក្ការៈដ៏ថ្លៃថ្នូរឲ្យច្រើនចុះ, ។

សិរីវឌ្ឍស្តាប់ពាក្យរបស់សរទតាបសនោះហើយ បញ្ជាឲ្យធ្វើនូវទីប្រមាណ ៨ ករីស[១] (ដោយព្រះរាជរង្វាស់) ក្បែរទ្វារនិវេសន៍ របស់ខ្លួនឲ្យជាទីមានផ្ទៃដ៏រាបស្មើហើយ ឲ្យរោយរាយផ្កាឈើ មានលាជជាគំរប់ប្រាំ ឲ្យធ្វើមណ្ឌបប្រក់ដោយផ្កាឧប្បលខៀវ តាក់តែងពុទ្ធាសនៈ និងអាសនៈសំរាប់ភិក្ខុដ៏សេស ចាត់ចែងសក្ការៈនិងគ្រឿង ក្រអូបជាច្រើន ហើយបានឲ្យសញ្ញាដល់សរទតាបសដើម្បីប្រយោជន៍និមន្តព្រះពុទ្ធ ។

---

[១] ១ ករីស = ១២៥ ហត្ថ

ព្រះតាបស បាននាំភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធានទៅកាន់លំនៅរបស់សិរីវឌ្ឍកុដុម្ពិកនោះ ។

ចំណែកសិរីវឌ្ឍកុដុម្ពិក ក្រោកទទួលបាត្រអំពីព្រះហស្តរបស់ព្រះតថាគត និមន្តស្តេចចូលទៅកាន់មណ្ឌប ថ្វាយទក្ខិណោទកដល់ភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធាន គង់លើអាសនៈដែលគេតាក់តែងទុក អង្គាសដោយភោជនដ៏ប្រណីតៗ ក្នុងវេលាស្រេចភត្តកិច្ច និមន្តភិក្ខុសង្ឃ មានព្រះពុទ្ធជាប្រធានឲ្យស្លៀកដណ្តប់សំពត់ ដែលមានតម្លៃដ៏ថ្លៃ ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ការប្រុងប្រៀបនេះមិនបានប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់តំណែងមានប្រមាណតិចទេ សូមព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើនូវសេចក្តីអនុគ្រោះដោយទំនងនេះឯងរហូត ៧ ថ្ងៃចុះ ។ ព្រះសាស្តា ទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ហីភាព ។ សិរីវឌ្ឍញុំាងមហាទានឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដោយទំនងនោះឯងរហូត ៧ ថ្ងៃ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគហើយ ឈរប្រណម្យអញ្ជលី ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សរទតាបសដែលជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំព្រះអង្គប្រាថ្នាថា យើងគប្បីបានជាអគ្គសាវករបស់ព្រះសាស្តាអង្គណា, ខ្ញុំព្រះអង្គក៏គប្បីបានជាអគ្គសាវកទី ២ របស់ព្រះសាស្តាអង្គនោះដែរ ព្រះសាស្តាទ្រង់ពិចារណាដល់អនាគតកាល ទ្រង់ឃើញភាវៈ គឺការសម្រេចនៃសេចក្តីប្រាថ្នារបស់សិរីវឌ្ឍកុដុម្ពិកហើយ ទើបទ្រង់ព្យាករថា រាប់អំពីកប្បនេះទៅ ១ អសង្ខេយ្យកម្រៃមួយសែនកប្ប សូម្បីអ្នកក៏នឹងបានជាអគ្គសាវកទី ២ របស់ព្រះពុទ្ធព្រះនាមគោតមដែរ ។

សិរីវឌ្ឍស្តាប់នូវការព្យាករណ៍របស់ព្រះពុទ្ធហើយ ក៏មានចិត្តរីករាយ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ធ្វើភត្តានុមោទនាហើយ ព្រមទាំងបរិវារ ស្តេចយាងទៅកាន់វិហារវិញ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នេះជាសេចក្តីប្រាថ្នាដែលបុត្ររបស់តថាគតប្រាថ្នាហើយក្នុងកាលនោះ ។ អគ្គសាវកទាំង ២ នោះ បានតំណែងតាមដែលខ្លួនប្រាថ្នាហើយនោះឯង, តថាគតមិនបានយោគយល់មុខ ហើយប្រទានតំណែងនោះទេ ។

អគ្គសាវកទាំង ២ ទូលរឿងបច្ចុប្បន្នដល់ព្រះសាស្តា

កាលព្រះសាស្តា ត្រាស់ព្រះពុទ្ធវចនៈយ៉ាងនេះហើយ, អគ្គសាវកទាំង ២ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគក្រាបទូលរឿងបច្ចុប្បន្នទាំងអស់ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន (កាល) ខ្ញុំព្រះអង្គនៅជាអ្នកគ្រប់គ្រងផ្ទះទៅ មើលមហោស្រពលើកំពូលភ្នំដូច្នេះជាដើម រហូតដល់បានសម្រេចសោតាបត្តិផលអំពីសម្នាក់ព្រះអស្សជិ ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំង ២ រូប ទៅកាន់សម្នាក់អាចារ្យសញ្ជ័យ ប្រាថ្នានឹងនាំលោកមកកាន់បាទមូលរបស់ព្រះអង្គ ប្រាប់ថាលទ្ធិរបស់លោកមិនមានសារៈ ហើយពោលអានិសង្សក្នុងការមកទីនេះ, អាចារ្យសញ្ជ័យឆ្លើយតបថា ឥឡូវនេះ ឈ្មោះថា ការរស់នៅជាអន្តេវាសិករបស់យើង រមែងមានអាការប្រាកដដូចជាការរញ្ជួយទឹកក្នុងពាង យើងមិនអាចនឹងនៅជាអន្តេវាសិកបានទេ, កាលខ្ញុំព្រះអង្គប្រាប់ថា បពិត្រលោកអាចារ្យ ពេលនេះមហាជន មានដៃកាន់វត្ថុមានគ្រឿងក្រអូប និងកម្រងផ្កាជាដើម ទៅបូជាដល់ព្រះសាស្តា លោកនឹងមានអាការៈដូចម្តេច ? ឆ្លើយថា អើ ក្នុងលោកនេះ ជនជាបណ្ឌិតមានច្រើន ឬក៏ជនល្ងង់ខ្លៅមានច្រើន ? កាលខ្ញុំព្រះអង្គឆ្លើយថា (ជនល្ងង់ខ្លៅមានច្រើន, ក៏ពោលថា បើដូច្នោះ ពួកជនជាបណ្ឌិតៗ នឹងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះគោតម, ពួកជនល្ងង់ខ្លៅនឹងមកកាន់សម្នាក់របស់យើង, អ្នកទាំង ២ ទៅចុះ, យើងមិនទៅទេ ហើយក៏មិនប្រាថ្នានឹងមកកាន់សម្នាក់ព្រះអង្គ) ។

អ្នកឃើញខុសនិងអ្នកឃើញត្រូវបាន
ទទួលផលផ្សេងគ្នា

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យនោះហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយ សញ្ជ័យប្រកាន់យកវត្ថុដែលមិនមានសារៈ ថាមានសារៈ, ហើយប្រកាន់យកវត្ថុដែលមានសារៈថា មិនមានសារៈ ព្រោះការដែលខ្លួនជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ ចំណែកអ្នកទាំង ២ ដឹងនូវវត្ថុដែលមានសារៈ ថាមានសារៈ និងវត្ថុដែលមិនមានសារៈ ថាមិន

មានសារៈ លះបង់វត្ថុដែលមិនជាសារៈចោល កាន់យកវត្ថុដែលមានសារៈប៉ុណ្ណោះ ព្រោះការដែលខ្លួនជាបណ្ឌិត ដូច្នេះហើយ បានទ្រង់ភាសិតព្រះគាថា ទាំងនេះថា ៖

៨ អសារេ សារមតិនោ សារេ ចាសារទស្សិនោ
តេ សារំ នាធិគច្ឆន្តិ មិច្ឆាសង្កប្បគោចរា ។
សារញ្ច សារតោ ញត្វា អសារញ្ច អសារតោ
តេ សារំ អធិគច្ឆន្តិ សម្មាសង្កប្បគោចរា ។

ជនទាំងឡាយណា យល់ឃើញក្នុងធម៌ដែលមិនមាន
ខ្លឹមថាជាធម៌មានខ្លឹម យល់ឃើញក្នុងធម៌ដែលមានខ្លឹម
ថាមិនមានខ្លឹម ជាអ្នកមានការត្រិះរិះខុសជាគោចរ រមែង
មិនបាននូវធម៌ដែលមានខ្លឹមឡើយ ។ ជនទាំងឡាយណា
យល់ឃើញនូវធម៌មានខ្លឹម ថាជាធម៌មានខ្លឹមផង យល់
ឃើញនូវធម៌មិនមានខ្លឹម ថាជាធម៌មិនមានខ្លឹមផង ជាអ្នក
អ្នកមានតម្រិះត្រូវជាគោចរ រមែងបាននូវធម៌ដែលមានខ្លឹម ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្ដាបទទាំងនោះ បាទព្រះគាថាថា **អសារេ សារមតិនោ** មានអត្ថថា ធម៌ទាំងនេះគឺ បច្ច័យ ៤ មិច្ឆាទិដ្ឋិដែលមានវត្ថុ ១០ ធម្មទេសនាដែលជាឧបនិស្ស័យនៃមិច្ឆាទិដ្ឋិឈ្មោះថាជា អសារៈ, អ្នកមានប្រក្រតីយល់ឃើញក្នុងធម៌ដែលមិនជាសារៈនោះថា ជាសារៈ ។ បាទព្រះគាថាថា **សារេ ចាសារទស្សិនោ** មានអត្ថថា ធម៌ទាំងនេះ គឺសម្មាទិដ្ឋិដែលមានវត្ថុ ១០ ធម្មទេសនាដែលជាឧបនិស្ស័យនៃសម្មាទិដ្ឋិនោះឈ្មោះថាជាសារៈ, អ្នកមានប្រក្រតីយល់ឃើញក្នុងធម៌ដែលជាសារៈនោះថា នេះមិនជាសារៈទេ ។

ពីរបទថា **តេ សារំ** ជាដើម មានអត្ថថា ជនទាំងនោះ គឺអ្នកយល់ខុសនោះ

ជាអ្នកមានការត្រិះរិះខុសជាគោចរ ដោយអំណាចនៃវិតក្កទាំងឡាយ មានកាមវិតក្កជាដើម រមែងមិនសម្រេចនូវសីលសារៈ សមាធិសារៈ បញ្ញាសារៈ វិមុត្តិសារៈ វិមុត្តិញាណទស្សនសារៈ និងព្រះនិព្វានដែលជាបរមត្ថសារៈ ។

បទថា **សារញ្ច** សេចក្តីថា ដឹងសារៈ មានសីលសារៈជាដើមនោះឯងថា នេះជាសារៈ និងដឹងធម៌ដែលមិនមានសារៈ មាន ប្រការដូចពោលហើយថា នេះជាធម៌មិនមានសារៈ ។

ពីរបទថា **តេ សារំ** ជាដើម សេចក្តីថា ជនទាំងនោះ គឺបណ្ឌិតអ្នកកាន់យក នូវសម្មាទស្សនៈយ៉ាងនោះតាំងនៅ ជាអ្នកមាន ការត្រិះរិះត្រូវជាគោចរ ដោយអំណាចនៃការត្រិះរិះទាំងឡាយ មានការត្រិះរិះចេញចាកកាមជាដើម រមែងសម្រេចបាននូវវត្ថុដែលជាសារៈ មានប្រការដូចពោលហើយនោះ ។

ក្នុងកាលចប់ព្រះគាថា ជនជាច្រើនបានសម្រេចអរិយផល ទាំងឡាយ មានសោតាបត្តិផលជាដើម ។ ធម្មទេសនាបានជាប្រយោជន៍ដល់ជន ដែលមកប្រជុំគ្នាហើយ ដូច្នេះឯង ៕

(រឿងសញ្ជ័យ ចប់)

៩ រឿងព្រះនន្ទត្ថេរ

សេចក្តីខាងដើម

ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធព្រះនន្ទ ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **យថា អគារំ ទុច្ឆន្នំ** ជាដើម ។

ព្រះសាស្តាស្តេចយាងទៅកាន់ក្រុងកបិលពស្តុ

សេចក្តីពិស្តារថា ព្រះសាស្តា ទ្រង់ញ៉ាំងព្រះធម្មចក្កដ៏បវរឲ្យ ប្រព្រឹត្តទៅហើយស្តេចយាងទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ទ្រង់គង់នៅក្នុង វត្តវេឡុវ័ន, បណ្តាទូត ១០ នាក់ ម្នាក់ៗ មានបរិវារមួយពាន់ ដែលព្រះបាទសុទ្ធោទនមហារាជ ទ្រង់បញ្ជូនទៅដោយព្រះរាជតម្រាស់ថា អ្នកទាំងឡាយចូរនាំបុត្ររបស់យើងមកសំដែងដល់យើងចុះ, ក៏ព្រះកាឡុទាយិត្ថេរដែលទៅក្រោយគេបង្អស់ បានសម្រេចអរហត្តផលហើយ ដឹងនូវកាលជាទីស្តេចយាងទៅហើយ ពណ៌នាផ្លូវដោយគាថាប្រមាណ ៦០ គាថា នាំស្តេច (ព្រះសាស្តា) ដែលមានព្រះខីណាស្រព ២ ម៉ឺនហែហមហើយ ទៅកាន់កបិលពស្តុបុរី, ទ្រង់ធ្វើភ្លៀងបោក្ខរព័ស្សឲ្យជាហេតុកើតនៃរឿងហើយ ត្រាស់មហាវេស្សន្តរជាតកក្នុងសមាគមព្រះញាតិ, ថ្ងៃស្អែកឡើង ស្តេចយាងចូលទៅបិណ្ឌបាតប្រោសព្រះបិតាឲ្យតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ដោយព្រះគាថាថា **ឧត្តិដ្ឋេ នប្បមជ្ជេយ្យ** ជាដើម, ប្រោសព្រះនាងមហាបជាបតិគោតមីឲ្យតាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផល ហើយប្រោសព្រះរាជា (ព្រះបិតា) ឲ្យតាំងនៅក្នុងសកទាគាមិផល ដោយព្រះគាថាថា **ធម្មញ្ចរេ សុចរិតំ** ជាដើម ។ ក៏ក្នុងកាលស្រេចភត្តកិច្ច ទ្រង់អាស្រ័យការពណ៌នាព្រះគុណរបស់រាហុលមាតា ត្រាស់ចន្ទកិន្នរីជាតក ក្នុងថ្ងៃទី ៣ អំពីថ្ងៃនោះនាកាលវិវាហមង្គល និងគេហប្បវេសនមង្គលដើម្បីអភិសេកនន្ទកុមារ, កាលកំពុងប្រព្រឹត្តទៅ, ស្តេចចូលទៅបិណ្ឌបាត ប្រទានបាត្រឲ្យព្រះនន្ទកុមារ ត្រាស់មង្គល (ឲ្យពរ) ស្តេចក្រោកចាកអាសនៈហើយចៀសចេញទៅ ដោយមិនបានទ្រង់ទទួល

បាត្រ អំពីព្រះហស្តនៃនន្ទកុមារវិញឡើយ ។

ចំណែកនន្ទកុមារនោះ ដោយការគោរពចំពោះព្រះតថាគត ទើបមិនអាចទូល (តឿន) ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលបាត្រទៅចុះ តែគិតយ៉ាងនេះថា ព្រះសាស្តាគង់នឹងទទួលបាត្រត្រង់ក្បាលជណ្តើរ សូម្បីក្នុងទីនោះព្រះ-សាស្តាក៏មិនបានទ្រង់ទទួល ។ នន្ទកុមារក៏គិតថា គង់នឹងទ្រង់ទទួលត្រង់ទីជិតជើងជណ្តើរ។ សូម្បីក្នុងទីនោះ ព្រះសាស្តាក៏មិនទ្រង់ទទួល ។ នន្ទកុមារគិតទៀតថា នឹងទ្រង់ទទួលត្រង់ព្រះទីលានស្តេច (លានហ្លួង) សូម្បីក្នុងទីនោះ ព្រះសាស្តាក៏មិនទ្រង់ទទួល ។ ព្រះកុមារប្រាថ្នានឹងយាងត្រឡប់ (តែ) ស្តេចយាងទៅដោយការមិនគាប់ព្រះទ័យ ដោយសារសេចក្តីគោរពចំពោះព្រះតថាគត ទើបមិនអាចទូលថា សូមព្រះអង្គទ្រង់ទទួលបាត្រចុះ ទ្រង់យាងដោយការនឹកគិតថា ព្រះអង្គនឹងទ្រង់ទទួលក្នុងទីនេះ, ព្រះអង្គនឹងទ្រង់ទទួលក្នុងទីនេះ ក្នុងខណៈនោះ ស្ត្រីពួកដទៃឃើញអាការនោះហើយ ក៏ប្រាប់នាងជនបទកល្យាណីថា បពិត្រព្រះនាងម្ចាស់ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នាំនន្ទកុមារស្តេចទៅហើយ គង់នឹងពង្រាត់នន្ទកុមារអំពីព្រះនាងម្ចាស់ហើយ ។

ចំណែកជនបទកល្យាណីបានស្តាប់ពាក្យនោះហើយ មាននូវដំណក់ទឹកទាំងឡាយកំពុងហូរចេញអំពីសក់ទាំងឡាយ ដែលស្ត្រីទាំងឡាយសិតជ្រងឡើងហើយបានពាក់កណ្តាល ប្រញាប់ទៅទូលថា បពិត្រព្រះអយ្យបុត្រ សូមព្រះអយ្យ-បុត្រ ស្តេចយាងមកឆាប់ៗ ណា៎ ។ ពាក្យនាងជនបទកល្យាណីនោះ ហាក់ដូចជាធ្លាក់ចុះទៅតាំងនៅទទឹងព្រះហឫទ័យនៃនន្ទកុមារ សូម្បីព្រះសាស្តាក៏មិនទ្រង់ទទួលបាត្រអំពីព្រះហស្តរបស់នន្ទកុមារនោះសោះឡើយ ទ្រង់នាំនន្ទកុមារនោះទៅកាន់វិហារ ហើយទ្រង់ត្រាស់សួរថា នែ នន្ទ អ្នកបួសឬ នន្ទកុមារនោះ ដោយសារការគោរពចំពោះព្រះសាស្តាក៏មិនហ៊ានទូលថា នឹងមិនបួស ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះករុណានឹងបួស ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ បើ

ដូច្នោះ អ្នកទាំងឡាយចូរឲ្យនន្ទកុមារបួសចុះ ។

រាហុលកុមារទូលសូមកំណាប់ទ្រព្យអំពីព្រះសាស្តា

ព្រះសាស្តា ស្តេចយាងទៅកាន់ក្រុងកបិលពស្តុ ក្នុងថ្ងៃទី ៣ ទ្រង់ញ៉ាំងនន្ទកុមារឲ្យបួស, ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ព្រះមាតារបស់ព្រះរាហុលកុមារទ្រង់ប្រដាប់តាក់តែងព្រះកុមារហើយ ទ្រង់បញ្ជូនទៅកាន់សម្នាក់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយព្រះតម្រាស់ថា នែ កូន កូនឯងចូរមើលព្រះសមណៈដែលមានសមណៈ ២ ម៉ឺនចោមរោមហែហម ទ្រង់មានពណ៌សម្បុរដូចមាស មានលំអនៃរូបដូចព្រហ្ម, ព្រះសមណៈនោះជាព្រះ-បិតារបស់កូនឯង, ផ្ទាំងនៃកំណាប់ទ្រព្យធំៗ ទាំងឡាយបានកើត ហើយក្នុងកាលដែលព្រះបិតារបស់កូនឯងប្រសូត, ចាប់ដើមពីពេលដែលព្រះអង្គចេញបួស ម៉ែមិនដែលឃើញសោះឡើយ កូនឯងចូរទៅសូមមត៌កអំពីព្រះអង្គថា បពិត្រព្រះបិតា ខ្ញុំព្រះអង្គជាកុមារ, ដល់អភិសេកហើយ នឹងជាស្តេចចក្រពត្តិ, ខ្ញុំព្រះអង្គមានសេចក្តីត្រូវការដោយទ្រព្យ, សូមព្រះបិតាព្រះរាជទានកំណាប់ទ្រព្យដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ត្បិតថា បុត្ររមែងជាម្ចាស់នៃសម្បត្តិរបស់ព្រះបិតា ។ ព្រះកុមារស្តេចយាងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះមានព្រះភាគ ថ្វាយបង្គំហើយ ត្រឡប់បាននូវសេចក្តីស្នេហាក្នុងព្រះបិតា ត្រេកអរសប្បាយរីករាយ ហើយទូលថា បពិត្រព្រះសមណៈ ព្រះឆាយារបស់សម្តេចបិតាគួរឲ្យជាទីជ្រះថ្លាណាស់ បានឈរពោលសូម្បីពាក្យដទៃដែលសមគួរដល់ខ្លួនជាច្រើន, ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ធ្វើភត្តកិច្ចរួចស្រេចហើយ ទ្រង់អនុមោទនាហើយ ស្តេចក្រោកចាកអាសនៈចៀសចេញទៅ ។ សូម្បីព្រះកុមារក៏ទូលសូមថា បពិត្រព្រះសមណៈ សូមប្រទានមត៌កដល់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ, បពិត្រព្រះសមណៈ សូមប្រទានមត៌កដល់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ដូច្នេះហើយ ស្តេចជាប់តាមព្រះមានព្រះភាគទៅ ។ សូម្បីព្រះមានព្រះភាគក៏មិនទ្រង់ឲ្យព្រះកុមារត្រឡប់ ។ ចំណែកបរិជនក៏មិនអាចនឹងយាងព្រះកុមារ ដែលស្តេចយាងទៅជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគឲ្យត្រឡប់បាន ។

ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រះកុមារនោះបានស្តេចយាងទៅកាន់អារាមជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគដែរ ។

ក្នុងលំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះតម្រិះថា កុមារនេះចង់បានទ្រព្យដែលជាសម្បត្តិរបស់ព្រះបិតា ទ្រព្យនោះជាទ្រព្យប្រព្រឹត្តទៅតាមវដ្តៈ ជាទ្រព្យប្រកបដោយសេចក្តីចង្អៀតចង្អល់ ណ្ហើយចុះ តថាគតនឹងឲ្យអរិយទ្រព្យ ៧ ប្រការដែលតថាគតបានចំពោះហើយទៀបគល់នៃពោធិព្រឹក្សដល់កុមារនេះ និងធ្វើរាហុលកុមារឲ្យជាម្ចាស់នៃមត៌កដែលជាលោកុត្តរៈ ។

រាហុលកុមារបព្វជ្ជា

គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ឲ្យហៅព្រះសារីបុត្រមក ហើយត្រាស់ថា ម្នាលសារីបុត្រ អ្នកចូរឲ្យរាហុលកុមារបួសចុះ ។ ព្រះថេរៈញុំាងព្រះកុមារនោះឲ្យបួស ។ ក៏កាលព្រះកុមារនោះបួសហើយ ។ ទុក្ខមានប្រមាណយ៉ាងក្រៃលែងបានកើតឡើងដល់ព្រះរាជា ព្រោះបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវដំណឹងនោះ ។

ព្រះរាជាមិនអាចដើម្បីអត់សង្កត់នូវសេចក្តីទុក្ខនោះបាន ស្តេចយាងទៅកាន់សម្នាក់ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រមានហើយ ទូលសូមពរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមព្រះពរ លោកម្ចាស់ទាំងឡាយមិនគប្បីបំបួសនូវកុលបុត្រ ដែលមាតាបិតាមិនទាន់អនុញ្ញាត ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ក៏ថ្វាយព្រះពរនោះដល់ព្រះរាជា, ថ្ងៃស្អែកឡើងសោយព្រះក្រយាហារពេលព្រឹកក្នុងព្រះរាជនិវេសន៍ហើយ កាលព្រះរាជាទ្រង់គង់ក្នុងទីដ៏សមគួរហើយពិតទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ក្នុងវេលាដែលព្រះអង្គទ្រង់បំពេញទុក្ករកិរិយា ទេវតាមួយអង្គចូលទៅជួបខ្ញុំព្រះអង្គហើយប្រាប់ថា ព្រះឱរសរបស់ព្រះអង្គសោយទិវង្គតហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គមិនជឿពាក្យរបស់ទេវតានោះ ទើបហាមឃាត់ទេវតានោះថា បុត្ររបស់យើងបើមិនទាន់បានសម្រេចនូវពោធិញាណទេ រមែងមិនធ្វើមរណកាលឡើយ ដូច្នេះហើយ ត្រាស់ថា មហាបពិត្រ ឥឡូវនេះ

ព្រះអង្គនឹងជឿបានដូចម្ដេច ? សូម្បីកាលមុន កាលព្រាហ្មណ៍សំដែងរាងឆ្អឹងដល់ព្រះអង្គ ទូលថា បុត្ររបស់ព្រះអង្គសោយទិវង្គតហើយ ព្រះអង្គមិនជឿ បានទ្រង់ត្រាស់មហាធម្មបាលជាតក ព្រោះឧប្បត្តិហេតុនៃរឿងនេះ ។ ក្នុងកាលចប់ព្រះគាថា ព្រះរាជាតាំងនៅក្នុងអនាគាមិផល ។

ព្រះមានព្រះភាគប្រោសព្រះបិតាឲ្យតាំងនៅក្នុងផល ៣ ដោយ ប្រការដូច្នេះហើយ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោមហែហម ស្ដេចយាងត្រឡប់ទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះវិញទៀត ពេលនោះទ្រង់ទទួលពាក្យប្ដេជ្ញារបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការយាងមកកាន់ក្រុងសាវត្ថី, នាកាលវត្តជេតពនមហាវិហាររួចស្រេចហើយ ស្ដេចយាងទៅចាំវស្សានៅក្នុងវត្តជេតពនមហារនោះ ។

ព្រះនន្ទបង់ស៊ឹក

កាលព្រះសាស្ដា គង់នៅក្នុងវត្តជេតពនយ៉ាងនេះទុំឯង, ព្រះនន្ទកើតការអផ្សុកឡើងហើយ ទើបប្រាប់សេចក្ដីនោះដល់ភិក្ខុទាំងឡាយថា អ្នកដ៏មានអាយុ ខ្ញុំមិនត្រេកអរចំពោះការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈ, មិនអាចនឹងបន្តការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈទៅបានទៀតទេ, ខ្ញុំនឹងត្រឡប់ទៅជាភេទជាកទាបវិញ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវរឿងនោះហើយ ត្រាស់ឲ្យហៅព្រះនន្ទមកគាល់ហើយ ត្រាស់ពាក្យនេះថា នែ៎ នន្ទ បានឮថា អ្នកឯងប្រាប់ដល់ភិក្ខុទាំងឡាយយ៉ាងនេះថា អាវុសោ ខ្ញុំមិនត្រេកអរចំពោះការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈ មិនអាចនឹងបន្តការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈទៅបានទៀតទេ, ខ្ញុំនឹងត្រឡប់ទៅជាភេទថោកទាបវិញហើយ យ៉ាងនេះពិតមែនឬ ?

ន. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យ៉ាងនុ៎ះមែន ។

ភ. នែ៎ នន្ទ ក៏អ្នកមិនត្រេកអរចំពោះការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈ, មិនអាចនឹងបន្តការប្រព្រឹត្តិព្រហ្មចរិយៈ, នឹងពោលលាសិក្ខា ស៊ឹកដើម្បីភេទដ៏ថោកទាបដោយសារអ្វី ?

ន. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលខ្ញុំព្រះអង្គចេញមកអំពីផ្ទះ នាងជនបទកល្យាណី មានសក់ដែលស្ដ្រីទាំងឡាយសិតជ្រងទ្បើងហើយបានពាក់កណ្ដាល បានស្រែកផ្ដាំពាក្យយ៉ាងនេះនឹងខ្ញុំព្រះអង្គថា បពិត្រព្រះអយ្យបុត្ត សូមព្រះអយ្យបុត្តមកឆាប់ៗណា៎ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះឯង កាលរឭកដល់ពាក្យនោះទើបមិនត្រេកអរចំពោះព្រហ្មចរិយៈ មិនអាចដើម្បីបន្តនូវព្រហ្មចរិយៈបាន និងចង់សឹកមកដើម្បីភេទដ៏ថោកទាប ។

ព្រះសាស្ដាទ្រង់ទូន្មានព្រះនន្ទ

គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ចាប់ដៃព្រះនន្ទត្រង់ដើមដៃហើយ នាំទៅកាន់តាវត្តិង្សទេវលោកដោយកម្លាំងឫទ្ធិ, ក្នុងចន្លោះផ្លូវទ្រង់សំដែងមេស្វា ដែលមានរោមរបោចមួយ មានត្រចៀក ច្រមុះ និងកន្ទុយដាច់ អង្គុយលើទីបំផុតនៃជន្ទត់ភ្លើងឆេះក្នុងស្រែមួយ ហើយទ្រង់សំដែងនាងទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជាជើងព្រាប ដែលមកកាន់ទីបម្រើនៃសក្កទេវរាជក្នុងតាវត្តិង្សពិភព ។

លុះទ្រង់សំដែងហើយ ត្រាស់យ៉ាងនេះថា នែ៎ នន្ទ អ្នកសម្គាល់សេចក្ដីនោះដូចម្ដេច ? ចំណែកណាហ្ន៎ ? មានរូបល្អជាង គួរដល់កិរិយាមៀងមើលជាង និងគួរជ្រះថ្លាជាង, នាងជនបទកល្យាណី ឬក៏ទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជើងព្រាបនេះ ។ ព្រះនន្ទបានស្ដាប់ព្រះពុទ្ធតម្រាស់នោះហើយ ក្រាបទូលថាបពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន មេស្វាដែលមានរោមរបោច មានត្រចៀក ច្រមុះ និងកន្ទុយដាច់នោះ យ៉ាងណា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នាងជនបទកល្យាណីក៏ដូច្នោះដែរ, ដោយការប្រៀបធៀបគ្នា នាងជនបទកល្យាណី រមែងមិនចូលដល់កិរិយារាប់ រមែងមិនដល់មួយចំណិត រមែងមិនដល់មួយចំណែកនៃនាងទេពអប្សរផង ដោយពិតនាងទេពអប្សរ ៥០០ នេះឯង មានរូបល្អជាង គួរឲ្យចង់មើលជាង និងគួរឲ្យជ្រះថ្លាជាង ។

ភ. ម្នាល នន្ទ អ្នកចូរត្រេកអរចុះ, ម្នាលនន្ទ អ្នកចូរត្រេកអរចុះ, តថាគត

ជាអ្នកធានាដើម្បីញុំាងអ្នកឲ្យបានចំពោះនាងទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជើងព្រាប ។

ន. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ប្រសិនបើព្រះមានព្រះភាគជាអ្នក ធានាដើម្បីញុំាងខ្ញុំព្រះអង្គឲ្យបានចំពោះនាងទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជាព្រាបសោត, ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងត្រេកអរចំពោះព្រហ្មចរិយៈ ។

គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នាំព្រះនន្ទទៅបាត់អំពីទេវលោកនោះ ហើយបានមកប្រាកដក្នុងវត្តជេតពនដូចដើមវិញ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយបានស្តាប់ហើយថា បានឮថា ព្រះនន្ទជាព្រះអនុជរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាបុត្ររបស់ព្រះមាតុច្ឆា ប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈព្រោះហេតុនៃនាងទេព-អប្សរទាំងឡាយ, បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជាអ្នកធានាដើម្បីឲ្យព្រះនន្ទបានចំពោះនាងទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជើងព្រាប ។

ព្រះនន្ទសម្រេចអរហត្តផល

គ្រានោះឯង ពួកភិក្ខុដែលជាសម្លាញ់របស់ព្រះនន្ទ ហៅព្រះនន្ទដោយវាទៈថា អ្នកស៊ីឈ្នួលផង ដោយវាទៈថា អ្នកដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់លោះផង ឬថា ព្រះនន្ទជាអ្នកស៊ីឈ្នួលផង, ព្រះនន្ទដែលព្រះសាស្តាទ្រង់លោះហើយផង, ព្រះនន្ទប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈព្រោះហេតុនៃនាងទេពអប្សរ ៥០០, បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជាអ្នកធានាដើម្បីឲ្យព្រះនន្ទបានចំពោះនាងទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជើងព្រាប ។

គ្រានោះឯង ព្រះនន្ទចង្អៀតចង្អល់ ធុញទ្រាន់ ខ្ពើមរអើមចំពោះវាទៈថា អ្នកស៊ីឈ្នួលផង ចំពោះវាទៈថា អ្នកដែលព្រះសាស្តាទ្រង់លោះមកផងរបស់ពួកភិក្ខុដែលជាសម្លាញ់ តែម្នាក់ឯងចៀសចេញទៅហើយ មិនប្រមាទ មានសេចក្តីព្យាយាម មានខ្លួនបញ្ជូនទៅហើយ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវទីបំផុត

នៃព្រហ្មចរិយៈដ៏កំពូល ដែលកុលបុត្រទាំងឡាយចេញចាកផ្ទះ បួសមិនមានផ្ទះ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់គុណវិសេសឯណា បានសម្រេចនូវគុណវិសេសនោះដោយប្រពៃក្នុងទិដ្ឋធម៌ ដឹងច្បាស់ថា ជាតិអស់ហើយ, ព្រហ្មចរិយៈចប់ហើយ, កិច្ចដែលត្រូវធ្វើៗ រួចស្រេចហើយ, កិច្ចដទៃដើម្បីភាពជាយ៉ាងនេះទៀតមិនមាន ។ ជាការសំដែងថា ព្រះនន្ទបានជាព្រះអរហន្តមួយអង្គ ក្នុងបណ្តាព្រះអរហន្តទាំងឡាយ ។

គ្រានោះ ទេវតាមួយអង្គ ញ៉ាំងវត្តជេតពនទាំងអស់ឲ្យភ្លឺស្វាងក្នុងចំណែកនៃរាត្រីហើយ ចូលទៅគាល់ព្រះសាស្តា ថ្វាយបង្គំហើយ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនន្ទជាព្រះអនុជរបស់ព្រះមានព្រះភាគ ជាបុត្ររបស់ព្រះមាតុច្ឆាធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយការដឹងច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃនៃខ្លួនឯង សម្រេចហើយនៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។ ញាណបានកើតឡើងសូម្បីដល់ព្រះមានព្រះភាគ (ដែរ) ថា "នន្ទបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយការដឹងច្បាស់ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃរបស់ខ្លួនឯង សម្រេចហើយនៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។ ចំណែកព្រះនន្ទ លុះកន្លងទៅនៃរាត្រីនោះហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ ថ្វាយបង្គំហើយ បានក្រាបទូលពាក្យនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជាអ្នកធានាដើម្បីឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គបានចំពោះនូវនាងទេពអប្សរ ៥០០ ដែលមានជើងដូចជើងព្រាប ដោយការអះអាងណា, បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដោះព្រះមានព្រះភាគអំពីការអះអាងធានានោះ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលនន្ទ តថាគតក៏កំណត់ដឹងចិត្តរបស់អ្នក ដោយចិត្ត (របស់តថាគត) ហើយដឹងថា នន្ទបានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះការអស់ទៅនៃអាសវៈ ដោយការដឹងដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃរបស់ខ្លួនឯង សម្រេចហើយនៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។ សូម្បីទេវតាក៏ប្រាប់សេចក្តីនេះដល់តថាគតថា

ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះនន្ទបានធ្វើជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ព្រោះការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃរបស់ខ្លួនឯង សម្រេចហើយនៅក្នុងទិដ្ឋធម៌ ។ ម្នាលនន្ទ កាលណាចិត្តរបស់អ្នករួចផុតហើយចាកអាសវៈទាំងឡាយព្រោះការមិនប្រកាន់មាំ, កាលនោះ តថាគតក៏រួចផុតអំពីការធានានោះដែរ គ្រានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបសេចក្តីនេះហើយ ទ្រង់បន្លឺឧទាននេះក្នុងវេលានោះថា ៖

> ភក់ គឺកាមដែលបុគ្គលណាឆ្លងបានហើយ, បន្លា គឺកាម
> ដែលបុគ្គលណាញាំញីបានហើយ បុគ្គលនោះដល់ហើយ
> ដោយលំដាប់ នូវកិរិយាអស់ទៅនៃមោហៈ រមែងមិន
> ញាប់ញ័រក្នុងសុខ និងទុក្ខ ។

ព្រះនន្ទត្រូវចោទប្រកាន់

ថ្ងៃមួយ ភិក្ខុទាំងឡាយសួរព្រះនន្ទថា នែ៎ អាវុសោ នន្ទ កាលមុនលោកពោលថា ខ្ញុំជាអ្នកអផ្សុកហើយ, ឥឡូវនេះ ចិត្តរបស់លោកយ៉ាងណាដែរ ? ព្រះនន្ទឆ្លើយថា អាវុសោ ការអាលោះអាល័យក្នុងភាពជាគ្រហស្ថរបស់យើងមិនមាន ។ ពួកភិក្ខុបានស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ពោលថា ព្រះនន្ទពោលពាក្យមិនពិត ព្យាករនូវព្រះអរហត្តផល, ថ្ងៃមុនពោលថាខ្ញុំអផ្សុក (តែ) ឥឡូវនេះពោលថាសេចក្តីអាល័យក្នុងភាពជាគ្រហស្ថរបស់យើងមិនមាន ដូច្នេះហើយ ទៅក្រាបទូលសេចក្តីនោះចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងថ្ងៃមុនៗ អត្តភាពរបស់ព្រះនន្ទដូចជាផ្ទះដែលគេប្រក់មិនល្អ, (ប៉ុន្តែ) ឥឡូវនេះដូចជាផ្ទះដែលគេប្រក់ល្អហើយ ព្រោះថា នន្ទនេះ ចាប់ដើមពីកាលដែលខ្លួនឃើញនាងទេពអប្សរហើយ ព្យាយាមដើម្បីធ្វើនូវទីបំផុតនៃកិច្ចរបស់បព្វជិត បានសម្រេចកិច្ចនោះហើយ បានទ្រង់ភាសិតព្រះគាថានេះថា ៖

៩ យថា អគារំ ទុច្ឆន្នំ វុដ្ឋិ សមតិវិជ្ឈតិ
ឯវំ អភាវិតំ ចិត្តំ រាគោ សមតិវិជ្ឈតិ ។

ផ្ទះដែលប្រក់ខ្ជីខ្ជាហើយ ដំណក់ទឹកភ្លៀង រមែងលិច
ស្រោចយ៉ាងណាមិញ ចិត្តដែលបុគ្គលមិនបានអប់រំ
ទុកហើយ រាគៈរមែងចាក់ដោតយ៉ាងនោះឯង ។

យថា អគារំ សុច្ឆន្នំ វុដ្ឋិ ន សមតិវិជ្ឈតិ
ឯវំ សុភាវិតំ ចិត្តំ រាគោ ន សមតិវិជ្ឈតិ ។

ផ្ទះដែលប្រក់ល្អហើយ ដំណក់ទឹកភ្លៀង រមែងមិនលិច
ស្រោច យ៉ាងណាមិញ ចិត្តដែលបុគ្គលអប់រំទុកល្អ
ហើយ រាគៈរមែងមិនចាក់ដោតបាន យ៉ាងនោះឯង ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **អគារំ** គឺផ្ទះប្រភេទណាមួយ ។

បទថា ទុច្ឆន្នំ គឺដែលគេប្រក់រង្វើលៗ មានប្រហោងតូច និង ធំ ។

បទថា **សមតិវិជ្ឈតិ** គឺគ្រាប់ភ្លៀងរមែងលិចស្រោចបាន ។

បទថា **អភាវិតំ** ជាដើម សេចក្ដីថា រាគៈរមែងចាក់ដោតចិត្ត ដែលបុគ្គលមិនបានអប់រំ ព្រោះជាធម្មជាតឆ្ងាយចាកភាវនា ដូចជាគ្រាប់ភ្លៀងលិចស្រោចផ្ទះនោះសព្វជ្រោះ, មិនមែនតែរាគៈម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះទេ, សព្វកិលេសទាំងឡាយ មានទោសៈ មោហៈ និងមានះ ជាដើម ក៏រមែងចាក់ដោតចិត្តបែបនោះដូចគ្នាដែរ ។

បទថា **សុភាវិតំ** បានដល់ ដែលបានអប់រំល្អហើយ ដោយអំណាចសមថភាវនា និងវិបស្សនាភាវនា, កិលេសទាំងឡាយមានរាគៈជាដើម រមែងមិនអាចចាក់ដោតចិត្តបែបនោះបានឡើយ ដូចគ្រាប់ភ្លៀងមិនអាចលិចស្រោចផ្ទះ ដែលគេប្រក់ល្អ

ល្អហើយបានដូច្នោះ ។

ក្នុងកាលចប់ទេសនា ជនជាច្រើនបានសម្រេចអរិយផលទាំងឡាយ មានសោតាបត្តិផលជាដើម ។ ទេសនាបានមានប្រយោជន៍ដល់មហាជនហើយយ៉ាងនេះ ។

ព្រះនន្ទត្រូវល្បួងលួងលោមអំពីមាតុគ្រាម

ក្រោយមក ភិក្ខុទាំងឡាយសន្ទនាគ្នាក្នុងធម្មសភាថា ម្នាលអាវុសោ ដែលឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ជាអច្ឆរិយបុគ្គលពិតៗ ព្រះនន្ទអាស្រ័យនាងជនបទកល្យាណីអផ្សុកហើយ ព្រះសាស្ដាទ្រង់ធ្វើពួកនាងទេពអប្សរឲ្យជាអាមិស (នុយ) ទ្រង់ទូន្មានហើយ ។ ព្រះសាស្ដាស្ដេចយាងមកត្រាស់សួរថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឥឡូវនេះ ពួកអ្នកអង្គុយប្រជុំគ្នាដោយកថាអ្វីហ្ន៎ ? កាលភិក្ខុទាំងនោះក្រាបទូលថា ដោយកថាឈ្មោះនេះដូច្នេះហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយមិនមែនតែឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះទេ សូម្បីក្នុងកាលមុន នន្ទ ក៏តថាគតបានល្បួងលួងលោមដោយមាតុគ្រាមហើយទ្រង់ទូន្មានដែរ ដូច្នេះហើយ ដែលភិក្ខុទាំងនោះអារាធនា ទើបទ្រង់នាំអតីតនិទានមក (ត្រាស់ថា) ៖

បុព្វកម្មរបស់ព្រះនន្ទ

ក្នុងអតីតកាល កាលព្រះបាទព្រហ្មទត្តគ្រងរាជសម្បត្តិក្នុងក្រុងពារាណសី បានមានឈ្មួញអ្នកក្រុងពារាណសីម្នាក់ឈ្មោះ **កប្បកៈ** លាឈ្មោលរបស់គាត់មួយនាំភារៈ (វត្ថុ) ទៅបានមួយកុម្ភៈ វាដើរទៅបានមួយថ្ងៃ ៧ យោជន៍, សម័យមួយ គាត់ទៅកាន់ក្រុងតក្កសិលា (ព្រម) ទាំងភារៈដែលនាំទៅដោយលា លែងលាទៅដរាបលក់ទំនិញអស់ ។ គ្រានោះ លានោះត្រាច់ទៅលើខ្នងប្រឡាយឃើញមេលាមួយក៏ចូលទៅរក ។ មេលាកាលធ្វើបដិសណ្ឋារៈជាមួយនឹងលាឈ្មោលនោះ ទើបពោលថា អ្នកមកអំពីទីណា ?

លាឈ្មោល. មកពីក្រុងពារាណសី ។

លាញី. អ្នកមកដោយកម្មអ្វី ?

លាឈ្មោល. ដោយកម្មរបស់ឈ្នួញ ។

លាញី. អ្នកនាំទំនិញទៅបានប៉ុន្មាន ?

លាឈ្មោល. ទំនិញប្រមាណមួយកុម្ភៈ ។

លាញី. កាលអ្នកនាំទំនិញប្រមាណប៉ុណ្ណោះទៅ ទៅបានប៉ុន្មានយោជន៍ ?

លាឈ្មោល. បាន ៧ យោជន៍ ។

លាញី. ក្នុងទីដែលអ្នកទៅហើយ មេលាណាមួយ ដែលជាអ្នកធ្វើការប្របាច់ជើង ឬគក់ខ្នងឲ្យដល់អ្នកមានដែរឬទេ ?

លាឈ្មោល. នែ មេដ៏ចម្រើន មិនមានទេ ។

លាញី. កាលបើដូច្នោះ អ្នករមែងសោយនូវទុក្ខធំ ? ពិតណាស់ ដែលឈ្មោះថា អ្នកធ្វើកម្មមានការប្របាច់ជើង ជាដើម សម្រាប់សត្វតិរច្ឆានទាំងឡាយរមែងមិនមានដោយពិត ប៉ុន្តែមេលាពោលពាក្យបែបនោះ ដើម្បីទាក់ទងដល់កាម-សំយោជនៈ, លាឈ្មោលនោះ អផ្សុកឡើងហើយដោយពាក្យរបស់មេលានោះ ។

ចំណែកកប្បកពាណិជ្ជ លក់ទំនិញអស់ហើយទៅកាន់ទីដែលលានៅហើយពោលថា នែ បា អ្នកចូរមក យើងនឹងទៅ លាឈ្មោលនោះឆ្លើយថា លោកចូរទៅចុះ, ខ្ញុំមិនទៅទេ លំដាប់នោះ នាយកប្បកៈអង្វរលាឈ្មោលនោះហើយ អង្វរទៀតគិតថា យើងនឹងញុំាងលាដែលមិនប្រាថ្នានឹងទៅនោះឲ្យខ្លាចហើយនឹងនាំទៅ ដូច្នេះហើយ ពោលគាថានេះថា ៖

យើងនឹងធ្វើជន្ទួញមានបន្លាស្រួចប្រវែង ១៦ អង្គុលីដល់ឯង,
យើងចាក់កាយរបស់ឯង នែ លា អ្នកឯងចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

លាបានស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ឆ្លើយតបថា កាលបើដូច្នោះ ខ្ញុំម្ចាស់ក៏នឹងដឹងកិច្ចដែលគួរធ្វើដល់លោកដែរ ដូច្នេះហើយ ពោលគាថានេះថា ៖

លោកនឹងធ្វើជន្ទញមានបទ្ទាស្រួចប្រវែង ១៦ អង្គុលី
ដល់ខ្ញុំម្ចាស់ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងជ្រែងអំពីខាងមុខ នឹងប្រាយ
ឡើងអំពីខាងក្រោយ ហើយញ៉ាំងទំនិញរបស់លោក
ឲ្យធ្លាក់ទៅ, កប្បកៈ លោកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

ឈ្មួញបានស្តាប់ពាក្យនេះហើយ ទើបត្រិះរិះថា ដោយហេតុ ដូចម្តេចហ្ន៎ លានេះទើបពោលពាក្យនេះនឹងយើង ? ដូច្នេះហើយ កាលរមិលមើលខាងនោះខាងនេះ ឃើញមេលានោះហើយ គិតថា លានេះប្រហែលជាត្រូវមេលានេះបង្រៀនហើយយ៉ាងនេះ, យើងចាំបាច់ត្រូវល្បួងវាដោយមាតុគ្រាមថា យើងនាំមេដែលមានរូបយ៉ាង នេះមកឲ្យឯង ។ ហើយនឹងនាំទៅ ដូច្នេះ ទើបពោលគាថានេះថា ៖

យើងនឹងនាំមេលាក្រមុំ មានជើង ៤ មានមុខដូចស័ង្ខ
មានអវយវៈទាំងពួងដ៏ល្អ មកជាកិរិយារបស់ឯង នែលា
អ្នកឯងចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ។

លាបានស្តាប់ពាក្យនោះហើយ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ ពោល គាថានេះថា ៖

លោកនឹងនាំមេលាក្រមុំ មានជើង ៤ មានមុខដូចស័ង្ខ
មានអវយវៈទាំងពួងដ៏ល្អ មកជាកិរិយារបស់ខ្ញុំម្ចាស់
បពិត្រកប្បកៈ លោកចូរដឹងយ៉ាងនេះចុះ ខ្ញុំម្ចាស់នឹងទៅ
ឲ្យរហ័សក្រៃលែងដល់ ១៤ យោជន៍ ។

គ្រានោះ នាយកប្បកៈ ក៏ពោលនឹងលានោះថា បើដូច្នោះ ឯងចូរមកចុះ ដូច្នេះហើយ បានទាញទៅកាន់ទីរបស់ខ្លួន ។ លានោះ ដោយកាលកន្លងទៅពីរបីថ្ងៃ ទើបពោលនឹងនាយកប្បកៈថា លោកបាននិយាយនឹងខ្ញុំម្ចាស់ថា នឹងនាំកិរិយាមកឲ្យឯង, ដូច្នេះមិនមែនឬ នាយកប្បកៈឆ្លើយថា អើ យើងពោលពិតមែនហើយ, យើង

នឹងមិនទម្លាយពាក្យរបស់ខ្លួនទេ, នឹងនាំកិរិយាមកឲ្យឯង, តែយើងនឹងឲ្យអាហារដល់ឯងតែម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ,អាហារនោះគ្រប់គ្រាន់ដល់ឯង ដែលមានប្រពន្ធជាគម្រប់ពីរ ឬមិនគ្រប់គ្រាន់ក្តី ឯងគប្បីដឹងខ្លួនឯងចុះ សូម្បីកូនទាំងឡាយដែលអាស្រ័យការរួមសង្វាសរបស់ឯងទាំងពីរក៏កើតឡើង, អាហារនោះគ្រប់គ្រាន់ដល់ឯង និងកូនជាច្រើនក្តី ឬមិនគ្រប់គ្រាន់ក្តី, ឯងចូរដឹងខ្លួនឯងចុះ ។ កាលនាយកប្បកៈនោះពោលដូច្នោះ លានោះក៏អស់នូវសេចក្តីអាល័យ ។

ព្រះសាស្តា លុះទ្រង់នាំព្រះធម្មទេសនានេះមកហើយ ទ្រង់ញ៉ាំងជាតកឲ្យចប់ទៅដោយព្រះតម្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មេលាក្នុងកាលនោះបានមកជានាងជនបទកល្យាណី, លាឈ្មោលបានមកជានន្ទ, ឈ្មួញបានមកជាតថាគត, សូម្បីក្នុងកាលមុន នន្ទនេះ ក៏បានតថាគតល្បួងដោយមាតុគ្រាម ទូន្មានហើយដោយប្រការយ៉ាងនេះ ដូច្នេះឯង ៕ល៚

(រឿងព្រះនន្ទ ចប់)

១០ រឿងនាយចុន្ទសូករិក

សេចក្ដីខាងដើម

ព្រះសាស្ដា កាលគង់នៅវត្តវេឡុវ័ន ទ្រង់ប្រារព្ធបុរសឈ្មោះ ចុន្ទសូករិក ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **ឥធ សោចតិ បេច្ច សោចតិ** ជាដើម ។

នាយចុន្ទៈចិញ្ចឹមជីវិតដោយការចិញ្ចឹមជ្រូកលក់

បានឮមកថា នាយចុន្ទសូករិកនោះ សម្លាប់ជ្រូកទាំងឡាយស៊ីផង លក់ផង ចិញ្ចឹមជីវិតអស់ ៥៥ ឆ្នាំ ។ ក្នុងកាលដែលអ្នកជនបទមានសេចក្ដីអត់ឃ្លាន ស្រូវឡើងថ្លៃ គាត់យករទេះផ្ទុកស្រូវនាំទៅកាន់ជនបទ ដូរកូនជ្រូកអ្នកស្រុកដោយស្រូវប្រមាណមួយនាឡិ ឬក៏ពីរនាឡិ ផ្ទុកពេញរទេះហើយត្រឡប់មកវិញ ពន្ធព័ទ្ធទីកន្លែងមួយ ដូចជាក្រោលខាងក្រោយទីលំនៅ ហើយដាំបន្លែក្នុងទីនោះឯង ដើម្បីកូនជ្រូកទាំងនោះ, កាលកូនជ្រូកទាំងនោះទំពាស៊ីនូវបន្លែផ្សេងៗខ្លះ សរីរវលញ្ជៈ (កំអែលនៃសរីរៈ) ខ្លះ ក៏ធំធាត់ឡើង, (គាត់) មានការប្រាថ្នាដើម្បីនឹងសម្លាប់នូវជ្រូកណាៗ ក៏ចងជ្រូកនោះៗ ឲ្យមាំនៅទីឯទីសម្លាប់ ហើយវាយដោយឈើ ៤ ជ្រុង ដើម្បីឲ្យសាច់ក្នុងសរីរៈជ្រូកប៉ោងឡើងក្រាស់ ដឹងថា សាច់ក្រាស់ឡើងហើយ ក៏បើកមាត់ស៊កកំណាត់ឈើចូលទៅក្នុងចន្លោះនៃធ្មេញ ដងទឹកក្ដៅដែលកំពុងពុះស្រោច ចូលទៅក្នុងមាត់ដោយនាឡិលោហៈ ទឹកក្ដៅនោះចូលទៅក្នុងពោះទាំងពុះក្ដៅ នាំយកនូវករីសចេញមកតាមចំណែកខាងក្រោម (ទ្វារលាមក) ករីសបន្តិចនៅមានដរាបណា រមែងចេញជាទឹកល្អក់ដរាបនោះ កាលពោះស្អាតហើយ, ទើបចេញជាទឹកថ្លា ជាទឹកមិនល្អក់, ពេលនោះ ទើបគាត់ចាក់ទឹកដែលនៅសល់លើខ្នងជ្រូកនោះ ។ ទឹកនោះញុំាងស្បែកខ្មៅឲ្យរបើកចេញ ។ ក្នុងលំដាប់នោះ ទើបគាត់រោលនូវរោមទាំងឡាយដោយគប់ស្មៅ ហើយកាត់ក្បាលដោយដាវដ៏មុត ។ ត្រងឈាមដែលហូរចេញដោយភាជនៈ ប្រឡាក់នូវសាច់ដោយឈាម ហើយចំអិនអង្គុយទំពាស៊ីរួមជាមួយនឹងភរិយាព្រមទាំងបុត្ត លក់នូវសាច់ដ៏សេស ។

កាលគាត់ចិញ្ចឹមជីវិតដោយទំនងនេះនោះឯង ពេលវេលាបានកន្លងទៅ ៥៥ ឆ្នាំ ។ កាលព្រះតថាគតទ្រង់គង់នៅក្នុងធុរវិហារ, ការបូជា ដោយផ្កាត្រឹមតែមួយក្តាប់ក្តី ការថ្វាយភិក្ខាត្រឹមតែមួយវែកក្តី បុណ្យដទៃសូម្បីតែបន្តិចក្តី មិនបានមានហើយសូម្បីតែមួយថ្ងៃ ។

គ្រានោះ រោគកើតឡើងក្នុងសរីរៈរបស់គាត់ កំដៅក្នុងអវីចិមហានរកប្រាកដដល់គាត់ទាំងកំពុងរស់នៅ ។

អវីចិមហានរកក្តៅជាងភ្លើងធម្មតា

ដែលឈ្មោះថាកំដៅក្នុងអវីចិមហានរក រមែងជាសភាវៈដែលអាចទំលាយនូវភ្នែកទាំងឡាយ របស់អ្នកដែលឈរសម្លឹងមើល នៅក្នុងទីប្រមាណមួយរយយោជន៍បាន ។ សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកដូច្នេះថា ៖

កំដៅក្នុងអវីចិមហានរក ផ្សាយទៅបានរហូត ១
រយយោជន៍ដោយជុំវិញ តាំងនៅគ្រប់កាល ។

ហើយព្រោះហេតុតែកំដៅនៅក្នុងអវីចិនរកនោះ មានប្រមាណក្រៃលែងជាងកំដៅនៃភ្លើងធម្មតា ទើបព្រះនាគសេនត្ថេរ ពោលឧបមានេះទុកថា មហាបពិត្រ សូម្បីថ្មប្រមាណប៉ុនផ្ទះកំពូល ដែលដាក់ចុះទៅក្នុងភ្លើងនរក រមែងដល់ការរលាយមួយរំពេចយ៉ាងណា ចំណែកឯសត្វដែលកើតក្នុងនរកនោះ ដូចជាសត្វដែលតាំងក្នុងផ្ទៃនៃមាតា រមែងមិនរលួយទៅព្រោះកម្លាំងនៃកម្ម ។

នាយចុន្ទៈសោយផលកម្មទាន់ហន់

កាលកំដៅនោះប្រាកដដល់នាយចុន្ទសូករិកនោះហើយ, អាការៈដ៏សមគួរដល់កម្មក៏កើតឡើង ។ គាត់ស្រែកសំឡេងដូចជាជ្រូក (ស្រែកដូចជាជ្រូក) ត្រាច់ទៅដោយជង្គង់តែក្នុងផ្ទះនោះឯង, ម្តងទៅកាន់ទិសខាងកើត ម្តងទៅកាន់ទិសខាងលិច ។

គ្រានោះ ពួកមនុស្សដែលនៅក្នុងផ្ទះរបស់គាត់ ចាប់គាត់យ៉ាងមាំហើយ

បិទមាត់ ។ ធម្មតាផលនៃកម្ម គ្មាននរណាម្នាក់អាចហាមឃាត់បានឡើយ ។ គាត់ដើរស្រែកទៅខាងនោះផង ខាងនេះផង ។ មនុស្សក្នុងផ្ទះ ៧ ខ្នងដោយជុំវិញមិនអាចដេកលក់បាន ។ម្យ៉ាងទៀត មនុស្សក្នុងផ្ទះទាំងអស់ កាលមិនអាចហាមទូវការចេញទៅខាងក្រៅរបស់គាត់ ដែលត្រូវមរណភ័យគម្រាមហើយ ទើបបិទទ្វារផ្ទះអង្គុយរក្សាខាងក្រៅផ្ទះ ដោយប្រការដែលគាត់នៅខាងក្នុង មិនអាចត្រាច់ទៅខាងក្រៅបាន ។

សោយផលកម្មក្នុងសម្បរាយភព

នាយចុន្ទសូករិក ដើរស្រែកម្តងទៅខាងណោះ ម្តងមកខាងណេះ ខាងក្នុងផ្ទះនោះឯង ដោយកំដៅនៃភ្លើងនរក ។ គាត់មានអាការដូច្នេះអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៨ ក៏ធ្វើកាលកិរិយាហើយទៅកើតក្នុងអវិចិមហានរក ។ អវិចិមហានរក អ្នកប្រាជ្ញគប្បីពណ៌នាតាមទេវទូតសូត្រចុះ ។

ពួកភិក្ខុយល់ថាគាត់សម្លាប់ជ្រូកធ្វើវិធីមង្គល

ពួកភិក្ខុ កាលនិមន្តទៅតាមទ្វារផ្ទះរបស់គាត់ បានឮសំឡេងនោះហើយសម្គាល់ថាសំឡេងជ្រូក ទៅកាន់វិហារ អង្គុយក្នុងសម្នាក់ព្រះសាស្តា ហើយក្រាបទូលយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន កាលជ្រូកទាំងឡាយដែលនាយចុន្ទ-សូករិកបិទទ្វារផ្ទះសម្លាប់, ថ្ងៃនេះជាថ្ងៃទី ៧, មង្គលណាៗប្រហែលជាមានក្នុងផ្ទះ (របស់គាត់), បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មេត្តាចិត្ត ឬករុណាចិត្ត សូម្បីតែមួយរបស់គាត់ដែលជាអ្នកសម្លាប់ជ្រូកទាំងឡាយ មានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក៏មិនមាន, ក៏សត្វដែលជាអ្នកកាចឃោរឃៅយ៉ាងនេះ ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយមិនធ្លាប់បានឃើញសោះឡើយ ។

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ នាយចុន្ទសូករិកសម្លាប់ជ្រូករហូតអស់ ៧ ថ្ងៃនេះក៏ទេ ។ ប៉ុន្តែផលដែលសមគួរដល់កម្មកើតឡើងហើយដល់គាត់

កំដៅនៃភ្លើងក្នុងអវីចិមហានរកប្រាកដដល់គាត់ទាំងដែលនៅរស់នោះឯង, ដោយកំដៅនៃភ្លើងនរកនោះ គាត់ស្រែកដូចជ្រូកត្រាច់ទៅក្នុងនិវេសន៍រហូតអស់ ៧ ថ្ងៃ ។ ថ្ងៃនេះធ្វើកាលកិរិយាហើយ (ទៅ) កើតក្នុងអវីចី កាលពួកភិក្ខុក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន គាត់សោកសៅយ៉ាងនេះក្នុងលោកនេះហើយ ទៅកើតក្នុងឋានដែលជាទីសោកសៅដដែលទៀតឬ ? ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំង-ឡាយយ៉ាងនោះឯង ដែលឈ្មោះថា អ្នកប្រមាទហើយ ទោះបីជាគ្រហស្ថក៏ដោយ បព្វជិតក៏ដោយ រមែងសោកសៅក្នុងលោកទាំងពីរដោយពិតប្រាកដ ដូច្នេះហើយទ្រង់ត្រាស់ ព្រះគាថានេះថា ៖

១០ ឥធ សោចតិ បេច្ច សោចតិ បាបការី ឧភយត្ថ
សោចតិ សោ សោចតិ សោ វិហញ្ញតិ ទិស្វា
កម្មកិលិដ្ឋមត្តនោ ។

បុគ្គលអ្នកធ្វើបាប តែងសោកសៅក្នុងលោកទាំងពីរ
គឺសោកសៅក្នុងលោកនេះ ១ ក្នុងលោកខាងមុខ ១
បុគ្គលនោះ រមែងសោកសៅ ក្តៅក្រហាយ ព្រោះ
ឃើញអំពើសៅហ្មងរបស់ខ្លួន ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **បាបការី** ជាដើម សេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកធ្វើបាបកម្មមានប្រការផ្សេងៗ រមែងសោកសៅក្នុងលោកនេះ ក្នុងពេលជិតស្លាប់ដោយចំណែកមួយពិតប្រាកដ ដោយគិតថា កម្មល្អយើងមិនទាន់បានធ្វើទុក កម្មអាក្រក់យើងធ្វើទុកហើយ នេះជាការសោកសៅព្រោះកម្មរបស់ខ្លួន, ក៏កាលគេសោយផលរមែងសោកសៅក្នុងលោកខាងមុខ នេះជាសេចក្តីសោកសៅព្រោះវិបាកក្នុងលោកខាងមុខរបស់គេ, គេរមែងសោកសៅក្នុងលោកទាំងពីរយ៉ាងនេះឯង, ដោយហេតុ

នោះឯង សូម្បីនាយចុន្ទសូករិកនោះ ក៏សោក សៅទាំងដែលខ្លួននៅរស់ ។

បាទព្រះគាថាថា **ទិស្វា កម្មកិលិដ្ឋមត្តនោ** សេចក្តីថា គេឃើញកម្មដ៏សៅហ្មងរបស់ខ្លួនហើយ រមែងសោកសៅដោយប្រការផ្សេងៗ ដែលឈ្មោះថា រមែងក្តៅក្រហាយ គឺរមែងលំបាក ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ភិក្ខុជាច្រើនបានសម្រេចជាព្រះអរិយបុគ្គល មាន សោតាបន្ន ជាដើម ទេសនាបានជាកថាមានប្រយោជន៍ ដល់មហាជនដោយប្រការដូច្នេះឯង ។

(រឿងនាយចុន្ទសូករិក ចប់)

១១ រឿងធម្មិកឧបាសក

សេចក្តីខាងដើម

ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធធម្មិកឧបាសក ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **ឥធ មោទតិ បេច្ច មោទតិ** ជាដើម ។

ឧបាសកនិងក្រុមគ្រួសារបំពេញកុសលជានិច្ច

បានឮមកថា ក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានឧបាសកអ្នកបដិបត្តិ ធម៌ប្រមាណ ៥០០ នាក់ ។ បណ្តាឧបាសកទាំងនោះ មួយរូបៗ មានឧបាសកជាបរិវារប្រាំរយៗ ឧបាសកដែលជាប្រធាននៃឧបាសកទាំងនោះមានបុត្រ ៧ នាក់ ធីតា ៧ នាក់ ។ បណ្តាបុត្រនិងធីតាទាំងនោះ ម្នាក់ៗ មានសលាកយាគូ, សលាកភត្ត, បក្ខិកភត្ត, សង្ឃភត្ត, ឧបោសថិកភត្ត, អាគន្តុកភត្ត, វស្សាវាសិកភត្តមួយៗ ។ ជនទាំងនោះបានជាអ្នកឈ្មោះថា អនុជាតបុត្រទាំងអស់គ្នា ។ (ជាការដែលសំដែងថា) សលាកយាគូជាដើមមួយៗ គឺរបស់បុត្រ ១៤ នាក់ របស់ភរិយាម្នាក់ របស់ឧបាសកម្នាក់ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដោយប្រការដូច្នេះ ។ ឧបាសកព្រមទាំងបុត្រ និងភរិយាជាអ្នកមានសីលមានកល្យាណធម៌ មានសេចក្តីត្រេកអរក្នុងការចែកទាន ដោយប្រការដូច្នេះ ។ គ្រាក្រោយមក រោគកើតឡើងដល់គាត់ ។ អាយុសង្ខារក៏អស់ទៅដោយជុំវិញ ។

ឧបាសកឈឺដេកស្តាប់ធម៌

ឧបាសកប្រាថ្នានឹងស្តាប់ធម៌ទើបបញ្ជូន (មនុស្ស) ទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា ដោយក្រាបទូលថា សូមព្រះអង្គមេត្តាបញ្ជូនភិក្ខុ ៨ ឬក៏ ១៦ រូបដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់បញ្ជូនភិក្ខុទាំងឡាយទៅ ។ ភិក្ខុទាំងនោះនិមន្តទៅហើយអង្គុយលើអាសនៈ ដែលគេក្រាលទុកជុំវិញគ្រែរបស់ឧបាសក ឧបាសកពោលថា

បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន ការឃើញលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ នឹងជារបស់ដែលខ្ញុំព្រះករុណាបានដោយលំបាក, ខ្ញុំករុណាជាមនុស្សទុព្វលភាព, សូមលោក

ម្ចាស់ទាំងឡាយស្វាធ្យាយនូវព្រះសូត្រណាមួយដល់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ។

ទើបសួរថា ម្នាលឧបាសក លោកប្រាថ្នានឹងស្តាប់នូវសូត្រណា ? កាលឧបាសកប្រាប់ថា សតិប្បដ្ឋានសូត្រ ដែលព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គមិនទ្រង់លះបង់ហើយ ទើបផ្តើមសូធ្យព្រះសូត្រថា **ឯកាយ នោ អយំ ភិក្ខវេ មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា** ជាដើម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ផ្លូវនេះជាផ្លូវមូលតែមួយប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីបរិសុទ្ធនៃសត្វទាំងឡាយ ។

ទេវតានាំរថមកទទួលឧបាសកទៅទេវលោក

ក្នុងខណៈនោះ រថ ៦ គ្រឿង ប្រដាប់ដោយអលង្ការគ្រប់យ៉ាង ទឹមដោយសេះសិន្ធពមួយពាន់ ទំហំ ១៥៥ យោជន៍ មកអំពីទេវលោក ៦ ជាន់ ។ ទេវតាដែលឈរនៅលើរថទាំងនោះ ម្នាក់ៗ ក៏អញ្ជើញថា បពិត្រលោកដ៏ចម្រើន យើងនឹងនាំលោកទៅកាន់ទេវលោករបស់យើង យើងនឹងនាំលោកទៅកាន់ទេវលោករបស់យើង, សូមលោកកើតក្នុងទីនេះ ដើម្បីសេចក្តីត្រេកអរក្នុងទេវលោករបស់យើង ដូចបុគ្គលដែលទម្លាយភាជនៈដី ហើយកាន់យកភាជនៈមាស ។

ឧបាសកមិនប្រាថ្នានឹងឲ្យអន្តរាយដល់ការស្តាប់ធម៌ ទើបពោលថា អ្នកទាំងឡាយ ចូរបង្អង់សិន ចូរបង្អង់សិន ។

ពួកភិក្ខុ និង បុត្រធីតារបស់ឧបាសកយល់ខុស

ភិក្ខុមួយអង្គៗ ឈប់ស្ងៀមដោយយល់ថា ឧបាសកនិយាយមកកាន់ពួកយើង ។ គ្រានោះ បុត្រ និងធីតារបស់ឧបាសកគិតថា បិតារបស់ពួកយើងពីមុន ជាអ្នកមិនឆ្អែតដោយការស្តាប់ធម៌, តែឥឡូវនេះ ស្រាប់តែឲ្យនិមន្តភិក្ខុមកធ្វើការស្វា-

ធ្យាយហើយ ឃាត់ដោយខ្លួនឯង ដែលឈ្មោះថា សត្វអ្នកមិនខ្វាចចំពោះសេចក្តីស្លាប់មិនមាន ដូច្នេះហើយ ក៏បានយំកន្ទក់កន្ទេញ ។

ពួកភិក្ខុប្រឹក្សាគ្នាថា ឥឡូវនេះមិនជាឱកាស ទើបក្រោកអំពីអាសនៈចៀស

ចេញទៅ ឧបាសកញ៉ាំងវេលាបន្តិចឲ្យកន្លងទៅហើយ ត្រឡប់បានស្មារតីសួរកូនៗថា ព្រោះហេតុអ្វី ទើបពួកឯងនាំគ្នាយំកន្ទក់កន្ទេញ ?

ពួកបុត្រក៏ប្រាប់ថា បពិត្របិតា បិតាឲ្យនិមន្តភិក្ខុមកហើយ ស្តាប់ធម៌ ហាមឃាត់ដោយខ្លួនឯង, កាលបើដូច្នេះ ពួកខ្ញុំក៏គិតថា ឈ្មោះថា សត្វអ្នកមិនខ្វាចសេចក្តីស្លាប់មិនមាន ដូច្នេះ ទើបកន្ទក់កន្ទេញ ។

ឧ. ក៏លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ ទៅណាអស់ ?

បុ. បពិត្របិតា លោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើនទាំងឡាយ លោកនិយាយគ្នាថា មិនជាឱកាស ក្រោកចាកអាសនៈចៀសចេញទៅហើយ ។

ឧ. បិតាមិនបាននិយាយជាមួយនឹងលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើននោះទេ ។

បុ. បើដូច្នេះ បិតានិយាយជាមួយនឹងនរណា ?

ទេវតាប្រដាប់រថ ៦ គ្រឿង នាំមកអំពីទេវលោក ៦ ជាន់ចតនៅឰដ៏អាកាស មួយអន្លៗ ធ្វើនូវសំឡេងថា សូមលោកចូរត្រេកអរក្នុងទេវលោករបស់ខ្ញុំម្ចាស់ សូមលោកត្រេកអរក្នុងទេវលោករបស់ខ្ញុំម្ចាស់, បិតានិយាយជាមួយនឹងទេវតាទាំងនោះទេតើ ។

បុ. បពិត្របិតា រថនៅទីណា ពួកខ្ញុំមិនឃើញ ?

ឧ. ក៏កម្រងផ្កាដើម្បីបិតា មានដែរទេ ?

បុ. បពិត្របិតា មាន ។

ឧ. ទេវលោកជាន់ណា គួរជាទីត្រេកអរជាង ។

បុ. បពិត្រព្រះបិតា ភពតុសិតដែលជាទីនៅនៃព្រះពោធិសត្វ គ្រប់ព្រះអង្គនៃព្រះពុទ្ធមាតា និងនៃព្រះពុទ្ធបិតា ជាទីត្រេកអរជាង ។

ឧ. បើដូច្នោះ ពួកកូនឯងចូរអធិដ្ឋានថា សូមកម្រងផ្កានេះចូរបតនៅហ្នឹងរថដែលមកអំពីភពតុសិត, ដូច្នេះហើយ ចូរបោះកម្រងផ្កាទៅចុះ ។

បុត្រទាំងឡាយនោះបានបោះកម្រងផ្កាទៅ ។ កម្រងផ្កានោះបានជាប់ហ្នឹងនឹមនៃរថសំយុងចុះពួដ៏អាកាស ។ មហាជនឃើញតែកម្រងផ្កានោះ មិនឃើញរថទេ ។ ឧបាសកនិយាយថា អ្នកទាំងឡាយឃើញកម្រងផ្កានោះទេ ? កាលបុត្រឆ្លើយថាឃើញ ទើបពោលថា កម្រងផ្កានោះព្យួរនៅហ្នឹងរថដែលមកអំពីតុសិត យើងនឹងទៅកាន់តុសិត ពួកឯងកុំព្រួយឡើយ, ពួកឯងមានសេចក្តីប្រាថ្នានឹងកើតក្នុងសម្នាក់របស់យើង ក៏ចូរធ្វើបុណ្យទាំងឡាយតាមទំនងដែលយើងធ្វើហើយចុះ ដូច្នេះហើយក៏ធ្វើកាលកិរិយា ទៅបដិសន្ធិនៅលើរថដែលមកអំពីភពតុសិត អត្តភាពរបស់គាត់កំពស់ប្រមាណ ៣ គាវុត ប្រដាប់ដោយគ្រឿងអលង្ការ ៦០ រទេះកើតហើយក្នុងខណៈនោះឯង ។ មាននាងទេពអប្សរមួយពាន់ចោមរោម ។ វិមានកែវប្រមាណ ២៥ យោជន៍កើតប្រាកដហើយ ។

ព្រះសាស្តា ត្រាស់សួរភិក្ខុទាំងនោះ ដែលជាអ្នកមកដល់វិហារហើយដោយលំដាប់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧបាសកបានស្តាប់ធម្មទេសនាហើយឬ ? បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បានស្តាប់ហើយ ប៉ុន្តែឧបាសកបានហាមឃាត់នូវពួកខ្ញុំព្រះអង្គក្នុងចន្លោះនោះឯងថា សូមលោកបង្អង់សិន, ខណៈនោះបុត្រ និងធីតារបស់ឧបាសកនោះកន្ទក់កន្ទេញ, ពួកខ្ញុំព្រះអង្គក៏ប្រឹក្សាគ្នាថា ក្នុងកាលឥឡូវនេះ មិនជាឱកាស, ទើបក្រោកចាកអាសនៈចេញមក ។

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ឧបាសកនោះមិនបានពោលហ្នឹងពួកអ្នកទេ, ក៏ទេវតាប្រដាប់រថ ៦ គ្រឿង នាំមកអំពីទេវលោក ៦ ជាន់ អញ្ជើញឧបាសកនោះ គេមិនប្រាថ្នានឹងធ្វើអន្តរាយដល់ការសំដែងធម៌ ទើបពោលហ្នឹងទេវតាទាំងនោះ ។

ភ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យ៉ាងនោះពិតមែនឬ ?

ស. ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះឯង ។

ភ. ឥឡូវនេះ ឧបាសកនោះកើតនៅទីណា ?

ស. ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ក្នុងតុសិតទេវលោក ។

ភ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឧបាសកនោះបានទទួលការរីករាយ ក្នុងកណ្តាលនៃក្រុមញាតិនៅក្នុងលោកនេះហើយ ឥឡូវនេះ កើតនៅក្នុងឋានមួយដែលជាទីរីករាយដដែលទៀតឬ ព្រះអង្គ ?

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យ៉ាងនោះឯង ព្រោះបុគ្គលអ្នកមិនប្រមាទហើយទាំងឡាយ ទោះបីជាគ្រហស្ថក្តី បព្វជិតក្តី រមែងបានទទួលការរីករាយក្នុងលោកទាំងពួងដោយពិត ដូច្នេះហើយ បានត្រាស់ព្រះគាថានេះថា ៖

១១ ឥធ មោទតិ បេច្ច មោទតិ កតបុញ្ញោ ឧភយត្ថ មោទតិ

សោ មោទតិ សោ បមោទតិ ទិស្វា កម្មវិសុទ្ធិមត្តនោ ។

បុគ្គលអ្នកធ្វើបុណ្យទុក រមែងរីករាយក្នុងលោកទាំងពីរ គឺរីករាយ
ក្នុងលោកនេះ ១ រីករាយក្នុងលោកខាងមុខ ១ បុគ្គលនោះ រមែង
រីករាយស្រស់ស្រាយ ព្រោះឃើញអំពើបរិសុទ្ធរបស់ខ្លួន ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **កតបុញ្ញោ** ជាដើម សេចក្តីថា បុគ្គលអ្នកធ្វើកុសលមានប្រការផ្សេងៗ រមែងរីករាយដោយការរីករាយព្រោះកម្មក្នុងលោកនេះថា កម្មអាក្រក់យើងមិនបានធ្វើទេ, កម្មល្អយើងបានធ្វើហើយហ្ន៎ លះបង់លោកនេះទៅ

ហើយ រមែងរីករាយដោយការរីករាយព្រោះវិបាក, ឈ្មោះថា រមែងរីករាយក្នុងលោកទាំងពីរយ៉ាងនេះឯង ។

បទថា **កម្មវិសុទ្ធិ** ជាដើម សេចក្ដីថា សុម្បីធម្មិកឧបាសកក៏ឃើញកម្មដ៏បរិសុទ្ធ គឺការដល់ព្រមនៃបុញ្ញកម្មរបស់ខ្លួនហើយ ក្នុងកាលមុនអំពីការធ្វើកាលកិរិយា រមែងរីករាយសូម្បីក្នុងលោកនេះ, ធ្វើកាលកិរិយាទៅហើយ ឥឡូវនេះ ក៏រមែងរីករាយ គឺរមែងរីករាយក្រៃលែងពិត សូម្បីក្នុងលោកខាងមុខ ។

-១៦៤- ធម្មបទដ្ឋកថា អដ្ឋកថាខុទ្ទកនិកាយ គាថាធម្មបទ

កាលចប់គាថា ជនជាច្រើនបានជាព្រះអរិយបុគ្គល មានសោតាបន្នជាដើម, ព្រះធម្មទេសនាបានជាកថាមានប្រយោជន៍ដល់ មហាជន ដូច្នេះឯង ៕

(រឿងធម្មិកឧបាសក ចប់)

១២ រឿងទេវទត្ត

សេចក្តីខាងដើម

ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធព្រះទេវទត្ត ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា ឥធ តប្បតិ បេច្ច តប្បតិ ជាដើម។

សក្យៈទាំង ៦ អង្គទ្រង់សាងព្រះផ្នួស

រឿងព្រះទេវទត្ត ព្រះសាស្តាត្រាស់ជាតកទាំងអស់ ដែលទ្រង់ប្រារព្ធព្រះទេវទត្តឲ្យពិស្តារហើយ តាំងពីវេលាដែលផ្នួសរហូតដល់ត្រូវផែនដីស្រូប ។ សេចក្តីសង្ខេបក្នុងរឿងព្រះទេវទត្តនេះ មានដូចតទៅនេះ ៖

កាលព្រះសាស្តា ទ្រង់អាស្រ័យនិគមមួយឈ្មោះ **អនុបិយៈ** របស់ពួកមល្លក្សត្រ ទ្រង់គង់នៅក្នុងអនុបិយអម្ពវ័ននោះឯង, ក្នុងថ្ងៃទទួលព្រះលក្ខណៈរបស់ព្រះតថាគតនោះ ត្រកូលព្រះញាតិ ៨ ម៉ឺន ប្រគល់ព្រះឱរសេ ៨ ម៉ឺនឲ្យដោយពាក្យថា សិទ្ធត្ថកុមារជាព្រះរាជាក៏ដោយ ជាព្រះពុទ្ធក៏ដោយ, និងមានក្សត្រជាបរិវារគ្រាប់ទៅ កាលព្រះឱរសេទាំងនោះបួសហើយ, ពួកព្រះញាតិឃើញសក្យៈ ៦ ព្រះអង្គ គឺ ភទ្ទិយរាជ អនុរុទ្ធ អានន្ទ ភគ្គុ កិម្ពិលៈ ទេវទត្ត មិនទាន់បានបួស ក៏សន្ទនាគ្នាថា

ពួកយើងគួរតែញ៉ាំងកូនៗ របស់ខ្លួនឲ្យបួស, សក្យៈទាំង ៦ នេះប្រហែលជាមិនមែនព្រះញាតិទេដឹង ? ព្រោះដូច្នោះ ទើបមិនបានទ្រង់ព្រះផ្នួស ។

គ្រានោះ មហានាមសក្យៈ ចូលទៅរកព្រះអនុរុទ្ធហើយត្រាស់ថា ម្នាលប្អូន អ្នកដែលចេញបួសអំពីត្រកូលរបស់យើងមិនទាន់មាន, ប្អូនឯងបួស ឬក៏បងបួស អនុរុទ្ធកុមារនោះជាក្សត្រសុខុមាលជាតិ មានភោគសម្បូណ៌ សូម្បីពាក្យថាមិនមាន ព្រះអង្គក៏មិនធ្លាប់ទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ ។ ពិតណាស់ ថ្ងៃមួយ កាលក្សត្រទាំង ៦ ព្រះអង្គនោះទ្រង់លេងល្បែងកូនឃ្លី អនុរុទ្ធកុមារទ្រង់បរាជ័យដោយនំ ហើយបញ្ជូន(មនុស្ស)ទៅដើម្បីត្រូវការនំ ។ គ្រានោះ ព្រះមាតារបស់លោក ទ្រង់ចាត់ចែងនំបញ្ជូនទៅ ។

ក្សត្រទាំងឡាយសោយហើយ ទ្រង់លេងទៀត ។ ព្រះអនុរុទ្ធនោះឯងជាអ្នកចាញ់រឿយៗ ។ ចំណែកព្រះមាតា កាលព្រះអនុរុទ្ធបញ្ជូនមនុស្សទៅហើយទៅទៀត ក៏បញ្ជូននំទៅអស់ ៣ ដង ក្នុងវារៈទី ៤ ផ្ដាំទៅថា នំមិនមាន ព្រះកុមារទ្រង់សម្គាល់ថា នំនេះនឹងជានំប្លែកមួយប្រភេទ ព្រោះទ្រង់មិនធ្លាប់បានឮ ពាក្យថា មិនមាន ក៏បញ្ជូនមនុស្សទៅថា ចូរនាំនំមិនមាននោះមកចុះ ។

ចំណែកព្រះមាតារបស់ព្រះអនុរុទ្ធ កាលអ្នកបម្រើទូលថា បពិត្រព្រះនាងម្ចាស់ សូមព្រះនាងម្ចាស់ប្រទាននំមិនមាននោះមក ទើបទ្រង់ព្រះតម្រិះថា កូនរបស់យើងមិនធ្លាប់បានឮពាក្យថា **មិនមាន** ឥឡូវនេះ យើងនឹងឲ្យដឹងនូវសេចក្ដីនោះដោយឧបាយនេះ ទើបទ្រង់គ្របថាសមាសទទេ ដោយថាសមាសដទៃហើយបញ្ជូនទៅ ។

ពួកទេវតាដែលថែរក្សាព្រះនគរនោះគិតថា ព្រះអនុរុទ្ធសក្យៈ បានថ្វាយភត្តដែលជាចំណែកខ្លួនចំពោះព្រះបច្ចេកពុទ្ធព្រះនាមថា **ឧបរិដ្ឋៈ** ក្នុងកាលដែលខ្លួនជាអន្នភារៈ ទ្រង់ធ្វើសេចក្ដីប្រាថ្នាទុកថា សូមកុំឲ្យខ្ញុំព្រះអង្គបានស្ដាប់នូវពាក្យថា **មិនមាន** កុំស្គាល់ទីកើតនៃភោគៈ, បើព្រះអនុរុទ្ធនេះនឹងទ្រង់ឃើញថាសទទេសោត, ពួកយើងក៏នឹងមិនបានចូលទៅកាន់ទេវសមាគម, ទាំងសិរសារបស់ពួកយើងក៏នឹង

បែកជា ៧ ចំរៀក, ពេលនោះ ក៏បានធ្វើថាសនោះឲ្យពេញដោយនំទិព្វ លុះអ្នកបម្រើដាក់ថាសនោះចុះត្រង់ទីលានលេងល្បែងកូនឃ្លីហើយ បើកគម្របភ្លាម ក្លិននំផ្សាយទូទៅពេញព្រះនគរ ។ គ្រាន់តែក្សត្រទាំង ៦ អង្គនោះ ដាក់ចំណិតនោះនំចូលទៅក្នុងព្រះឱស្ឋភ្លាម ក៏ផ្សាយទូទៅពេញប្រសាទសម្រាប់ទទួលរសទាំង ៧ ពាន់ ។

ព្រះកុមារនោះ ទ្រង់មានព្រះតម្រិះថា យើងប្រហែលមិនជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះមាតាទេមើលទៅ ទើបព្រះមាតាមិនទ្រង់ធ្វើនំមិនមាននេះប្រទានដល់យើងរហូតអស់វេលាប្រមាណប៉ុណ្ណេះ, ចាប់តាំងពីពេលនេះទៅ យើងនឹងមិនសោយនំដទៃ ដូច្នេះហើយ ស្តេចយាងទៅកាន់ដំណាក់ ទូលសួរព្រះមាតាថា បពិត្រព្រះមាតា

ខ្ញុំព្រះអង្គជាទីស្រឡាញ់របស់ព្រះមាតា ឬក៏មិនជាទីស្រឡាញ់ទេ ?

ម. នែ កូន កូនឯងរមែងជាទីស្រឡាញ់យ៉ាងក្រៃលែងរបស់ព្រះមាតា ដូចកែវភ្នែករបស់អ្នកដែលមានតែភ្នែកម្ខាង និងដូចដួងចិត្តរបស់ព្រះមាតា ដូច្នោះ ។

អ. កាលបើដូច្នោះ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ទើបព្រះមាតាមិនទ្រង់ធ្វើនំមិនមានប្រទានឲ្យដល់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំរហូតអស់កាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ ។

ព្រះនាងសាកសួរមហាតលិក ដែលស្និទ្ធស្នាលថា នំអ្វីៗ មាននៅក្នុងថាសឬ ? មហាតលិកទូលថា បពិត្រព្រះនាងម្ចាស់ ថាសពេញទៅដោយនំ, នំបែបនេះទូលបង្គំក៏មិនធ្លាប់បានឃើញដែរ ។ ព្រះនាងទ្រង់ព្រះតម្រិះថា បុត្ររបស់យើងគឺជាអ្នកមានបុណ្យ មានអភិនីហារបានធ្វើទុកហើយ, ទេវតាទាំងឡាយនឹងដាក់នំឲ្យពេញថាសហើយបញ្ជូនទៅ ។ លំដាប់នោះ ទើបព្រះឱរសទូលព្រះមាតាថា បពិត្រព្រះ-មាតា ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ បុត្រនឹងមិនសោយនំដទៃទេ, សូមព្រះមាតាគប្បីធ្វើនំមិនមានតែម្យ៉ាងឲ្យដល់ខ្ញុំ ។ ចាប់តាំងពីនោះមក ព្រះនាងកាលព្រះកុមារនោះទូលថា បុត្រត្រូវការសោយនំ ក៏ទ្រង់គ្របថាសទទេនោះឯងដោយថាសដទៃ បញ្ជូនទៅ

ប្រទានដល់កុមារនោះ ។ ទេវតាទាំងឡាយបញ្ជូននំទិព្វថ្វាយព្រះកុមារនោះ រហូតដែលលោកនៅជាយរាវាស ។

សក្យៈទាំងពីរសន្ទនាគ្នាអំពីរឿងបួស និង ការងារ

ព្រះកុមារនោះ កាលមិនទ្រង់ជ្រាបសូម្បីពាក្យមានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ នឹងទ្រង់ជ្រាបដល់ការបួសបានដូចម្ដេច ? ព្រោះដូច្នោះ ទើបព្រះអនុរុទ្ធទូលសួរព្រះជេដ្ឋាថា ការបួសនេះតើដូចម្ដេច ? កាលព្រះមហានាមត្រាស់ថា អ្នកបួសត្រូវកោរសក់ និង ពុកមាត់ ពុកចង្កា ត្រូវស្លៀកដណ្ដប់សំពត់កាសាយៈ ត្រូវដេកលើកម្រាលស្លឹកឈើ ឬលើគ្រែដែលក្រងដោយផ្ដៅ ត្រាច់បិណ្ឌបាត នេះឈ្មោះថាការបួស ទើបទូលថា បពិត្រម្ចាស់បង ខ្ញុំជាសុខុមាលជាតិ, ខ្ញុំមិនអាចបួសបានទេ ។ ព្រះមហានាមត្រាស់

ថា នែ ប្អូន បើដូច្នោះ ប្អូនឯងចូររៀនការងាររបស់យរាវាសចុះ បណ្ដាយើងទាំងពីរនាក់ ប្រសិនបើមិនមាននរណាម្នាក់បួសទេ គឺមិនសមគួរសោះឡើយ ។

ខណៈនោះ អនុរុទ្ធកុមារទូលសួរព្រះម្ចាស់បងថា ដែលឈ្មោះថាការងារនោះតើដូចម្ដេចដែរ ? កុលបុត្រដែលមិនដឹងសូម្បីទីកើតនៃភត្ត តើធ្វើការងារបានដូចម្ដេចទៅ ?

សក្យៈទាំង ៣ សន្ទនាគ្នាអំពីទីកើតនៃភត្ត

ថ្ងៃមួយ ការសន្ទនាគ្នាបានកើតឡើងដល់សក្យៈទាំង ៣ ព្រះអង្គថា ភត្តកើតអំពីឡើងទីណា ? កិម្ពិលកុមារឆ្លើយថា កើតឡើងក្នុងជង្រុក គ្រានោះ ភទ្ទិយកុមារត្រាស់ជំទាស់កិម្ពិលកុមារថា អ្នកមិនទាន់ជ្រាបទីកើតនៃភត្តទេ, ដែលឈ្មោះថា ភត្ត រមែងកើតឡើងអំពីឆ្នាំងបាយ ។ អនុរុទ្ធកុមារត្រាស់ជំទាស់ថា អ្នកទាំងពីរក៏មិនទាន់ទ្រង់ជ្រាបដែរ ធម្មតាភត្តរមែងកើតឡើងអំពីថាសមាសប្រមាណ ១ ហត្ថក្ដាប់ ។

បានឮមកថា បណ្ដាក្សត្រទាំង ៣ អង្គនោះ ថ្ងៃមួយ កម្ពិលកុមារទ្រង់ឃើញគេជញ្ជូនស្រូវចេញអំពីជង្រុក ក៏យល់ក្នុងព្រះទ័យថា ស្រូវទាំងនេះកើតឡើងអំពីជង្រុកនោះឯង ។

ចំណែកព្រះភទ្ទិយកុមារ ថ្ងៃមួយ ទ្រង់ឃើញគេដួសភត្តចេញអំពីឆ្នាំងបាយ ក៏យល់ថា ភត្តកើតឡើងអំពីឆ្នាំងបាយនោះឯង។

ចំណែកអនុរុទ្ធកុមារ ទ្រង់មិនដែលឃើញអ្នកគរស្រូវ អ្នកដាំបាយ ឬអ្នកដួសបាយអ្វីទាំងអស់, ទ្រង់ឃើញតែបាយដែលគេដួសហើយតម្កល់ទុកចំពោះព្រះ-ភក្ត្រប៉ុណ្ណោះ។ ទើបព្រះអង្គទ្រង់យល់ថា ភត្តកើតឡើងអំពីថាស ក្នុងវេលាដែលត្រូវការបរិភោគ ក្សត្រទាំង ៣ ព្រះអង្គនោះ រមែងមិនទ្រង់ជ្រាបសូម្បីទីកើតនៃភត្តដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។ ព្រោះហេតុដូច្នោះ អនុរុទ្ធកុមារនេះ ក៏ទូលសួរថា ដែលឈ្មោះថាការងារនោះតើដូចម្ដេច ? លុះបានទ្រង់ស្ដាប់កិច្ចការ ដែលយកវាសគប្បី

ធ្វើជាប្រចាំឆ្នាំ មានជាអាទិ៍ថា ដំបូងត្រូវភ្ជួរស្រែ ទើបត្រាស់ថា ទីបំផុតនៃការងារទាំងឡាយនឹងប្រាកដនៅពេលណា, កាលណា ទើបខ្ញុំនឹងមានការខ្វល់ខ្វាយតិច ប្រើប្រាស់ភោគៈបានទៅ កាលព្រះមហានាមត្រាស់ប្រាប់ការមិនមានទីបំផុតនៃការងារទាំងឡាយហើយ ទូលថា បើយ៉ាងនោះ សូមម្ចាស់បង ទ្រង់គ្រប់គ្រងយកវាសចុះ ខ្ញុំមិនត្រូវការភាពជាយកវាសនោះទេ ដូច្នេះហើយ ក៏ចូលទៅទូលមាតាថា បពិត្រព្រះមាតា សូមព្រះមាតាអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំចុះ ខ្ញុំនឹងបួស កាលព្រះនាងទ្រង់ហាមដល់ ៣ ដង ត្រាស់ថា បើព្រះភទ្ទិយៈដែលជាសម្លាញ់របស់កូនបួសសោត, កូនចូរបួសជាមួយនឹងព្រះអង្គចុះ ទើបចូលទៅរកព្រះភទ្ទិយៈនោះហើយ ទូលថា ម្នាលសម្លាញ់ ការបួសរបស់ខ្ញុំជាប់ទាក់នឹងសម្លាញ់ឯង ដូច្នេះហើយ បានញ៉ាំងព្រះភទ្ទិយៈនោះឲ្យយល់ព្រមដោយប្រការផ្សេង ៗ ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ទ្រង់ទទួលបេ្ដជ្ញាដើម្បីបួសជាមួយនឹងព្រះភទ្ទិយៈ។

ឧបាលិចេញបួសជាមួយនឹងសក្យៈទាំង ៦ អង្គ

ពេលនោះ ក្សត្រទាំង ៦ អង្គនេះ គឺ **ភទ្ទិយសក្យរាជ អនុរុទ្ធ អានន្ទ ភគ្គុ កិម្ពិលៈ** និង **ទេវទត្ត** មានឧបាលិដែលជានាយកូសាមាលាជាគម្រប់ ៧ ទ្រង់សោយមហាសម្បត្តិរហូត ៧ ថ្ងៃ ដូចទេវតាសោយទិព្វសម្បត្តិ, ហើយស្តេចយាងចេញដោយចតុរង្គសេនា ដូចស្តេចយាងទៅកាន់ព្រះឧទ្យាន លុះដល់ដែននៃក្សត្រអង្គដទៃហើយ ទ្រង់ក៏បញ្ជូនកងទ័ពទាំងអស់ឲ្យត្រឡប់ទៅដោយព្រះរាជអាជ្ញា ស្តេចយាងចូលទៅកាន់ដែននៃក្សត្រអង្គដទៃ បណ្តាមនុស្សទាំង ៧ នាក់នោះ ក្សត្រ ៦ ព្រះអង្គទ្រង់ដោះអាភរណៈរបស់ខ្លួនៗ ធ្វើជាកញ្ចប់ហើយ ត្រាស់ថា នែ នាយឧបាលិអញ្ជើញលោកត្រឡប់ទៅវិញចុះ ទ្រព្យប្រមាណប៉ុណ្ណោះ អ្នកល្មមចិញ្ចឹមជីវិតបានហើយ ដូច្នេះហើយ ក៏ប្រទានដល់ឧបាលិ ។ ឧបាលិបម្រះនទៀលហើយខ្សឹកខ្សួលទៀបទីជិតព្រះបាទនៃក្សត្រទាំងនោះហើយ ទើបក្រោកឡើងកាន់កញ្ចប់អាភរណៈ

នោះត្រឡប់ទៅវិញ ។ ក្នុងកាលដែលជនទាំងនោះបែកជាពីរពួក ព្រៃហាក់ដូចជាដល់នូវការទួញយំ, ផែនដីហាក់ដូចជាដល់នូវអាការញាប់ញ័រ ។ ចំណែកឧបាលិកូសាមាលាទៅបានបន្តិច ក៏ត្រឡប់គិតយ៉ាងនេះថា ពួកសក្យៈកាចសម្បើមណាស់ គប្បីសម្លាប់យើង ដោយការយល់ថា ព្រះកុមារទាំងឡាយត្រូវបុគ្គលនេះផ្តាច់ព្រះជន្មហើយដូច្នេះក៏បាន, ឯសក្យកុមារទាំងនេះ ទ្រង់លះបង់សម្បត្តិបែបនេះ បោះបង់បោលអាភរណៈដែលកាត់ថ្លៃមិនបានទាំងនេះដូចដុំស្ទេស្ម ហើយបួស, ចុះអញមានអ្វីជាហេតុ មានអ្វីជាជំទាស់ ទើបមិនបួស ? លុះគិត (ដូច្នេះ) ហើយ ក៏ស្រាយបន្ទិចទ្រព្យចេញយកអាភរណៈទាំងនោះព្យួរទុកហ្នឹងដើមឈើ ហើយពោលថា អ្នកដែលមានសេចក្តីត្រូវការចូរកាន់យកចុះ ដូច្នេះហើយ ទៅកាន់សម្នាក់នៃសក្យកុមារទាំងនោះ សក្យៈទាំងនោះត្រាស់សួរថា ហេតុអ្វី ទើបអ្នកត្រឡប់មកវិញ ? ឧបាលិក៏ក្រាបទូលសេចក្តីនោះ ។

សក្យៈទាំង ៦ អង្គសម្រេច

គ្រានោះ សក្យកុមារទាំងនោះ ទ្រង់នាំនាយភូសាមាលាឈ្មោះឧបាលិ ទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគហើយ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយជាសក្យៈ មានការប្រកាន់ខ្លួនជាប្រចាំ (សន្តាន) បុរសនេះជាអ្នកបម្រើពួកខ្ញុំព្រះអង្គរហូតអស់កាលយូរ, សូមព្រះអង្គមេត្តាឲ្យបុរសនេះបួសមុនចុះ, ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយនឹងធ្វើសាមីចិកម្ម មានការអភិវាទជាដើមដល់គេ ការប្រកាន់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ នឹងអស់ទៅដោយអាការយ៉ាងនេះ ដូច្នេះហើយ ក៏ឲ្យនាយភូសាមាលាឈ្មោះឧបាលិនោះបួសមុន ទើបខ្លួនឯងបួសជាខាងក្រោយ ។ បណ្តាសក្យៈទាំង ៦ អង្គនោះ ព្រះភទ្ទិយៈបានជាព្រះអរហន្តតេវិជ្ជាក្នុងរវាងវស្សានោះឯង ។ ព្រះអនុរុទ្ធជាអ្នកមានចក្ខុជាទិព្វ ខាងក្រោយមកទ្រង់ស្តាប់មហាបុរិសវិតក្កសូត្រ ក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ ព្រះអានន្ទបានតាំងនៅក្នុង

សោតាបត្តិផល ។ ព្រះភគ្គុត្ថេរ និងព្រះកិម្ពិលៈ ខាងក្រោយមកចម្រើនវិបស្សនាបានសម្រេចព្រះអរហត្ត ។ ព្រះទេវទត្តបានសម្រេចឫទ្ធិ ដែលជារបស់បុថុជ្ជន ។

ព្រះទេវទត្តសំដែងឫទ្ធិដល់អជាតសត្តុរាជកុមារ

ក្នុងកាលតមក កាលព្រះសាស្តាគង់នៅក្នុងក្រុងកោសម្ពី, លាភ និងសក្ការៈជាច្រើនកើតឡើងដល់ព្រះសាស្តាព្រមទាំងព្រះសង្ឃសាវក ។ មនុស្សទាំងឡាយដែលនៅក្នុងក្រុងកោសម្ពីនោះ មានដៃកាន់សំពត់ និងភេសជ្ជៈជាដើមចូលទៅកាន់វិហារ ហើយសួរគ្នាថា ព្រះសាស្តាទ្រង់គង់នៅទីណា ? ព្រះសារីបុត្តត្ថេរនៅទីណា ? ព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរនៅទីណា ? ព្រះមហាកស្សបនៅទីណា ? ព្រះភទ្ទិយត្ថេរនៅទីណា ? ព្រះអនុរុទ្ធត្ថេរនៅទីណា ? ព្រះអានន្ទត្ថេរនៅទីណា ? ព្រះភគ្គុត្ថេរនៅទីណា ? ព្រះកិម្ពិលត្ថេរនៅទីណា ? ដូច្នេះហើយ ដើររកមើលទីអង្គុយរបស់ព្រះអសីតិមហាសាវក ។ ដែលឈ្មោះថាមានអ្នកសួរថា ព្រះទេវទត្តត្ថេរគង់ ឬឈរ

នៅទីណា ដូច្នេះរមែងមិនមាន, ព្រះទេវទត្តនោះក៏គិតថា យើងបួសជាមួយនឹងសក្យៈទាំងនេះដែរ ។ សក្យៈទាំងនេះជាខត្តិយបព្វជិត សូម្បីយើងក៏ជាខត្តិយបព្វជិតដែរ ។ ពួកមនុស្សមានដៃកាន់លាភ និងសក្ការៈស្វែងរកលោកទាំងនេះ, គ្មានអ្នកណាមួយសួររកឈ្មោះរបស់យើងសោះ យើងនឹងសមាគមជាមួយនឹងនរណាហ្ន៎ គប្បីញ៉ាំងនរណាឲ្យជ្រះថ្លា ហើយញ៉ាំងលាភ និងសក្ការៈឲ្យកើតដល់យើង ។ គ្រានោះ ការត្រិះរិះនេះកើតមានដល់ព្រះទេវទត្តថា ព្រះបាទពិម្ពិសារព្រមទាំងបរិវារ ១១ នហុតទ្រង់តាំងនៅក្នុងសោតាបត្តិផលហើយ ដោយការជួបព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធតាំងពីគ្រាដំបូងម៉្លេះ, យើងមិនអាចសមាគមជាមួយនឹងព្រះរាជាអង្គនោះបានទេ សូម្បីជាមួយនឹងព្រះបាទកោសល យើងក៏មិនអាចសមាគមបានដែរ, ចំណែកព្រះអជាតសត្តុកុមារដែលជាឱរសរបស់ព្រះពិម្ពិសារនោះមិនទាន់ដឹងនូវគុណ និងទោសរបស់អ្នកណាមួយនៅឡើយ យើងគប្បីសមាគមជាមួយនឹងកុមារនោះ ព្រះទេវទត្តនោះក៏ចេញពី

ក្រុងកោសម្ពីទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ និម្មិតនូវភេទជាកុមារតូច ប្រដាប់អសិរពិស ៤ ព្នដ៏ដៃ និងជើងទាំងឡាយ មួយត្រង់ក មួយធ្វើជាឈ្នួតត្រង់ក្បាល មួយពាក់ឆៀងស្មាម្ខាង, ចុះចាកអាកាស ដោយវិការៈជាសង្វារនៃពស់ អង្គុយលើព្រះភ្នែនរបស់ព្រះអជាតសត្តុកុមារ, កាលព្រះកុមារនោះទ្រង់ខ្លាចហើយ ត្រាស់សួរថា លោកជានរណា ? ក៏ថ្វាយព្រះពរថា អាត្មាភាពគឺទេវទត្ត ដើម្បីនឹងបន្ទោបង់ការខ្លាចរបស់ព្រះកុមារ ក៏ផ្លាស់នូវអត្តភាពនោះមកជាភិក្ខុទ្រទ្រង់នូវសង្ឃាដិ បាត្រ និងចីវរឈរនៅចំពោះព្រះភក្ត្រ ញ៉ាំងព្រះកុមារនោះឲ្យទ្រង់ជ្រះថ្លា ញ៉ាំងលាភ និងសក្ការៈឲ្យកើតឡើងដល់ខ្លួន ។

ទេវទត្តព្យាយាមសម្លាប់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ

ព្រះទេវទត្តដែលត្រូវលាភ និងសក្ការៈគ្របសង្កត់ហើយ ក៏ញ៉ាំងគំនិតដ៏លាមកឲ្យកើតឡើងថា យើងនឹងគ្រប់គ្រងភិក្ខុសង្ឃ ដូច្នេះហើយ ក៏សាបសូន្យចាក

ឫទ្ធិព្រមទាំងចិត្តុប្បាទដែលកើតឡើងនោះឯង ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្ដាដែលទ្រង់កំពុងសំដែងធម៌ដល់បរិស័ទ ព្រមទាំងព្រះរាជាក្នុងវត្តវេឡុវ័ន ក្រោកចាកអាសនៈហើយ ឈរផ្គងអញ្ជលី ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពេលនេះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះជរាហើយ សូមព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយតិច ប្រកបរឿយៗ នូវធម៌ដែលជាគ្រឿងនៅជាសុខក្នុងទិដ្ឋធម៌ចុះ, ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងគ្រប់គ្រងភិក្ខុសង្ឃ សូមព្រះអង្គមេត្តាប្រគល់ភិក្ខុសង្ឃឲ្យដល់ខ្ញុំព្រះអង្គចុះ ដូច្នេះហើយ ត្រូវព្រះសាស្ដាទ្រង់តិះដៀលដោយខេឡាសិកវាទៈ[១] ទ្រង់ហាមឃាត់ហើយ, មិនពេញចិត្ត បានចងអាឃាតនេះនឹងព្រះសាស្ដា ជាលើកដំបូងហើយចៀសចេញទៅ ។

គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់បញ្ជាឲ្យធ្វើបកាសនីយកម្ម ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះដល់លោកហើយ, ទេវទត្តគិតថា ឥឡូវយើងត្រូវព្រះសមណគោតមកម្ចាត់ហើយ, ឥឡូវនេះយើងនឹងធ្វើសេចក្ដីវិនាសឲ្យដល់ព្រះសមណគោតម ដូច្នេះហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះអជាតសត្តុរាជកុមារ ទូលថា បពិត្រព្រះកុមារ កាលមុនមនុស្សទាំង-ឡាយមានអាយុវែង, តែឥឡូវនេះមនុស្សមានអាយុខ្លី, ក៏ការដែលព្រះអង្គសោយទិវង្គតតាំងពីនៅជាព្រះកុមារនោះ ជាឋានៈដែលប្រព្រឹត្តទៅបាន, បពិត្រព្រះកុមារបើដូច្នោះ ព្រះអង្គចូរសម្លាប់នូវព្រះបិតា ហើយចូរជាព្រះរាជាចុះ អាត្មាសម្លាប់ព្រះមានព្រះភាគហើយ នឹងជាព្រះពុទ្ធដែរ កាលព្រះកុមារនោះតាំងនៅក្នុងរាជសម្បត្តិហើយ បានញ៉ាំងព្រះរាជកុមារឲ្យទ្រង់បញ្ជូនបុរសទាំងឡាយទៅដើម្បីសម្លាប់ព្រះ-តថាគត, កាលបុរសទាំងនោះសម្រេចសោតាបត្តិផលហើយ ត្រឡប់មកវិញ, ក៏ឡើងកាន់ភ្នំគិជ្ឈកូដខ្លួនឯង ប្រមៀលថ្មដោយបំណងថា យើងនឹងផ្ដាច់ផ្ដិលនូវព្រះ-

---

[១] អ្នកបរិច្ចាគបច្ច័យដូចទឹកមាត់ (២) កម្មដែលសង្ឃគួរប្រកាស

សមណគោតមចាកជីវិតដោយខ្លួនឯង បានធ្វើកម្ម គឺញុំាងព្រះលោហិតព្រះពុទ្ធឲ្យពុះពងឡើង, កាលមិនអាចសម្លាប់ដោយឧបាយសូម្បីបែបនេះ ក៏ញុំាងព្រះបាទអជាតសត្តុឲ្យបញ្ជារាជបុរសឲ្យលែងដំរីនាឡាគិរីទៅទៀត, កាលដំរីនោះកំពុងដើរមក ព្រះអានន្ទត្ថេរព្រមលះបង់ជីវិតរបស់ខ្លួនថ្វាយព្រះសាស្តា បានឈរបាំងនៅចំពោះព្រះភក្ត្រព្រះសាស្តា ។

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ទូន្មានដំរីនោះហើយ ស្តេចចេញចាកព្រះនគរមកកាន់ព្រះវិហារ ទ្រង់សោយមហាទានដែលឧបាសកច្រើនពាន់នាំមកចំពោះហើយ ទ្រង់សំដែងអនុបុព្វីកថាប្រោសអ្នកក្រុងរាជគ្រឹះប្រមាណ ១៨ កោដិ ដែលប្រជុំគ្នាក្នុងថ្ងៃនោះ ធម្មាភិសម័យកើតមានដល់សត្វប្រមាណ ៨៤000 នាក់ ។

ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវកថាដែលពណ៌នាគុណ របស់ព្រះថេរៈថា ឱ ហ្ន៎ ព្រះអានន្ទមានគុណច្រើនណាស់ កាលស្តេចដំរីបែបនោះមក, បានព្រម

លះបង់ជីវិតរបស់ខ្លួនឈរបាំងនៅចំពីមុខ ព្រះភក្ត្រព្រះសាស្តា ដូច្នេះហើយ ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនតែឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីក្នុងកាលមុនអានន្ទនេះ ក៏ព្រមលះបង់ជីវិតដើម្បីប្រយោជន៍តថាគតហើយដែរ កាលភិក្ខុទាំងឡាយទូលអារាធនាហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់ចុឡហង្សជាតក មហាហង្សជាតក និងកក្ការុជាតក ។

កម្មអាក្រក់របស់ព្រះទេវទត្តប្រាកដដល់មហាជន

កម្មរបស់ព្រះទេវទត្ត មានការញុំាងព្រះអជាតសត្តុកុមារឲ្យសម្លាប់ព្រះបិតាក្តី ចាត់ចែងនាយខ្មាន់ធ្នូក្តី ព្រោះប្រមៀលសិលាក្តី មិនបានប្រាកដដូចការលែងដំរីនាឡាគិរីឡើយ ។ គ្រានោះឯង មហាជនបានជ្រួលជ្រើមថា សូម្បីព្រះរាជាក៏ព្រះទេវទត្តនោះឯង ជាអ្នកចាត់ឲ្យសម្លាប់ សូម្បីនាយខ្មាន់ធ្នូក៏ព្រះទេវទត្តនោះឯងជាអ្នកចាត់ឲ្យបញ្ជូនទៅ សូម្បីសិលាក៏ព្រះទេវទត្តជាអ្នកប្រមៀលដែរ ។ ហើយឥឡូវនេះលោកក៏បានលែងដំរីនាឡាគិរីមកទៀត, ព្រះរាជាទ្រង់សេពគប់នូវបុគ្គលដ៏លាមក

បែបនេះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវពាក្យរបស់មហាជនហើយ ក៏បញ្ជាឲ្យនាំសម្រាប់៥០០មកវិញ ហើយព្រះអង្គក៏មិនបានយាងទៅកាន់ទីបម្រើរបស់ព្រះទេវទត្តនោះទៀតឡើយ, សូម្បីអ្នកនគរក៏មិនបានថ្វាយនូវភិក្ខាតិចតួចដល់លោកដែលជាអ្នកចូលទៅកាន់ត្រកូល ។

ព្រះទេវទត្តទូលសូមវត្ថុ ៥ ប្រការ

ព្រះទេវទត្តនោះ សាបសូន្យចាកលាភ និងសក្ការៈហើយ ប្រាថ្នានឹងចិញ្ចឹមជីវិតដោយការបោកប្រាស ទើបចូលទៅគាល់ព្រះសាស្ដា ទូលសូមវត្ថុ ៥ ប្រការ ត្រូវព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ហាមថា ម្នាលទេវទត្ត កុំឡើយ ភិក្ខុអង្គណាប្រាថ្នានឹងនៅព្រៃ ភិក្ខុអង្គនោះក៏ចូរនៅចុះ ដូច្នេះហើយ ទូលថា ម្នាលអាវុសោ ពាក្យរបស់អ្នកណាល្អ របស់ព្រះតថាគត ឬក៏របស់យើង ត្បិតថា យើងពោលដោយអំណាចនៃការប្រតិបត្តិយ៉ាងឧក្រិដ្ឋយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមឱកាស

សូមភិក្ខុទាំងឡាយជាអ្នកនៅព្រៃដរាបអស់ជីវិត ត្រាច់បិណ្ឌបាត ទ្រទ្រង់សំពត់បង្សុកូល នៅក្បែរគល់ឈើ កុំគប្បីធាន់ត្រី និងសាច់រហូតអស់មួយជីវិត ហើយពោលថា ភិក្ខុណាប្រាថ្នានឹងរួចចាកទុក្ខ ភិក្ខុនោះចូរមកជាមួយនឹងយើង ដូច្នេះហើយ ក៏ចៀសចេញទៅ ។ ភិក្ខុពួកខ្លះទើបបួសថ្មី មានការចេះដឹងតិចតួច បានស្ដាប់ពាក្យរបស់ព្រះទេវទត្តនោះហើយ បបួលគ្នាថា ព្រះទេវទត្តនិយាយត្រឹមត្រូវ ពួកយើងនឹងត្រាច់ទៅជាមួយនឹងព្រះទេវទត្តនោះ ដូច្នេះហើយ ក៏បានសមាគមជាមួយនឹងព្រះទេវទត្ត ។

ព្រះទេវទត្តបំបែកសង្ឃ

ព្រះទេវទត្តនោះ ញ៉ាំងជនដែលជាអ្នកជ្រះថ្លាក្នុងវត្ថុដ៏សៅហ្មង ឲ្យយល់ដោយ វត្ថុ ៥ ប្រការនោះហើយ ព្រមជាមួយនឹងភិក្ខុ ៥០០ អង្គ ដើរសូមបច្ច័យក្នុងត្រកូលទាំងឡាយមកបរិភោគ ព្យាយាមដើម្បីបំបែកសង្ឃ ។ លោកដែលត្រូវ

ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សួរថា ម្នាលទេវទត្ត បានឮថា អ្នកឯងព្យាយាមទម្លាយសង្ឃ ទម្លាយចក្រពិតមែនឬ? ក៏ទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ពិតមែនហើយ ។ សូម្បីព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់ទូន្មានដោយព្រះពុទ្ធវចនៈ មានជាអាទិ៍ថា ម្នាលទេវទត្ត ការទម្លាយសង្ឃមានទោសធ្ងន់ណាស់ ក៏មិនបានអើពើនឹងព្រះវាចារបស់ព្រះសាស្ដាឡើយ ហើយក៏ចៀសចេញទៅ បានជួបព្រះអានន្ទដែលកំពុងត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាតក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ បានពោលនឹងព្រះអានន្ទថា ម្នាលអាវុសោ អានន្ទ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះជាដើមទៅ ខ្ញុំករុណានឹងធ្វើឧបោសថ នឹងធ្វើសង្ឃកម្មវៀរចាកព្រះមានព្រះភាគ វៀរចាកភិក្ខុសង្ឃហើយ ។

ព្រះថេរៈក្រាបទូលសេចក្ដីនោះដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបសេចក្ដីនោះហើយ កើតធម្មសង្វេគ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ទេវទត្តធ្វើកម្មជាហេតុឲ្យខ្លួនឆេះក្នុងអវីចិមហានរក ដែលទាក់ទងនឹងការវិនាសដល់សត្វលោក ព្រម

ទាំងទេវលោក ដូច្នេះហើយ ត្រាស់ព្រះគាថានេះថា ៖

កម្មទាំងឡាយណា មិនល្អផង មិនជាប្រយោជន៍ដល់ខ្លួនផង កម្ម
ទាំងនោះជនពាលធ្វើបានដោយងាយ កម្មណាជាប្រយោជន៍ផង
ល្អផង កម្មនោះឯង ជនពាលធ្វើបានដោយលំបាកយ៉ាងក្រៃលែង ។

ទ្រង់បន្លឺព្រះឧទាននេះបន្តទៀតថា ៖

កម្មល្អមនុស្សល្អធ្វើបានដោយងាយ កម្មល្អមនុស្សអាក្រក់
ធ្វើបានដោយលំបាក កម្មអាក្រក់មនុស្សអាក្រក់ធ្វើបាន
ដោយងាយ កម្មអាក្រក់ព្រះអរិយៈធ្វើបានដោយកម្រ ។

គ្រានោះឯង ព្រះទេវទត្តអង្គុយនៅក្នុងចំណែកម្ខាងជាមួយនឹងបរិស័ទរបស់ខ្លួនក្នុងថ្ងៃឧបោសថ ពោលថាវត្ថុ ៥ ប្រការនេះ រមែងពេញចិត្តដល់ភិក្ខុណា, ភិក្ខុនោះចូរចាប់ស្លាក កាលពួកភិក្ខុវជ្ជីបុត្ត ៥០០ រូប ដែលជាអ្នកទើបតែបួសថ្មី មិនទាន់ដឹង

ច្បាស់នូវធម៌វិន័យ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងល្អហើយ នាំគ្នាចាប់ស្លាក បានទម្លាយសង្ឃ នាំភិក្ខុទាំងនោះទៅកាន់គយាសីសប្រទេស ។

អគ្គសាវកទាំងពីរនាំភិក្ខុត្រឡប់ចូលកាន់ពួកបាន

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវការដែលព្រះទេវទត្តនោះទៅកាន់គយា-សីសប្រទេសនោះហើយ ក៏ទ្រង់បញ្ជូនព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ការនាំភិក្ខុទាំងនោះមកវិញ ។ ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរនោះទៅកាន់ទីនោះហើយ ប្រៀនប្រដៅដោយអនុសាសនីផង ដោយអាទេសនាបាដិហារិយ៍ផង និងឥទ្ធិបាដិ-ហារិយ៍ផង ញុំាងភិក្ខុទាំងនោះឲ្យផឹកអមតធម៌ហើយ បាននាំមកតាមផ្លូវអាកាស។

ចំណែកកោកាលិកភិក្ខុពោលថា ម្នាលអាវុសោទេវទត្ត លោកចូរក្រោកឡើង, សារីបុត្រ និងមោគ្គល្លាននាំយកភិក្ខុទាំងនោះទៅអស់ហើយ ខ្ញុំបានប្រាប់លោកហើយថា អាវុសោ លោកកុំទុកចិត្តសារីបុត្រ និងមោគ្គល្លានឲ្យសោះ (ព្រោះ)

សារីបុត្រ និងមោគ្គល្លានមានសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក លុះក្នុងអំណាចនៃសេចក្តីប្រាថ្នាលាមក ដូច្នេះហើយ យកជង្គង់ប្រហារត្រង់ទ្រូង (ព្រះទេវទត្ត) ។ លោហិតដ៏ក្តៅដ៏ក្តៅគគុកបានខ្ចារឡើងអំពីមាត់របស់ព្រះទេវទត្តក្នុងទីនោះ ន៉ុះឯង ។

ចំណែកពួកភិក្ខុឃើញព្រះសារីបុត្រ មានភិក្ខុសង្ឃចោមរោមហែហមមកតាមអាកាសហើយ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះសារីបុត្រក្នុងកាលទៅមានបុគ្គលជាគំរប់ ២ ប៉ុណ្ណោះទៅជាមួយ, ឥឡូវនេះមានបរិវារច្រើនមកជាមួយរមែងល្អពិតៗ ។

បុព្វកម្មរបស់ព្រះទេវទត្ត

ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនតែឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីក្នុងកាលដែលលោកកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆាន បុត្ររបស់តថាគតមកកាន់សម្នាក់របស់តថាគតក៏រមែងល្អដូចគ្នាដែរ ដូច្នេះហើយ បានត្រាស់ជាតកនេះថា ៖

សេចក្ដីចម្រើន តែងមានដល់ពួកអ្នកមានសីលទាំងឡាយ អ្នកប្រព្រឹត្តបដិសណ្ឋារៈ នាងចូរមើលម្រឹគឈ្មោះលក្ខណៈ កំពុងដើរមកដែលមានពួកញាតិហែហម នាងឃើញម្រឹគឈ្មោះកាឡៈ ដែលសាបសូន្យចាកពួកញាតិ កំពុងដើរមកឬទេ ។[១]

ដូច្នេះជាដើម, កាលពួកភិក្ខុក្រាបទូលទៀតថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បានឮថា ព្រះទេវទត្តឲ្យព្រះសាវកទាំងពីរអង្គគង់អបខាងទាំងពីរហើយ ពោលថា យើងនឹងសំដែងធម៌ដោយពុទ្ធលីលា, ធ្វើអាកប្បកិរិយាតាមព្រះអង្គ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនតែឥឡូវប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីកាលមុនទេវទត្តនេះ ក៏ព្យាយាមធ្វើតាមកិរិយារបស់តថាគតដែរ តែមិនអាច ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់នទីចរកាក

ជាតក[១] ថា ៖

នែ៎ ក្អែកទឹកឈ្មោះវីរកៈ អ្នកឃើញសត្វស្វាបដែលពោល
ពាក្យពីរោះ មានផ្ទត់កដូចជាផ្ទត់កនៃក្ងោក ជាក្អែកគោក
ឈ្មោះ សវិដ្ឋកៈ ជាប្ដីរបស់ខ្ញុំដែរឬ ។
ក្អែកសវិដ្ឋកៈ ការធ្វើតាមសត្វស្វាប អ្នកត្រាច់ទៅក្នុងទឹក
និងលើគោក បានបរិភោគត្រីស្រស់ជានិច្ចនោះ ត្រូវ
សារាយពន្ធពទ្ធស្លាប់ទៅហើយ ។

ដូច្នេះជាដើម ។ សូម្បីថ្ងៃដទៃៗទៀត ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធក៏ទ្រង់ប្រារព្ធកថាដូច្នេះដែរ ត្រាស់ជាតកទាំងឡាយជាដើមយ៉ាងនេះថា ៖

ម្នាលសេះឈ្មោះ ខទិរវនិយៈដ៏ចម្រើនអំបែងក្បាលបែក

---

[១] លក្ខណជាតក

[១] វីរកជាតក

ដោយការប្រហារតែម្តង ពួដ៏ដើមឈើណា ដើមនេះមាន
ស្លឹកល្អិតប្រកបដោយបន្លា តើជាឈើឈ្មោះអ្វី ។
ខួរក្បាលរបស់អ្នកធ្លាយចេញផង លលាដ៍ក្បាលរបស់
អ្នកបែកធ្លាយផង ឆ្អឹងជំនីរទាំងអស់របស់អ្នកដីរបំបាក់
ហើយផង ក្នុងថ្ងៃនេះ អ្នកនៅរុងរឿងអ្វីទៀត ។

ទ្រង់ប្រារព្ធកថាថា ព្រះទេវទត្តជាមនុស្សអកតញ្ញូ ទើបទ្រង់ត្រាស់ជាតកទាំងឡាយ មានជាអាទិ៍ទៀតថា ៖

កម្លាំងរបស់យើងមានហើយ យើងធ្វើកិច្ចដល់អ្នកតាម
កម្លាំងនោះ បពិត្រមិគរាជ ខ្ញុំសូមក្រាបថ្វាយបង្គំអ្នក
យើងត្រូវបានសាច់បន្តិចបន្តួចខ្លះ ។
អ្នកចូលទៅតាមចន្លោះនៃធ្មេញរបស់ខ្ញុំ ដែលជាអ្នកស៊ី

(សាច់) និងឈាម ធ្វើនូវអំពើអាក្រក់ទាំងឡាយជានិច្ច
រស់នៅដោយសាច់ណា សាច់នោះ មានច្រើន ។

ទ្រង់ប្រារព្ធការព្យាយាមដើម្បីនឹងសម្លាប់ (ព្រះអង្គ) របស់ទេវទត្តនោះទៀត ត្រាស់ជាតកទាំងឡាយមានជាអាទិ៍ថា ៖

ម្នាលដើមចម្បក់ទាំងឡាយ អ្នកជម្រុះផ្លែមកដោយហេតុ
ណា ហេតុនោះអញជាអ្នកប្រើបានដឹងហើយ អញនឹងទៅ
កាន់ដើមចម្បក់ឯទៀត ផ្លែរបស់អ្នកអញមិនពេញចិត្តទេ ។[១]

កាលនៅប្រព្រឹត្តទៅទៀតថា ព្រះទេវទត្តសាបសូន្យហើយ ចាកឈាន ២ ប្រការ គឺ ចាកលាភ និងសក្ការៈ ១ ប្រការ ចាកសាមញ្ញផល ១ ប្រការ ព្រះមាន

---

(១) កុរុង្គមិគជាតក (២) ឧភតោភដ្ឋជាតក

ព្រះភាគត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មិនមែនតែឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីក្នុងកាលមុនទេវទត្តក៏សាបសូន្យហើយដែរ ។ ដូច្នេះហើយ ត្រាស់ជាតកទាំងឡាយជាដើមថា ៖

ភ្លែកទាំងឡាយបែកធ្លាយហើយ សំពត់បាត់ហើយ ការ
ឈ្លោះក៏មានក្នុងផ្ទះនៃស្ត្រីជាសម្លាញ់ ការងារទាំងឡាយ
ខូចទាំងសងខាង គឺក្នុងទឹកផង លើគោកផង ។[២]

ព្រះសាស្តា កាលគង់នៅក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ទ្រង់ប្រារព្ធទេវទត្ត ត្រាស់ជាតកជាច្រើនដោយប្រការយ៉ាងនោះហើយ ស្តេចយាងចេញចាកក្រុងរាជគ្រឹះ ទៅកាន់ក្រុងសាវត្ថី ទ្រង់គង់នៅក្នុងវត្តជេតពនមហាវិហារ ។

ព្រះទេវទត្តឲ្យសាវកនាំទៅគាល់ព្រះសាស្តា

ចំណែកទេវទត្តមានជម្ងឺអស់ ៩ ខែ, ក្នុងកាលជាចុងក្រោយប្រាថ្នានឹងគាល់ព្រះសាស្តា ទើបប្រាប់ពួកសាវករបស់ខ្លួនថា យើងប្រាថ្នានឹងគាល់ព្រះសាស្តា អ្នកទាំងឡាយចូរសំដែងព្រះសាស្តានោះដល់យើងចុះ កាលសាវកទាំងនោះឆ្លើយថា ក្នុងកាលដែលលោកនៅជាអ្នកអាច បានប្រព្រឹត្តជាអ្នកមានពៀរនឹងព្រះសាស្តា, ខ្ញុំទាំងឡាយមិននាំលោកទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តាទេ ទើបពោលថា លោកទាំង-ឡាយកុំឲ្យយើងវិនាសឡើយ យើងបានចងអាឃាតព្រះសាស្តាហើយមែន, ប៉ុន្តែថាព្រះសាស្តាមិនចងគំនុំនឹងយើងសូម្បីប្រមាណប៉ុនចុងសក់ទេ ពិតណាស់ ព្រះមានព្រះភាគនោះ ៖

ទ្រង់មានព្រះទ័យដ៏ស្មើក្នុងបុគ្គលទូទៅ គឺក្នុងនាយខ្មាន់ធ្នូ
ក្នុងចោរអង្គុលិមាល៍ ក្នុងដំរីធនបាល និងក្នុងព្រះរាហុល ។

ព្រោះដូច្នោះ ទើបទេវទត្តអង្វរហើយអង្វរទៀតថា សូមលោកទាំងឡាយសំដែងព្រះមានព្រះភាគដល់យើង ។ ពេលនោះ ទើបសាវកទាំងនោះនាំទេវទត្តនោះចេញទៅដោយគ្រែតូច ភិក្ខុទាំងឡាយបានឮដំណឹងថា ទេវទត្តមក ទើបក្រាបទូលព្រះសាស្តាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន បានឮដំណឹងថា ទេវទត្តមកគាល់ព្រះអង្គ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្តនោះមិនបានឃើញតថាគតដោយអត្តភាពនេះទេ ។ បានឮថា ពួកភិក្ខុរមែងមិនបានឃើញព្រះពុទ្ធទៀត ចាប់ដើមពីកាលដែលខ្លួនសូមវត្ថុ ៥ ប្រការ, សភាវៈនេះរមែងជាធម្មតា, ពួកភិក្ខុក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទេវទត្តមកដល់ទីឯណោះ និងទីឯណោះហើយ ។

ស. ទេវទត្តចូរធ្វើអំពើឯណាដែលខ្លួនប្រាថ្នាចុះ, (តែយ៉ាងណាក៏ដោយ) ទេវទត្តក៏មិនអាចឃើញតថាគតបានឡើយ ។

ក. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទេវទត្តមកដល់ទីប្រមាណ ១ យោជន៍អំពីទីនេះហើយ, (ហើយទូលតៗ ទៅទៀតថា) បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នៅសល់កន្លះ

យោជន៍ទៀតមកដល់ហើយ, បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នៅសល់មួយគាវុតទៀតមកដល់ហើយ, បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មកដល់ទីជិតស្រះបោក្ខរណីក្បែរវត្តជេតពនហើយ ។

ស. សូម្បីទេវទត្តចូលមកដល់ខាងក្នុងវត្តជេតពនក៏ដោយ, គេក៏មិនបានឃើញតថាគតដែរ ។

ព្រះទេវទត្តត្រូវធរណីស្រូប

ពួកសាវកនាំព្រះទេវទត្តមកហើយ ដាក់គ្រែនៅលើស្រះបោក្ខរណីក្បែរវត្តជេតពនហើយ ក៏ចុះទៅដើម្បីងូតទឹកក្នុងស្រះបោក្ខរណីនោះ ។

សូម្បីព្រះទេវទត្ត ក៏ក្រោកឡើងអំពីគ្រែ ហើយអង្គុយដាក់ជើងទាំងពីរលើផែនដី ជើងទាំងពីរនោះក៏លិចចុះទៅក្នុងផែនដី លោកលិចចុះទៅក្នុងផែនដីហើយ

ដោយលំដាប់ គឺត្រឹមកជើង, ត្រឹមជង្គង់, ត្រឹមចង្កេះ, ត្រឹមដោះ, រហូតដល់ត្រឹមក, ក្នុងពេលដែលចង្កាតាំងនៅលើផែនដី បានពោលគាថានេះថា ៖

ខ្ញុំព្រះអង្គសូមដល់ព្រះពុទ្ធអង្គនោះ ជាបុគ្គលដ៏ប្រសើរ
ជាទេវតាកន្លងបង់នូវទេវតា ជាសារថី ជាអ្នកទូន្មាននូវ
នរជន មានព្រះចក្ខុជោយជុំវិញ មានព្រះលក្ខណៈ
(មួយៗ) កើតដោយបុណ្យទាំងរយថាជាទីពឹង ដោយ
ឆ្អឹងទាំងនេះ ព្រមទាំងជីវិត ។

បានឮថា ព្រះតថាគតទ្រង់ឃើញនូវហេតុនេះ ទើបអនុញ្ញាតឲ្យទេវទត្តបួស ។ ប្រសិនបើព្រះទេវទត្តមិនបានបួស ហើយនៅជាគ្រហស្ថវិញ នឹងធ្វើកម្មដ៏ធ្ងន់មិនអាចធ្វើបច្ច័យនៃកពតទៅបាន, លុះបួសហើយធ្វើកម្មដ៏ធ្ងន់ក៏ពិតមែន, ប៉ុន្តែអាចធ្វើបច្ច័យនៃកពតទៅបាន ព្រោះហេតុដូច្នោះ ព្រះសាស្តាក៏អនុញ្ញាតឲ្យលោកបួស ។

ព្រះទេវទត្តកើតក្នុងអវីចិត្រូវថ្កាងដោយលំពែងដែក

ពិតណាស់ ទេវទត្តនោះ នឹងបានជាព្រះបច្ចេកពុទ្ធ នាមថា **អដ្ឋិស្សរៈ** ក្នុងទីបំផុតមួយសែនកប្បរាប់ពីកប្បនេះទៅ ទេវទត្តនោះលិចចូលទៅក្នុងផែនដីហើយកើតក្នុងអវីចិមហានរក ។ ហើយលោកជាអ្នកកម្រើកមិនបាន ត្រូវភ្លើងឆេះ ព្រោះជាអ្នកប្រទូស្តចំពោះព្រះពុទ្ធអ្នកមិនញាប់ញ័រ ។ សរីរៈរបស់លោកកំពស់ប្រមាណ ១០០ យោជន៍ កើតក្នុងអវីចិដែលមានទំហំប្រមាណ ៣០០ យោជន៍, ក្បាលស៊កចូលទៅកាន់ផែនដែកខាងលើរហូតដល់គុម្ពត្រចៀក, ជើងទាំងពីរលិចចុះទៅក្នុងផែនដីដែកខាងក្រោមរហូតដល់កជើង, លំពែងដែកមានប្រមាណប៉ុនដើមត្នោតខ្នាតធំ, ចេញអំពីជញ្ជាំងខាងក្រោយ ចាក់ត្រង់កណ្តាលខ្នង ធ្លុះចេញមកតាមទ្រូងកប់ទៅនឹងជញ្ជាំងខាងមុខ, លំពែងមួយទៀតចេញពីជញ្ជាំងខាងស្តាំ ចាក់ទំលាយនូវចំហៀងខាងស្តាំ ធ្លុះចេញទៅខាងឆ្វេងចូលទៅកាន់ជញ្ជាំងខាងឆ្វេង ។ លំពែងមួយទៀត

ចេញអំពីក្បៀនខាងលើ ចាក់ទំលាយនូវក្បាលចេញទៅតាមចំណែកខាងក្រោម កប់ចូលទៅកាន់ផែនដីជាវិការនៃដែក, ទេវទត្តនោះកម្រើកមិនបាន ដែលភ្លើងឆេះក្នុងអវីចីនោះ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយសន្ទនាគ្នាថា ទេវទត្តមកកាន់ទីប្រមាណប៉ុណ្ណេះ មិនទាន់បានគាល់ព្រះសាស្ដាផង ក៏លិចចូលទៅកាន់ផែនដី ។ ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្តប្រព្រឹត្តខុសចំពោះតថាគតហើយ លិចចូលទៅកាន់ផែនដីក្នុងកាលឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះក៏ទេ សូម្បីក្នុងកាលមុន លោកក៏លិចចុះហើយផងដែរ ដើម្បីនឹងទ្រង់សំដែងនូវការៈនៃទេវទត្តនោះជាអ្នកវង្វេងផ្លូវ ដែលព្រះអង្គលួមលោមឲ្យធូរចិត្ត ហើយលើកឡើងដាក់លើខ្នងរបស់ព្រះអង្គហើយឲ្យដល់ទីក្សេម ហើយត្រឡប់មកកាត់ក្តុកទាំងឡាយដល់ទៅ ៣ ដង យ៉ាងនេះ គឺខាងចុង កណ្ដាល និងគល់ ក្នុងវារៈទី ៣ កាលឈានកន្ទងផុតចក្ខុរបស់មហាបុរសហើយ ក៏លិចចូលទៅក្នុងផែនដី

ក្នុងកាលដែលព្រះអង្គជាស្ដេចដំរី ទើបត្រាស់ជាតក[១] នេះជាដើមថា ៖

ប្រសិនបើគេឲ្យផែនដីទាំងមូលដល់បុរសអកតញ្ញូ ជាអ្នកឃើញទោស
ជានិច្ច ក៏មិនគប្បីញ៉ាំងបុរសអកតញ្ញូនោះ ឲ្យត្រេកអរបានឡើយ ។

កាលកថាតាំងឡើងហើយដូច្នោះទៀត ក៏ទ្រង់ត្រាស់ខន្តិវាទីជាតកដើម្បីទ្រង់សំដែងដល់ការដែលទេវទត្តនោះជាព្រះបាទកលាពុ ប្រព្រឹត្តខុសចំពោះព្រះអង្គ ដែលជាខន្តិវាទីតាបស ហើយលិចចូលទៅកាន់ផែនដី និងចុល្លធម្មបាលជាតកដើម្បីទ្រង់សំដែងការដែលទេវទត្តនោះ ជាព្រះបាទមហាបតាបៈ ប្រព្រឹត្តខុសចំពោះព្រះអង្គកាលដែលនៅជាធម្មបាល ហើយលិចចូលទៅកាន់ផែនដី លុះទេវទត្តលិចចូលទៅកាន់ផែនដីហើយ, មហាជនក៏រីករាយត្រេកអរ ញ៉ាំងគ្នានិងគ្នាឲ្យលើកឡើងនូវទង់

---

[១] សីលវនាគជាតក

ជ័យ និងទង់បដាព្រមទាំងដើមចេកទាំងឡាយតម្កល់ផ្ទាំងទឹកដែលពេញហើយ លេង នូវមហោស្រពដ៏ធំ ដោយប្រារព្ធថា ជាលាភរបស់ពួកយើងហើយហ្ន៎ ។ ពួកភិក្ខុ ក្រាបទូលសេចក្ដីនោះដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាល ភិក្ខុទាំងឡាយ កាលទេវទត្តស្លាប់ហើយ មហាជនរីករាយត្រេកអរមិនមែនតែក្នុង កាលឥឡូវនេះប៉ុណ្ណោះទេ, សូម្បីក្នុងកាលមុនក៏រីករាយត្រេកអរ ដើម្បីនឹងទ្រង់សំដែង ការដែលមហាជនជាអ្នកត្រេកអរ ក្នុងកាលដែលព្រះរាជាព្រះនាមថា **បិង្គលៈ** ក្នុង នគរពារាណសីដ៏កាចអាក្រក់ មិនជាទីស្រឡាញ់នៃជនទូទៅសោយទិវង្គតហើយ ទើប ត្រាស់បិង្គលជាតកនេះជាដើមថា ៖

ជនទាំងអស់ ត្រូវស្ដេចបិង្គលៈបៀតបៀនហើយ កាល
ស្ដេចនោះសោយទិវង្គតហើយ ជនទាំងឡាយ រមែងបាន
នូវសេចក្ដីត្រេកអរ ម្នាលទ្វារបាល ស្ដេចអកណ្ហនេត្រ
ជាទីស្រឡាញ់របស់អ្នកឬ ព្រោះហេតុអ្វីបានជាអ្នកយំ ។

ទ្វារបាលបុរសពោលថា ៖

ព្រះរាជា មានព្រះនេត្រមិនខ្មៅ មិនមែនជាទីស្រឡាញ់
របស់ខ្ញុំទេ ខ្ញុំខ្លាចស្ដេចនោះត្រឡប់មកវិញ (ព្រោះស្ដេច
នោះ) ទៅអំពីមនុស្សលោកនេះ គប្បីបៀតបៀននូវមច្ចុ-
រាជ មច្ចុរាជនោះ ក្រែងត្រូវស្ដេចបិង្គលៈបៀតបៀន
ហើយ គប្បីនាំមកទុកក្នុងមនុស្សលោកនេះវិញ ។

អ្នកធ្វើបាបរមែងក្ដៅក្រហាយក្នុងលោកទាំងពីរ

ភិក្ខុទាំងឡាយ ទូលសួរព្រះសាស្ដាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ ទេវទត្តកើតនៅក្នុងទីណា ? ព្រះសាស្ដាទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ទេវទត្ត

កើតក្នុងអវិចិមហានរក ភិក្ខុទាំងនោះក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ព្រះទេវទត្ត ក្តៅក្រហាយក្នុង លោកនេះហើយ ទៅកើតក្នុងទីក្តៅក្រហាយដដែលទៀតឬ ?

ព្រះសាស្តា ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយយ៉ាងនោះហើយ ក៏ជនទាំងឡាយ ទោះបីជាបព្វជិតក្តី ជាគ្រហស្ថក្តី មានប្រក្រតីរស់នៅដោយសេចក្តីប្រមាទ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោកទាំងពីរពិតប្រាកដ ដូច្នេះហើយ ត្រាស់ព្រះគាថានេះថា ៖

១២ ឥធ តប្បតិ បេច្ច តប្បតិ បាបការី ឧភយត្ថ តប្បតិ
បាបំ មេ កតន្តិ តប្បតិ ភិយ្យោ តប្បតិ ទុគ្គតឹ គតោ ។

បុគ្គលអ្នកធ្វើអំពើបាប តែងក្តៅក្រហាយ ក្នុងលោក
ទាំងពីរ គឺក្តៅក្រហាយក្នុងលោកនេះ ១ ក្តៅក្រហាយ
ក្នុងលោកខាងមុខ ១ បុគ្គលនោះ រមែងក្តៅក្រហាយ
ដោយគិតឃើញថា បាបអញបានធ្វើហើយ លុះមរណ-
កាលទៅកាន់ទុគ្គតិ ក៏រឹងរឹតតែក្តៅក្រហាយដ៏ក្រៃលែង ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ ពីរបទថា **ឥធ តប្បតិ** សេចក្តីថា រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោកនេះ ដោយហេតុត្រឹមតែទោមនស្ស ដោយការក្តៅក្រហាយព្រោះកម្ម ។

បទថា **បេច្ច** សេចក្តីថា ក្នុងលោកខាងមុខ រមែងក្តៅក្រហាយ ព្រោះទុក្ខដ៏យ៉ាងក្រៃលែង ដោយការក្តៅក្រហាយព្រោះវិបាក ។

បទថា **បាបការី** សេចក្តីថា អ្នកធ្វើបាបមានប្រការផ្សេងៗ ។

បទថា **ឧភយត្ថ** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងលោកទាំងពីរ ដោយការក្តៅក្រហាយ មានប្រការដូចពោលមកហើយនេះ ។

ពីរបទថា **បាបំ មេ** សេចក្ដីថា ក៏អ្នកមានប្រក្រតីធ្វើបាបនោះ កាលក្ដៅក្រហាយ ដោយការក្ដៅក្រហាយព្រោះកម្ម ឈ្មោះថា រមែងក្ដៅក្រហាយដោយគិតថា កម្មអាក្រក់យើងធ្វើហើយ សេចក្ដីក្ដៅក្រហាយនោះ មានប្រមាណតិចតួចទេ, ប៉ុន្តែ កាលក្ដៅក្រហាយព្រោះវិបាក ទៅកាន់ទុគ្គតិហើយ រមែងក្ដៅក្រហាយយ៉ាងក្រៃលែង គឺរមែងក្ដៅក្រហាយដ៏លើសលប់ ដោយការក្ដៅក្រហាយដ៏អាក្រក់ក្រៃលែង។

ក្នុងកាលចប់គាថា ជនជាច្រើន បានជាព្រះអរិយបុគ្គល មានព្រះសោតបន្នជាដើម ទេសនាបានជាកថាមានប្រយោជន៍ ដល់មហាជន ដោយប្រការដូច្នេះ ។ល។

(រឿងព្រះទេវទត្ត ចប់)

១៣ រឿងនាងសុមនាទេវី

សេចក្ដីខាងដើម

ព្រះសាស្ដា កាលគង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធនាងសុមនាទេវី ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **ឥធ នន្ទតិ បេច្ច នន្ទតិ** ជាដើម ។

អប់រំកូនចៅឲ្យទទួលនាទីរបស់ខ្លួន

សេចក្ដីពិស្ដារថា ភិក្ខុ ២ ពាន់អង្គ រមែងឆាន់ក្នុងផ្ទះរបស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីក្នុងក្រុងសាវត្ថីរាល់ៗថ្ងៃ, ក្នុងផ្ទះរបស់នាងវិសាខាមហាឧបាសិកាក៏ដូច្នោះដែរ ។

ក៏បុគ្គលណាៗ ក្នុងក្រុងសាវត្ថីប្រាថ្នាឲ្យនូវទាន, បុគ្គលនោះៗ លុះត្រាតែបានឱកាសអំពីលោកទាំង ២ នោះសិនហើយ ទើបធ្វើបាន ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ?

ឆ្លើយថា ព្រោះអ្នកដទៃៗ សួរថា អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ឬនាងវិសាខាមកកាន់រោងទានរបស់លោកហើយឬ កាលម្ចាស់ទានឆ្លើយថា មិនបានមកទេ រមែងតិះដៀលនូវទានដែលគេលះបង់ទ្រព្យទាំងសែនៗ ហើយធ្វើថា ទានហ្នឹងឈ្មោះថាជាទានអ្វី ? ព្រោះលោកទាំង ២ នោះ រមែងដឹងនូវការពេញចិត្តរបស់ភិក្ខុ និងកិច្ចដ៏សមគួរដល់ភិក្ខុសង្ឃ កាលលោកទាំងពីរនោះនៅ ពួកភិក្ខុរមែងឆាន់នូវវត្ថុដ៏សមគួរដល់ចិត្តពិត ។

ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលទាំងឡាយណា ដែលជាអ្នកប្រាថ្នា ដើម្បីថ្វាយទាន ក៏អញ្ជើញលោកទាំង ២ នោះទៅ លោកទាំង ២ នោះ រមែងមិនអង្គាសភិក្ខុទាំងឡាយក្នុងផ្ទះរបស់ខ្លួនៗ ព្រោះហេតុដូច្នោះ នាងវិសាខាកាលពិចារណាមើលថា នរណាហ្ន៎នឹងតាំងនៅក្នុងតំណែងរបស់យើងដើម្បីនឹងអង្គាសភិក្ខុសង្ឃ ? ឃើញធីតារបស់បុត្រហើយ ក៏តាំងទុកក្នុងតំណែងរបស់ខ្លួន ។ ធីតានោះតែងតែអង្គាសភិក្ខុសង្ឃក្នុងផ្ទះរបស់នាងវិសាខានោះ ។

-១៨៧- យមកវគ្គវណ្ណនា រឿងសុមនាទេវី

សូម្បីអនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ក៏តាំងទុកនូវធីតាច្បងឈ្មោះ **មហាសុភទ្ទា** ក៏នាងមហាសុភទ្ទានោះ ធ្វើការខ្វល់ខ្វាយបម្រើភិក្ខុទាំងឡាយ (និង) ស្តាប់ធម៌បានជាសោតាបន្ន ហើយបានទៅកាន់ត្រកូលរបស់ស្វាមី ។

ក្នុងពេលនោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ក៏តាំងនាងចុល្លសុភទ្ទា (ជំនួស) សូម្បីនាងចុល្លសុភទ្ទានោះក៏ធ្វើដូច្នោះដែរ ជាព្រះសោតាបន្នហើយ ក៏ទៅកាន់ត្រកូលនៃស្វាមី ។ លំដាប់នោះ អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីក៏តាំងធីតាតូចបំផុតឈ្មោះនាង **សុមនាទេវី** (ជំនួស) ។

នាងសុមានាឈឺហៅបិតាថាប្អូនប្រុស

ក៏នាងសុមនាទេវីនោះ ស្តាប់ធម៌ហើយ បានសម្រេចសកទាគាមិផល នៅជាកុមារិការសាប់រសល់ដោយរោគម្យ៉ាង កាត់បង់នូវអាហារ មានបំណងនឹងឃើញបិតា ក៏ឲ្យគេអញ្ជើញបិតាមក អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី លុះបានឮពាក្យបណ្តាំរបស់ធីតាក្នុងរោងទានមួយ ក៏មករកហើយនិយាយថា នែ នាងសុមនា មានការអ្វី ? ធីតានោះពោលទៅកាន់បិតាថា នែ ប្អូនប្រុស គ្មានការអ្វីទេ ។

ប. នែ នាង នាងវើវាយឬ ?

ធ. ម្នាលប្អូនប្រុស ខ្ញុំមិនវើវាយទេ ។

ប. ម្នាលនាង នាងភ័យឬ ?

ធ. ម្នាលប្អូនប្រុស ខ្ញុំមិនភ័យទេ ។

គ្រាន់តែនាង សុមនាទេវី ពោលបានត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះក៏បានធ្វើកាលកិរិយាទៅ ។

លោកសេដ្ឋីជាបិតាយំទៅទូលព្រះសាស្តា

អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី សូម្បីជាសោតាបន្ន ក៏មិនអាចអត់សង្កត់នូវសេចក្តីសោក ដែលកើតឡើងហើយក្នុងធីតាបាន បញ្ជាឲ្យគេបូជាសរីរសោកសពរបស់ធីតាហើយ យំទៅកាន់សម្នាក់ព្រះសាស្តា កាលព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សួរថា ម្នាលគហបតី

ព្រោះហេតុដូចម្តេច ទើប អ្នកមានទុក្ខ ខូចចិត្ត មានមុខទទឹកជោកដោយទឹកភ្នែកទួញយំមក កាន់សម្នាក់តថាគត ក៏ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន នាងសុមនាទេវីជាធីតារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គ ធ្វើមរណកាលហើយ ។

ស. កាលបើដូច្នោះ ហេតុអ្វី ទើបអ្នកសោក, សេចក្តីស្លាប់រមែងប្រព្រឹត្តទៅដោយចំណែកមួយដល់សព្វសត្វមិនមែនឬ ?

អ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គដឹងនូវហេតុនោះហើយ ក៏ប៉ុន្តែធីតារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គដល់ព្រមហើយដោយហិរិ និងឱត្តប្បៈបែបនេះ, ក្នុងពេលជិតស្លាប់

នាងមិនអាចរក្សាទុកនូវសតិបាន ស្លាប់ទៅដោយការរវើរវាយ ព្រោះហេតុនោះ ទោមនស្សមានប្រមាណមិនតិចទេ កើតឡើងដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ។

ស. ម្នាលមហាសេដ្ឋី ក៏នាងនិយាយពាក្យអ្វី ?

អ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គហៅនាងថា នែ នាងសុមនា មានបញ្ហាអ្វី ? លំដាប់នោះ នាងក៏ពោលនឹងខ្ញុំព្រះអង្គថា អ្វីប្អូនប្រុស ? ពេលនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គពោលថា នែ នាង នាងរវើរវាយឬ ? នាងក៏ឆ្លើយថា នែ ប្អូនប្រុស ខ្ញុំមិនរវើរវាយទេ, កាលខ្ញុំព្រះអង្គសួរថា នែ នាង នាងភ័យខ្លាចឬ ? នាងឆ្លើយថា នែ ប្អូនប្រុស ខ្ញុំមិនភ័យខ្លាចទេ គ្រាន់តែពោលបានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ក៏ធ្វើកាល-កិរិយាទៅ ។

គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់នឹងសេដ្ឋីនោះថា ម្នាលសេដ្ឋី ធីតារបស់អ្នកមិនរវើរវាយទេ ។

អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋីក្រាបទូលសួរថា កាលបើដូច្នោះ ព្រោះហេតុអ្វី ទើបនាងនិយាយយ៉ាងនោះ ព្រះអង្គ ?

ព្រះសាស្ដាត្រាស់ថា ព្រោះអ្នកប្អូននាងពិត ៗ ទើបនាងនិយាយយ៉ាងនោះទៅកាន់អ្នក ម្នាលគហបតី ធីតារបស់អ្នកជាធំជាងអ្នកដោយមគ្គ និងផល ។ ព្រោះ

អ្នកត្រឹមតែជាសោតាបន្ន, ចំណែកធីតារបស់អ្នកជាសកទាគាមី, ព្រោះនាងជាធំដោយមគ្គ និងផល, ទើបនាងពោលយ៉ាងនោះទៅកាន់អ្នក ។

អ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យ៉ាងនុ៎ះពិតមែនឬ ?

ស. ម្នាលគហបតី យ៉ាងហ្នឹងឯង ។

អ. បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ឥឡូវនេះ នាងកើតនៅទីណា ?

កាលព្រះសាស្ដា ត្រាស់ថា ម្នាលគហបតី ក្នុងភពតុសិត អនាថបិណ្ឌិក-សេដ្ឋីក៏ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ធីតារបស់ខ្ញុំព្រះអង្គបាននូវការរីករាយ

ក្នុងកណ្តាលពួកញាតិក្នុងលោកនេះ សូម្បីទៅអំពីលោកនេះ កើតក្នុងទីជាទីរីករាយទៀតឬ ព្រះអង្គ ?

អ្នកធ្វើបុណ្យរមែងរីករាយក្នុងលោកទាំងពីរ

គ្រានោះ ព្រះសាស្តាត្រាស់នឹងសេដ្ឋីនោះថា ម្នាលគហបតី យ៉ាងនោះឯងធម្មតាអ្នកមិនប្រមាទ ទោះបីជាគ្រហស្ថក្តី ជាបព្វជិតក្តី រមែងរីករាយក្នុងលោកនេះផង ក្នុងលោកខាងមុខផងដោយពិត ។ ដូច្នេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ព្រះគាថានេះថា ៖

១៣ ឥធ នន្ទតិ បេច្ច នន្ទតិ កតបុញ្ញោ ឧភយត្ថ នន្ទតិ
បុញ្ញំ មេ កតន្តិ នន្ទតិ ភិយ្យោ នន្ទតិ សុគតឹ គតោ ។

បុគ្គលអ្នកធ្វើបុណ្យ រមែងត្រេកអរ ក្នុងលោកទាំងពីរ គឺត្រេកអរ
ក្នុងលោកនេះ ១ ត្រេកអរក្នុងលោកខាងមុខ ១ បុគ្គលនោះរមែង
ត្រេកអរដោយឃើញថា បុណ្យអញបានធ្វើហើយ លុះធ្វើមរណ-
កាលទៅកាន់សុគតិ ក៏រឹងរឹតតែត្រេកអរដ៏ក្រៃលែង ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ឥធ** សេចក្តីថា រមែងរីករាយក្នុង លោកនេះដោយការរីករាយព្រោះកម្ម ។

បទថា **បេច្ច** សេចក្តីថា រមែងរីករាយក្នុងលោកខាងមុខ ដោយការរីករាយព្រោះវិបាក ។

បទថា **កតបុញ្ញោ** គឺ អ្នកធ្វើបុណ្យមានប្រការផ្សេងៗ ។

បទថា **ឧភយត្ថ** សេចក្តីថា រមែងរីករាយក្នុងលោកនេះ ដោយគិតថា កុសលយើងបានធ្វើទុកហើយ, បាបយើងមិនបានធ្វើ កាលសោយវិបាក ឈ្មោះថា រមែងរីករាយក្នុងលោកខាងមុខ ។

ពីរបទថា **បុញ្ញំ មេ** សេចក្ដីថា ក៏កាលរីករាយក្នុងលោកនេះ ឈ្មោះថា រមែងរីករាយអាស្រ័យការរីករាយព្រោះកម្ម ព្រោះហេតុត្រឹមតែសោមនស្សប៉ុណ្ណោះថា យើងធ្វើបុណ្យទុកហើយ ។

បទថា **ភិយ្យោ** ជាដើម សេចក្ដីថា ក៏គេទៅកាន់សុគតិហើយ កាលសោយទិព្វសម្បត្តិរហូតអស់ ៥៧ កោដិឆ្នាំខ្លះ ៦០ សែនឆ្នាំខ្លះ រមែងរីករាយយ៉ាងក្រៃលែងក្នុងតុសិតបុរីដោយការរីករាយ ។

ក្នុងកាលចប់គាថា ជនជាច្រើន បានជាអរិយបុគ្គល មានសោតាបន្នជាដើម ។ ព្រះធម្មទេសនា បានជាប្រយោជន៍ដល់មហាជន ដូច្នេះឯង ៕

(រឿងសុមនាទេវី ចប់)

១៤ រឿងភិក្ខុជាសម្លាញ់នឹងគ្នាពីររូប

សេចក្ដីខាងដើម

ព្រះសាស្ដា កាលព្រះអង្គទ្រង់គង់នៅវត្តជេតពន ទ្រង់ប្រារព្ធនូវភិក្ខុដែលជាសម្លាញ់នឹងគ្នាពីររូប ត្រាស់ព្រះធម្មទេសនានេះថា **ពហុម្បិ ចេ សហិតំ ភាស-មានោ** ដូច្នេះ ជាដើម ។

សម្លាញ់ពីរនាក់ចេញបួស

សេចក្ដីពិស្ដារថា កុលបុត្រពីរនាក់, អ្នកក្រុងសាវត្ថីជាសម្លាញ់នឹងគ្នា ទៅកាន់វិហារស្ដាប់ព្រះធម៌ទេសនារបស់ព្រះសាស្ដាហើយលះបង់កាមទាំងឡាយ ថ្វាយជីវិតចំពោះព្រះសាសនារបស់ព្រះសាស្ដា បួសហើយនៅក្នុងសម្នាក់អាចារ្យ និងព្រះឧបជ្ឈាយ៍អស់ ៥ វស្សា ហើយចូលទៅគាល់ព្រះសាស្ដា ទូលសួរដល់ធុរៈក្នុងព្រះសាសនា បានស្ដាប់វិបស្សនាធុរៈ និងគន្ថធុរៈដោយពិស្ដារហើយ មួយអង្គក្រាបទូលមុនថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គបួសក្នុងកាលដែលខ្លួនជាមនុស្សចាស់ មិនអាចនឹងបំពេញគន្ថធុរៈបាន, តែណ្ហើយចុះ ខ្ញុំព្រះអង្គនឹងបំពេញវិបស្សនាធុរៈឲ្យពេញ ដូច្នេះហើយ ញុំាងព្រះសាស្ដាឲ្យត្រាស់ប្រាប់វិបស្សនា រហូតដល់ព្រះ-អរហត្ត, ព្យាយាមបំពេញវិបស្សនា មិនយូរប៉ុន្មានក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្តព្រមទាំងបដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ។

ចំណែកភិក្ខុក្រៅនេះ គិតថា យើងនឹងបំពេញគន្ថធុរៈ ដូច្នេះហើយ រៀនព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះត្រៃបិដកដោយលំដាប់ សំដែងធម៌ សូត្រសរភញ្ញក្នុងទីដែលខ្លួនទៅហើយៗ ។ បង្រៀនធម៌ដល់ភិក្ខុ ៥០០ រូប បានជាអាចារ្យនៃគណៈធំៗ ១៨ គណៈ ។

ភិក្ខុទាំងឡាយ រៀនកម្មដ្ឋានក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះសាស្ដាហើយ ទៅកាន់លំនៅរបស់ព្រះថេរៈក្រៅនេះ (ភិក្ខុបំពេញវិបស្សនា) តាំងនៅក្នុងឱវាទរបស់លោក ក៏បានសម្រេចព្រះអរហត្ត ហើយថ្វាយបង្គំព្រះថេរៈប្រាប់ថា ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងឡាយ

ប្រាថ្នានឹងគាល់ព្រះសាស្ដា ។

ព្រះថេរៈពោលថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយទៅចុះ, អ្នកទាំងឡាយចូរថ្វាយបង្គំព្រះសាស្ដា ថ្វាយបង្គំព្រះមហាថេរៈទាំង ៨០ អង្គ តាមពាក្យរបស់ខ្ញុំករុណា, ចូរប្រាប់ព្រះថេរៈដែលជាសម្លាញ់របស់ខ្ញុំផងថា អាចារ្យរបស់យើងខ្ញុំទាំងឡាយសូមថ្វាយបង្គំលោកម្ចាស់ ដូច្នេះហើយ ក៏បញ្ជូនទៅ ។ ភិក្ខុទាំងនោះទៅកាន់វិហារ ថ្វាយបង្គំព្រះសាស្ដា និងព្រះមហាថេរៈទាំង ៨០ អង្គហើយ ទៅកាន់សម្នាក់ព្រះគន្ថិកត្ថេរ

ប្រាប់ថា បពិត្រលោកម្ចាស់ អាចារ្យរបស់យើងខ្ញុំទាំងឡាយសូមថ្វាយបង្គំលោកម្ចាស់ កាលព្រះគន្ថិកត្ថេរសួរថា អាចារ្យរបស់ពួកអ្នកទាំងឯងជានរណា ភិក្ខុទាំងនោះប្រាប់ថា ជាសម្លាញ់របស់លោកម្ចាស់ ។

កាលព្រះថេរៈ (វិបស្សកភិក្ខុ) បញ្ជូនបណ្តាំទៅសួរសុខទុក្ខយ៉ាងនេះរឿយៗ, ព្រះគន្ថិកភិក្ខុអត់សង្កត់អស់កាលបន្តិចបន្តួច ខាងក្រោយមកមិនអាចអត់សង្កត់បាន, កាលពួកអាគន្តុកៈប្រាប់ថា អាចារ្យរបស់ពួកយើងខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំលោកម្ចាស់ ដូច្នេះហើយ ក៏ពោលថា អាចារ្យរបស់ពួកលោកជានរណា កាលភិក្ខុទាំងឡាយប្រាប់ថា ជាសម្លាញ់របស់លោកម្ចាស់ ទើបពោលថា ក៏អ្វីខ្លះទៅ ដែលពួកលោករៀនក្នុងសម្នាក់របស់ភិក្ខុនោះ បណ្តានិកាយ មានទីឃនិកាយជាដើម និកាយណាមួយឬ ឬបណ្តាបិដក ៣ បិដកណាមួយឬ ដែលពួកអ្នកបានហើយ? ដូច្នេះហើយ គិតថា សម្លាញ់របស់យើង រមែងមិនដឹងគាថាសូម្បីប្រកបដោយបទ ៤, កាន់យកសំពត់ចូលព្រៃ បួសក្នុងកាលដែលខ្លួនជាមនុស្សចាស់ បានអន្តេវាសិកច្រើនដល់ម៉្លេះ, ក្នុងកាលដែលលោកមកយើងគួរសួរបញ្ហាសាកមើលមើល៍ ។

ព្រះថេរៈទាំងពីរជួបគ្នា

គ្រាមួយ ព្រះថេរៈ (វិបស្សកៈ) បានមកគាល់ព្រះសាស្តា ទុកដាក់បាត្រចីវរក្នុងសម្នាក់ព្រះថេរៈដែលជាសំឡាញ់ហើយ ទៅថ្វាយបង្គំព្រះសាស្តា និងព្រះអសីតិ-

មហាថេរៈ រួចក៏ត្រឡប់មកសម្នាក់ព្រះថេរៈដែលជាសំឡាញ់វិញ ។ ខណៈនោះ ព្រះគន្ថិកត្ថេរឲ្យភិក្ខុទាំងឡាយធ្វើវត្តដល់ព្រះវិបស្សកៈហើយ កាន់យកអាសនៈស្មើគ្នាហើយក៏អង្គុយ ដោយតាំងចិត្តថា នឹងសួរបញ្ហា ។

ព្រះសាស្តាសួរបញ្ហាព្រះថេរៈទាំងពីររូប

ខណៈនោះ ព្រះសាស្តាទ្រង់ជ្រាបថា គន្ថិកភិក្ខុនេះបៀតបៀនទូវបុត្ររបស់តថាគត ដែលជាអ្នកមានសភាពបែបនេះហើយ នឹងកើតក្នុងនរក ដោយទ្រង់

អនុគ្រោះចំពោះព្រះគន្ធកភិក្ខុ ធ្វើហាក់ដូចជាស្តេចយាងទៅកាន់វិហារ យាងទៅដល់លំនៅនៃព្រះថេរៈទាំង ២ អង្គនោះហើយ ទ្រង់គង់លើពុទ្ធាសនៈដែលព្រះថេរៈក្រាលទុក ពិតណាស់ ភិក្ខុទាំងឡាយកាលគង់ក្នុងទីណាៗ ទីនោះៗ ក្រាលអាសនៈសម្រាប់ព្រះពុទ្ធស្រេចហើយ ទើបអង្គុយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះសាស្តាគង់លើអាសនៈដែលព្រះគន្ធកភិក្ខុនោះក្រាលទុក ដោយប្រក្រតីនោះឯង ។ លុះទ្រង់គង់ហើយ ក៏ត្រាស់សួរបញ្ហាក្នុងបឋមជ្ឈានចំពោះគន្ធកភិក្ខុ កាលលោកឆ្លើយមិនបាន, ក៏ត្រាស់សួរបញ្ហាក្នុងរូបសមាបត្តិ និងអរូបសមាបត្តិទាំង ៨ តាំងពីទុតិយជ្ឈានជាដើមទៅ ព្រះគន្ធិកត្ថេរក៏មិនអាចឆ្លើយបានសូម្បីមួយបញ្ហា ។ ព្រះវិបស្សកភិក្ខុ ឆ្លើយបញ្ហានោះបានទាំងអស់ ។

គ្រានោះ ព្រះសាស្តា ត្រាស់សួរបញ្ហាក្នុងសោតាបត្តិមគ្គចំពោះព្រះគន្ធិកត្ថេរ ។ ព្រះគន្ធិកភិក្ខុក៏មិនអាចឆ្លើយបាន ។ ពេលនោះ ក៏ទ្រង់ត្រាស់សួរបញ្ហាចំពោះព្រះខីណាសវត្ថេរ ។ ព្រះថេរៈក៏ឆ្លើយបាន ។

ព្រះវិបស្សកភិក្ខុបានទទួលសាធុការ

ព្រះសាស្តា ទ្រង់អនុមោទនាថា សាធុ សាធុ ហើយត្រាស់សួរបញ្ហាក្នុងមគ្គដ៏សេសទាំងឡាយដោយលំដាប់ ។ ព្រះគន្ធិកត្ថេរក៏មិនអាចឆ្លើយបាន សូម្បីត្រឹមតែមួយបញ្ហា ។ ចំណែកព្រះខីណាសវៈឆ្លើយបញ្ហាដែលព្រះសាស្តាទ្រង់ត្រាស់

សួរហើយៗ បាន ។ ព្រះសាស្តា បានប្រទានសាធុកាដល់ព្រះខីណាស្រពនោះក្នុងឋានៈទាំង ៤ ។ ទេវតាទាំងអស់តាំងអំពីភុម្មទេវតាដរាបដល់ព្រហ្មលោក និងនាគគ្រុឌបានស្តាប់សាធុកានោះហើយ ក៏បានឲ្យសាធុការដែរ ពួកអន្តេវាសិក និងសទ្ធិវិហារិករបស់គន្ធិកភិក្ខុបានស្តាប់សាធុកានោះហើយ ក៏លើកទោសចំពោះព្រះសាស្តាថា ព្រះសាស្តាទ្រង់ធ្វើកម្មអ្វីហ្នឹង ? ព្រះអង្គបានប្រទានសាធុការដល់ព្រះមហល្លកត្ថេរ (ព្រះថេរៈកញ្ចាស់) អ្នកមិនដឹងនូវអ្វីៗ ក្នុងឋានៈទាំង ៤, ចំណែកអាចារ្យ

របស់យើង អ្នកទ្រទ្រង់ព្រះបរិយត្តិធម៌ទុកបានទាំងអស់ ជាប្រធានភិក្ខុប្រមាណ ៥០០ អង្គ ព្រះអង្គមិនទ្រង់ធ្វើសូម្បីត្រឹមតែការសរសើរឡើយ ។

និយាយច្រើនតែមិនបដិបត្តិក៏ឥតប្រយោជន៍

គ្រានោះ ព្រះសាស្តា ត្រាស់សួរភិក្ខុទាំងនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយពោលនូវពាក្យអ្វីហ្នឹង ? កាលភិក្ខុទាំងនោះក្រាបទូលសេចក្តីនោះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អាចារ្យរបស់ពួកអ្នកទាំងឡាយ ដូចអ្នករក្សាគោទាំងឡាយដើម្បីថ្លៃឈ្នួលក្នុងសាសនារបស់តថាគត, ចំណែកបុត្ររបស់តថាគត ដូចជនជាម្ចាស់អ្នកបរិភោគនូវបញ្ចគោរសតាមសេចក្តីគាប់ចិត្ត ដូច្នេះហើយ បានភាសិតព្រះគាថាទាំងនេះថា ៖

១៤ ពហុម្បិ ចេ សហិតំ ភាសមានោ
ន តក្ករោ ហោតិ នរោ បមត្តោ
គោបោវ គាវោ គណយំ បរេសំ
ន ភាគវា សាមញ្ញស្ស ហោតិ ។
អប្បម្បិ ចេ សហិតំ ភាសមានោ
ធម្មស្ស ហោតិ អនុធម្មចារី

រាគញ្ច ទោសញ្ច បហាយ មោហំ
សម្មប្បជានោ សុវិមុត្តចិត្តោ
អនុបាទិយានោ ឥធ វា ហុរំ វា
ស ភាគវា សាមញ្ញស្ស ហោតិ ។

បើនរជនពោលពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍សូម្បីច្រើន
តែជាអ្នកប្រមាទមិនធ្វើតាមពាក្យនោះ រមែងជាអ្នកមិន

មានចំណែកសាមញ្ញផលឡើយ ដូចអ្នករក្សាគោ កាល
រាប់គោប្រគល់ឲ្យអ្នកដទៃហើយ (ជាអ្នកមិនបានបរិភោគ
នូវបញ្ចគោរស) ដូច្នោះឯង ។ បើនរជនពោលពាក្យ
ប្រកបដោយប្រយោជន៍ សូម្បីបន្តិចបន្តួច តែជាអ្នកប្រ-
ព្រឹត្តនូវធម៌សមគួរដល់ធម៌ បានលះបង់រាគៈ ទោសៈ
និងមោហៈ ជាអ្នកដឹងនូវធម៌ ដែលគួរកំណត់តាមហេតុ
មានចិត្តដកផុតអំពីសេចក្តីសៅហ្មង មិនមានសេចក្តី
ប្រកាន់មាំ ក្នុងលោកនេះ និងលោកខាងមុខ នរជននោះ
រមែងជាអ្នកបានចំណែកសាមញ្ញផល ។

អធិប្បាយគាថា

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **សហិតំ** នេះជាឈ្មោះនៃព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺព្រះ-ត្រៃបិដក, នរជនចូលទៅរកអាចារ្យទាំងឡាយ រៀនយកនូវព្រះពុទ្ធវចនៈនោះហើយ ពោល គឺប្រាប់ បានដល់ការសំដែងនូវព្រះពុទ្ធវចនៈសូម្បីច្រើនដល់ជនពួកដទៃ (តែ) មិនជាអ្នកធ្វើកិច្ចដែលការកបុគ្គលស្តាប់ធម៌នោះហើយនឹងគប្បីធ្វើទេ, គឺមិនញ៉ាំងការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយប្រពៃឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយអំណាចនៃត្រៃលក្ខណ៍ មានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម សូម្បីអស់កាលត្រឹមតែកិរិយាទទះស្វាបនៃមាន់, នរជននោះ

រមែងជាអ្នកមានចំណែកនៃផលត្រឹមតែការធ្វើវត្ត បដិវត្តន៍អំពីសម្នាក់នៃអន្តេវាសិកទាំងឡាយតែប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែមិនជាអ្នកមានចំណែកនៃសាមញ្ញផលឡើយ ដូចបុគ្គលអ្នករក្សាគោទាំងឡាយដើម្បីថ្ងៃឈ្នួលប្រចាំថ្ងៃ ទទួលយកគោអំពីព្រលឹម វេលារសៀលរាប់គោប្រគល់ឲ្យដល់ម្ចាស់គោទាំងឡាយហើយ ទទួលយកតែថ្ងៃឈ្នួលប្រចាំថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ, ប៉ុន្តែមិនបានដើម្បីបរិភោគនូវបញ្ចគោរសតាមសេចក្តីគាប់ចិត្តឡើយ ដូច្នេះឯង ។

ដូចយ៉ាងថា ជនជាម្ចាស់គោមួយពួក រមែងបរិភោគនូវបញ្ចគោរសទាំង-ឡាយដែលនាយគោបាលប្រគល់ឲ្យហើយ យ៉ាងណាមិញ, ការកបុគ្គលទាំងឡាយស្តាប់ធម៌ដែលនរជននោះសំដែងហើយ បដិបត្តិតាមដែលនរជននោះប្រៀនប្រដៅហើយក៏ដូច្នោះដែរ, ពួកខ្លះបានសម្រេចបឋមជ្ឈានជាដើម, ពួកខ្លះចម្រើនវិបស្សនាហើយ បានសម្រេចមគ្គ និងផល, ចាត់ថាជាអ្នកមានចំណែកនៃសាមញ្ញផល ដូចជនជាម្ចាស់គោរមែងជាអ្នកមានចំណែកនៃគោរសដូច្នោះ, ព្រះសាស្តា ត្រាស់គាថាទី ១ ដោយអំណាចនៃភិក្ខុអ្នកសំបូណ៌ដោយសីល អ្នកមានសុត្តៈច្រើន (តែ) មានប្រក្រតីនៅដោយសេចក្តីប្រមាទ មិនមានយោនិសោមនសិការ គឺការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយដ៏ប្រពៃដោយអំណាចនៃត្រៃលក្ខណ៍ មានអនិច្ចលក្ខណៈជាដើម ។ មិនបានត្រាស់ដោយអំណាចនៃភិក្ខុអ្នកទ្រុស្តសីលទេ ។

ចំណែកគាថាទី ២ ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សំដែងដោយអំណាចនៃការកបុគ្គលអ្នកមានសុត្តៈតិច (តែ) ធ្វើនូវកម្មដោយយោនិសោមនសិការ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **អប្បម្បិ ចេ** សេចក្តីថា តិចតួច គឺសូម្បីត្រឹមតែ ១ វគ្គ ឬ ២ វគ្គ ។

បាទព្រះគាថាថា **ធម្មស្ស ហោតិ អនុធម្មចារី** ជាដើម សេចក្តីថា នរជនដឹងអត្ថដឹងធម៌ហើយ ប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏សមគួរដល់លោកុត្តរធម៌៩គឺប្រភេទនៃធម៌ មាន

បរិសុទ្ធិសីល ៤ ធុតង្គគុណ និងអសុភកម្មដ្ឋានជាដើម ដែលបណ្ឌិតរាប់ថា បដិបទាជាចំណែកខាងដើម រមែងឈ្មោះថា ជាអ្នកមានប្រក្រតីប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏សមគួរ គឺប្រាថ្នាការចាក់ធ្លុះថា យើងនឹងចាក់ធ្លុះក្នុងថ្ងៃនេះ យើងនឹងចាក់ធ្លុះក្នុងថ្ងៃនេះ ឈ្មោះថា រមែងប្រព្រឹត្តធម៌សមគួរដល់ធម៌ ។ នរជននោះ រមែងលះបង់រាគៈ ទោសៈ និងមោហៈដោយបដិបទាដ៏ប្រពៃនេះហើយ កំណត់ដឹងធម៌ដែលគួរកំណត់ដឹងដោយប្រពៃ គឺដោយហេតុ ដោយន័យ មានចិត្តរួចផុតស្រឡះហើយដោយអំណាចនៃ

តទង្គវិមុត្តិ វិក្ខម្ភនវិមុត្តិ សមុច្ឆេទវិមុត្តិ បដិបស្សទ្ធិវិមុត្តិ និងនិស្សរណវិមុត្តិ ។ អស់ការប្រកាន់មាំក្នុងលោកនេះ និងលោកដទៃ គឺមិនចូលទៅប្រកាន់ខន្ធ អាយតនៈ និងធាតុទាំងឡាយ ដែលរាប់ថាលោកនេះ និងលោកដទៃ ឬដែលជាខាងក្នុង និងខាងក្រៅ ដោយឧបាទាន ៤ ឈ្មោះថា ជាមហាខីណាស្រព រមែងជាអ្នកមានចំណែកនៃសាមញ្ញផល ដែលមកហើយដោយអំណាចនៃសាមញ្ញគុណ ពោលគឺមគ្គ និងជាកងនៃអសិកធម៌ ៥[១] *។*

ព្រះសាស្ដាទ្រង់រួបរួមកំពូលនៃធម្មទេសនា ដោយព្រះអរហត្ត ដូចមេជាងកាន់យកកំពូលនៃផ្ទះ ដោយកំពូលកែវដូច្នោះ ។

ក្នុងកាលចប់គាថា មនុស្សជាច្រើនបានជាអរិយបុគ្គល មានសោតាបន្នជាដើម ។ ទេសនាមានប្រយោជន៍ដល់មហាជនដូច្នេះឯង ។

(រឿងភិក្ខុជាសំឡាញ់ ២ រូប ចប់)

យមកវគ្គទី ១ ចប់

---

[១] *សីលក្ខន្ធ គុណគឺសីល ១ សមាធិក្ខន្ធ គុណគឺសមាធិ ១ បញ្ញាក្ខន្ធ គុណគឺបញ្ញា ១ វិមុត្តិក្ខន្ធ គុណគឺវិមុត្តិ ១ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ គុណគឺវិមុត្តិញាណទស្សនៈ ១ ។*